

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 27 Απριλίου 2025 • Έτος 16° • Αρ. φύλλου 870

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ

Οι πολιτικές προεκτάσεις μιας επίσκεψης

Η επίσκεψη Χριστοδουλίδης στο Ισραήλ δεν εντάσσεται μόνο στο πλαίσιο των άριστων σχέσεων των δύο κρατών, αλλά εμπεριέχει και μηνύματα σε σχέση με το αποτύπωμα της μεγάλης εικόνας των γεωπολιτικών εξελίξεων. **Σελ. 5**

ΕΔΕΚ

Ανοιξε ο χορός των δελφίνων

Η ΕΔΕΚ γυρίζει σελίδα μετά την παραιτήση του Μαρίνου Σιζόπουλου. Οι φημολογίες πίσω από την αιφνιδιαστική απόφαση αυξάνονται, ενώ έντονο ήταν και το παρασκήνιο. Πλέον τα βλέμματα στρέφονται στην επόμενη μέρα. **Σελ. 7**

ΜΙΛΟΥΝ ΣΤΗΝ «Κ»

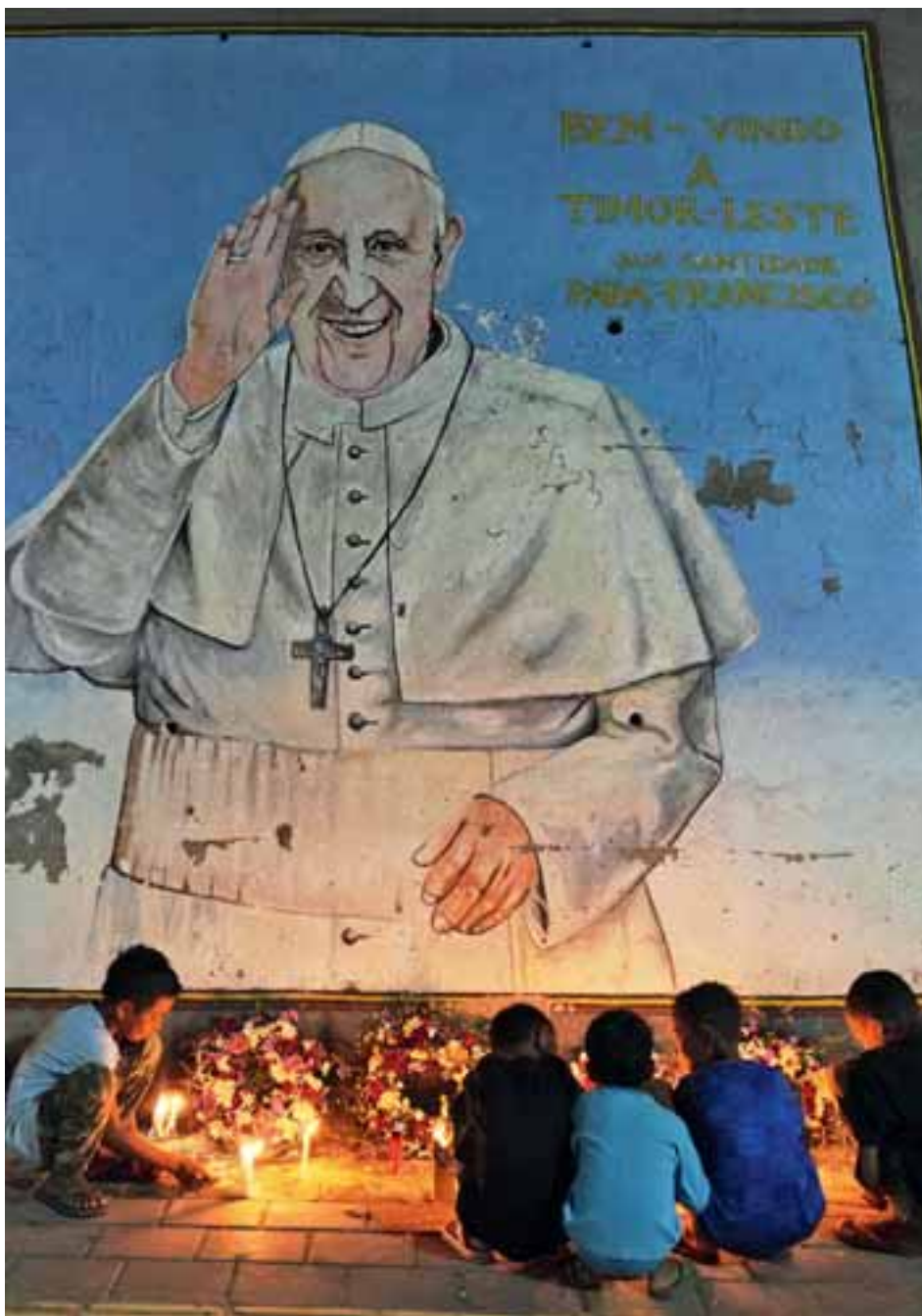
Νίκος Μούδουρος
Άλλο Τουρκοκύπριοι και άλλο Ερντογάν. **Σελ. 9**

Κλέα Παπαέλληνα
«Αγωνιζόμαστε μέχρι το ένα να γίνει κανένα». **Σελ. 10**

Χάρης Δούκας
Η Αθήνα στον δρόμο της αστικής βιωσιμότητας. **Σελ. 16**

Χριστόφορος Πισσαριδής
Μαζέψαμε τα φρούτα που κρέμονται χαμηλά. **Σελ. 19**

ΠΑΠΑΣ ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ

Παιδιά στο Ανατολικό Τιμόρ του Ειρηνικού με αναμμένα κεράκια τιμούν με την προσευχή τους τη μνήμη του Πάπα Φραγκίσκου, θρησκευτικού ηγέτη περίπου 1,3 δισ. πιστών σε όλο τον κόσμο.

Η βαριά και λιτή «διαθήκη»

Θα έχει συνέχεια η πολιτική «ανοικτών θυρών»;

Λιτή αλλά βαριά είναι η «διαθήκη» που καταλείπει ο Πάπας Φραγκίσκος στον διάδοχό του, η διαδικασία εκλογής του οποίου εκκινεί σε λίγες ημέρες, συγκεντρώνοντας παγκόσμιο ενδιαφέρον –όχι μόνον θρησκευτικού χαρακτήρα– με τα ονόματα «φαβορί» να παραλαύνουν. Ωστόσο ένα ιταλικό ρητό προσ-

γειώνει τις προβλέψεις: «Μπήκε στο κονκλάβιο Πάπας και βγήκε καρδινάλιος». Θα έχει συνέχεια η πολιτική «ανοικτών θυρών» του Φραγκίσκου; Ο ίδιος στο ύστατο πασχάλιο μήνυμά του ευχήθηκε συστράτευση «για έναν κόσμο όπου το κακό δεν θα έχει το πάνω χέρι». **Σελ. 23, Τέχνες, σελ. 3**

ΥΔΑΤΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

Αγωνία για να σωθεί το καλοκαίρι

Στοιχείο για κυβέρνηση η εγκατάσταση των κινητών μονάδων αφαλάτωσης

Οι προεδρικές εξαγγελίες για τα έκτακτα μέτρα αντιμετώπισης του υδατικού προβλήματος, κυρίως κατά το καλοκαίρι, σηματοδοτούν μια δύσκολη περίοδο εφαρμογής τους. Με αντίπαλο τον χρόνο, τα αρμόδια κυβερνητικά τμήματα καλούνται να θέσουν σε σύντομο χρονικό διάστημα τη λειτουργία των 15 κινητών μονάδων αφαλάτωσης από τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, προκειμένου να εξισορροπηθεί το ισοζύγιο ύδρευσης και να μην υπάρξουν περικοπές κατά την τουριστική περίοδο. Ο στόχος να στηθούν έγκαιρα οι υπο-

δομές παραγωγής πόσιμου νερού αποτελεί στοιχείο και για την κυβέρνηση, η οποία σε διαφορετική περίπτωση κινδυνεύει να επιωμισθεί πολιτικό κόστος. Οι 15 κινητές μονάδες αφαλάτωσης θα στηθούν σε περιοχές στις οποίες υπάρχουν υφιστάμενες μονάδες, με τη στροφή προς την αφαλάτωση να διαφοροποιεί το υδατικό μοντέλο της Κύπρου. **Σελ. 4**

■ **Κινητικότητα για μικρές μονάδες αφαλάτωσης σε ξενοδοχεία. Οικονομική, σελ. 4**

ΣΥΝΘΗΚΗ ΣΕΝΓΚΕΝ

Ακόμα στον προθάλαμο για ένταξη

Αναγνωρίζεται από την Κομισιόν η πρόοδος που έγινε από την Κύπρο για την ένταξη της στο Σένγκεν, αλλά και οι ιδιόζουσε συνθήκες της χώρας. Η ένταξη θα εξαρτηθεί εφόσον η αξιολόγηση που βρίσκεται σε εξέλιξη προχωρήσει και είναι θετική. **Σελ. 6**

ΜΕΓΑΡΟ ΜΑΞΙΜΟΥ

Τα focus groups έφεραν μέτρα

Η χαμηλή δημοτικότητα της κυβέρνησης σε συγκεκριμένες ηλικίες, όπως έδειξαν τα focus groups του Μαξίμου, οδήγησαν τον Έλληνα πρωθυπουργό Κυριάκο Μητσοτάκη στη στήριξη των ενοικιαστών και των συνταξιούχων. **Σελ. 18**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Μόνιμες λύσεις

Το πρόβλημα λειψυδρίας που αντιμετωπίζει η χώρα είναι πολύ σοβαρό και απαιτούνται πάντα λύσεις διαρκείας και όχι μεσοβέζικες προσεγγίσεις. Η παραχώρηση των 15 κινητών μονάδων αφαλάτωσης από τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα είναι σίγουρα και μία διπλωματική επιτυχία της κυβέρνησης, η οποία ωστόσο θα πρέπει να εγκύψει συστηματικά στο πρόβλημα, ώστε να μην έχει ανάγκη από τέτοιες προσωρινές λύσεις. Επίσης, ο πίκης των δηλώσεων είναι σωφρων να παραμένει χαμηλός και να αποφεύγονται μεγαλόστομες δηλώσεις όπως αυτή του Προέδρου της Δημοκρατίας ότι λύθηκε το υδατικό πρόβλημα της χώρας, διότι ενέχει πολύ υψηλό πολιτικό ρίσκο, που δεν συμφέρει κανέναν.

ΝΕΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ DEAL

Σε κυπριακά χέρια περνά η Ancoria Bank

Το πλειοψηφικό πακέτο της Ancoria Bank περνά σε κυπριακά χέρια. Σύμφωνα με πληροφορίες, υπάρχει κατ' αρχήν συμφωνία για απόκτηση πέραν του 50%, από τον επιχειρη-

ματία και συνιδρυτή της ΧΜ κ. Κώστα Κλεάνθους. Το ποσοστό του ανεβάζει και ο κ. Χαράλαμπος Παναγιώτου. Το «deal» υπόκειται σε εποπτικές εγκρίσεις. **Οικονομική, σελ. 3**

ΕΘΝΙΚΗ ΛΥΡΙΚΗ ΣΚΗΝΗ

Η «Χρυσή εποχή» στη Σερβία

Ο διευθυντής του Μπαλέτου της ΕΛΣ Κωνσταντίνος Ρήγος είναι δικαιολογημένα χαρούμενος με την επιτυχία της νέας του παραγωγής «Χρυσή εποχή», που έκανε πρεμιέρα στο Εθνικό Θέατρο Σερβίας – μια συμπαραγωγή με το Φεστιβάλ Χορού Βελιγραδίου. **Τέχνες, σελ. 1**

ΒΙΒΛΙΟ

Η άγνωστη μάχη του «Φαέθων»

Η «Κ» προδημοσιεύει χαρακτηριστικό απόσπασμα από τη δραματική μάχη του «Φαέθων» του 1964, από το βιβλίο «Αρση απορρήτου» που κυκλοφορεί εντός των ημερών από τις εκδόσεις Παπαδόπουλος. Θα χαθούν επτά άνδρες και θα τραυματιστούν δεκάδες από το πλήρωμα. **Τέχνες, σελ. 11**

EUROMONEY AWARDS

Best Private Bank in Cyprus

Best for High Net Worth Individuals in Cyprus

Μάθε περισσότερα:

Bank of Cyprus

Vassos Eliades Accessories Ltd
Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

ZENITH

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Πολυαννίτα - Το παιχνίδι της χαράς

Έναν αιώνα και μία δεκαετία μετά την κυκλοφορία του δεύτερου best seller της Ελεάνορ Πόρτερ «Η Πολυάννα μεγαλώνει», έμελλε ν’ αναβιώσει ο μυθιστορηματικός χαρακτήρας σε μια απρόσμενα ενδιαφέρουσα κυπριακή βερσιόν. Τουτέστιν, όπως θα έλεγαν και οι κυρίες του καρέ, η Πολυάννα μεταλλάχθηκε σε... Πολυαννίτα (!) με ρόλους που θα ζήλευε και η αυθεντική λογοτεχνική ηρωίδα: «Η Πολυαννίτα μυροφόρα», «Η Πολυαννίτα χρυσοχέρα», «Η Πολυαννίτα προεδρίνα», «Η Πολυαννίτα (τύπου) Κερκυραία», για να περιοριστούμε μόνο στις πασχαλινές επιδόσεις της πρόεδρου της Βουλής.

Η Αννίτα Δημητρίου, ως «Πολυαννίτα μυροφόρα», εξέθεσε τον θρησκευτικό της εαυτό με θαυμαστή χάρη στον ναό του TikTok. Ως «Πολυαννίτα χρυσοχέρα» τίμησε το έθιμο κι έφτιαξε φλασούνε με τη γιαγιά της, ενώ ως «Πολυαννίτα προεδρίνα» ευχήθηκε «Καλή Ανάσταση σε ψυχές και πατρίδα». Η κορύφωση βεβαίως της σειράς «Πολυαννίτα - Το παιχνίδι της χαράς» (φόρος τιμής στο πρωτότυπο best seller της Αμερικανίδας συγγραφέως) ήταν η «Πολυαννίτα (τύπου) Κερκυραία». Την περιγραφή του βίντεο, στο άναυδο καρέ, έκανε η αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλλίτσα Κυριακού, η οποία όπως ήταν φυσικό ξεσάλωσε κανονικά με το κελεπούρι που τους έλαχε πασαλιάτικα.

«Το κερκυραϊκό έθιμο αναβίωσε στο εντελώς άσχετο στην Κύπρο, επειδή ο Λαογραφικός Όμιλος Γερίου... το είδε και του άρεσε! Αλλά επειδή οι Κυπριοί βάζουν πάντα τη δική τους πατριωτική πινελιά σε ό,τι κόψει ο νους τους, αποφάσισαν να μην σπάσουν μόνο στάμνες (άλλως κούζες) αλλά να τις βάψουν με αντικατοκικά μηνύματα! Το πασχαλινό happening, που θύμιζε ιφννή παραγωγή κυπριώτικου σκετς σε

Η αναπαραγωγή του εθίμου στο Γέρι πόρρω απείχε από το αυθεντικό στην Κέρκυρα, αλλά η κούζα... κούζα!

σχέση με το πρωτότυπο, τίμησε (ακατάχνηττα!) η πρόεδρος της Βουλής και του ΔΗΣΥ, η οποία έσπασε την πρώτη από τις 51 κούζες που αντιστοικούσαν σε 51 χρόνια κατοχής! Πιο cult πεθαίνεις, σάρκασε η Κουλλίτσα και οι κυρίες του καρέ κατανεύσαν σιωπηλά.

Η πρόεδρος της Βουλής δεν ήταν η μόνη πολιτικός που αξιοποίησε επικοινωνικά το Πάσχα για να στείλει διαδικτυακά μηνύματα. Οι κυρίες, αφού μελέτησαν το αποδεικτικό υλικό, κατέληξαν σε ομόφωνη απόφαση. «Έχουμε νικητή!» ανακοίνωσε η Ιουλία. «Τον δήμαρχο Πάφου Φαίδωνα Φαίδωνος για το εορταστικό φιλμάκι με την οικογένειά του.

Εκτός από τον λαλίστατο Φαίδωνα, ευχές απήνθυναν η σύζυγος και τα παιδιά του. Το βίντεο σχολιάστηκε ως “very presidential” καθώς οι φιλοδοξίες του δημάρχου για την προεδρία της Δημοκρατίας είναι το πιο κακά κρυμμένο παραπολιτικό μας μυστικό».

Μια ξεχωριστή πινελιά στο φετινό Πάσχα έδωσαν οι εξωστρεφείς συμπεριφορές παπάδων - celebrities και μη. Στην πρώτη κατηγορία, των διασήμων, ανήκει ο ταπεραμεντόζος αρχιμανδρίτης Νεκτάριος, ο οποίος όταν έμαθε την επανειληγμένη λειτουργία της Μονής Αββακούμ ξεσπασε με χριστιανικά υπονοούμενα: «... με κίνητρο το χρήμα, πως η Μο-

νή δεν είναι μαγαζί και η Εκκλησία δεν είναι επιχείρηση!». Ένας άλλος, άσημος φευ, ιερέας σε χωριό της επαρχίας Λευκωσίας, έπαθε κάτι σαν nervous break down, τσακώθηκε με τους ψάλτες, έβγαλε τα ράσα και αποχώρησε από τη λειτουργία!

Τα πικάντικα εκκλησιαστικά νέα χωριούν φυσικά μπροστά στις βαρβαρότητες που διαπράχθηκαν από νεαρούς τη νύχτα της Ανάστασης. Οι κυρίες είδαν τις εικόνες με τις περιβόητες λαμπρατζιές και φρικίασαν. Το κάψιμο του πρωθυπουργού Μητσστάκη, του ΑΚΕΛικού ευρωβουλευτή Γεωργίου, του βοηθού αρχηγού Αστυνομίας Κατσουνωτού και των ΛΟΑΤΚΙ δεν προσφέρονται

για χιούμορ. «Εκτός από την καταγέλαστη δήλωση του Μάριου Χαρταίτη ότι θα συνδέσει τη νεανική παραβατικότητα με τη διαγωγή στο απολυτήριο», σχολίασε η Ιουλία. «Τουτέστιν, ο υπουργός εν τη σοφία του αποφάσισε ότι θα πολεμήσει τη ρητορική μίσους με τη διαγωγή κοσμία. Έπος!».

Σε άλλα μετα-πασχαλινά νέα το καρέ ασχολήθηκε με το beef ανάμεσα στους Κώστα Κουμή και Γιάννη Καρούσο. Η ανάρτηση-ποταμός του υφυπουργού Τουρισμού δεν στάθηκε πάντως ικανή για να καταλογιστεί το νεύρα του, εξ ου και διατήρησε τους υψηλούς τόνους στην εκπομπή της Ελένης Βρεττού. Δυ-

στυχώς η στήλη αδυνατεί να αναδημοσιεύσει το Κατηγορώ του Κουμή λόγω περιορισμένου χώρου. Το καρέ, πάλι, απόλαυσε την ανάγνωση, ιδιαίτερα τα μελοδραματικά κρεσέντο: «Συνειδητά αποφάσισα να μη σου απαντήσω. Κράτησα επίεδο (...) Σκεφτόμουν ότι η λάσπη σου θα διαρκούσε για πολύ λίγο, Επαληθεύτηκε». Πιο ψύχραιμη η Ευγενία η Καλαμαρού άντλησε το πιο χρήσιμο πολιτικό συμπέρασμα: «Όταν θα κάνει τον ανασχηματισμό ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης, ας συνηπολογίσει και τα νεύρα των υπουργών του».

Περνώντας στο ελαφρολαϊκό πρόγραμμα το καρέ δεν ήταν δυνατό να μη σχολιάσει τη συνέντευξη του Φειδία στο «Τσουρουillis Uncensored». Όχι μόνο για τη συγκινητική αυτογνωσία («Ήξερά το που την αρχή ότι ήταν να πάω και θεωρούσαν με ούλλοι κλδούν») αλλά και για τις ασκήσεις αυτοβελτίωσης («Νομίζω κάμνω το καλά, εκπροσωπώ σας πολλά καλά»). Το podcast έβγαλε και είδηση, ότι η πρόεδρος του Ευρωκοινοβουλίου καλεί τον Φειδία στο γραφείο της για να τη βοηθήσει με τα social media! «Το καρέ, η επιστήμη και η λογική σγκύνουν τα χέρια ψηλά», είπε η Ιουλία.

«Ας κλείσουμε με κάτι χριστιανικό, συγκεκριμένα την Α΄ προς Κορινθίους Επιστολή, του Αποστόλου Παύλου, όπου αναφέρεται το “κύμβαλον αλαλάζον”. Το σκέφτηκα με αφορμή μια ανάρτηση της Προεδρικής Ξαδέλφης Συλβάνας Πατσολίδου (“Στα ελληνικά πανεπιστήμια για χρόνια ξεχώριζαν τους αριστερούς από την απλυσιά τους που γινόταν εύκολα αντιληπτό από τη δυσοσμία. Το έζησα και γω και τα παιδιά μου”) απόδειξη πως η εποχή μας δίνει χώρο στο εκκωφαντικό τίποτα. Mea Culpa», κατέληξε η Ιουλία.

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

90 χρόνια πριν στην «Κ» 27-4-1935

Κατάσκοποι: Η εφημερίς της Ρίγας «Χελσίνκιν Σάνοματ», γνωστή διά το κύρος της και τας ασφαλείς πάντοτε πληροφορίας της, εις ειδικήν έρευναν την οποίαν ενήργησεν εξηκρίβωσεν ότι «εργάζονται» σήμερον εις την Ευρώπην 500 χιλιάδες κατασκόπων, εκ των οποίων 300 χιλιάδες είναι γυναίκες. (Φωτογραφία: σύλληψη Γερμανού κατασκόπου στη Δουνκέρκη το 1940).

Πρωτόκολλα: Την προσεχή εβδομάδα επαναλαμβάνεται εις την Βέρνην της Ελβετίας η πολύκροτος δίκη διά τα «πρωτόκολλα των σοφών της Σιών» τα οποία, ως γνωστόν, εδημοσίευσεν ο Ελβετός εθνικοσοσιαλιστής Φίσερ, παρά τας διαμαρτυρίας των Ισραηλιτών, οίτινες επιμένουν ότι ταύτα είναι τελείως πλαστά.

Περιηγηταί: Εφθασαν χθες εκ Μασσαλίας εις Πειραιά με το ατμόπλοιο «Πατρίς» 136 Γάλλοι περιηγηταί, μεταξύ των οποίων πολλοί διανοούμενοι και καλλιτέχναι. [...] Οι ως άνω ξένοι παρηκολούθησαν την νύκτα τον Επιτάφιον της Μητροπόλεως. Προς τούτο ωρίσθη ειδικός χώρος δι’ αυτούς προ του ξενοδοχείου της Μεγάλης Βρεττανίας.

ΟΜΗΡΟΥ & Σ Ε Β Ε Ρ Η / Γράφει ο ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ

Ο Rain Man Πρόεδρος

Γεμίστε τις πισίνες άφοβα.

της «δωρεάν» απόκτησης του κυπριακού AirForce One, ας κρατάμε μικρό καλάθι.

Σας έχω λοιπόν όλο το παρασκηνίο του «έλυσα το υδατικό»: Το φιάσκο με τα φωτοβολταϊκά και τις αποκοπές κατέτρεχε τον Πρόεδρο και ήξερε πως ο κόσμος θα γινόταν έξαλλος αν άρχιζαν παράλληλα και αποκοπές νερού. Ξάπλωσε λοιπόν με αγωνία και προσευχήθηκε στον Άγιο Παΐσιο για να βρεθεί μια λύση, έστω και προσωρινή, με το σκεπτικό «στούλλον στούλλον άνε-

ση». Στον ύπνο του εμφανίστηκε ένας σεΐχης που κρατούσε στα χέρια του μια μακέτα μονάδας αφαλάτωσης και του είπε (στα αραβικά) «εν τούτω νίκα». The rest is history.

Μιλώντας για φωτοβολταϊκά, αφού δεν φαίνεται άμεση λύση στον ορίζοντα, μήπως να απευθυνθούμε στους φίλους και αδελφούς από τα Αραβικά Εμιράτα και να ρωτήσουμε αν τους περισσεύουν και portable συστήματα αποθήκευσης ηλιακής ενέργειας; Ή έστω να μας δώσει ο Νίκαρος το τηλέ-

φωνο του φίλου του και να πάμε για βοήθεια από τους Σαουδάραβες;

Πληροφορίες της στήλης που δεν επιβεβαιώνονται, αναφέρουν πως η Ξανθιά Παναγιά μόλις άκουσε το «έλυσα το υδατικό» μεταμορφώθηκε σε Ξανθό νταλικέρη και τα «γαλλικά» της ακούστηκαν μέχρι την «Μπέμπα» όπου η Αλεπού από την Αργάκα έτρωγε λουβιά με σεβίτσε πεσκανδρίτσας.

Να σημειωθεί βέβαια πως η μονάδα αφαλάτωσης στην Πάφο δεν προχώρησε κατόπιν ενστάσεων του τέως γενικού ελεγκτή, κάτι που θυμίζει έντονα το τι έγινε και με τον δρόμο Πόλης - Πάφου. Κι όλοι γνωρίζουμε πόσο λαπλάσια θα μας κοστίσει τώρα. Όπως έλεγε και η μακαρίτισσα η γιαγιά μου «το σιαινί του χωρκάτη μονόν εν ηφτάνει τζίαι διηλόν φτάνει!» Για κάποιο λόγο λοιπόν έργα με κόστος 10 εκατομμύρια μάς φαίνονται ακριβά, αλλά όταν πάνε στα 100 εκατομμύρια είναι όλοι χάππι.

Η Αστυνομία φαίνεται πως πήρε πολύ σοβαρά όσα αδιανόητα έγιναν τη νύχτα του Μεγάλου Σαββάτου, που θύμιζε προεόρτιο νύκτας Αγίου Βαρθολομαίου. Έτσι, από τους εκατοντάδες ασχημονούντες νεαρούς συνέλαβε - παρακάτω να μπει η μουσική αγωγίας των ντραμς - ένα! Ναι, σωστά ακούσατε. Μετά από τέτοια σαρωτική σκούπα της Αστυνομίας, ετοιμαστείτε του χρόνου στις λαμπρατζιές να κάψουν και ανθρώπους, έτσι, για περισσότερο ρεαλισμό του εθίμου. God have mercy on us.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΗΣ • Διευθύντρια: ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ • Σύμβουλος Εκδόσης: ΑΛΚΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ

Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Ατελεί: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νικόλαου Σαρτιόπουλου 2 & Λεωφ. Λυκαβητού, 2401 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: +357 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, δασικευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Διεύθυνση συντάξεως: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ - ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Magnesium HealthAid

Συμβάλλει στη φυσιολογική λειτουργία
του μυϊκού και νευρικού συστήματος

Τα συμπληρώματα διατροφής δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται ως υποκατάστατο μίας ισορροπημένης διαίτας.
Το προϊόν αυτό δεν προορίζεται για την πρόληψη, αγωγή ή θεραπεία ανθρώπινης νόσου. Συμβουλευτείτε τον
γιατρό σας εάν είστε έγκυος, θηλάζετε, βρίσκεστε υπό φαρμακευτική αγωγή ή αντιμετωπίζετε προβλήματα υγείας.
Να φυλάσσεται μακριά από τα μικρά παιδιά. Μην υπερβαίνετε την ημερήσια συνιστώμενη δόση.

Πολιτικές αψιμαχίες

Η κατάσταση που έχει δημιουργηθεί καθώς και η διαφαινόμενη υδατική κρίση, από τη μία προκάλεσε μια συναινετική πολιτική ατμόσφαιρα αντιμετώπισης του πολύ σοβαρού θέματος και από την άλλη αψιμαχίες για τον τρόπο διαχείρισης του προβλήματος. Η τοποθέτηση της κυβέρνησης ότι έγκαιρα ενέκυψε στο ζήτημα προκάλεσε αντιδράσεις από κόμματα της αντιπολίτευσης με τον Δημοκρατικό Συναγερμό να υπενθυμίζει στην κυβέρνηση πως ήταν αυτός που ανέδειξε έγκαιρα το επερχόμενο πρόβλημα. Η Πινδάρου καταλογίζει στην κυβέρνηση καθυστερήσεις, υποστηρίζοντας πως τα μέτρα που ανακοινώθηκαν έπρεπε να είχαν ληφθεί από τον Απρίλιο του 2024, όταν εμφανίσθηκαν τα ανησυχητικά αποτελέσματα βροχόπτωσης της περσινής χρονιάς. Πέρα από το πακέτο μέτρων που ανακοίνωσε η Πινδάρου για το υδατικό, υπενθύμισε πως ο Συναγερμός ήταν αυτός που ασχολήθηκε με την υδατική κρίση, ως κυβέρνηση, με τη δημιουργία της MMA στην Πάφο, σημειώνοντας παράλληλα πως υπήρξε αργοπορία στην αποκατάσταση της λειτουργίας της από τον περασμένο Ιανουάριο που τέθηκε εκτός παραγωγής, με αποτέλεσμα η μονάδα να μην είναι σε θέση να παράγει την ποσότητα των 15 χιλιάδων κ.μ., νερού η οποία θα καλυφθεί από τις μονάδες των ΗΑΕ.

Η προτεραιότητα που δίδεται σε περιοχές για την τοποθέτηση των μονάδων αφαλάτωσης οφείλεται, πρώτον, στην ανάπτυξη της επαρχίας Λεμεσού και δεύτερον, στις ζημιές που υπέστη η μονάδα αφαλάτωσης της Πάφου.

Οι περιοχές που θα τοποθετηθούν οι 15 κινητές μονάδες αφαλάτωσης από τα ΗΑΕ κλείδωσαν σε σύσκεψη που πραγματοποιήθηκε την περασμένη Παρασκευή στο υπουργείο Γεωργίας μετά από ελέγχους που πραγματοποίησε στις υποψήφιες περιοχές το Τμήμα Υδάτων.

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Μια νέα σελίδα στη διαχείριση και αντιμετώπιση του υδατικού προβλήματος της Κύπρου ανοίγει η ανακοίνωση της κυβέρνησης για την παραχώρηση από τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα (ΗΑΕ) δεκαπέντε κινητών μονάδων αφαλάτωσης (ΚΜΑ) προκειμένου να καλυφθεί το υδατικό ισοζύγιο που αφορά την ύδρευση για το 2026. Η συμφωνία με το αραβικό κρατίδιο, όπως αυτή ανακοινώθηκε από τον ίδιο τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας Νίκο Χριστοδουλίδη, φαίνεται να απομακρύνει τον άμεσο κίνδυνο επιβολής προγράμματος διακοπών στο πόσιμο νερό, εξέλιξη που θα είχε ανυπολόγιστες επιπτώσεις στο βαρύ χαρτί της κυπριακής οικονομίας που είναι ο τουρισμός. Όπως έγραψε η ηλεκτρονική «Κ» την περασμένη Πέμπτη μετά την επίτευξη συμφωνίας, κυβερνητικές πηγές υποστήριζαν πως αναθεωρούνται οι σχεδιασμοί και τα σενάρια που προέβλεπαν πιθανές διακοπές κατά την καλοκαιρινή περίοδο, μιας και η δυναμικότητα των δεκαπέντε ΚΜΑ με 15 χιλιάδες κ.μ. νερού ημερησίως καλύπτει το πρόβλημα αιχμής του καλοκαιριού. Ωστόσο, πέρα από την αντιμετώπιση του άμεσου προβλήματος στην ύδρευση οι λύσεις που δρομολογήθηκαν δημιουργούν νέα δεδομένα στο διαχρονικό πρόβλημα αντιμετώπισης του υδατικού. Για πρώτη φορά από τότε που κατασκευάστηκε η ναυαρχίδα των υδατικών υποδομών, το φράγμα του Κούρην, η Κύπρος φαίνεται να διαφοροποιεί το υδατικό μοντέλο της που σε μεγάλο ποσοστό στηριζόταν στη συγκέντρωση επιφανειακών υδάτων, βρόχινο νερό, με κάλυψη του ετήσιου υδατικού ελλείμματος από τις πέντε μόνιμες μονάδες αφαλάτωσης (ΜΜΑ). Επίσης, ο τρόπος παραχώρησης των δεκαπέντε ΚΜΑ από τον εφεδρικό στόλο των ΗΑΕ κατά την κυβέρνηση αποδίδεται στις διπλωματικές σχέσεις των δύο χωρών που έχουν αναβαθμιστεί, ισχυρισμός που εν-

τάσσει και το υδατικό στο γεωπολιτικό πλέγμα της περιοχής.

Οι 15 κινητές

Μετά την επίτευξη συμφωνίας με τα ΗΑΕ, κατά τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, το Τμήμα Υδάτων ετοιμάζεται για το πρακτικό κομμάτι υλοποίησης της συμφωνίας. Με βάση τις ανάγκες υδροδότησης προτεραιότητα θα δοθεί στις επαρχίες Λεμεσού και Πάφου προκειμένου να καλυφθεί το ισοζύγιο ύδρευσης, πρώτον, λόγω της ανάπτυξης και δεύτερον, του υδατικού ελλείμματος που προκλήθηκε με τη ΜΜΑ της Πάφου. Οι ΚΜΑ των ΗΑΕ θα παραμείνουν στην Κύπρο μέχρι το 2026 προκειμένου να καλύψουν τις άμεσες ανάγκες σε ύδρευση και να δώσουν χρόνο να υλοποιηθούν οι μακροπρόθεσμες δράσεις επίλυσης του προβλήματος που αποφασίστηκαν τον περασμένο Νοέμβριο. Ο χρόνος άφιξης των 15 ΚΜΑ παραμένει άγνωστος τη στιγμή που λειτουργοί του Τμήματος Υδάτων, την περασμένη Πέμπτη, πραγματοποίησαν ελέγχους στις περιοχές που θα τοποθετηθούν. Οι 15 ΚΜΑ έχουν δυνατότητα παρα-

γωγής 15 χιλιάδων κ.μ. νερού σε ημερήσια βάση, ποσότητα που κατά το υπουργείο Γεωργίας υπερκαλύπτει το έλλειμμα ύδρευσης που προκλήθηκε από την ανομβρία και τη ΜΜΑ της Πάφου που έχει τεθεί εκτός προγράμματος παραγωγής. Στο Τμήμα Υδάτων εκτιμούν πως εάν η παραγωγή των κινητών μονάδων από τα ΗΑΕ κινηθεί πάνω από τα υπολογιζόμενα όρια ζήτησης θα μετριαστούν και οι επιπτώσεις στη γεωργία. Σε μια τέτοια περίπτωση, υποστηρίζεται πως θα αναθεωρηθεί και το πρόγραμμα περικοπών στην άρδευση από το νερό των φραγμάτων.

Οι περιοχές

Οι περιοχές στις οποίες θα τοποθετηθούν οι ΚΜΑ από τα ΗΑΕ κλείδωσαν σε σύσκεψη που πραγματοποιήθηκε την περασμένη Παρασκευή. Πρέπει να θεωρείται δεδομένο ότι οι μονάδες, που θα έρθουν από τα ΗΑΕ (συνολικά 14 κοντέινερ), θα τοποθετηθούν σε Πάφο και Λεμεσό, όπου παρουσιάζεται και το μεγαλύτερο πρόβλημα. Στην Πάφο ένας κατ' αρχήν πιθανός χώρος που εξετάζεται είναι το σημείο

της υφιστάμενης μονάδας που έχει καταστραφεί και η οποία αναμένεται να αποκατασταθεί τον Αύγουστο. Θεωρείται βέβαιο ότι προτεραιότητα θα δοθεί σε σημεία όπου οι μονάδες θα μπορούν να συνδεθούν εύκολα με το δίκτυο. Ήδη, λειτουργοί του Τμήματος Αναπτύξεως Υδάτων εδώ και μερικές μέρες εξετάζουν πιθανούς χώρους όπου υπάρχουν έτοιμες οι αναγκαίες υποδομές.

Το μοντέλο

Η υδατική κρίση του 2025, μία από τις χειρότερες, ίσως, των τελευταίων 33 χρόνων, προκαλεί ήδη ανησυχίες για το μοντέλο αντιμετώπισης του υδατικού που βασίζεται στα 100 συνολικά φράγματα στις ελεύθερες περιοχές. Με βάση επίσημα στοιχεία η ανομβρία είχε ως αποτέλεσμα η αποθηκευμένη ποσότητα νερού στα φράγματα να μην είναι σε θέση να καλύψει τις ανάγκες σε ύδρευση και άρδευση. Τη στιγμή που η ισορροπία του ετήσιου υδατικού ισοζυγίου υποθέτει 100 εκατ. κ.μ. νερού συν την επικουρική υποστήριξη των πέντε μονάδων αφαλάτωσης, οι

φετινές ποσότητες στα φράγματα κινήθηκαν κάτω από τα 50 εκατ. κ.μ. νερού, ποσότητα που δεν καλύπτει τις ανάγκες σε ύδρευση και άρδευση. Εξέλιξη που ανοίγει συζήτηση για διαφοροποίηση του υδατικού μοντέλου. Η αναγκαστική στροφή προς την αφαλάτωση ως λύση στο άμεσο πρόβλημα ύδρευσης της τρέχουσας χρονιάς, αλλά και ο μακροπρόθεσμος σχεδιασμός για αύξηση των ΜΜΑ από πέντε σε επτά καθώς και τεσσάρων ΚΜΑ, δείχνει σταδιακή διαφοροποίηση του υδατικού μοντέλου με την αφαλάτωση να εξελίσσεται από επικουρική σε βασική πηγή κάλυψης των αναγκών πόσιμου νερού. Στη νέα πραγματικότητα που προκαλεί η κλιματική κρίση η άρδευση παραμένει στα φράγματα με το μέλλον της γεωργίας να φαντάζει χλωμό και να εξαρτάται από την ετήσια βροχόπτωση.

Η διπλωματία

Οι ανακοινώσεις που έκανε ο ίδιος ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας σε συνέντευξή του στον ANT1 για τη συμφωνία με τα ΗΑΕ αφενός προκάλεσαν αίσθηση, τη στιγμή μάλιστα που το υδατικό φούντωσε στο εσωτερικό και αφετέρου την ενέταξε στη γεωπολιτική σφαίρα της Ανατολικής Μεσογείου. Η κυβερνητική πλευρά επικαλούμενη την κίνηση των ΗΑΕ να παραχωρήσει στην Κύπρο 15 ΚΜΑ από την εφεδρεία που διέθετε για δικές της ανάγκες, έδωσε διπλωματική νότα στην απόφαση συνδέοντας την απόφαση με το γεωπολιτικό περιβάλλον που έχει δημιουργηθεί τα τελευταία χρόνια με κράτη του αραβικού Κόλπου. Ειδικότερα, προβλήθηκε το επίπεδο σχέσεων των δύο χωρών από την κρίση στο Παλαιστινιακό και τον ρόλο της Κύπρου στην αποστολή βοήθειας. Ωστόσο, παραμένουν άγνωστες ενδεχόμενες άλλες πιυχές της συμφωνίας τη στιγμή μάλιστα που εκφράζονται απόψεις στη Λευκωσία για αντισταθμιστικά οφέλη σε άλλους τομείς που ενδιαφέρουν τα ΗΑΕ όπως τα ενεργειακά.

ΑΡΘΡΟ / Του ΠΕΤΡΟΥ ΚΡΟΝΗ

Το πρόβλημα της λειψυδρίας και ο κίνδυνος απερίημωσης

Η Κύπρος βρίσκεται στο νότιο άκρο της εύκρατης ζώνης μέσα στην οποία βρίσκεται η Ευρώπη και κοντά στο βόρειο μέρος της άνυδρης ζώνης που περιλαμβάνει την έρημο Σαχάρα στη βόρεια Αφρική. Επομένως κινδυνεύει ακόμα και από μικρές μετακινήσεις των ορίων των πιο πάνω ζωνών και θα έπρεπε να λαμβάνει μέτρα για αντιμετώπιση του γεγονότος αυτού.

Η ερμηποίηση, όπως ορίζεται από διεθνείς συμβάσεις, είναι η υποβάθμιση της γης σε ξηρές, ημίξηρες και ξηρές άνυδρες περιοχές που προκύπτει από διάφορους παράγοντες, συμπεριλαμβανομένων των κλιματικών διακυμάνσεων και

των ανθρώπινων δραστηριοτήτων. Συνοδεύεται από μείωση του φυσικού δυναμικού της γης και μείωση των επιφανειακών και υπογείων υδάτινων πόρων και έχει αρνητικές επιπτώσεις στις συνθήκες διαβίωσης και στην οικονομική ανάπτυξη των ανθρώπων που πλήττονται από τα γεγονότα αυτά.

Οι ξηρασίες συμβαίνουν συχνά στις περιοχές που πλήττονται από την ερμηποίηση και είναι γενικά ένα φυσικό χαρακτηριστικό του κλίματος τέτοιων περιοχών. Περιστασιακές ξηρασίες (λόγω εποχικών ή διαχρονικών διακυμάνσεων των βροχοπτώσεων) και μακροχρόνιες σοβαρές ξηρασίες μπορεί να προκληθούν ή να επιδεινωθούν από

την επίδραση του ανθρώπου στο περιβάλλον, μείωση της βλάστησης, αλλαγή στο φαινόμενο Albedo (συντελεστής ανάκλασης της ηλιακής ακτινοβολίας), αλλαγές στο σημείο αυτά δημιουργεί μεγάλη θερμοκηπίου κ.λπ.

Οι ψηλότερες βροχοπτώσεις στον πλανήτη Γη συμβαίνουν στα τροπικά κλίματα κοντά στον ισημερινό. Η ψηλή θερμότητα που παράγει η ηλιακή ενέργεια στα σημεία αυτά δημιουργεί μεγάλη εξάτμιση, με αποτέλεσμα ο θερμός και υγρός αέρας να ανυψώνεται και η υγρασία να συμπυκνώνεται λόγω ψύξης στα ψηλότερα επίπεδα της ατμόσφαιρας και να πέφτει πίσω στη γη ως βροχή. Για να υπάρ-

ξει δηλαδή βροχόπτωση χρειάζονται τρία πράγματα: Θερμότητα, υγρασία και ακούθως ψύξη του αέρα.

Ψηλά επίπεδα θερμότητας και υγρασίας έχουμε και στην Κύπρο, και μάλιστα κατά τις καλοκαιρινές περιόδους σε παράλιες περιοχές. Θα μπορούσαμε μήπως να προσομοιάσουμε τροπικές συνθήκες και να έχουμε τεχνητή βροχόπτωση καθ' όλο το καλοκαίρι; Η απάντηση είναι ναι, αφού το μόνο που μας λείπει είναι η ψύξη, την οποία όμως θα μπορούσαμε να πάρουμε από το νερό της θάλασσας σε πιο μεγάλη βάση, το οποίο βρίσκεται σε χαμηλή θερμοκρασία σε σχέση με τον υγρό επιφανειακό αέρα.

Υπάρχουν δύο τρόποι υλοποίησης της παραγωγής νερού με τις πιο πάνω τεχνικές. 1) Με μονάδες παραγωγής νερού στην επιφάνεια της θάλασσας σε παράλιες περιοχές οι οποίες να παρέχουν νερό σε παραθαλάσσιες γεωργικές μονάδες, ή 2) Σε παραθαλάσσια μεγάλα θερμοκίπια τα οποία θα εξατμίζουν θαλασσινό νερό μέσα στα θερμοκίπια και θα παράγουν όλο το γλυκό νερό που χρειάζονται για τη γεωργική παραγωγή. Τα θερμοκίπια αυτά έχουν ήδη δοκιμαστεί, βλέπε: Sea Water Greenhouses. Παραδείγματα θερμοκηπίων μεγάλης κλίμακας που προσομοιώνουν τροπικές συνθήκες, συμπεριλαμβανομένων και

βροχοπτώσεων είναι το Eden Project στην Κορνουάλη του Ηνωμένου Βασιλείου και το Tropical Islands στο Βερολίνο της Γερμανίας. Επίσης λειτουργεί το Rainforest exhibit, Zoo Atlanta, Georgia, USA.

Επίσης, στην Κύπρο χρηματοδοτήθηκε και ολοκληρώθηκε το ερευνητικό έργο Humid2Water που σκοπό είχε να ερευνήσει την παραγωγή νερού στην Κύπρο με προσομοίωση τροπικών κλιματικών συνθηκών.

Ο κ. Πέτρος Κρόνης είναι μηχανολόγος και ερευνητής μηχανικός, petros.kronis@gmail.com www.kronis.tech

Του ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ

Η **μετάβαση** του Προέδρου Χριστοδουλίδη, στις 4 Μαΐου, στο Ισραήλ για επίσημη επίσκεψη έρχεται σε μια ενδιαφέρουσα συγκυρία, δεδομένων τόσο των εξελίξεων στην ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου όσο και αναφορικά με την πολιτική κατάσταση στην οποία βρίσκεται ο πρωθυπουργός της χώρας, Μπένιαμιν Νετανιάχου, μετά την 7η Οκτωβρίου (του 2023), τη συνεχιζόμενη κατάσταση στο μέτωπο της Γάζας με την προέκταση των ισραηλινών ομήρων και φυσικά τις δυναμικές που αναπτύσσονται στη Μέση Ανατολή μετά την πτώση του καθεστώτος Άσαντ, στη Συρία. Η επίσκεψη έχει μεν χαρακτήρα που συνδέεται αμιγώς με τη διμερή διάσταση των σχέσεων Κύπρου-Ισραήλ, που λαμβάνουν τα τελευταία χρόνια πολύ στενή, στρατηγική, διασύνδεση με τα επιμέρους θέματα διμερούς ενδιαφέροντος και στο πλαίσιο των τριμερών συνεργασιών, να έχουν τη δική τους σημασία, εντάσσεται όμως και σε ένα ευρύτερο γεωπολιτικό πλαίσιο, με τη Λευκωσία να επιχειρεί την αποστολή πολλαπλών σιγιάλων σε διεθνές και περιφερειακό επίπεδο.

Αγκάθι το «Ισάι»

Ένα από τα σημαντικότερα σε εκκρεμότητα ζητήματα μεταξύ Λευκωσίας και Τελ Αβιβ παραμένει η συμφωνία συνεκμετάλλευσης για το κοιτάσμα «Αφροδίτη», επί του τεμαχίου «12» της κυπριακής Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης (ΑΟΖ), το οποίο επεκτείνεται εντός του γειτνιάζοντος κοιτάσματος «Ισάι» επί της ισραηλινής ΑΟΖ. Το θέμα χρονίζει, από το 2012, με το Ισραήλ ανά καιρούς να διεκδικεί διαφορετικό μερίδιο των ποσοτήτων φυσικού αερίου της «Αφροδίτης», με το ζήτημα να μην έχει κατορθώσει να αποτελέσει αντικείμενο συμφωνίας παρά τη στρατηγική σχέση των δύο κρατών, εμποδίζοντας πρακτικά την εμπορική ανάπτυξη του κοιτάσματος, που εντός συμφωνημένου πλαισίου θα καταλήξει στην Αίγυπτο μέσω οδευσης. Η τελευταία εξέλιξη επί του θέματος συνέβη πριν από ένα χρόνο, όταν τον Απρίλιο του 2024 ο υπουργός Ενέργειας Γιώργος Παπαναστασίου είχε συναντηθεί στο Ισραήλ με τον ομόλογό του, Έλι Κοέν – εν μέσω συνεχιζόμενων τότε διαπραγματεύσεων μεταξύ της Κ.Δ. και της Chevron για την εμπορική ανάπτυξη της «Αφροδίτης», χωρίς ωστόσο να προκύψει κάτι χειροπιαστό ως προς τη συμφωνία.

Η κατάληξη της διαπραγματεύσεως δείχνει να αποτελεί προτεραιότητα για τη Λευκωσία, δεδομένου πως πλέον η Chevron έχει συμφωνήσει να το πλάνο της εμπορικής ανάπτυξης της «Αφροδίτης»

και ενόψει Νοεμβρίου οφείλει να προχωρήσει με παραδοτέα ως προς την προκαταρκτική ανάπτυξη του κοιτάσματος με τις εξελίξεις εδώ να δείχνουν ή προς μια οριστική συμφωνία σε επίπεδο, πλέον, ηγετών ή στη συνέχιση των διαπραγματεύσεων, με πάντα ανοικτό το ενδεχόμενο της επιδιαιτησίας, που θα καθυστερούσε περαιτέρω την ανάπτυξη του κοιτάσματος της «Αφροδίτης». Έμπειροι παρατηρητές αναφέρουν πάντως στην «Κ» πως το Ισραήλ παρέδωσε τον περασμένο Σεπτέμβριο επιστολή προς την Κ.Δ. με τις κατευθυντήριες γραμμές για μια συμφωνία συνεκμετάλλευσης και επί τούτου η διαπραγμάτευση δείχνει να προχωρά, λόγω της άριστης σχέσης του υπουργείου Ενέργειας να με-

ταβαίνει ξανά στο Ισραήλ, τον προσεχή Μάιο.

Τραμπ και Τουρκία

Η επίσκεψη Χριστοδουλίδη στο Ισραήλ δεν εντάσσεται μόνο στο πλαίσιο των άριστων διμερών σχέσεων των δύο κρατών και ως προάγγελος ακόμη μιας Τριμερούς σε επίπεδο αρχηγών με την Ελλάδα, αλλά εμπεριέχει και την αποστολή διπλωματικών σιγιάλων σε σχέση με το αποτύπωμα της μεγάλης εικόνας των γεωπολιτικών εξελίξεων στην περιοχή. Οι αποδέκτες των πολιτικών μηνυμάτων ποικίλουν αλλά στοχεύουν τόσο, αναπόφευκτα, στην Τουρκία όσο και στις Ηνωμένες Πολιτείες, υπό τον Τραμπ, λόγω της άριστης σχέσης του Αμερικανού προέδρου με τον

Ισραηλινό πρωθυπουργό, Νετανιάχου, που βρίσκεται κατά τα λόγια του ίδιου του Αμερικανού προέδρου «στην ίδια πλευρά σε κάθε θέμα» με φόντο τις εξελίξεις στη Γάζα και τις διαπραγματεύσεις ΗΠΑ-Ιράν για το πυρηνικό πρόγραμμα του δεύτερου. Η Λευκωσία δείχνει να ασπάζεται τις προσεγγίσεις ασφάλειας του Ισραήλ στο μέτωπο της Συρίας, όπου μετά την πτώση του καθεστώτος Άσαντ τον περασμένο Δεκέμβριο ο ανταγωνισμός Ισραήλ-Τουρκίας στην περιοχή αναδεικνύεται ως μια διάσταση συνεχούς τριβής που θα απασχολήσει τα επόμενα χρόνια το υποσύστημα των χωρών MENA, αλλά και τις περιφερειακές δυναμικές ισχύος στην ευρύτερη περιοχή. Ένας ανταγωνισμός μάλιστα που φέρνει πέραν

της αβεβαιότητας λόγω Τραμπ και ενδιαφέρουσες προσεγγίσεις εξισορρόπησης εκ μέρους της Ουάσιγκτον που διατηρεί στρατηγικές σχέσεις τόσο με το Ισραήλ όσο και με την Τουρκία, αναγνωρίζοντας μάλιστα την αυξημένη επιρροή της Τουρκίας στη νέα κατάσταση στη Συρία, πτυχή που δημιουργεί και συγκεκριμένες προσλήψεις στη Λευκωσία.

Εν μέσω αντιδράσεων

Η επίσκεψη Χριστοδουλίδη στο Ισραήλ, σε μια συγκυρία που ο Μπένιαμιν Νετανιάχου δέχεται σφοδρή κριτική διεθνώς και σε ευρωπαϊκό επίπεδο για την ευθύνη του στη συνέχιση του πολέμου και την ανθρωπιστική καταστροφή στη Λωρίδα της Γάζας, δεν θα είναι χωρίς αντιδράσεις και πολιτικό κόστος, εσωτερικά και, πιθανόν, διεθνώς. Ήδη απاراتήρητη δεν πέρασε, στις 4 Απριλίου, ανάρτηση της προέβας της Παλαιστίνης στην Κύπρο στην πλατφόρμα X, η οποία εξέφρασε την απογοήτευσή της για την Κ.Δ. σε σχέση με την αποχή της σε ψηφοφορία του Συμβουλίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ για την κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στα κατεχόμενα παλαιστινιακά εδάφη, συμπεριλαμβανομένης της ανατολικής Ιερουσαλήμ. Επιπλέον, ήδη σε ΜΚΔ διάφορες πλατφόρμες της κοινωνίας των πολιτών που διαδηλώνουν στην Κύπρο αλληλέγγυα υπέρ των Παλαιστινίων μετά την 7η Οκτωβρίου, καταδικάζουν, ήδη, την επίσκεψη Χριστοδουλίδη στο Ισραήλ, επικαλούμενες και τη διάσταση της έκδοσης ενταλάτων σύλληψης του Ισραηλινού πρωθυπουργού, Νετανιάχου (και του τέως ΥΠΑΜ του κράτους του Ισραήλ, Γιοάβ Γκάλαντ) εκ μέρους του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου (ICC), πτυχή που επανήλθε και στη δημόσια σφαίρα της ευρωπαϊκής κριτικής μετά την επίσκεψη Νετανιάχου στην Ουγγαρία. Στο εσωτερικό πολιτικό σκηνικό μάλιστα η εν λόγω διάσταση δίνει, κατεξοχήν, στο ΑΚΕΛ την ευκαιρία για την άσκηση σκληρής κριτικής προς την κυβέρνηση Χριστοδουλίδη, τόσο για την εξωτερική πολιτική που ακολουθείται όσο και για σκοπούς πολιτικής συσπείρωσης της αντιπολίτευσης, έναντι του ΔΗ.ΣΥ που δεν μπορεί να κινηθεί σε αυτό το επίπεδο σε υψηλούς αντιπολιτευτικούς τόνους. Σε κάθε περίπτωση, και με φόντο τη στάση της Κ.Δ. στο θέμα της Συρίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο σημασία αποκτά και πώς η επίσκεψη Χριστοδουλίδη στο Ισραήλ θα προκαλέσει εκ μέρους ευρωπαϊκών χωρών αντιδράσεις, με την Κ.Δ. να επιδιώκει, σε κάθε φάση, να εξισορροπεί μεταξύ της διαχρονικής της στάσης αρχών στο Παλαιστινιακό και των επιδιώξεών της στην περιοχή σε σχέση με τη στρατηγική σχέση που έχει διαμορφώσει με το Ισραήλ.

Στην Κάσο μέσω Ουάσιγκτον

Τα σενάρια για την επανεκκίνηση των εργασιών ηλεκτρικής διασύνδεσης Ελλάδας - Κύπρου

Του ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟΥ

Με **βασική** και, κυρίως, αστάθμητη παράμετρο την ιδιόμορφη κατάσταση που επικρατεί αυτή την εποχή στην Ουάσιγκτον, τη δύναμη που παραδοσιακά θεωρείται ως η μόνη που θα μπορούσε να αποτρέψει ένα σενάριο ραγδαίας επιδείνωσης των ελληνοτουρκικών σχέσεων, ψηλαφεί τα επόμενα βήματά της η Αθήνα. Έτσι, αν και κάποιες από τις βασικές επαφές που έχουν δρομολογηθεί σε μεσαίο και χαμηλό επίπεδο θα γίνουν κανονικά τις επόμενες δύο εβδομάδες (Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης - MOE, ανταλλαγές επιχειρηματικών αποστολών και πολιτιστικές εκδηλώσεις σε επίπεδο θετικής ατζέντας), οι πιο ουσιαστικές, δηλαδή η συνάντηση του πρωθυπουργού Κυριάκου Μητσοτάκη και του προέδρου της Τουρκίας Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν στην Αγκυρά ή στην Κωνσταντινούπολη, δεν έχουν ακόμα οριστικοποιηθεί, όπως και εκείνες του πολιτικού διαλόγου (Αλεξάνδρα Παπαδοπούλου και Μεχμέτ Κεμάλ Μποζάι). Επί του πρακτέου οι δύο υπουργοί Εξωτερικών Γιώργος Γεραπετρίτης

και Χακάν Φιντάν έχουν ήδη συμφωνήσει ότι πρέπει να συναντηθούν στο περιθώριο της επόμενης υπουργικής συνόδου του ΝΑΤΟ (14-15 Μαΐου), πέρα βεβαίως από τις τηλεφωνικές επικοινωνίες που μπορεί να προηγηθούν και να ακολουθήσουν.

Σε αυτό το επίπεδο, των υπουργών Εξωτερικών, έχει γίνει έως αυτή τη στιγμή η διαχείριση όλων των κρίσιμων στιγμών των τελευταίων εβδομάδων, είτε επρόκειτο για τις προετοιμασίες του Θαλάσσιου Χωροταξικού Σχεδιασμού (ΘΧΣ), ο οποίος ανακοινώθηκε τη Μεγάλη Τετάρτη, είτε για τις διάφορες επικοινωνίες περί το έργο της ηλεκτρικής διασύνδεσης Ελλάδας και Κύπρου που παραμένει σε εκκρεμότητα. Στην Αθήνα θεωρούν ότι το έργο κάποια στιγμή θα προχωρήσει, χωρίς να θίγεται το βασικό κεκτημένο αυτής της περιόδου, που δεν είναι άλλο από τα «ήρεμα νερά» στο Αιγαίο.

Το ιδανικό σενάριο για την επιστροφή του ερευνητικού πλοίου στην περιοχή ανατολικά της Κάσου και της Καρπάθου θα ήταν κάποιου είδους συνεννόηση με την Τουρκία ή εξαρχής επανασχεδιασμός της

Σκάφη του Πολεμικού Ναυτικού κατά τη διάρκεια των ασκήσεων «Αιγιάλιος» και «Λαίλαψ» που πραγματοποιήθηκαν στα μέσα Απριλίου. Η Αθήνα για το ζήτημα της ηλεκτρικής διασύνδεσης Ελλάδας - Κύπρου επιθυμεί να διατηρηθούν ήρεμα τα νερά του Αιγαίου και το ερευνητικό πλοίο να επιστρέψει στη θαλάσσια περιοχή ανατολικά της Κάσου και της Καρπάθου χωρίς τη συνοδεία του στόλου.

πορείας του καλωδίου. Σε αντίθετη περίπτωση, το ερευνητικό πλοίο θα πρέπει να επιστρέψει συνοδεία στόλου στα ανατολικά της Κάσου. Και σε αυτή την περίπτωση, μια βασική προβληματική συνίσταται στο τι θα γίνει τη στιγμή που το ερευνητικό εξέλθει από την περιοχή δυνητικής ΑΟΖ της Ελλάδας και εισέλθει στη δυνητική ΑΟΖ της Κυπριακής Δημοκρατίας, η οποία κατ'αποφάνωσ δεν διαθέτει τα ναυτικά μέσα για να σχεδιάσει επιχείρηση συνοδείας του πλοίου. Όλα αυτά είναι, βεβαίως, ερωτήματα που πρακτικά θα ακολουθήσουν την όποια πολιτική απόφαση επανεκκίνησης των ερευνών, όποτε και αν αυτές ξεκινήσουν.

Τα ερωτήματα για την Αθήνα δεν είναι, φυσικά, αφηρημένα και δεδομένου ότι η Αγκυρα έχει διαμνύσει ότι θα υπάρξει απάντηση σε κινήσεις, όπως για παράδειγμα η ανακοίνωση του ΘΧΣ (αγνώντας, βεβαίως, ότι πρόκειται για υποχρέωση της Ελλάδας από τη συμμετοχή της στην Ε.Ε.), δεν αποκλείεται η Κύπρος να δεχθεί πιέσεις και με άλλους τρόπους, όπως για παράδειγμα με πιθανή επανεκκίνηση ερευνών για υδρογονάνθρακες εν-

τός των υδάτων της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Το Στέιτ Ντιπάρτμεντ

Παράλληλα προς όλα αυτά, η Αθήνα συνεχίζει τις προσπάθειές της να συντονιστεί με τη νέα κατάσταση στην Ουάσιγκτον, ιδιαίτερα με τον Λευκό Οίκο. Αν και ο κ. Γεραπετρίτης υπήρξε ένας από τους ελάχιστους υπουργούς Εξωτερικών που συνάντησαν τον επικεφαλής της αμερικανικής διπλωματίας Μάρκο Ρούμπιο στο Στέιτ Ντιπάρτμεντ, συχνά τα μηνύματα που καταφθάνουν από την Ουάσιγκτον επί σειράς ζητημάτων που αφορούν ευθέως ή έμμέσως την Ελλάδα είναι αντικρουόμενα.

Πλέον χαρακτηριστική είναι η υπόθεση προμήθειας των F-35, για την οποία μέρος της κυβερνήσεως του προέδρου Ντόναλντ Τραμπ έχει μείνει στη σκληρή γραμμή έως ότου η Αγκυρα συμμορφωθεί με τους κανόνες, ενώ ένα άλλο κομμάτι της υποστηρίζει ανοικτά την ταχεία επιστροφή της Τουρκίας στο πρόγραμμα, παρέχοντας μάλιστα στην Αθήνα κάποιες εντελώς θολές διαβεβαιώσεις περί μη διατάραξης της ισορροπίας πάνω από το Αιγαίο.

Ο Πρόεδρος Χριστοδουλίδης δεν μεταβαίνει στο Ισραήλ χωρίς αντιδράσεις, στο εσωτερικό, σε μια συγκυρία που ο Νετανιάχου είναι απομονωμένος διεθνώς.

Το ιδανικό για την επιστροφή του ερευνητικού πλοίου στην περιοχή θα ήταν κάποιου είδους συνεννόηση με την Τουρκία ή ο εξαρχής επανασχεδιασμός της πορείας του καλωδίου.

Του ανταποκριτή μας στις Βρυξέλλες
ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Από ομόφωνη απόφαση των κρατών μελών θα εξαρτηθεί η ένταξη της Κύπρου στο Σένγκεν, εφόσον η αξιολόγηση που βρίσκεται σε εξέλιξη προχωρήσει και είναι θετική, σύμφωνα με τις διαδικασίες για άρση των συννοριακών ελέγχων της χώρας μας με τα υπόλοιπα κράτη μέλη της Ε.Ε. που –με εξαίρεση την Ιρλανδία– είναι όλα μέλος του χώρου ελεύθερης διακίνησης.

Η πραγματικότητα είναι πως έχει κυλήσει αρκετό νερό στα αυλάκι και έχουν γίνει βήματα σε σχέση με τα τέλη του 2022, όταν η Κομισιόν έδινε το πράσινο φως για ένταξη στο Σένγκεν της Κροατίας, της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας, αλλά η Κύπρος παρέμενε στον προθάλαμο. Κι αυτό γιατί εκκρεμούσε η αξιολόγηση από την Κομισιόν για να δοθεί πρόσβαση στη χώρα στο Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν (Schengen Information System - SIS), κάτι που τελικά έγινε στις 25 Ιουλίου του 2023.

Όπως ανέφερε η Κομισιόν σε απάντηση σε γραπτή κοινοβουλευτική ερώτηση του ευρωβουλευτή Μιχάλη Χατζηπαντέλα, η πρώτη αξιολόγηση του αιτήματος της Κύπρου «βρίσκεται σε εξέλιξη» ενώ αναγνωρίζεται η πρόοδος που έγινε όσον αφορά τα τεχνικά κριτήρια, όπως αναγνωρίζονται όμως και οι ιδιόζυγες συνθήκες για τις οποίες η Κομισιόν δηλώνει «έτοιμη να ξεκινήσει διάλογο με την Κύπρο» μεταξύ άλλων για διαχείριση της Πράσινης Γραμμής.

Για την ένταξη μιας χώρας στο Σένγκεν, η οποία πέρα από συμβολική αξία συνεισφέρει και στο να γίνονται τα ταξίδια γρηγορότερα δίνει και δυνατότητες συνδεδεσιμότητας, η εν λόγω χώρα πρέπει να εφαρμόζει τους κοινούς κανόνες που έχουν συμφωνηθεί για ελέγχους στα χερσαία, θαλάσσια και εναέρια σύνορα με τρίτες χώρες, να αναλάβει την ευθύνη ελέγχων στα εξωτερικά σύνορα και να εκδίδει θεωρήσεις Σένγκεν με βάση τα συμφωνημένα πρότυπα, να τηρεί υψηλά πρότυπα ασφαλείας εντός του χώρου Σένγκεν μέσω της συνεργασίας με τις αρχές των άλλων κρατών μελών, και τέλος να είναι συνδεδεμένη με και να χρησιμοποιεί το SIS.

Ωστόσο, ο δρόμος μπορεί να είναι μακρύς ακόμα και όταν τα τεχνικά και ουσιαστικά κριτήρια έχουν εκπληρωθεί. Αφού η χώρα αξιολογηθεί λεπτομερώς για το πώς πληροί τα κριτήρια, η ένταξη στο Σένγκεν πρέπει να εγκριθεί από το Συμβούλιο της Ε.Ε. με ομοφωνία μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Διαδικασία η οποία κράτησε για αρκετά χρόνια τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία εκτός λόγω του βέτο των Κάτω Χωρών και της Αυστρίας.

Για αυτό και η αίτηση της Κύπρου θα κριθεί εν μέρει από τον αποτελεσματικό έλεγχο της παράτυπης μετανάστευσης, αλλά και το πώς η χώρα θα διασφαλίσει τον έλεγχο στα σημεία διέλευσης στην Πράσινη Γραμμή αλλά και στα τυφλά σημεία της γραμμής αντιπαράταξης, χωρίς να τη μεταχειρίζεται ως σύνορο.

Προς το παρόν η κυπριακή κυβέρνηση είναι προσεκτική στις λεπτομέρειες που δημοσιοποιεί, αν και ο Πρόεδρος Χριστοδουλίδης έσπευσε να ανακοινώσει τον Ιανουάριο σε συνέδριο για τον τουρισμό πως η χώρα θα μπορούσε να ενταχθεί στο Σένγκεν ακόμα και φέτος. Από την πλευρά του, ο ΥΠΕΕ Κ. Κόμπος έκανε μόλις την Τετάρτη τις πρώτες λεπτομερείς αναφορές από πλευράς κυβέρνησης, κάνοντας

Τεστ, έλεγχοι και στο τέλος ομοφωνία

Στον προθάλαμο του Σένγκεν η Κύπρος – Κύριες προκλήσεις η διαχείριση της μετανάστευσης και η Πράσινη Γραμμή

Το καθεστώς της Κύπρου διαφέρει από αυτό της Ιρλανδίας, η οποία έχει εξαιρεθεί από την υποχρέωση της εφαρμογής των κανονισμών για το Σένγκεν και ακολουθεί τις δικές της πολιτικές θεωρήσεων και συννοριακών ελέγχων για πρακτικούς και πολιτικούς λόγους.

λόγο για θετική αξιολόγηση της Κομισιόν που ολοκληρώθηκε πριν το Πάσχα, και πως παραμένουν κάποιες συστάσεις που πρέπει να εκπληρωθούν που εμπεριέχουν όμως σημαντικές δυσκολίες. Στόχος, ανέφερε σε εκδήλωση στο «Ίνστιτούτο Γλ. Κληρίδης», είναι να πειστεί η Κομισιόν να προχωρήσει στην τελευταία επαναξιολόγηση εντός του 2025.

Καθεστώς εξαίρεσης

Αν και διαχρονικά υπήρχε η αντίληψη πως η Κύπρος θα ήταν δύσκολο, έως και αδύνατον, να ενταχθεί στο Σένγκεν χωρίς τη λύση του Κυπριακού, καθώς αντικειμενικά δεν ελέγχει αποτελεσματικά τα σύνορά της (τα οποία –και για την Ε.Ε.– δεν βρίσκονται στην οδό Λήδρας αλλά στα ανοικτά της Κερύνειας), η αξιολόγηση αυτή έχει αλλάξει επίσημα τουλάχιστον όσον αφορά την Κομισιόν, η οποία στην ιστοσελίδα της δεν καταγράφει απλώς τη σημερινή κατάσταση όπου η Κύπρος και η Ιρλανδία είναι τα μόνα δύο κράτη μέλη εκτός του χώρου ελεύθερης διακίνησης.

Όπως σημειώνεται στη σχετική ιστοσελίδα της Κομισιόν, η Κύπρος «είναι κράτος Σένγκεν, το οποίο σημαίνει ότι η χώρα συμμετέχει στη συνεργασία Σένγκεν», ωστόσο

Η ένταξη μιας χώρας στο Σένγκεν, η οποία πέρα από συμβολική αξία συνεισφέρει και στο να γίνονται τα ταξίδια γρηγορότερα, δίνει και νέες δυνατότητες συνδεδεσιμότητας.

«οι έλεγχοι στα εσωτερικά σύνορα δεν έχουν ακόμη καταργηθεί από το Συμβούλιο» και η διαδικασία ολοκλήρωσης «βρίσκεται σε εξέλιξη».

Το καθεστώς της Κύπρου διαφέρει από αυτό της Ιρλανδίας, η οποία έχει εξαιρεθεί από την υποχρέωση της εφαρμογής των κανονισμών για το Σένγκεν και ακολουθεί τις δικές της πολιτικές θεωρήσεων και συννοριακών ελέγχων για πρακτικούς και πολιτικούς λόγους που σχετίζονται με τη γειτνίαση με το Ηνωμένο Βασίλειο και τη σχέση με τη Βόρειο Ιρλανδία.

Σε εξέλιξη ο έλεγχος

Όπως είχε αναφέρει εκπρόσωπος της Κομισιόν στην «Κ» στα

τέλη του 2022 (20/11/2022), η Κομισιόν είχε μέχρι τότε προχωρήσει σε αξιολόγηση της εφαρμογής των προνοιών του κεκτημένου του Σένγκεν για προστασία των προσωπικών δεδομένων (έγινε τον Νοέμβριο του 2019), για εφαρμογή της οδηγίας για επιστροφές πολιτών τρίτων κρατών (έγινε τον Δεκέμβριο του 2020) και για συνεργασία σε επίπεδο αστυνομικών δυνάμεων (έγινε τον Φεβρουάριο του 2021).

Από την αξιολόγηση αυτή είχαν εξαιρεθεί οι κατεχόμενες περιοχές όπου η κυβέρνηση δεν ασκεί αποτελεσματικό έλεγχο, καθώς και η εφαρμογή του κεκτημένου Σένγκεν στην Πράσινη Γραμμή. Σύμφωνα όμως με τις Βρυξέλλες, «παρά την ειδική κατάσταση», η Κύπρος θεωρείται πως είχε «καλή επίγνωση της κατάστασης σε σχέση με τις παράτυπες ροές μετανάστευσης και το διασυνοριακό έγκλημα στα θαλάσσια σύνορα».

Σε αυτή τη βάση προχώρησε και η σύνδεση της Κύπρου με Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν, η οποία υλοποιήθηκε τελικά τον Ιούλιο του 2023.

Σύμφωνα λοιπόν με όσα ανέφερε η Κομισιόν στη γραπτή απάντηση του επιτροπου Μπρούνερ στον κ. Χατζηπαντέλα στις 16 Απριλίου (η ερώτηση είχε κατατεθεί στις 2 Φε-

βρουαρίου), «η πρώτη αξιολόγηση της Κύπρου βρίσκεται σε εξέλιξη», με την Επιτροπή να παρακολουθεί εκ του σύνεγγυς την πρόοδο που έχει σημειώσει η Κύπρος όσον αφορά την εκπλήρωση των τεχνικών απαιτήσεων Σένγκεν».

Απαντώντας εμμέσως σε ερώτημα του ευρωβουλευτή για το πώς μπορεί να βοηθηθεί η Κ.Δ. να διαχειριστεί την Πράσινη Γραμμή χωρίς αναγνώριση της «ΤΔΒΚ», ο κ. Μπρούνερ ανέφερε πως η Επιτροπή «γνωρίζει ότι η προσχώρηση της Κύπρου στον χώρο Σένγκεν απαιτεί τον δέοντα σεβασμό προς την ιδιόζυγα κατάσταση της και το πλαίσιο που εφαρμόζεται σύμφωνα με το πρωτόκολλο 10» και πως «η Επιτροπή είναι έτοιμη να ξεκινήσει διάλογο με την Κύπρο σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο μπορεί να επιτευχθεί αυτό, μεταξύ άλλων όσον αφορά την Πράσινη Γραμμή».

Ανισος, μακρύς δρόμος

Η αίτηση της Βουλγαρίας, της Ρουμανίας και της Κροατίας αξιολογήθηκε θετικά από την Κομισιόν τον Νοέμβριο του 2022, ωστόσο οι πορείες τους ήταν πολύ διαφορετικές. Από τη μια, η Κροατία –η οποία έγινε μέλος της Ε.Ε. το 2013– ολοκλήρωσε την αξιολόγησή της μεταξύ του 2016 και του 2020, το 2021 επιβεβαιώθηκε πως πληρούσε τα κριτήρια. Λίγες μέρες μετά την απόφαση της Κομισιόν, το Κοινοβούλιο ζήτησε την έγκριση της αίτησης πριν από το τέλος του έτους, και την 1η Ιανουαρίου του 2023 η Κροατία εντάχθηκε στο Σένγκεν.

Η Βουλγαρία και η Ρουμανία μπήκαν στην Ε.Ε. το 2004 ταυτόχρονα με την Κύπρο και ολοκλήρωσαν τη διαδικασία αξιολόγησης Σένγκεν το 2011, όμως για χρόνια δεν υπήρξε απόφαση για άρση των ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα λόγω της διαφωνίας αρκετών χωρών που επικαλούνταν θέματα διαφθοράς και ασφάλειας, με την τελευταία χώρα που ασκούσε βέτο να ήταν η Αυστρία η οποία επικαλείτο ανησυχίες για τον έλεγχο της παράτυπης μετανάστευσης.

Τα κενά ήταν πραγματικά, αλλά σύμφωνα με την Κομισιόν, μέχρι τα τέλη του 2022 η Βουλγαρία είχε βελτιώσει την παρακολούθηση και τους ελέγχους στα σύνορα, καθώς και την καταπολέμηση του διασυνοριακού εγκλήματος σε συνεργασία με άλλες χώρες και μέσω της Ευροπολ, ενώ η Ρουμανία ενέτεινε τις προσπάθειες για την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης ανθρώπων. Και οι δύο χώρες έπρεπε να πείσουν την Κομισιόν πως δεν προχωρούν σε παράνομες επαναπροωθήσεις και πως τα αιτήματα ασύλου τυγχάνουν διαχείρισης με σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα.

Οι δύο χώρες έκαναν εντατικές προσπάθειες, καλώντας από κοινού τον Μάρτιο του 2022 εμπειρογνώμονες να εξετάσουν την πρόοδο που είχε γίνει για εθελοντικούς ελέγχους που έγιναν τον Οκτώβριο του ίδιου έτους.

Τον Μάρτιο του 2024 το Συμβούλιο ενέκρινε την άρση των ελέγχων στα θαλάσσια και εναέρια σύνορα μετά από συμφωνία των δύο χωρών με την Ουγγαρία, η οποία εργάστηκε έντονα ενόψει της Προεδρίας του Συμβουλίου την οποία ανέλαβε το δεύτερο μισό του ίδιου έτους, για να αρθούν οι ανησυχίες της Αυστρίας. Η συμφωνία προέβλεπε την κοινή αποστολή συνοριοφυλάκων στα σύνορα της Βουλγαρίας με την Τουρκία, και τη συνέχιση των ελέγχων στα χερσαία σύνορα μέχρι το τέλος του έτους.

MEDOCHEMIE

Ξέχνα τον πόνο γρήγορα

με το **ULTIMAX ALTER**

ΑΝΑΛΓΗΤΙΚΟ - ΑΝΤΙΦΛΕΓΜΟΝΩΔΕΣ

Ο Μαρίνος Σιζόπουλος συζήτησε το θέμα της παραίτησής του διεξοδικά με στενούς του φίλους στην Ελλάδα, ώστε να αποφύγει τη συναισθηματική φόρτιση αλλά και να μην διαρρεύσει οτιδήποτε.

Της **ΟΡΙΑΝΑΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Μπορεί για τα πλείστα μέλη της Κ.Ε. της ΕΔΕΚ η απόφαση του Μαρίνου Σιζόπουλου να αποχωρήσει από την προεδρία έναν χρόνο πριν την ολοκλήρωση της θητείας του, να ήταν κεραυνός εν αιθρία, ωστόσο ο ίδιος επεξεργαζόταν την απόφαση εδώ και μήνες.

Μάλιστα συζήτησε το θέμα διεξοδικά με στενούς του φίλους στην Ελλάδα –την τελική απόφαση την έλαβε το Πάσχα στη Θεσσαλονίκη– ώστε να αποφύγει τη συναισθηματική φόρτιση, αλλά και να μην διαρρεύσει οτιδήποτε πριν πάρει τις τελικές του αποφάσεις.

«Όλα στην ώρα τους» ήταν η απάντηση που έδινε τους τελευταίους μήνες στο ερώτημα αν θα οδηγούσε το κόμμα στις βουλευτικές και μετά θα παρέδιδε τα νήια, όπως προνοείται άλλωστε από το καταστατικό, με τον ίδιο όπως ανα-

Μερίδα στελεχών σημειώνει ότι η παραίτηση Μαρίνου Σιζόπουλου τη δεδομένη στιγμή ενισχύει την εσωστρέφεια και την καταστροφολογία στο κόμμα και θα πρέπει όλοι να εργαστούν για τη διάσωσή του.

φέρουν στενοί του συνεργάτες να αναφέρει πως ο κύκλος του στην προεδρία του Κινήματος έχει κλείσει οριστικά.

Μία δεκαετία, τη δυσκολότερη όπως σημειώνουν στελέχη του Κινήματος, που άνοιξε πληγές και απομάκρυνε ιστορικά στελέχη με ορισμένους να καταλογίζουν μεγάλο μερίδιο ευθύνης στον Μαρίνο Σιζόπουλο και τους χειρισμούς που επέλεξε να κάνει μετά την ανάληψη της προεδρίας την 1η Μαρτίου του 2015 –αφού παραιτήθηκε ο Γιαννάκης Ομήρου κάνοντας τότε λόγο για εσωκομματικές τριβές και διχασμό– ενώ θεωρούν ότι ο ίδιος εγκαταλείπει το πλοίο στα δύσκολα, τώρα που το κόμμα κινδυνεύει ακόμη και να μείνει εκτός Βουλής βάσει και των δημοσκοπήσεων.

Την ίδια ώρα, στην εξίσωση μπαίνει και το πόρισμα της Αρχής

κατά της διαφθοράς –αναμένεται εντός Μαΐου– σε σχέση με την υπόθεση TAXAN PROPERTIES LTD μετά από καταγγελία του Γιώργου Βαρνάβα. Μάλιστα ορισμένοι σημειώνουν πως το πόρισμα δεν ευνοεί τον κ. Σιζόπουλο, για αυτό και επέλεξε να μην εμπλέξει το κόμμα σε αυτή τη διαδικασία, ωστόσο κρατά τη βουλευτική ασυλία, ενώ ο ίδιος επισημαίνει πως ουδεμία σχέση έχει αυτή η υπόθεση με την απόφασή του να αποσυρθεί, διαμνύοντας μάλιστα πως με την ολοκλήρωση της διαδικασίας έχει πολλά να δημοσιοποιήσει ώστε να λάμψει η αλήθεια.

Πάντως, αυτό που ο Μαρίνος Σιζόπουλος θέλησε να ξεκαθαρίσει από την πρώτη στιγμή είναι ότι θα παραμείνει ενεργός στην πολιτική δράση και στο πλευρό της νέας ηγεσίας της ΕΔΕΚ για το καλό του κόμματος και του τόπου.

Όπως μάλιστα φέρεται να εξήγησε σε στενούς του συνεργάτες, αποχωρεί τη δεδομένη στιγμή ώστε να δώσει χώρο και χρόνο στη νέα ηγεσία, που δεν πρέπει να επιμνησθεί το οποίο αποτέλεσμα θα έφερναν οι δικές του επιλογές ενόψει βουλευτικών εκλογών, αλλά και σε σχέση με το αν θα συνεχίσει το κόμμα να στηρίζει την κυβέρνηση Νίκου Χριστοδουλίδη την ώρα που όλο και πληθαίνουν οι φωνές για επανεξέταση του θέματος.

Σε ό,τι αφορά τη διάδοχη κατάσταση ο ίδιος δεν έχει κάνει ποιαδήποτε νύξη –αν και έχει εικόνα για το ποιος πρέπει να αναλάβει– λέγοντας χαρακτηριστικά ότι όπως στον ίδιο δεν έδωσε κανείς το δαχτυλίδι διαδοχής ούτε και ο ίδιος θα το δώσει, αλλά τα μέλη του κόμ-

Την υποψηφιότητά του αναμένεται αρχές της εβδομάδας να καταθέσει ο γενικός διευθυντής της ΕΔΕΚ Μορφάκης Σολομωνίδης.

Την προεδρία του Κινήματος δεν αποκλείεται να διεκδικήσει και το μέλος της Κ.Ε. Μάριος Χαννίδης.

ματος είναι αυτά που θα αποφασίσουν βάσει των προτάσεων και των θέσεων των υποψηφίων ποιος θα αναλάβει τα νήια.

Νέος πρόεδρος της ΕΔΕΚ

Πάντως, την παραίτηση Μαρίνου Σιζόπουλου ακολούθησαν και τα υπόλοιπα στελέχη της ηγεσίας, με αποτέλεσμα να αποφασιστεί να διεξαχθούν εσωκομματικές εκλογές αρχές Ιουνίου.

Την υποψηφιότητά του για την προεδρία του κόμματος αναμένεται αρχές της εβδομάδας να καταθέσει ο γενικός διευθυντής της ΕΔΕΚ Μορφάκης Σολομωνίδης. Ο κ. Σολομωνίδης, διαμνύεται πως έχει ήδη κάνει τις πρώτες επαφές και την υποψηφιότητά του αναμένεται να στηρίξουν πρωτοκλασάτα στελέχη του Κινήματος.

Μάλιστα καταθέτοντας την υποψηφιότητά του θα αναφερθεί σε συγκεκριμένους πυλώνες, για το πώς θα κινηθεί το κόμμα μέχρι και τις βουλευτικές, σε ζητήματα που απασχολούν σήμερα τους πολίτες.

Την ίδια ώρα ανοικτό αφήνεται και το ενδεχόμενο να προχωρήσει σε κάλεσμα ενότητας προς στελέχη που έχουν απομακρυνθεί όπως και στον πρώην πρόεδρο του Κινήματος Γιαννάκη Ομήρου.

Την προεδρία του Κινήματος δεν αποκλείεται να διεκδικήσει και το μέλος της Κ.Ε. Μάριος Χαννίδης. Τελικές αποφάσεις αναμένεται να λάβει, σύμφωνα με στενούς του συνεργάτες, το επόμενο 48ωρο μετά και από διαβουλεύσεις με παλαιά και νέα στελέχη της ΕΔΕΚ.

Πρωτοβουλία με στόχο τη σωτηρία του κόμματος φέρεται να αναλαμβάνουν παλαιότερα στελέχη με πρωτοβουλία του δημάρ-

χου Λευκάρων Σοφοκλή Σοφοκλέους. Άλλωστε, όπως σημειώνεται, η παραίτηση Μαρίνου Σιζόπουλου τη δεδομένη στιγμή ενισχύει την εσωστρέφεια και την καταστροφολογία στο κόμμα και θα πρέπει όλοι –παλαιά και νέα στελέχη– να εργαστούν για τη διάσωση του κόμματος.

Την ίδια ώρα και ο βουλευτής του κόμματος Ανδρέας Αποστόλου μιλώντας στο ΣΠΟΡ FM και την εκπομπή ΔΙΑΣΠΟΡΑ ΕΙΔΗΣΕΩΝ ξεκαθάρισε ότι δεν θα διεκδικήσει την προεδρία της ΕΔΕΚ, επισημαίνοντας ότι «προτεραιότητα αυτή τη στιγμή δεν είναι οι θέσεις και τα αξιώματα αλλά το να δουλέψουμε για να δημιουργήσουμε ένα σύγχρονο σοσιαλδημοκρατικό ευρωπαϊκό κόμμα, το οποίο έχει ανάγκη η κοινωνία μας».

Πάντως, σε εξέλιξη βρίσκονται και οι διαβουλεύσεις για συμπλήρωση του ψηφοδέλτιου της ΕΔΕΚ και όπως δήλωσε ο Μαρίνος Σιζόπουλος σε συνέντευξή του στην «Κ», έχουν ήδη προσεγγίσει προσωπικότητες του ευρύτερου κεντρώου χώρου όπως και πρόσωπα που θα προσδώσουν όχι μόνο πολιτική αλλά και επιστημονική ποιότητα στο ψηφοδέλτιο της ΕΔΕΚ.

Άλλωστε βάσει και των όσων προνοούνται από το καταστατικό του κόμματος, ανοίγει η θέση της Λεμεσού –επαρχία του Μαρίνου Σιζόπουλου– για αυτό αν και αποχωρεί από την προεδρία ο ίδιος θα εργαστεί για ένα καλό αποτέλεσμα, ενώ ανοικτή είναι και η θέση στην επαρχία Πάφου μιας και ο νυν βουλευτής Ηλίας Μυριάνθους, συμπληρώνει δύο θητείες.

Η μεγαλύτερη ανησυχία για την ΕΔΕΚ φέρεται ωστόσο να είναι η επαρχία Λευκωσίας, μιας και όπως διαμνύεται η απουσία του Κωστή Ευσταθίου από το ψηφοδέλτιο πιθανώς να στοιχίσει στο κόμμα. Μάλιστα, αν ο ίδιος επιλέξει να είναι εκ νέου υποψήφιος με το «Πολιτικό παρατηρητήριο» τότε πιθανώς τα δεδομένα να διαφοροποιηθούν.

Σε σχέση με την επαρχία Λάρνακας χαρακτηρίζεται ως η «δυνατή» επαρχία του Κινήματος, αφού και η επαναδιεκδίκηση της έδρας από τον βουλευτή Ανδρέα Αποστόλου θεωρείται δεδομένη.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΛΕΞΗ ΒΑΦΕΑΔΗ**

Σοβαρά τροχαία ατυχήματα: Ανάγκη βελτίωσης οδικής κουλτούρας

Κατά τη διάρκεια των άγιων ημερών του Πάσχα, τέσσερις οικογένειες βίωσαν την τραγική απώλεια αγαπημένων τους προσώπων σε τροχαία δυστυχήματα. Υπό συνθήκες που διερευνώνται από την Αστυνομία, τέσσερις συμπολίτες μας έχασαν τη ζωή τους στην άσφαλτο, προστιθέμενοι στον μακρύ κατάλογο των θυμάτων της ασφάλτου.

Ο στόχος μας ως κοινωνία είναι να μη θρηνούμε ούτε έναν άνθρωπο στους δρόμους. Να προσεγγίσουμε το όραμα για μηδενικούς θανάτους και σοβαρούς τραυματισμούς από τροχαία. Γιατί πίσω από κάθε αριθμό, υπάρχει μια ανθρώπινη ιστορία

που δεν πρέπει να επαναληφθεί.

Η κυβέρνηση εργάζεται να πετύχει αυτό τον στόχο. Συνεχίζονται οι δράσεις για τη διαμόρφωση ενός ασφαλούς οδικού δικτύου που θα συγχωρεί τα λάθη των οδηγών, για την εντατικοποίηση των ελέγχων από την Αστυνομία, και κυρίως για την ενίσχυση της εφαρμογής του Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας από όλους.

Τον κυριότερο ρόλο στα σοβαρά οδικά δυστυχήματα διαδραματίζει ο άνθρωπος παράγοντας. Με την οδική κουλτούρα που επικρατεί σήμερα διαφαίνεται ότι ο αριθμός τους θα κυμαίνεται στα σαράντα ετησίως. Για να μειωθούν ακόμα

Η οδική ασφάλεια δεν αποτελεί πεδίο πολιτικής αντιπαράθεσης, αλλά εθνικό στόχο που απαιτεί συνεργασία, συνεννόηση και επιστημονική τεκμηρίωση.

περισσότερο πρέπει κάτι ακόμα να αλλάξει. Πρέπει να γίνουμε καλύτεροι οδηγοί, να αλλάξουμε την οδική μας κουλτούρα και να έχουμε συνείδηση των επιπτώσεων από τις συνθήκες μας την ώρα της οδήγησης. Σε αυτό αποσκοπεί η λειτουργία της σχολής επιμόρφωσης παραβατών από την Αστυνομία που ελπίζω σύντομα να επεκταθεί και να επιμορφώνει όχι μόνο τους παραβάτες αλλά όλους τους οδηγούς που θέλουν να βελτιωθούν. Ιδιαίτερα προσπάθεια θα γίνει και για τους νέους μας οδηγούς που παίρνουν για πρώτη φορά το τιμόνι. Το νέο νομοσχέδιο για την εκπαίδευση οδηγών διαμορφώνεται με τρόπο

που θα βοηθά τους νέους οδηγούς να αποκτήσουν δίπλωμα οδήγησης αλλά ταυτόχρονα να είναι ικανοί να ανταποκριθούν στις πραγματικές συνθήκες των κυριακών δρόμων. Παράλληλα, μέσω των μέσων ενημέρωσης θα επιδιώξουμε μια συνεχή αφύπνιση των πολιτών στους κινδύνους που ελλοχεύουν στους δρόμους.

Σε αυτήν την προσπάθεια όμως της ενίσχυσης της οδικής ασφάλειας χρειάζονται όλοι. Η οδική ασφάλεια δεν αποτελεί πεδίο πολιτικής αντιπαράθεσης, αλλά εθνικό στόχο που απαιτεί συνεργασία, συνεννόηση και επιστημονική τεκμηρίωση. Για την αναβάθμιση της

οδικής ασφάλειας, επιδιώκουμε τη συνεργασία με τη Βουλή και βασίζομαστε στους επιστήμονες του Τμήματος Δημοσίων Έργων και στην εμπειρογνώμοσύνη της Αστυνομίας. Αυτοί έχουν τις γνώσεις και τις εμπειρίες και είναι χάρη σε αυτούς που οι θάνατοι στους δρόμους μειώθηκαν σε 41 το 2024, από 117 το 2004. Η συμβολή των ειδικών αποτελεί πολύτιμο στήριγμα στην κοινή μας προσπάθεια για ενίσχυση της οδικής ασφάλειας και πρέπει να αξιοποιείται διαρκώς και με συνέπεια.

Ο κ. Αλέξης Βαφεάδης είναι υπουργός Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων.

Crisis management Ερντογάν για Ιμάμογλου και Κυπριακό

Η Αγκυρα θεωρεί παροδικές τις σκιές στις σχέσεις με Ε.Ε. – Ποντάρει σε Ουκρανικό-ευρωπαϊκή άμυνα

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

«**Παροδικές**» θεωρεί η κυβέρνηση Ερντογάν τις όποιες σκιές εμφανίζονται πάνω από τις ευρωτουρκικές σχέσεις. Πρωτίστως στο ζήτημα της σύλληψης του Εκρέμ Ιμάμογλου και δευτερευόντως στο θέμα της επίλυσης του Κυπριακού. Όπως είναι σε θέση να γνωρίζει η «Κ», το καθεστώς της Αγκυρας αξιολόγησε τα δεδομένα των τελευταίων μηνών, συνεπεία της σύλληψης Ιμάμογλου αλλά και της πρόσφατης πολυμερούς διάσκεψης στο Κυπριακό. Και έχει καταλήξει στην εκτίμηση ότι ο ρόλος που της επιφυλάσσει η διεθνής κοινότητα, περιλαμβανομένης της Ε.Ε., στο Ουκρανικό, αλλά και η δρομολογούμενη τουρκική εμπλοκή στην ευρωπαϊκή ομπρέλα άμυνας, «είναι σε θέση να αποσυμπέσουν τις όποιες δυσάρεστες υποδείξεις, σε όλα τα ανοικτά ζητήματα». Όπως ανέφεραν στην «Κ» ενημερωμένες πηγές, η κυβέρνηση Ερντογάν θεωρεί ότι «ελέγχει τις εξελίξεις» και ότι είναι σε θέση να «αποσυμπέσει» τις όποιες υποδείξεις διατυπώνονται από τις Βρυξέλλες κυρίως στο ζήτημα Ιμάμογλου, θεωρώντας τις εν λόγω παραινέσεις ως «περιορισμένες εμβέλειας». Σε ό,τι δε αφορά στο Κυπριακό, η Αγκυρα δεν αισθάνεται καμιά απολύτως πίεση, καθώς η επώδυνος για λύση του προβλήματος συνεχίζει μεν να επαναλαμβάνεται, αλλά χωρίς ουσιαστικό αντίλογο στο τουρκικό μονόπρακτο για λύση δύο κρατών, το οποίο δεν επιφέρει καμιά συνέπεια για την Τουρκία.

Η μόνη ουσιαστική μορφή πίεσης που εισπράττει η κυβέρνηση Ερντογάν στο Κυπριακό, κινείται στο ακριβώς αντίθετο ρεύμα. Έχει αφετηρία το εσωτερικό μέτωπο και παραπέμπει σε μια ιδιότυπη πανεθνική τουρκική πλειοδοσία πατριωτισμού, η οποία οδηγεί βαθμιαία σε σκλήρυνση της τουρκικής στάσης. Από τη μια, το καθεστώς της Αγκυρας τηρεί άτεγκτη στάση για λύση δύο κυρίαρχων οντοτήτων και από την άλλη, η αντιπολίτευση του Τουρκικού Ρεπουμπλικανικού Κόμματος (CHP), διά του Οζγκιούρ Οζέλ, ανεβάει ψηλά τους τόνους, κατηγορώντας τον Ερντογάν ότι ξεπουλά την Κύπρο, με πρόσχημα το άνοιγμα πρεσβειών από τουρκογενή κράτη, στο έδαφος που ελέγχεται από την Κυπριακή Δημοκρατία.

Οι εξελίξεις που καταγράφονται, επιβεβαιώνουν ότι το Κυπριακό αποτελεί «πανεθνική κόκκινη γραμμή» για την Τουρκία, ανεξαρτήτως του προσώπου που βρίσκεται στην εξουσία και προσγειώνουν όσους

επενδύουν είτε στην κυβέρνηση Ερντογάν είτε στην αντιπολίτευση, για επάνοδο στο «συμφωνημένο πλαίσιο λύσης» του Κυπριακού. Περιλαμβανομένων μεμονωμένων κύκλων των Βρυξελλών, αλλά κυρίως της ίδιας της κυπριακής κυβέρνησης, που προσδοκά ότι «μέσω μηνυμάτων και παραινέσεων ξένων ηγετών» ή/και της «αξιοποίησης της ευρωπαϊκής εργαλειοθήκης», θα πειθαναγκάσει την κυβέρνηση Ερντογάν να αλλάξει ρότα στο Κυπριακό.

Σε διπλό ταμπλό

Όπως προκύπτει από την αξιολόγηση των εξελίξεων, η κυβέρνηση Ερντογάν «αφενός ποντάρει στον

Οι εξελίξεις επιβεβαιώνουν ότι το Κυπριακό αποτελεί «πανεθνική κόκκινη γραμμή» για την Τουρκία, ανεξαρτήτως του προσώπου που βρίσκεται στην εξουσία και προσγειώνουν όσους επενδύουν είτε στην κυβέρνηση Ερντογάν είτε στην αντιπολίτευση, για επάνοδο στο «συμφωνημένο πλαίσιο λύσης» του Κυπριακού.

Η κυβέρνηση Ερντογάν θεωρεί ότι «ελέγχει τις εξελίξεις» και ότι είναι σε θέση να «αποσυμπέσει» τις όποιες υποδείξεις διατυπώνονται από τις Βρυξέλλες κυρίως στο ζήτημα Ιμάμογλου, θεωρώντας τις εν λόγω παραινέσεις ως «περιορισμένης εμβέλειας».

ρόλο που επιφυλάσσεται προς την Τουρκία, όχι μόνο από την Ε.Ε., αλλά από το σύνολο της διεθνούς κοινότητας, περιλαμβανομένων του Κιέβου και της Μόσχας. Με επίκεντρο το Ουκρανικό και την ανάπτυξη ειρηνευτικής αποστολής, σε περίπτωση εκκευρίας και συμφωνίας των μερών». Αφετέρου, «η κυβέρνηση Ερντογάν προσβλέπει στη δρομολογούμενη κάλυψη από την Τουρκία του κενού που τείνει να δημιουργηθεί στην ευρωπαϊκή ομπρέλα άμυνας, δεδομένης της αποστασιοποίησης των ΗΠΑ. Κάτι που εκτιμάται ότι θα ενισχύσει ακόμη περισσότερο την εικόνα της Τουρκίας ως μιας ισχυρής περιφερειακής δύναμης. Φέρνοντας την

εξ ανάγκης εγγύτερα στην Ε.Ε., διατηρώντας εν ζωή, έστω και τυπικά τον «στρατηγικό στόχο» της πλήρους ένταξης, αλλά και ανοίγοντας περαιτέρω την προοπτική για τη διάθεση τουρκικών εξοπλισμών στην Ε.Ε.

Σύμφωνα με άριστα ενημερωμένες πηγές, αυτός «ο διπλός ρόλος που επιφυλάσσεται στην Τουρκία στο Ουκρανικό και στην ομπρέλα της ευρωπαϊκής άμυνας και ασφάλειας, συνθέτει το πλαίσιο μέσα στο οποίο βασίζεται το crisis management της κυβέρνησης Ερντογάν, επί όλων των ανοικτών μετώπων που έχει αντιμετωπίσει στο πεδίο της Ε.Ε.». Στα οποία «η κυβέρνηση Ερντογάν αναγνωρίζει ως κυρίαρχο το θέμα του κράτους δικαίου και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και γενικότερα της εσωτερικής κατάστασης που επικρατεί στη χώρα, όπου επιχειρεί να καταπνίξει την αντιπολίτευση. «Και εν συνεχεία, το Κυπριακό, στο οποίο πάντως δεν εισπράττει καμιά πίεση» για λύση με βάση το συμφωνημένο πλαίσιο, λαμβάνοντας υπόψη ότι «οι όποιες φραστικές υποδείξεις της Ε.Ε. έχουν πλέον προσλάβει έναν τυπικό χαρακτήρα (business as usual)». Άλλωστε, οι Ευρωπαίοι εκφραστές των εν λόγω υποδείξεων, γνωρίζουν ήδη την απάντηση της Αγκυρας και απλώς εγείρουν το Κυπριακό καθηκόντως στις επαφές με την κυβέρνηση Ερντογάν, χωρίς να θεωρούν ότι υπάρχει περιθώριο για αλλαγή στάσης.

Με πολύ απλά λόγια, η Τουρκία, με βάση το υπό διαμόρφωση νέο σκεπτικό, στα ζητήματα που η Ε.Ε. εκλαμβάνει ως «μειζονα», δηλαδή στο Ουκρανικό και στην ευρωπαϊκή άμυνα και ασφάλεια, θεωρεί ότι βρίσκεται «σε θέση οδηγού». Κάτι που ήδη εκμεταλλεύεται δεόντως, «αποσυμπιέζοντας» ακόμη και τις ισχνές υποδεικτικές τάσεις ευρωπαϊκές φωνές, που ακούγονται κυρίως στο ζήτημα του κράτους δικαίου.

Βασικός αστάθμητος παράγοντας φέρεται να είναι για την Τουρκία η ανοικτή διένεξη που υπάρχει με το Ισραήλ, κυρίως στη Συρία, κάτι όμως που εκτιμάται ότι «δεν δείχνει να απασχολεί ιδιαίτερα την Ε.Ε.», τουλάχιστον με βάση τα υφιστάμενα δεδομένα. Ούτε φέρεται να είναι σε θέση να λειτουργήσει αποτρεπτικά στη νέα υπό διαμόρφωση ευρωτουρκική σχέση, η οποία έχει ως αφετηρία τις ίδιες τις ανάγκες της Ε.Ε. για κάλυψη των δικών της κενών στην ευρωπαϊκή άμυνα και για τη διασφάλιση μιας ενδεχομένης μελλοντικής ειρήνης στο Ουκρανικό.

Παράπλευρη απώλεια το μπλόκο για 40 μαχητικά αεροσκάφη

Την ίδια ώρα, η κυβέρνηση Ερντογάν φέρεται να αντιλαμβάνεται ότι καταγράφει ήδη κάποιες «παράπλευρες απώλειες», οι οποίες αποδίδονται αποκλειστικά στο ζήτημα Ιμάμογλου και της καταφανούς κατάλυσης κάθε έννοιας κράτους δικαίου, στο εσωτερικό της Τουρκίας. Και δεν εκτείνονται στο Κυπριακό.

Η πρώτη, απτή παράπλευρη απώλεια στο ευρωπαϊκό πεδίο, επί του παρόντος τουλάχιστον, εξαντλείται στην καθυστέρηση επαναδραστηριοποίησης της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (ΕΤΕπ) στην Τουρκία. Αν και στις 17 Δεκεμβρίου 2024, ομόφωνα, τα 27 κράτη-μέλη απύθνηταν πρόσκληση στην ΕΤΕπ να επανέλθει στην Τουρκία, μετά από έξι ολόκληρα χρόνια απουσίας, οι εξελίξεις στο ζήτημα Ιμάμογλου ανάγκασαν την τράπεζα να φρενάρει την επαναδραστηριοποίησή της. Η κυβέρνηση Ερντογάν, αν και δεν είναι ικανοποιημένη με τις αντιδράσεις που εκδηλώθηκαν, φέρεται να θεωρεί ότι οι επιφυλάξεις αυτές θα αρθούν, ότι έχουν «παροδικό χαρακτήρα» και ότι «αργά

ή γρήγορα η ΕΤΕπ θα επανέλθει στην Τουρκία». Άλλωστε, όπως δημοσιεύσαμε, στη βάση και δηλώσεων εκπροσώπων της ΕΤΕπ, η τράπεζα έχει ήδη κάνει τον σχεδιασμό της και όταν αποφασίσει το χρονικό σημείο επανόδου στην Τουρκία, θα επικεντρωθεί στους τομείς που αφορούν στη μετανάστευση, τη μετασεισμική ανάκαμψη, σε δράσεις που σχετίζονται με τις κλιματικές αλλαγές και στην πράσινη μετάβαση.

Ως παράπλευρη απώλεια, επίσης «παροδικού χαρακτήρα», εκλαμβάνεται η κίνηση της απερχόμενης κυβέρνησης Όλαφ Σολτς, στη Γερμανία, να μπλοκάρει τη συμφωνία για τη χορήγηση 40 μαχητικών αεροσκαφών Eurofighter Typhoon προς την Τουρκία. Τα εν λόγω μαχητικά αεροσκάφη κατασκευάζονται από κοινοπραξία τεσσάρων χωρών, της Βρετανίας, της Ιταλίας, της Ισπανίας και της Γερμανίας. Αν και το Βερολίνο είχε αρχικά δώσει την έγκρισή του και κατά συνέπεια η Βρετανία έστειλε γραπτή πρόταση προς την Τουρκία για την

Ως παράπλευρη απώλεια, επίσης «παροδικού χαρακτήρα», εκλαμβάνεται η κίνηση της απερχόμενης κυβέρνησης Όλαφ Σολτς, στη Γερμανία, να μπλοκάρει τη συμφωνία για τη χορήγηση 40 μαχητικών αεροσκαφών Eurofighter Typhoon προς την Τουρκία.

πώληση των 40 Eurofighter Typhoon, οι εξελίξεις στο ζήτημα Ιμάμογλου οδήγησαν τον σοσιαλιστή, απερχόμενο καγκελάριο της Γερμανίας, να αναθεωρήσει τη στάση του, μετά από συντονισμό και με τους Πρόσυνους. Ωστόσο, ο Όλαφ Σολτς παραδίνει τα νήια της Γερμανίας στις 6 Μαΐου και στη θέση του καγκελαρίου αναμένεται να βρεθεί, εκτός συγκλονιστικού απροόπτου, ο ηγέτης των Χριστιανοδημοκρατών Φρίντριχ Μερτς, ο οποίος φέρεται να προσανατολίζεται στην υιοθέτηση «διαφορετικής τακτικής». Κοινοτικοί κύκλοι εκτιμούν ότι ο κ. Μερτς θα επιδιώξει να επαναφέρει την Τουρκία στον δρόμο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αξιοποιώντας ως δέλεαρ την παραχώρηση των 40 Eurofighter Typhoon προς την κυβέρνηση Ερντογάν. Το πλέον ενδεχομένως ενδιαφέρον στοιχείο, είναι ότι η κυβέρνηση Ερντογάν φέρεται να έχει λάβει διαβεβαιώσεις από τη Βρετανία (!) ότι η πώληση των 40 μαχητικών αεροσκαφών θα προχωρήσει χωρίς προβλήματα, μετά την

αλλαγή κυβέρνησης στη Γερμανία. Ο «διαμεσολαβητικός ρόλος» της Βρετανίας ώστε να «λυθεί το πρόβλημα με τη νέα κυβέρνηση» της Γερμανίας και να προχωρήσει η πώληση των 40 Eurofighter Typhoon, περιγράφεται και σε δημοσιεύματα του τουρκικού Τύπου (Turkish daily Milliyet).

Σημειώνεται ότι η Τουρκία επιδιώκει όπως εξασφαλίσει τα 40 Eurofighter Typhoon, στην πλέον σύγχρονη τους μορφή, εφοδιασμένα με πυραύλους Meteor, κάτι που όπως εκτιμάται, ενδέχεται να ανατρέψει τον συσχετισμό δυνάμεων και τις ισορροπίες στο Αιγαίο. Σημειώνεται ότι και στο ζήτημα Eurofighter, η αντιπολίτευση της Τουρκίας έχει συστρατευθεί με την κυβέρνηση Ερντογάν και ο Εκρέμ Ιμάμογλου, από τις φυλακές όπου κρατείται, έχει καλέσει το Βερολίνο να άρει τις ενστάσεις του για την εξασφάλιση των 40 μαχητικών αεροσκαφών, που όπως είπε «έχει μεγάλη ανάγκη η πολεμική μας αεροπορία και το περιμένουμε εδώ και πολύ καιρό».

ΝΙΚΟΣ ΜΟΥΔΟΥΡΟΣ

Επίκουρος καθηγητής στο τμήμα Τουρκικών και Μεσανατολικών Σπουδών στο Πανεπιστήμιο Κύπρου

Άλλο Τουρκοκύπριοι και άλλο Ερντογάν

Η Τουρκία είναι πλέον ψυχή τε και σώματι παρούσα στα κατεχόμενα και περιθωριοποιεί το τ/κ στοιχείο

Συνέντευξη στον

ΑΝΤΡΕΑ ΚΗΜΗΤΡΗ

«**Άλλο** Τουρκοκύπριοι και άλλο Άγκυρα του Ερντογάν», αναφέρει στην «Κ» ο ακαδημαϊκός Νίκος Μούδουρος, σχολιάζοντας τις αντιδράσεις των Τ/κ στον κανονισμό που ψηφίστηκε από το λεγόμενο υπουργικό συμβούλιο και επιτρέπει σε μαθήτριες να πηγαίνουν σχολείο με την ισλαμική μαντίλα. Επισημαίνει ότι το ζήτημα της κοσμικότητας ενώνει τη συντριπτική πλειοψηφία της τ/κ κοινότητας ανεξαρτήτως κομματικής και ιδεολογικής προέλευσης. Αξιολογεί ως κομβικό σημείο την παράνομη επίσκεψη Ερντογάν στα Κατεχόμενα στις 3 Μαΐου, καθώς ο Τούρκος πρόεδρος προανήγγειλε ότι θα στείλει συγκεκριμένα μηνύματα για το θέμα. Ο κ. Μούδουρος σημειώνει ότι η ανάδειξη αυτού του ζητήματος από την Άγκυρα σε αυτή την περίοδο κρύβει μια προεκλογική διάσταση, διότι τον Οκτώβριο θα γίνουν οι εκλογές για την ανάδειξη του λεγόμενου Τ/κ προέδρου. Ήδη, τονίζει, επιτελεία που ανήκουν στον κύκλο του κόμματος του Ερντογάν έχουν αρχίσει να εργάζονται για την υποψηφιότητα Τατάρ.

–Τι δείχνουν οι διαμαρτυρίες για τη μαντίλα στα κατεχόμενα;

–Οι κινητοποιήσεις στέλνουν πρωτίστως το μήνυμα ότι το ζήτημα της κοσμικότητας ενώνει τη συντριπτική πλειοψηφία της τ/κ κοινότητας, από αριστερά μέχρι δεξιά. Συμφωνούν ότι η θρησκεία δεν πρέπει να εμπλέκεται στην πολιτική διαδικασία, ούτε στον καθορισμό δημοσίων ζητημάτων όπως η εκπαίδευση. Δείχνουν ότι το συνδικαλιστικό κίνημα αντέχει εφόσον μπορεί να ενώνει δυνάμεις, παρά να είναι διασπασμένο. Οι διαμαρτυρίες απέκτησαν διευρυμένο περιεχόμενο καθώς δεν αφορούν μόνο το θέμα της ισλαμικής μαντίλας στα σχολεία, αλλά ευρύτερα τις παρεμβάσεις της Άγκυρας στη ζωή των Τ/κ.

–Πώς η κοσμικότητα προέκυψε ως κυρίαρχο στοιχείο στη στάση ζωής των Τ/κ;

–Είναι ιστορικό φαινόμενο που πάει πίσω στον χρόνο και είναι μια από τις σημαντικότερες κατακτήσεις της τ/κ κοινότητας. Η εμπειρία των Τ/κ υπό τη βρετανική αποικιοκρατία οπότε και έζησαν τη μείωση επιρροής των θρησκευτικών θεσμών στο πολιτικοκοινωνικό γίγνεσθαι, σε συνδυασμό με την επικράτηση

του κεμαλισμού στην Τουρκία, τούς βοήθησαν να αφομοιώσουν τις πιτυχές της κοσμικότητας. Η τ/κ κοινότητα, με βάση έρευνες, θεωρείται η πιο κοσμική μουσουλμανική κοινότητα σε παγκόσμιο επίπεδο.

–Τι μήνυμα στέλνει η αντίδραση των Τ/κ στον Ερντογάν;

–Η αντίδραση των Τ/κ στην προσπάθεια επιβολής ενός άλλου τρόπου ζωής στα κατεχόμενα ενοχλεί την Άγκυρα του Ερντογάν και υπενθυμίζει ότι αποτελούν μια πολύ διαφορετική κοινωνική ύπαρξη. Είναι κάτι που δεν χώνεψε ακόμη ο τουρκικός ισλαμισμός.

–Συνεπώς, άλλο Τουρκοκύπριοι και άλλο Άγκυρα;

–Ναι, με βάση και αυτή την τελευταία δημόσια αντιπαράθεση μπορούμε να πούμε άλλο Τουρκοκύπριοι και άλλο Άγκυρα του Ερντογάν. Είμαστε μπροστά στο άνοιγμα μιας τρίτης μεγάλης περιόδου στη σχέση Τουρκίας - Τουρκοκυπρίων πολύ πιο δυσάρεστος και έντονης από τις προηγούμενες δύο. Η πρώτη περίοδος ήταν το διάστημα 1974-1983 οπότε επικειρείτο η ομαλοποίηση της δικτομψης, αλλά αποτύγχανε διότι αντιδρούσαν οι Τ/κ. Ακολούθως, με την ανακήρυξη του ψευδοκράτους μπήκαμε σε μια πολύ διαφορετική πορεία με την εντατικοποίηση της παρουσίας της Τουρκίας στα κατεχόμενα. Σήμερα, η προσπάθεια Ερντογάν να αλλάξει ο κοσμικός τρόπος ζωής των Τ/κ, ακόμη και το όνομα του ψευδοκράτους και να μετονομαστεί σε τουρκικό κράτος Κύπρου, συνιστά ένα νέο στάδιο. Η Τουρκία είναι πλέον ψυχή τε και σώματι παρούσα στα κατεχόμενα και περιθωριοποιεί το τ/κ στοιχείο από την πολιτική και οικονομική διαδικασία.

–Στην πρώτη του αντίδραση ο Ερντογάν είπε ότι θα στείλει τα κατάλληλα μηνύματα στις 3 Μαΐου όταν θα βρεθεί στα κατεχόμενα για τα εγκαίνια του νέου λεγόμενου προεδρικού μεγάρου, τονίζοντας πως όταν δεν τους βάζεις όρια δεν γνωρίζουν τη θέση τους. Πώς ο Ερντογάν αντιλαμβάνεται τη θέση των Τ/κ;

–Η τουρκική αυτή φράση έχει δύο νοήματα. Το πρώτο είναι ότι δείχνουν ασέβεια, πράγμα απαράδεκτο για τον Ερντογάν και το δεύτερο ότι δεν είναι ανεκτό να αντιδρούν και μάλιστα να πολιτικοποιούν και να δημοσιοποιούν την αντίδρασή τους. Άρα, εδώ έχουμε μια πατερναλιστική εξουσία που θεωρεί ότι ο υπό της εξουσίας το μόνο που

«Η αντίδραση των Τ/κ ενοχλεί την Άγκυρα καθώς υπενθυμίζει ότι αποτελούν μια διαφορετική κοινωνική ύπαρξη, κάτι που δεν χώνεψε ακόμη ο τουρκικός ισλαμισμός».

“

Κομβικό σημείο η κάθοδος Ερντογάν στα Κατεχόμενα στις 3 Μαΐου, μπορεί το κλίμα να γίνει ακόμη πιο αντιπαραθετικό.

μπορεί να κάνει είναι να αναπαράγει την εξουσία και όχι να αντιδρά. Την ίδια ακριβώς φράση χρησιμοποιεί συνεχώς για την αντιπολίτευση στην Τουρκία, άρα δεν κάνει καμία διαφοροποίηση ανάμεσα στην τουρκική και την τ/κ αντιπολίτευση.

–Γιατί η Άγκυρα έκανε αυτή την κίνηση με τη μαντίλα και γιατί τώρα;

–Το κάνει γιατί το πιστεύει. Το γιατί τώρα είναι το πιο κρίσιμο ερώτημα. Φαίνεται ότι κρύβει μια προεκλογική διάσταση, διότι τον Οκτώβριο είναι οι εκλογές στα κατεχόμενα για ανάδειξη του λεγόμενου Τ/κ προέδρου. Αυτές οι ξαφνικές παρεμβάσεις δημιουργούν διαιρετικές

γραμμές στα κατεχόμενα. Το ότι η τουρκική κυβέρνηση έπαιξε με αυτό το ζήτημα προκάλεσε πόλωση ταυτοτήτων και αυτή η πόλωση δεν έχει να κάνει μόνο με το δίπολο κομμικοί - συντηρητικοί αλλά και με την αντιπαράθεση Τ/κ - εποίκων. –Πώς επηρέασε τελικά αυτή η παρεμβάση τον προεκλογικό αγώνα;

–Αν ο στόχος ήταν να συσπειρωθούν οργανωμένοι έποικοι υπέρ του Τατάρ, θα το δούμε στην πορεία. Πρόκειται όμως για ένα ζήτημα που απ’ ό,τι φαίνεται λανθασμένα το επέλεξε προεκλογικά η τουρκική κυβέρνηση, διότι τελικά συσπείρωσε την αντιπολίτευση και την έκανε να κινητοποιηθεί μαζικά μετά από πολλά χρόνια.

–Η Άγκυρα παρεμβαίνει σε αυτή την προεκλογική εκστρατεία;

–Παρασκηνιακά φαίνεται ότι υπάρχουν επιτελεία που ανήκουν στον κύκλο του κόμματος του Ερντογάν που ήδη έχουν αρχίσει να εργάζονται για την υποψηφιότητα Τατάρ. Όμως, είναι ακόμη σε πολύ χαμηλούς τόνους, ειδικά αν σκεφτούμε τι έγινε το 2020. Θα δούμε στην πορεία πώς θα εξελιχθεί.

–Τι σημαίνει η στήριξη της Άγκυρας στον Τατάρ για το Κυπριακό;

–Στο παρόν στάδιο η Άγκυρα επιμένει στη λύση δύο κρατών. Αν κρίνουμε τους κύριους υποψηφίους στην τ/κ κοινότητα, ο Τατάρ προσαρμόζεται σε αυτό το πλαίσιο, ενώ ο Ερχιουρμάν τάσσεται υπέρ ομοσπονδιακής διευθέτησης.

–Τι επιπτώσεις είχε η διαφοροποίηση της θέσης της συζύγου του κ. Τατάρ;

–Ήταν ένα πολύ ισχυρό γεγονός, διότι προκάλεσε μια έντονη πολιτικοποίηση του θέματος σε ολόκληρη την τ/κ δεξιά. Επιβεβαίωσε τους εφιάλτες της Άγκυρας ότι εδώ δεν έχουμε ένα τμήμα της τ/κ κοινότητας να αντιδρά αλλά μια ολόκληρη. Φαίνεται όμως να προκαλεί και αντιδράσεις σε δυνητικούς πολιτικούς συμμάχους του Τατάρ για τις προεδρικές εκλογές.

–Έχουν αποτέλεσμα οι διαμαρτυρίες; Υπάρχει περίπτωση αλλαγής του κανονισμού για τη μαντίλα;

–Το ζήτημα είναι μέχρι στιγμής σε μια πολιτική ισοπαλία. Από τη μια η λεγόμενη κυβέρνηση φαίνεται αποφασισμένη να μην κάνει πίσω και από την άλλη το συνδικαλιστικό κίνημα ετοιμάζεται να πάει στο λεγόμενο συνταγματικό δικαστήριο. Άρα δεν μπορούμε να ξέρουμε πώς θα εξελιχθούν τα πράγματα.

–Πώς μπορεί να λήξει αυτή η κρίση

αν οι δύο πλευρές παραμείνουν αμετακίνητες στις θέσεις τους;

–Σίγουρα είναι κομβικό σημείο η 3η Μαΐου και η κάθοδος Ερντογάν στα κατεχόμενα. Μπορεί να ανανεώσει τη δυναμικότητα των κινητοποιήσεων και το κλίμα να γίνει ακόμη πιο αντιπαραθετικό. Το τμήμα της τ/κ κοινότητας που αντιδρά θα δεχθεί πολλαπλάσιες πιέσεις, ενώ οι δυνάμεις που στηρίζουν τον κανονισμό για τη μαντίλα θα προχωρήσουν σε ενέργειες που θα επιβάλουν επί του εδάφους την απόφαση, όπως έκαναν τέλη Μαρτίου που υπήρχε οργανωμένη παρουσία ανθρώπων της τουρκικής πρεσβείας έξω από σχολεία για να προστατέψουν μαθήτριες που ήθελαν να πάνε με τη μαντίλα.

–Μέχρι σήμερα πάντως ο Ερντογάν ό,τι ήθελε να εφαρμόσει στα κατεχόμενα, το έκανε. Άρα γιατί τώρα να συμβεί κάτι διαφορετικό;

–Σίγουρα θα επιμένει. Κάποιες τ/κ δυνάμεις δεν θα αντέξουν την πίεση και θα αποδεχθούν κάποια τετελεσμένα. Όμως, αυτές οι πολιτικές εφαρμόζονται μεν, αλλά αφορούν ένα κομμάτι της κοινωνίας που δεν είναι τουρκοκυπριακό. Ακόμη και τα επεισόδια που έγιναν έξω από σχολεία με μαθήτριες που ήθελαν να μπουν με μαντίλα αφορούσαν εποίκους και όχι Τ/κ.

–Γιατί οι Τ/κ αντιδρούν σε τέτοιο βαθμό για το θέμα της κοσμικότητας, αλλά δεν πράττουν το ίδιο για τον εποικισμό των κατεχομένων ή και για τη θέση Τατάρ για λύση δύο κρατών στην Κύπρο; Είναι μήπως η πλειοψηφική τάση εντός τ/κ κοινότητας;

–Δεν έχουμε μετρήσεις που να δείχνουν ότι εντός της τ/κ κοινότητας χτίζεται μια σταθερή παράδοση στήριξης της λύσης δύο κρατών. Πλειοψηφική είναι η τάση που υποστηρίζει την ενσωμάτωση στο διεθνές δίκαιο μέσα από τη λύση του Κυπριακού. Μόνο αν υπάρχουν σοβαρές εξελίξεις στο Κυπριακό θα αντιδράσουν και θα δείξουν προς τα πού γέρνει η πλειοψηφία. Σε ό,τι αφορά το θέμα του εποικισμού, μετά από 50 χρόνια η μεγάλη πλειοψηφία του πολιτικού συστήματος στα κατεχόμενα από τα αριστερά ως τα δεξιά το αντιμετωπίζει ως μεταναστευτικό και δημογραφικό πρόβλημα και όχι όπως το βλέπουμε εμείς. Η κοσμικότητα, όμως, είναι ο τρόπος ζωής τους και είναι ίσως το τελευταίο ζήτημα που έμεινε να ελέγχει η τ/κ κοινότητα και δεν θέλει να το χάσει.

ΑΡΘΡΟ / Του ΧΡΗΣΤΟΥ ΡΟΖΑΚΗ

Πρόσκληση για διαπραγματεύσεις

Ο **χάρτης** για τον Θαλάσσιο Χωροταξικό Σχεδιασμό (ΘΧΣ) που κατατέθηκε από την Ελλάδα στην Ευρωπαϊκή Ένωση έχει μια μακρά ιστορία αναβολών και παλινδρομήσεων. Επρεπε να είχε κατατεθεί έως τις 31 Μαρτίου 2021, σύμφωνα με τις απαιτήσεις της Ένωσης, αλλά καθυστέρησε γιατί ήταν κρίσιμο η παρουσία του για τις ελληνοτουρκικές διαφορές της Ελλάδας με την Τουρκία. Χρειάστηκε να καταδικάσει από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο (υπόθεση C-128/24) και μια διαβεβαίωση από την Ένωση, ότι η κατάθεση δεν απαιτεί προηγούμενη οριοθέτηση, για να πεισθεί η Ελλάδα να προσκομίσει τον χάρτη.

Ο ΘΧΣ περιέχει σημεία όπου η Ελλάδα έχει σαφώς οριοθετήσει τις θαλάσσιες ζώνες της με τρίτα κράτη (η περίπτωση της συμφωνίας Ελλάδας - Ιταλίας, όπου τα δύο κράτη συμφώνησαν, το 2020, να μετατρέψουν τη συμφωνία οριοθέτησης της υφαλοκρηπίδας του 1977 σε γενική συμφωνία θαλασσίων ζωνών, με βάση την οποία η Ελλάδα υστερογενώς επεξέτεινε την αιγιαλίτιδα ζώνη της περιοχής στα 12 ν.μ. και πολύ πρόσφατα ανακήρυξε Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη

[ΑΟΖ] στην ίδια περιοχή, και η περίπτωση της συμφωνίας μερικής οριοθέτησης των θαλασσίων ζωνών μεταξύ Ελλάδας και Αιγύπτου, η οποία αγγίζει ανατολικά τον 28ο μεσημβρινό, που είναι και η αρχή των διεκδικήσεων της Τουρκίας στην Ανατολική Μεσόγειο, ενώ τέμνεται σε ορισμένα σημεία με την οριοθέτηση που προέκυψε από το memorandum Τουρκίας - Λιβύης, το οποίο δεν αναγνωρίζει η Ελλάδα ως έγκυρο). Να επισημανθεί ότι τόσο στο Ιόνιο όσο και στο Αιγαίο οι δύο συμφωνίες δίνουν μερική επιρροή στις ακτές ορισμένων εμπλεκόμενων στην οριοθέτηση νησιών. Ενώ περιέχει και σημεία όπου δεν έχει επιτευχθεί έως σήμερα οριοθέτηση και που αφορούν κυρίως μια συμφωνία με την Τουρκία για να πραγματοποιηθεί.

Για να δούμε τα πράγματα στις πραγματικές τους διαστάσεις πρέπει να αντιμετωπίσουμε το ζήτημα του ΘΧΣ σύμφωνα με το Διεθνές Δίκαιο της Θάλασσας: σύμφωνα με αυτό, για την υφαλοκρηπίδα κάθε παράκτιο κράτος έχει το δικαίωμα να οριοθετήσει μονομερώς την υφαλοκρηπίδα του, καθώς το δικαίωμα αυτό προκύπτει ipso facto και ab initio από το γεγονός ότι το παρά-

κτιο κράτος έχει ακτές στη θάλασσα. Το ίδιο συμβαίνει και με την ΑΟΖ, η οποία είναι sui generis θαλάσσια ζώνη, με συνολικές και κάθετες δικαιοδοσίες στο θαλάσσιο περιβάλλον. Αλλά αυτή η μονομερής δυνατότητα του παράκτιου κράτους αίρεται όταν το κράτος βρίσκεται σε θαλάσσια περιοχή όπου η στενότητα του χώρου δεν επιτρέπει την πλήρη ανάπτυξη του δικαιώματος (δλ. τα 200 ν.μ. από την ακτή), λόγω της ύπαρξης ενός άλλου κράτους, αντικείμενου ή παρακείμενου σε αυτό. Τότε, σύμφωνα με το Δίκαιο της Θάλασσας, και σύμφωνα με τα άρθρα 73 και 84 της Σύμβασης του '82 για το Δίκαιο της Θάλασσας, που έχει αποκτήσει και εθιμική ισχύ, για να αποκτήσεις δικαίωμα υφαλοκρηπίδας ή ΑΟΖ πρέπει προηγουμένως να οριοθετήσεις με το αντικείμενο ή παρακείμενο κράτος με συμφωνία, σύμφωνα με το Διεθνές Δίκαιο, και το τελικό αποτέλεσμα της συμφωνίας να αποδίδει μια ευθύδικη λύση. Ως το σημείο που θα έχει επιτευχθεί μια συμφωνία, τα κράτη που έχουν αντικείμενες ή παρακείμενες ακτές δεν έχουν δικαιώματα υφαλοκρηπίδας / ΑΟΖ παρά μόνον διεκδικήσεις.

Η Ελλάδα, τόσο στο Αιγαίο όσο και στην Ανατολική Μεσόγειο, έχει μια στενότητα χώρου που δεν επιτρέπει μια μονομερή οριοθέτηση - κήρυξη της υφαλοκρηπίδας και της ΑΟΖ. Είμαστε δέσμοι των τουρκικών διαθέσεων, που φαίνεται πως η Τουρκία δεν είναι έτοιμη να συμβιβαστεί με μια επίλυση της μοναδικής, «καθ' ημάς», διαφοράς της υφαλοκρηπίδας του Αιγαίου και της Ανατολικής Μεσογείου και αντιστοίχως της ΑΟΖ. Το εφύρημα του νόμου 4011/2011 δεν διευκόλυνε ιδιαίτερα τα πράγματα, γιατί αν δεχθούμε καταχρηστικά ότι το «ελλείψει συμφωνίας» σημαίνει έλλειψη συμφωνίας, ακόμα και στην περίπτωση που δεν επικειρήθηκαν καθόλου διαπραγματεύσεις για την επίτευξη οριοθέτησης –πράγμα που μας φέρνει σε πλήρη αντίθεση με τα σχετικά άρθρα της Σύμβασης και τη διεθνή νομολογία–, η μονομερής οριοθέτηση δεν παράγει νόμιμα αποτελέσματα και οι διεκδικήσεις παραμένουν χωρίς να αποκτήσουν τη φύση του δικαιώματος.

Συνεπώς ο ΘΧΣ, στο σκέλος του Αιγαίου και της Ανατολικής Μεσογείου, είναι απλώς μια ευρηματική απεικόνιση των ελληνικών διεκδικήσεων, χωρίς έννομα αποτελέ-

σματα. Και αποτελεί απλώς ένα χάρτη διεκδικήσεων των απώτατων ορίων της Ελλάδας στις περιοχές αυτές. Ή, καλύτερα –κάτι που και το ελληνικό υπουργείο Εξωτερικών δέχεται–, μια πρόσκληση για διαπραγμάτευση με την Τουρκία για προσφυγή στο Διεθνές Δικαστήριο, το μόνο διεθνές όργανο που μπορεί, σύμφωνα με τη διεθνή εμπειρία του σε επίλυση θαλασσίων διαφορών, να δώσει μια σαφή και τελεσίδικη λύση στο χρονίζον πρόβλημα της οριοθέτησης.

Πάντως, δύο παρατηρήσεις έχουμε για τα απώτατα όρια που διεκδικούμε: πρώτον, ότι η ρύθμιση στο Αιγαίο δεν μοιάζει ρεαλιστική, καθώς επανερχόμαστε σε μια λύση πλήρους αποκλεισμού της Τουρκίας στη θάλασσα αυτή. Πράγματι, αυτή υπήρξε η πρόταση του νομικού συμβούλου του υπουργείου Εξωτερικών, αείμνηστου καθηγητή Κ. Οικονομίδα, που θα ήταν εύλογο να έχει ξεπεραστεί, με τον χρόνο, από διαφορετικές διεκδικήσεις, που θα έδιναν, τουλάχιστον στο Βόρειο Αιγαίο, κάποια δικαιώματα στην Τουρκία. Αυτός ο αποκλεισμός προσομοιάζει με τον αποκλεισμό που επιδιώκει η Ελλάδα με την πρόθεση να διευρύνει τα εξωτερικά

όρια της αιγιαλίτιδας ζώνης της στα 12 ν.μ. Δεύτερον, στην Ανατολική Μεσόγειο, η πλήρης επίρροια του συμπλέγματος του Καστελλορίζου οδηγεί σε ακραία αποτελέσματα, δλ. στην πλήρη αγνόηση της νομολογίας του Διεθνούς Δικαστηρίου, για την οποία το μήκος των αντικείμενων ακτών παίζει πρωταρχικό ρόλο στην οριοθέτηση. Κι αν αυτό είναι αλήθεια, πώς επιτυγχάνεται το ευθύδικο αποτέλεσμα με την ελληνική πρόταση, σε ένα περιβάλλον που οι τουρκικές ακτές είναι πολύ ευρύτερες από τις ακτές του Καστελλορίζου; Νομίζω ότι μια πιο μετριοπαθής σχέση των ακτών θα έκανε τις ελληνικές προτάσεις πιο αξιόπιστες, τόσο όσον αφορά το Αιγαίο Πέλαγος όσο και την Ανατολική Μεσόγειο. Και πάντως, ανεξαρτήτως του πώς θα παρουσιαστούν οι ελληνικές διεκδικήσεις στις διαπραγματεύσεις ή στο Διεθνές Δικαστήριο, παραμένει ισχυρό το επικείμενο ότι ο προτεινόμενος χάρτης παρανοιάζει τα απώτατα όρια υφαλοκρηπίδας / ΑΟΖ και ότι δεν αποκλείεται μετριοπαθέστερες λύσεις να επικρατήσουν.

Ο κ. Χρήστος Ροζάκης είναι ομότιμος καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Η «Φωνή» αγωνίζεται μέχρι το ένα να γίνει κανένα. Αυτό είναι το στοιχείο που θέλουμε να κερδίσουμε για τα παιδιά μας, που είναι ό,τι πολυτιμότερο διαθέτει μία χώρα, λέει η Κλέα Παπαέλληνα

Συνέντευξη στον **ΧΡΙΣΤΟ ΜΠΟΥΡΗ**

Η **βασικότερη** πρόκληση για αντιμετώπιση της σεξουαλικής κακοποίησης των παιδιών είναι ο συντονισμός όλων των φορέων της Εθνικής Στρατηγικής ώστε να μπορέσουν να υλοποιήσουν τους στόχους τους, τονίζει σε συνέντευξή της στην «Κ» η πρόεδρος της «Φωνής», Κλέα Παπαέλληνα. Μιλώντας για τον πρώτο χρόνο παρουσίας της στην προεδρία του Συμβουλίου αναφέρθηκε στις δράσεις που δρομολογούνται, ενώ τόνισε και την ανάγκη για δημιουργία ενός κεντρικού αρχείου για τον έγκαιρο εντοπισμό θυμάτων που έχουν απασχολήσει οποιαδήποτε συναρμόδια υπηρεσία.

—Πριν από ένα χρόνο αναλάβατε την Προεδρία του Συμβουλίου «Φωνή». Ποιες είναι οι προκλήσεις αυτής της θέσης;

—Η «Φωνή» άνοιξε ένα νέο κεφάλαιο στη ζωή μου καθώς η αποστολή της επικεντρώνεται σε αυτό που έχω αφιερώσει όλη μου την επαγγελματική πορεία, τα παιδιά μας. Ως παιδαγωγός είμαι προσπλωμένη στο να τους προσφέρουμε την προστασία που χρειάζονται με τον κατάλληλο τρόπο. Η «Φωνή» είναι ο επίσημος κρατικός φορέας για το θέμα της καταπολέμησης της σεξουαλικής κακοποίησης και εκμετάλλευσης παιδιών. Ως Συμβούλιο επιδιώκουμε να ενημερωθούν οι πολίτες για τον ρόλο και το έργο της «Φωνής», ώστε να μπορούν να απευθύνονται όποτε παρίσταται ανάγκη. Να επισκεπτόνται την ιστοσελίδα μας και να παρακολουθούν τις δράσεις μας. Είμαστε εδώ να δώσουμε τα κατάλληλα εφόδια σε όλα τα παιδιά της Κύπρου, για να ενδυναμωθούν και να καταφέρουν να αποτρέψουν μία ενδεχόμενη κακοποίησή τους. Ταυτόχρονα, δίνουμε τη δυνατότητα στα παιδιά που έχουν ήδη κακοποιηθεί να αντιμετωπίσουν και να ξεπεράσουν τα επώδυνα τραύματά τους, ώστε να έχουν μια νέα ευκαιρία να μεγαλώσουν σε ασφαλές περιβάλλον και να προχωρήσουν τη ζωή τους ως ολοκληρωμένοι ενήλικες. Μία πρώτη πρόκληση είναι η απόφαση της κυβέρνησης για δημιουργία δεύτερου Σπιτιού του Παιδιού και στη Λεμεσό που θα εξυπηρετεί και περιστατικά από την Πάφο. Η απόφαση αυτή δείχνει την αποφασιστικότητα της Πολιτείας και εμείς ως «Φωνή» θα συμβάλουμε όπου μας ζητηθεί. Ακόμη μία πρόκληση είναι η ανάγκη για δημιουργία ενός κεντρικού αρχείου για τον έγκαιρο εντοπισμό θυμάτων που έχουν απασχολήσει οποιαδήποτε συναρμόδια υπηρεσία, με σκοπό την άμεση και αποτελεσματική διαχείριση κάθε περιστατικού αναφοράς.

Η Κυπριακή Προεδρία του Συμβουλίου της Ε.Ε., το δεύτερο εξάμηνο του 2026, είναι μία άλλη σπουδαία πρόκληση - κίνητρο. Στόχος μας είναι να υλοποιήσουμε μία δράση με αποτύπωμα, υπό την αιγίδα της Γραμματείας της Κυπριακής Προεδρίας. Άλλωστε, ως «Φωνή» θέλουμε να αναδείξουμε το ζήτημα της πρόληψης και αντιμετώπισης της σεξουαλικής κακοποίησης ανηλικών σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Η κύρια πρόκληση του Συμβουλίου «Φωνή» είναι να μπορέσει να συντονίσει όλες τις ενέργειες για

την πρόληψη και την καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης και εκμετάλλευσης παιδιών και τους φορείς που εμπλέκονται στην Εθνική Στρατηγική, ώστε να μπορέσουν αποτελεσματικά να υλοποιήσουν τις δράσεις τους.

—Εδώ και χρόνια έχει βγει προς τα έξω η έρευνα ότι ένα στα πέντε παιδιά πέφτει θύμα κάποιας μορφής σεξουαλικής βίας. Μετά την επιμόρφωση έχουν αλλάξει οι αριθμοί;

—Εξακολουθεί να ισχύει η εκτίμηση του Συμβουλίου της Ευρώπης πως 1 στα 5 παιδιά είναι θύμα κάποιου είδους σεξουαλικής κακοποίησης ή εκμετάλλευσης στην Ευρώπη. Δυστυχώς παραμένει η «μεγάλη εικόνα» της έκτασης του φαινομένου πανευρωπαϊκά.

Στην Κύπρο, πριν από 10 χρόνια πραγματοποιήθηκε η πρώτη επιδημιολογική έρευνα από το Πανεπιστήμιο Κύπρου, με χρηματοδότηση του Ιδρύματος Λεβέντη, με σκοπό να αναδείξει το πρόβλημα της σεξουαλικής κακοποίησης στο νησί. Οι αριθμοί κινούνταν στα ίδια στατιστικά πλαίσια δηλαδή 1 στα 5, όμως εδώ πρέπει να σημειώσουμε ότι πίσω από κάθε αριθμό είναι και ένας άνθρωπος, ένα παιδί που υποφέρει. Αυτή τη στιγμή το Τμήμα Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Κύπρου διεξάγει την έρευνα, με συντονιστές τη δρ Ελένη Καραγιάννη και τον δρ Κώστα Φάντη και πάλι με τη χρηματοδότηση του Ιδρύματος Αναστάσιος Λεβέντης και τη στήριξη του Συμβουλίου «Φωνή».

Η σημασία της έρευνας είναι μεγάλη αφού στόχος της είναι να λειτουργήσει συγκριτικά, ενημερώνοντας την κοινωνία αν οι αριθμοί περιστατικών σεξουαλικής κακοποίησης κινούνται στα ίδια στατιστικά πλαίσια όπως και πριν από 10 χρόνια. Η νέα έρευνα στοχεύει, επίσης, να αξιολογήσει την ενημέρωση του κοινού γύρω από τις διάφορες δράσεις που έχουν γίνει την τελευταία δεκαετία. Επιπλέον, αποβλέπει να διερευνήσει και νέες μεθόδους σεξουαλικής κακοποίησης ανηλικών, όπως είναι η χρήση τεχνητής νοημοσύνης. Οι συντονιστές της έρευνας είναι στη διαδικασία συλλογής νέων δεδομένων για να δουν αν κάτι έχει αλλάξει τα τελευταία 10 χρόνια. Όσον αφορά στο ερώτημά σας για την επιμόρφωση, είμαστε βέβαιοι ότι η εξειδικευμένη εκπαίδευση και η

Η **κα Παπαέλληνα** τονίζει την ανάγκη για δημιουργία ενός κεντρικού αρχείου για τον έγκαιρο εντοπισμό θυμάτων που έχουν απασχολήσει οποιαδήποτε συναρμόδια υπηρεσία.

ενημέρωση επαγγελματιών, εκπαιδευτικών, οικογενειών και άλλων συνέβαλε καθοριστικά στην αύξηση των αναφορών.

—Ποιες οι δράσεις σας και οι στόχοι σας με τη νέα χρονιά; Ποιο στοιχείο θέλει να κερδίσει η «Φωνή»;

—Πέρα από τις στοχευμένες εκστρατείες ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης, επικεντρωνόμαστε σε ενισχυμένες εκπαιδευτικές επαγγελματιών για παράδειγμα των ΥΚΕ, της Αστυνομίας, της εκπαίδευσης, υγείας και άλλων που ασχολούνται με παιδιά. Το σχέδιο δράσης μας για το 2025 είναι εμπλουτισμένο με εκδηλώσεις, ημερίδες, παρουσιάσεις, ανοικτές συναντήσεις με γονείς και συνεργείες με πολλούς φορείς παγκύπρια. Οι εκδηλώσεις θα κορυφωθούν με αφορμή την ευρωπαϊκή ημέρα για την προστασία των παιδιών ενάντια στη σεξουαλική κακοποίηση, που είναι η 18η Νοεμβρίου.

Η «Φωνή» συνεχίζει να αγωνίζεται μέχρι το ένα να γίνει κανένα. Αυτό είναι το στοιχείο που θέλουμε να κερδίσουμε για τα παιδιά μας, που είναι ό,τι πολυτιμότερο διαθέτει μία χώρα.

—Ποια η συμβολή της «Φωνής» στην Εθνική Στρατηγική για την πρόληψη και την καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης και εκμετάλλευσης παιδιών;

—Αυτή είναι ουσιαστικά η κύρια

αρμοδιότητα του Συμβουλίου μας που ονομάζεται «Φωνή». Δηλαδή αποτελεί το Α και το Ω για εμάς. Η ετοιμασία της Εθνικής Στρατηγικής, η παρακολούθηση και αξιολόγησή της και κυρίως ο έλεγχος εφαρμογής της. Αυτή είναι η αποστολή μας και εκεί εστιάζουμε. Είμαστε σε συνεχή επαφή με όλους τους συνεργαζόμενους φορείς και παρακολουθούμε από κοινού την πορεία υλοποίησης των δράσεων/δεσμεύσεων του κάθε φορέα χωριστά όπως καταγράφονται στην Εθνική Στρατηγική. Τα μέλη του Συμβουλίου «Φωνή», όλα εξειδικευμένα με το αντικείμενο είναι οι συνδεδετικοί κρίκοι της αλυσίδας με όλους τους φορείς της εθνικής στρατηγικής.

—Η πρόσφατη υπόθεση κακοποίησης παιδιών επανέφερε προβλήματα ανεπάρκειας και αδυναμιών του υπουργείου Κοινωνικής Πρόνοιας. Μπορούσε να αποφευχθεί;

—Η πρόσφατη, πολύ δυσάρεστη, υπόθεση δείχνει ότι το πρόβλημα είναι υπαρκτό, σύνθετο και πολύπλοκο. Χρειάζεται να γίνουν βελτιώσεις όσον αφορά στην προστασία των ευάλωτων ατόμων και ειδικά των παιδιών και οφείλουμε να εντείνουμε τις κοινές μας προσπάθειες για το καλό όλων. Είναι φανερό ότι χρειάζεται άμεση παρέμβαση, από τις πρώτες ενδείξεις, καθώς και αποτελεσματική συνεργασία μεταξύ των εμπλεκόμενων υπηρεσιών για να προλαμβάνουμε τέτοια περιστατικά. Οι ενδείξεις κακοποίησης πρέπει να εντοπίζονται έγκαιρα, τα παιδιά πρέπει να προστατεύονται άμεσα με στήριξη, φροντίδα και απομάκρυνσή τους από τους δράστες - κακοποιητές. Αυτός είναι άλλωστε και ένας από τους πιο σημαντικούς στόχους της δευτερογενούς πρόληψης: να εντοπίσει, μέσα στον γενικό πληθυσμό, τις ευάλωτες εκείνες κοινωνικές ομάδες, οικογένειες ή άτομα, όπου υπάρχει μεγαλύτερη πιθανότητα να αναπτυχθούν συμπεριφορές υψηλού κινδύνου σχετικά με την κακοποίηση παιδιών.

Ως «Φωνή» θα εντείνουμε τις προσπάθειές μας για ενδυνάμωση των επαγγελματιών/ λειτουργών που ασχολούνται με τα θέματα αυτά και θα επενδύσουμε στην εξειδίκευση και στη συνεχή εκπαίδευση. Όταν αναφερόμαστε σε επαγγελματίες αναφερόμαστε σε εκπαιδευτικούς, κλινικούς ψυχολόγους, κοινωνικούς λειτουργούς,

αλλά και επαγγελματίες υγείας και άλλους που έχουν καθοριστικό ρόλο στην αναγνώριση, αναφορά και προστασία των παιδιών που ενδέχεται να είναι θύματα κακοποίησης. Εδώ θα ήθελα να κάνω ειδική μνεία στην αναγκαιότητα της επιμόρφωσης των μελλοντικών επαγγελματιών, ειδικότερα των φοιτητών/φοιτητριών που θα στελεχώσουν τα δημόσια και ιδιωτικά σχολεία όλων των βαθμίδων αλλά και φοιτητών άλλων ειδικοτήτων. Ήδη, η «Φωνή» άρχισε επαφές και παρουσιάσεις σε πανεπιστήμια ώστε να γίνει εφικτό να εμβολιαστούν τα προγράμματα σπουδών με το θέμα της σεξουαλικής κακοποίησης. Αρχά έγινε με το Πανεπιστήμιο Κύπρου και το Πανεπιστήμιο Frederick και ακολουθούν και άλλα πανεπιστήμια δημόσια και ιδιωτικά.

—Σε ποιο βαθμό επιτυγχάνεται η συνεργασία της «Φωνής» με το υπουργείο και τις ΥΚΕ;

—Η συνεργασία της «Φωνής» με το υπουργείο και τις ΥΚΕ επιτυγχάνεται πρωτίστως μέσω της εκπροσώπου των ΥΚΕ στο Συμβούλιο της «Φωνής». Πρόκειται για ανώτερη λειτουργό κοινωνικών υπηρεσιών με αφοσίωση στην προστασία και υποστήριξη ευάλωτων κοινωνικών ομάδων, ιδιαίτερα των παιδιών, που έχει αφιερώσει περισσότερες από τρεις δεκαετίες στην ενίσχυση της παιδικής προστασίας και κοινωνικής ευμερίας στην Κύπρο. Η δε συνεργασία μας τόσο με την υπηρεσία Κοινωνικής Πρόνοιας όσο και με τη διευθύντρια των ΥΚΕ είναι βασισμένη σε έναν συνεχή διάλογο επικοινωνίας και οφείλω να αναφέρω τη στενή και αγαστή μας συνεργασία.

—Πρόσφατα ψηφίστηκε η ποινικοποίηση του υλικού παιδικής πορνογραφίας με ΑΙ. Πόσο σημαντική είναι η συγκεκριμένη εξέλιξη;

—Η πρόταση του κ. Χρίστου Χριστοφίδη, αποτελεί ορόσημο για την Κύπρο και τη διεθνή κοινότητα. Η εξέλιξη αυτή είναι πολύ θετική και καθιστά τη χώρα μας πρώτη στην Ε.Ε. με τέτοια νομοθετική πρόβλεψη. Ένα αποφασιστικό βήμα ενάντια στις νέες μορφές ψηφιακής κακοποίησης, που στέλνει ισχυρό μήνυμα προστασίας των παιδιών στον ψηφιακό κόσμο. Το Συμβούλιο «Φωνή» σταθερά στηρίζει κάθε προσπάθεια προς αυτή την κατεύθυνση. Με αυτή την ευκαιρία θα ήθελα να συγχαρώ τον βουλευτή φίλο Χρίστο Χριστοφίδη για την πρωτοβουλία του, καθώς και όλους τους βουλευτές - κακοποιητές για την ομόφωνη στήριξη. Η ποινικοποίηση του υλικού σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών που παράγεται με τη χρήση νέων τεχνολογικών μέσων, η αναθεώρηση της ορολογίας, καθώς και η αυστηροποίηση της νομοθεσίας για την κατοχή και διάδοση τέτοιου υλικού, αποτελούν σημαντικές κινήσεις για την ενίσχυση της παιδικής προστασίας.

—Υπήρξαν στοιχεία που την καθιστούσαν αναγκαία;

—Η ραγδαία αύξηση της παραγωγής υλικού παιδικής πορνογραφίας με τη χρήση εφαρμογών και εργαλείων τεχνητής νοημοσύνης, με επικίνδυνες και απρόβλεπτες διαστάσεις, καθιστούσαν την ποινικοποίησή του αναγκαία.

“
Η πρόσφατη, πολύ δυσάρεστη, υπόθεση δείχνει ότι το πρόβλημα είναι υπαρκτό, σύνθετο και πολύπλοκο. Χρειάζεται να γίνουν βελτιώσεις όσον αφορά στην προστασία των ευάλωτων ατόμων.

“
Το σχέδιο δράσης μας για το 2025 είναι εμπλουτισμένο με εκδηλώσεις, ημερίδες, παρουσιάσεις, ανοικτές συναντήσεις με γονείς και συνεργείες με πολλούς φορείς παγκύπρια.

Η χρεοκοπία του προτύπου της δημοφιλίας

Του **ΠΕΤΡΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ**

Οι τελευταίες προεδρικές εκλογές έφεραν στην επιφάνεια ένα νέο πολιτικό πρότυπο. Μια νέα κατάσταση πραγμάτων που έμοιαζε τότε ικανή να αναδιατάξει ολόκληρο το πολιτικό σκηνικό. Εκθρονίζοντας το παραδοσιακό, που έμοιαζε κουρασμένο και χωρίς πρόταση εξουσίας, φορτωμένο από τα βαρίδια των διακυβερνήσεων και εκμεταλλευόμενο τις χρόνιες παθογένειές του αναδείχθηκε έτοιμο να λάμψει.

Το έκανε μάλιστα με τέτοιο τρόπο που πολλοί έσπευσαν να το μιμηθούν. Ηγεσίες αντικαταστάθηκαν, μηχανισμοί ξηλώθηκαν και τα άλλοτε πολυαπαργονικά κόμματα με διοικητικές δομές (που έστω έμπαζαν) και πολιτικό αφήγημα (που τουλάχιστον υπήρχε) πήγαν δεκαετίες πίσω για να συναντήσουν αυτό που κάποτε υπήρξε ως το μοντέλο του γκέητ. Και ακόμα τον αναζητούν.

Η υδατική κρίση είναι κατά την άποψή μου το πεδίο που εμφανίζονται πιο ξεκάθαρα από όποια άλλη περίπτωση τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του προτύπου αυτού. Η μεθοδολογία που χρησιμοποιείται και η αντίληψη που δείχνει ότι έχει. Μην ψάχνετε για ιδεολογίες. Το πρότυπο δύναται να ενδυθεί κάθε απόχρωση. Εξάλλου η σημασία δίνεται στην τακτική και στην επικοινωνία. Στον πυρήνα του προτύπου κυριαρχεί η τάση να μην λαμβάνονται αποφάσεις. Ενίοτε είναι και θέμα ικανοτήτων, όμως πολύ περισσότερο αφορά σε τακτικισμό. Αν δεν αποφασίζεις, δεν δημιουργείς συγκρούσεις και δεν αναλαμβάνεις ευθύνη. Στον πίνακα όπως τον παραθέτει το Υπουργείο μπορούμε να δούμε πως από τα τελευταία 38 χρόνια όπου υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία η διακυβέρνηση ξεκίνησε με το ενδέκατο ψηλότερο αποθεματικό νερού, ή για να το θέσουμε αλλιώς το 71% των υπόλοιπων χρονιών ξεκινούσε με πολύ χαμηλότερο αποθεματικό. Το επείκτησμα λοιπόν πως παραλάβαμε σε οριακή κατάσταση και ζούμε αποκλειστικά τις συνέπειες τις ανομβρίας δεν υφίσταται. Το ελλειμματικό ισοζύγιο των 15 χιλιάδων κυβικών μέτρων για τον τόπο μας είναι η ημερήσια παραγωγή της μονάδας στην Πάφο, η οποία εδώ και 2 χρόνια αναμένει αποφάσεις για να επιδιορθωθεί. Μέχρι τότε κάναμε δεήσεις μήπως βρέξει

Η υδατική κρίση είναι το πεδίο που εμφανίζονται πιο ξεκάθαρα από όποια άλλη περίπτωση τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του προτύπου αυτού.

και σωθούμε. Κανονικά ιθαγενείς. Ξεχασμένοι στον χρόνο και τη μοίρα τους.

Είναι ωστόσο γεγονός πως επί του τέλους επιδείχθηκαν αντανakλαστικά και αν ισχύουν τα όσα λέχθηκαν φαίνεται πως έγινε καθορθωτό να αντιμετωπίσουμε έστω προσωρινά τις συνέπειες των δικών τους λαθών. Με δανεικά και χωρίς να αποτελούν προσθήκη στις υποδομές της χώρας δύναται αν όλα πάνε καλά να μας αγοράσουν κάποιο χρόνο, για να πράξουμε ότι θα έπρεπε και πριν 26 μήνες. Η κορύφωση, ωστόσο, ήρθε όταν ακούσαμε τον ΠτΔ να λέει πως ένα πρόβλημα που υπάρχει από τον καιρό που γεννήθηκε, κατάφερε να το λύσει. Και αυτό. Αν εξετάσουμε προσεκτικά τη διατύπωση αποινεί πέραν της πασιφανέστατης αλαζονείας και της απόστασής του από την πραγματικότητα και αγωνία. Αγωνία να πείσει, να δει ξανά τη δημοφιλία του να ανεβαίνει. Αγωνία να εμφανιστεί ως ο άνθρωπος που μπορεί να δώσει λύσεις. Η υπερβολή ωστόσο αποτελεί τον προθάλαμο της καταστροφής.

Η απουσία στον αντίποδα, του ορθολογιστικού μοντέλου ανάπτυξης της πολιτικής, δημιουργεί ελκυστικό περιβάλλον διεισδυσης τέτοιων προτύπων. Η αναπαρξία δηλαδή συγκρίσις, ή εναλλακτικής επιλογής. Δεν θέλω να υπεισέλθω

στα όσα θεωρητικά στοιχειοθετούν το εναλλακτικό. Εξάλλου, δεν εμφανίστηκε ποτέ. Ούτε ευρύτερα, ούτε και ειδικά. Από τη μία η απόλυτη σιωπή και από την άλλη η υπερβολή που ξεχείλισε από τις ανακοινώσεις - προτροπές, δεν είχαν καν την υφή της διασκέδασης που πρόσφερε η υπερβολή του Πρόεδρου, ολοκληρώναν την εικόνα από αριστερά μέχρι δεξιά.

Σε αυτή την περίπτωση, ωστόσο, οι υπερβολές υπήρξαν επικίνδυνες καθώς οι αναφορές σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης για μια χώρα ημικατεχόμενη και προ της έναρξης της τουριστικής περιόδου θα ήταν

καταστροφικές. Οι συσκέψεις που ακολούθησαν, αν και πολυδιαφημίστηκαν δεν έδωσαν αποτέλεσμα και η εναγώνια προσπάθεια να πείσουμε πως περίπου δώσαμε και τη λύση θα ήταν αστεία αν δεν ήταν εκνευριστική.

Στην πολιτική τα πράγματα δεν είναι ποτέ μαύρο ή άσπρο. Μπορεί να βαραίνουν δικαίως ή αδικώς την προηγούμενη κυβέρνηση διάφορα, εντούτοις το αναπτυξιακό και μεταρρυθμιστικό πρόγραμμα της δεκαετίας είναι το μεγαλύτερο από καταβολές της Δημοκρατίας.

Τον Φεβρουάριο του 2018 το υδατικό απόθεμα ανερχόταν σε

μόλις 58 χιλιάδες ε.κ.μ., με την πληρότητα στα φράγματα να είναι στο 20,2% και εν μέσω μιας πρωτοφανούς οικονομικής κρίσης που περιόριζε δραστικά τα όποια μέτρα μπορούσαν τότε να ληφθούν. Ενδεικτικά αναφέρω πως φέτος το απόθεμα ανέρχεται σε 68 χιλιάδες ε.κ.μ. και η πληρότητα είναι στο 23,5%. Εντούτοις, τον Ιούνιο του 2019 με απόφαση του ΥΣ εγκρίνεται η Εθνική Στρατηγική για τη διαχείριση των υδάτινων πόρων και την αντιμετώπιση της ανομβρίας, η οποία αφορά σε μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα μέτρα που εκτείνονται μέχρι το 2030. Μολονότι, όπως και σε κάθε τέτοια στρατηγική δεν υλοποιήθηκαν όλα όσα θα έπρεπε, εντούτοις υπήρξε η κατεύθυνση δράσης για έργα που αφορούσαν σε αναβαθμίσεις του υδρευτικού δικτύου, σε κατασκευή αντιπλημμυρικών, σε συντηρήσεις και δημιουργία φραγμάτων σε λειτουργία σταθμών επεξεργασίας λυμάτων, στη δημιουργία μόνιμης μονάδας αφαλάτωσης... Επιπλέον, προτάθηκαν και έτυχαν έγκρισης από τα διαρθρωτικά ταμεία 21 έργα, ύψους 149 εκατ. τα οποία παρέλαβε προς υλοποίηση η παρούσα διακυβέρνηση.

Όσο το πρότυπο θα αναμετράται στο κενό, χωρίς εναλλακτική και με μη πολιτικούς όρους, θα φθίνει αλλά θα επιβιώνει προσωρινά. Θα

ανατροφοδοτεί την οργή και θα συμπαρασύρει όσους είτε το σπνρίζουν είτε το μιμούνται ετοιμαζόμενο ουσιαστικά για απόσυρση.

Για παράδειγμα. Αν η πρόταξη της αντιπολίτευσης εδραζόταν στην πραγματικότητα όπως την περιγράφουν τα στοιχεία πιο πάνω, ότι δηλαδή στη βάση μιας συγκεκριμένης στρατηγικής με τα σωστά και τα λάθη της, παρέλαβε μια δοσμένη κατάσταση, απόρροια συγκεκριμένων δράσεων, που για να συμπληρωθούν όφειλες να πράξεις όσα υπολείπονταν ή δικαιωματικά αν διαφωνούσες να τα αλλάξεις όπως θα ήθελες και βεβαίως να κριθείς, αλλά εντούτοις έπραξες το απόλυτο μηδέν, τότε και η πίεση θα εξασκόταν σωστά και ο τόπος θα κέρδιζε σε υποδομές και όχι σε δανεικά.

Δυστυχώς φαίνεται να έχουν επικρατήσει λογικές ξένες με την πολιτική, η οποία κατά την άποψή μου στηρίζει την ύπαρξη της στη διάδραση των ιδεών, στη σύνθεση που δύναται να προκύψει από τη σύγκρουση. Όχι ατόμων. Αλλά απόψεων. Ιδεών.

Μόνο τότε θα αναδειχθεί η κενότητα του προτύπου και θα επιταχυνθεί η διαδικασία απόσυρής του. Μόνο τότε θα γίνει αντιληπτή η αναγκαιότητα αντικατάστασης ενός προτύπου από το οποίο επιβιώνουμε από θαύμα. Μέχρι τότε ακούμε διάφορα ευφάνταστα. Απόψεις πως η αντιπολίτευση δεν οφείλει να δώσει τη λύση, η οποία λειτουργεί και αυτοπροσδιοριστικά ως προς το πρότυπο που υιοθετεί, ή ακόμα πως εμείς δεν ήμασταν μέρος καμίας κυβέρνησης.

Ο πολίτης ωστόσο θέλει λύσεις και αδιαφορεί αν είσαι κυβέρνηση ή όχι. Θέλει να του αποδείξεις πως μπορείς. Και αν δεν μπορείς να του τις δώσεις ή επιλέγεις να μην το κάνεις για να μην κριθείς, μην έχεις παράπονο όταν θα σου γυρίσει την πλάτη. Ο πολίτης ξέρει πότε κυβέρνησε το κόμμα σου και εσύ που έτυχε σήμερα να είσαι εκεί στα μάτια του δεν διαφέρεις από εκείνον που έτυχε να είναι κάποτε υπουργός της κυβέρνησής σου. Μίλα λοιπόν για τα σωστά και αναγνώρισε τα λάθη σου, είναι εντιμότερο παρά να προσπαθείς να μας πεις πως το νέο και το αυτόφωτο προήλθε περίπου από το πουθενά και αμαρτίαν ουκ έχομεν.

Ο κ. Πέτρος Δημητρίου είναι πρώην υφυπουργός παρά τω Προέδρω.

Ο Πατριάρχης άνοιξε τον δρόμο για τον «πράσινο» Πάπα

Του **ΜΠΡΟΥΣ ΚΛΑΡΚ**

Οποιος και αν είναι ο επόμενος Πάπας, ένα πράγμα μπορεί να θεωρείται βέβαιο για το μέλλον της Καθολικής Εκκλησίας και του 1,3 δισεκατομμυρίου πιστών της.

Σχεδόν σε κάθε γωνιά του πλανήτη, καθολικοί ακτιβιστές εμπνευσμένοι από τη διδασκαλία του Πάπα Φραγκίσκου θα συνεχίσουν να προάγουν την οικολογική ευαισθητοποίηση, να αντιπαλεύουν τις τοπικές και διεθνείς απειλές κατά του φυσικού περιβάλλοντος και να ενθαρρύνουν πρακτικές που θα μπορούσαν να συμβάλουν στην αποκατάσταση της ανθεκτικότητας της Γης.

Φέτος συμπληρώνονται δέκα χρόνια από τη «Laudato Si», την περιβαλλοντική εγκύκλιο του Πάπα Φραγκίσκου, η οποία ενέπνευσε ένα παγκόσμιο κίνημα: έναν καλά οργανωμένο φορέα που έχει εκπαιδεύσει περισσότερους από 25.000 κοινωνικούς ακτιβιστές και έχει αποκτήσει ισχυρή φωνή στον διεθνή διάλογο για το μέλλον του πλανήτη.

Το κίνημα είναι πιο δραστήριο στις φωτεινότερες περιοχές του πλανήτη, εκεί όπου οι επιπτώσεις της οικολογικής απειρεσκεψίας γίνονται αισθητές με μεγαλύτερη ένταση. Σε αντίθεση με τη θεσμική Εκκλησία, το δίκτυο αυτό αναδεικνύει τον πρωταγωνιστικό ρόλο των γυναικών, τόσο σε τοπικό όσο και σε διεθνές επίπεδο – ενώ η ανάγκη για συλλογική δράση με στόχο τη σωτηρία του πλανήτη, πέρα από φυλετικά, εθνοτικά και πολιτισμικά

όρια, είναι βαθιά εδραιωμένη. Πρόκειται, αναμφίβολα, για μία από τις πιο ανθεκτικές παρακαταθήκες του Πάπα Φραγκίσκου: τόσο ισχυρή που κανένας μελλοντικός Πάπας δεν θα μπορέσει να αναιρέσει.

Αυτό που συχνά παραβλέπεται είναι ο διακριτικός ρόλος του Οικουμενικού Πατριάρχη στην ανάδυση αυτού του κινήματος. Είναι μια ιστορία που αξίζει να ειπωθεί.

Το 2007 πραγματοποιήθηκε μια συνάντηση-ορόσημο καθολικών επισκόπων από όλη τη Λατινική Αμερική, στην Απαρεσίδα της Βρα-

Η περιβαλλοντική εγκύκλιος «Laudato Si» του Πάπα Φραγκίσκου ενέπνευσε ένα παγκόσμιο κίνημα: έναν καλά οργανωμένο φορέα που έχει εκπαιδεύσει περισσότερους από 25.000 ακτιβιστές.

ζιλίας. Ο καρδινάλιος Χόρχε Μπεργκόλιο της Αργεντινής –ο μετέπειτα Πάπας Φραγκίσκος– είχε την ευθύνη για τη σύνταξη του τελικού κειμένου. Προς έκπληξή του –και όχι χωρίς ενόχληση– οι Βραζιλιάνοι επίσκοποι επέμειναν στην ανάγκη να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στη διατήρηση του τροπικού δάσους και στην προστασία των κατοίκων του.

Ο καρδινάλιος Μπεργκόλιο με-

Ο Πάπας Φραγκίσκος σκύβει στην αγκαλιά του Οικουμενικού Πατριάρχη Βαρθολομαίου κατά τη συλλειτουργία τους στον Πατριαρχικό Ιερό Ναό του Αγ. Γεωργίου, στο Φανάρι. Ο Ποντίφικας ακολούθησε τα χνάρια του Προκαθημένου της Ορθόδοξης Εκκλησίας στο πεδίο της οικολογίας και της προστασίας του περιβάλλοντος.

λέτησε τον φάκελο και τελικά πείστηκε πως η μοίρα της Γης και εκείνη των φτωχών είναι άρρηκτα συνδεδεμένες. Αυτή ήταν η απαρχή της ανάδειξής του σε πρωτοπόρο της οικολογικής σκέψης. Μα γιατί, θα αναρωτηθεί κανείς, έδειχναν τόσο έντονη ανησυχία οι Βραζιλιάνοι επίσκοποι για το τροπικό δάσος; Αλλωστε, και για εκείνους ήταν ένας σχετικά καινούργιος τομέας

ενδιαφέροντος. Η απάντηση είναι απλή: ο Πατριάρχης Βαρθολομαίος τους είχε δείξει τον δρόμο.

Το 2006, ο Οικουμενικός Πατριάρχης συγκάλεσε μια ιστορική συνάντηση στη Μανόαυς –την πόλη στην καρδιά του Αμαζονίου– φέρνοντας στο ίδιο τραπέζι θρησκευτικούς ηγέτες, επιστήμονες, περιβαλλοντολόγους και αυτόχθονες πληθυσμούς. Προσέλλε με πνεύμα

απόλυτης ταπεινότητας – όχι ως εκπρόσωπος κάποιας αποικιακής δύναμης, και ευτυχώς, χωρίς να φέρει το βάρος του σκοτεινού παρελθόντος της Καθολικής Εκκλησίας ως απολογητή του ευρωπαϊκού ημπεριαλισμού. Ήταν το έκτο συμπόσιο που τελούσε υπό την αιγίδα του Πατριάρχη, αφιερωμένο στο νερό, και αποσκοπούσε στην εξέταση του μέλλοντος της Γης, των ποταμών και των θαλασσών της, μέσα από την πνευματική αλλά και την επιστημονική οπτική. Ήταν το πρώτο του συμπόσιο εκτός Ευρώπης και, χωρίς αμφιβολία, το πιο σημαντικό. Η Μαρίνα Σίλβα, υπουργός Περιβάλλοντος της Βραζιλίας, είναι μία από τις πολλές εξέχουσες προσωπικότητες που θυμούνται εκείνη τη διοργάνωση ως καθοριστικό ηθικό ορόσημο.

Οι επιστήμονες ανέλυσαν τη σύνθεση ανάμεσα στην αποψίλωση των δασών και στην ξηρασία που έπληττε τις πόλεις της Βραζιλίας. Ο σύμβουλος του Πατριάρχη, μητροπολίτης Περγάμου Ιωάννης, παρουσίασε μια γενική αναδρομή στην ιστορία του Χριστιανισμού: από την εποχή του νεοπλατωνισμού, ο Χριστιανισμός αγωνίστηκε –συχνά χωρίς επιτυχία– να ισορροπήσει ανάμεσα στην υπερβατικότητα του Θεού και στην ιερότητα του υλικού κόσμου. Σε μια τελετή που μεταδόθηκε σε όλη τη Βραζιλία, αλλά και από πολλά διεθνή δίκτυα, ο Πατριάρχης ευλόγησε τα νερά στο σημείο όπου δύο μεγάλοι ποταμοί ενώνονταν για να σχηματίσουν τον Αμαζόνιο. Μέσα σε πνεύμα μοι-

βαίου σεβασμού –χωρίς κανέναν επιπόλαιο συγκρητισμό– παρακολούθησε μια ομάδα αυτόχθονων ηγετών να πραγματοποιεί τη δική της τελετή ευλογίας των υδάτων. Για πολλούς παρατηρητές, η στιγμή αυτή αποτέλεσε ιστορική πράξη συμφιλίωσης ανάμεσα στους αυτόχθονες του Αμαζονίου και στη θρησκεία του Παλαιού Κόσμου, που κάποτε είχε νομιμοποιήσει την αποικιοκρατία μέσω του λεγόμενου Δόγματος της Ανακάλυψης.

Μετά το συμπόσιο, στο οποίο συμμετείχαν εκπρόσωποι όλων των βαθμίδων της Καθολικής Εκκλησίας της Βραζιλίας, η ηθική στάση άλλαξε.

Ήταν πλέον αδύνατο για τους χριστιανούς της χώρας να αδιαφορήσουν για το ζήτημα των τροπικών δασών, ακόμη κι αν ζούσαν 3.000 χιλιόμετρα μακριά από την καρδιά του Αμαζονίου. Αυτό αποτέλεσε το έναυσμα για τον οικολογικό προσανατολισμό της Εκκλησίας σε ολόκληρη τη Λατινική Αμερική.

Ο Πάπας Φραγκίσκος δεν έξεχασε ποτέ το ηθικό και πνευματικό χρέος του απέναντι στον Πατριάρχη. Η περίφημη εγκύκλιος του περιλάμβανε πολλές αναφορές γεμάτες ευγνωμοσύνη τόσο προς τον ίδιο τον Πατριάρχη όσο και προς τον μητροπολίτη Ιωάννη για τη συμβολή τους στη θεμελίωση μιας «πράσινης» χριστιανικής θεολογίας. Αυτή η πατριαρχική συμβολή αξίζει να μνημονεύεται ευρύτερα.

Ο κ. Μπρους Κλαρκ είναι δημοσιογράφος και συγγραφέας.

Ποιος θα μας προφυλάξει;

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Καμία αντίδραση από την κυβέρνηση. Ούτε από τον Πρόεδρο που είναι της «νέας εποχής». Καμία από την πρόεδρο της Βουλής που διακηρύσσει σε ινσταγκραμικά βιντεάκια την αγάπη αυτές τις άγιες μέρες. Καμία και από τα μεγάλα κόμματα (πλην του ΑΚΕΛ, με αδικαιολόγητη ωστόσο καθυστέρηση). Προφανώς οι αρχηγοί παραμένουν ερμητικά κλεισμένοι στον μικρόκοσμο των ποσοστών και των επερχόμενων εκλογών. Και προφανώς καμία διάθεση από την πολιτική ηγεσία να διαγνώσει το «σύμπτωμα» ώστε να προληφθεί (έστω και την υστάτη) η επικίνδυνη «ασθένεια» που εξαπλώνεται στην κοινωνία (και δη στη νεολαία) με τρομακτικές ταχύτητες. Για τι πράγμα μιλώ; Όχι για τις λαμπρατζιές στις οποίες όλοι επέλεξαν να μετώπιασουν ως πρωτεύον ζήτημα, αλλά για το «κάψιμο» μέσω αυτών προσώπων ή ομάδων (Γεωργίου, LGBΤ) γιατί δεν συμφωνούν με τις πολιτικές τους θέσεις ή τον σεξουαλικό τους προσανατολισμό. Κι αν αυτό επιλέγουν οι πολιτικοί αρχηγοί –κυβερνώντες και αντιπολιτευόμενοι– να το εκλαμβάνουν (βολικά και βολευτικά) ως μεμονωμένο συμβάν που δεν χρήζει άμεσης πολιτικής καταδικαστικής θέσης, τότε μέσω αυτής της απαράδεκτης σιωπής και ανοχής τους καθίστανται συνένοχοι στην έλευση σκοτεινών καιρών. Λίγο να έχεις το μυαλό και τα μάτια ανοικτά ώστε να συνδέσεις τα λεγόμενα «μεμονωμένα» περιστατικά που συμβαίνουν τον τελευταίο καιρό, αναγνωρίζεις την υπόγεια μεθόδευση που εκμεταλλεζόμενη την ατολμία των πολιτικών μας να τα βάλουν με «γραμμάteis και φαρισαίους», βρίσκει πρόσφορο έδαφος για την εκκόλαψη ρητορικών μίσους, απέναντι στους μετανάστες, στους ΛΟΑΤΚΙ και όποιον άλλο θεωρούν οι ακραίοι και προφανώς άνευ παιδείας υποκινητές αυτών των φαινομένων, πως δεν έχει θέση στην κοινωνία. Και όταν αύριο αυτή η μεθοδευμένη «κατήκηση» που απλώνει τα πλοκάμια της στη νεολαία και προωθεί το μίσος, αποκτιέται μεγαλύτερη δύναμη και δυναμική, τότε αυτοί που θα φέρουν την ευθύνη για τη δημιουργία πρόσφορου εδάφους «άνθησης» του ρατσισμού, του νεοναζισμού και του εξτρεμισμού είναι αυτοί οι ίδιοι οι πολιτικοί μας αρχηγοί που τώρα σιωπούν. Διότι αν είχαν την τόλμη να μιλήσουν όταν έπρεπε, όχι μόνο τώρα που «καίγονται» πρόσωπα και ομάδες, αλλά και πολύ πιο πριν όταν οι ρητορικές μίσους εκφράζονταν από Αρχιεπισκόπους που μιλούσαν για «κανονικά» σχολεία ή από άλλα επίσημα χείλη που στοχοποιούσαν μετανάστες ή από πολιτικάντδες που έσπευδαν να «υποκλιθούν» στο ακροδεξιό κόμμα, τότε ίσως να αποδυνάμωαν το «τέρας». Τώρα όμως είναι αργά. Όπως έγραψε κάποτε ο Μάνος Χατζιδάκις σε ένα προφητικό του άρθρο «ο νεοναζισμός, ο φασισμός, ο ρατσισμός και κάθε αντικοινωνικό και αντιανθρώπινο φαινόμενο συμπεριφοράς δεν προέρχεται από ιδεολογία, δεν περιέχει ιδεολογία, δεν συνθέτει ιδεολογία. Είναι η μεγεθυμένη έκφραση-εκδήλωση του κτήνους που περιέχουμε μέσα μας χωρίς εμπόδιο στην ανάπτυξή του, όταν κοινωνικές ή πολιτικές συγκυρίες συντελούν, βοηθούν, ενισχύουν τη βάρβαρη και αντιανθρώπινη παρουσία του». Και αυτό είναι κάτι για το οποίο οφείλουν να λογοδοτήσουν οι πολιτικοί αρχηγοί και αρχηγίσκοι οι οποίοι δεν τοποθετήθηκαν ευθαρώς απέναντι στο «κάψιμο» προσώπων και ομάδων και με τη στάση τους αυτή ενισχύουν τα εν λόγω αντιανθρώπινα φαινόμενα. Και προφανώς με βιντεάκια στο ινσταγκραμ για αγάπη ή εξαγγελίες ότι η Κύπρος αλλάζει προς το καλύτερο, δεν πετυχαίνουν τίποτα άλλο εκτός από το να προκαλούν περισσότερη ανασφάλεια στον κάθε νοήμονα πολίτη, που παρακολουθώντας την αβάσταχτη αμεριμννησία τους συνειδποποιεί την απόσταση που εξακολουθεί να τους χωρίζει από την πραγματικότητα και από τα τρομακτικά συμπτώματα που αυτή εκδηλώνει. «Η μόνη αντιβίωση για την καταπολέμηση του κτήνους που περιέχουμε» έγραψε ο Χατζιδάκις, «είναι η Παιδεία, η αληθινή παιδεία και όχι η ανεύθυνη εκπαιδευση και η πληροφορία χωρίς κρίση». Και είναι κάτι τέτοιες στιγμές όπου ο σκεπτόμενος πολίτης έρχεται να διερωτηθεί κατά πόσο απέμεινε κάποιος πολιτικός αρχηγός που να διαθέτει αυτή την αληθινή παιδεία, ώστε να υπερβεί το ευτελές παγινίδι των κομμάτων και της πολιτικής προκειμένου να προφυλάξει την κοινωνία και τη δημοκρατία από το «τέρας» που ελλοχεύει, υπερασπιζόμενος τις πανανθρώπινες αξίες.

elenixenou11@gmail.com

ERNANTHON/ANEX

Λύο μαύροι λυροπετεινοί (Lyrurus tetrix) τσακώνονται σε φρεσκοπεσμένο χιόνι κατά τη διάρκεια της ανοιξιάτικης ερωτοτροπίας στις Άλπεις Vaud. Από τον Μάρτιο έως τα τέλη Μαΐου, οι μαύροι λυροπετεινοί ανταγωνίζονται για τα θηλυκά.

Ενοχοι και συνένοχοι

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Την επομένη μιας ομολογουμένως ταραχώδους Ανάστασης, που άφηνε στο πέρασμά της έναν 22χρονο νεκρό, περιστατικά υποκίνησης μίσους, βανδαλισμούς και επιθέσεις σε αστυνομικούς, ο υπουργός Δικαιοσύνης Μάριος Χαρτσιώτης αποκάλυπτε το σχέδιό του για την πάταξη της νεανικής παραβατικότητας. Στόχος του, όπως εξηγούσε, ήταν να συνδέσει την εξωσχολική δραστηριότητα μαθητών με τη διαγωγή τους στον έλεγχο του σχολείου. Και αποκάλυπτε με αφοπλιστική αφέλεια την πρόθεση παρέμβασής του στη δικαστική εξουσία, καθώς θα ζητούσε μέσω επιστολής από το Ανώτατο Δικαστήριο να εκδικάζονται άμεσα οι υποθέσεις σοβαρής παραβατικότητας ανηλίκων χωρίς καθυστερήσεις μετά τη σύλληψη. Την ίδια στιγμή επικειρούσε να αποσεισει από πάνω του την ευθύνη για το μπάχαλο του Πάσχα, διερρωτώντας τη ακριβώς έκαναν οι γονείς. Και μετατοπίζοντας βολικά σε αυτούς την ευθύνη του κράτους για τη δράση των ανηλίκων, τους κοנוύσε το δάκτυλο, υποστηρίζοντας πως είτε έχασαν τον έλεγχο, είτε δεν μπορούν να ασκήσουν τη δέουσα επιμέλεια και προσοχή στα παιδιά τους.

Η κοινωνία δεν είναι άμοιρη ευθυνών γι’ αυτή τη βαρβαρότητα. Όμως η γελοιότητα της πρότασης Χαρτσιώτη μπροστά σε ένα τόσο σοβαρό συμβάν επιβεβαιώνει την επικίνδυνη ανεπάρκεια του ανδρός. Ένας υπουργός που δεν αντιλαμβάνεται τις πραγματικότητες, ένας υπουργός που περιορίζεται σε διδάγματα και διαπιστώσεις. Κυρίως, όμως, ένας υπουργός που απέτυχε και αρνείται πεισματικά να αναλάβει την πολιτική ευθύνη.

Η παράταιρη παρουσία του Μάριου Χαρτσιώτη στο υπουργείο Δικαιοσύνης επιβεβαιώνει, δυστυχώς, την ανεπάρκεια του κράτους να διαχειριστεί μία κατάσταση που ξεπερνά τη νεανική επιπολαιότητα ή παρορμητικότητα και φυσικά παραβατικότητα. Γιατί μπροστά σε μία κοινωνία που ξεχειλίζει οργή και δαιμονοποιεί τον απέναντι, η λύση δεν είναι μία Πολιτεία που θωπεύει τον εκφασισμό τς.

Δεν έγιναν από τη μία μέρα στην άλλη σύγχρονοι Ιούδες η ΛΟΑΤΚΙ κοινότητα, ο Μιχάλης Κατσουνωτός του οποίου η φωτογραφία συνοδεύονταν με απειλητικό μήνυμα, ο ευρωβουλευτής του ΑΚΕΛ Γιώργος Γεωργίου, μέχρι και ο Έλληνας πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης.

economidoum@kathimerini.com.cy

Αβάσταχτη ελαφρότητα

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Είναι λοιπόν πολλά τα θετικά, κι αυτό δεν αμφισβητείται. Υπάρχει όμως ένα πολύ μεγάλο ερωτηματικό, με εξίσου μεγάλες πολιτικές προεκτάσεις, το οποίο όλως παραδόξως δεν γιγέρθη ούτε από τον πρόεδρο της Βουλής ούτε από τον υπουργό Εξωτερικών: Τι θα γίνει με το κατεχόμενο τμήμα της Κύπρου; Διότι, το βόρειο τμήμα της Κύπρου, το κατεχόμενο, θα παραμείνει εκ των πραγμάτων εκτός Σένγκεν. Κατά συνέπεια πώς θα διεξάγεται πρακτικά η διακίνηση προσώπων μέσω της Πράσινης Γραμμής, εάν δεν λυθεί το Κυπριακό; Έχουν «κάνει εικόνα», η κα Αννίτα Δημητρίου και ο κ. Κωνσταντίνος Κόμπος τι θα γίνεται στα σημερινά οδοφράγματα, όταν κάποιος από τα κατεχόμενα εδάφη της Κύπρου, που θα βρίσκονται εκτός Σένγκεν, θα εισέρχεται στις ελεύθερες περιοχές που ελέγχονται από την Κυπριακή Δημοκρατία και θα είναι πλέον τμήμα του Σένγκεν; Και έχουν διασφαλίσει ότι δεν θα απαιτηθούν οι συνοριακές διατυπώσεις που προνο-

ούνται στη Συνθήκη και οι οποίες εάν εφαρμοστούν θα καταστήσουν την Πράσινη Γραμμή σκληρό σύνορο του χώρου Σένγκεν και άρα της Ε.Ε.;

Κοιντοικοί κύκλοι με τους οποίους μίλησε η «Κ», δεν ήταν τόσο αισιόδοξοι για την εικόνα που θα εκπέμπει η Κύπρος, εάν ενταχθεί πλήρως στον χώρο του Σένγκεν χωρίς προηγούμενη λύση του κυπριακού προβλήματος. Οι ίδιοι μάλιστα κοινοτικοί κύκλοι, έλεγαν στην «Κ» ότι «εξ όσων αντιλαμβανόμαστε η Κυπριακή Δημοκρατία προσβλέπει στην πλήρη προσχώρησή της στον χώρο Σένγκεν, το 2026». Είναι λοιπόν προφανές ότι η Λευκωσία συνδέει το ζήτημα χρονικά με την ανάληψη της προεδρίας της Ε.Ε. από την Κύπρο (πρώτο εξάμηνο 2026), προκειμένου να βρίσκεται σε ισχυρότερη πολιτική θέση, για να εξασφαλίσει ένα πλαίσιο λειτουργίας («sur mesure», ραμμένο δηλαδή στα μέτρα της Κύπρου. Με την ελπίδα ότι αυτό το «sur mesure» πλαίσιο δεν θα καθιστά τα οδοφράγματα

Το μίσος

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

Το φαινόμενο, σύμπτωμα της εποχής μας, δεν είναι κομματικό. Δεν είναι καν ζήτημα Αριστεράς - Δεξιάς, σύμφωνα με τον παλιό διαχωρισμό, καθώς η τοξικότητά του διατρέχει τη ραχοκοκαλιά της κυπριακής κοινωνίας. Αυτοί που έριξαν στην πυρά τον πρωθυπουργό Κωνσταντίνο Μητσοτάκη, έκαψαν στην ίδια λαμπρατζιά και τον ευρωβουλευτή του ΑΚΕΛ Γιώργο Γεωργίου. «Στης Ελλάδας τον κόρφο ως πότε θα φωλιάζουν ηγέτες προδότες;» διακήρυτε το μισαλλόδοξο πανό τους. Κάπου αλλού, κάποιοι άλλοι όμοιοί τους, έκαιγαν τον Μιχάλη Κατσουνωτό, στέλνοντας το εγκληματικό μήνυμα: «Ζούμε νεκρό για να σε δούμε». Και σε μια άλλη λαμπρατζιά, το χριστιανικό έθιμο φούντωσε τις φλόγες του μίσους κατακαίγοντας τους ΛΟΑΤΚΙ.

Έχει σημασία πώς και πότε αντιδρούμε σε αυτά τα φαινόμενα εκφρασισμού. Γι’ αυτό σημείωσα την άμεση αντίδραση της τέως επιτρόπου Στέλλας Κυριακίδου, η οποία σε μερικές αράδες μόνο ανέδειξε το πολιτικό διακύβευμα: «Καμία ρητορική μίσους –είτε ατομική είτε συλλογική– δεν είναι αποδεκτή. Δεν είναι “άποψη”. Είναι απειλή κατά της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας και της δημοκρατίας. Τροφοδοτεί τη βία, υπονομεύει τον σεβασμό στη διαφορετικότητα, την ελευθερία της έκφρασης και τα ανθρώπινα δικαιώματα. Η σιωπή δεν είναι ουδετερότητα. Η αντίδραση πρέπει να είναι ξεκάθαρη. Για μια κοινωνία ισότητας και σεβασμού». Υπήρξαν και άλλες αντιδράσεις –προς τιμάν τους– αλλά η αποδελτίωση δεν προσθέτει κάτι στην πολιτική ουσία. Εκτός ίσως από την ανάγκη να μπει επιτέλους φρένο στην εργαλειοποίηση του εθίμου της λαμπρατζιάς από την Ακροδεξιά. Κι as κρύβεται πίσω από ανηλικούς που τάχα μου έχουν το ακαταλόγιστο. Ο τόπος είναι μικρός και γνωρίζομαστε. Αν το συντεταγμένο κράτος θέλει να βρει την άκρη δεν είναι δύσκολο να το κάνει. Αρκεί να το θέλει. Αρκεί να περιορίσει η πολιτική βούληση έναντι του πολιτικού κόστους.

Έχουν λεχθεί πολλά για τις ευθύνες, οι οποίες έγιναν μπαλάκι ανάμεσα στην κυβέρνηση, τη Βουλή και την Τοπική Αυτοδιοίκηση. Θα ήταν πιο παραγωγικό, όμως, τώρα που κόπασε ο κουρνιαχτός και μετράμε ένα 22χρονο άντρα νεκρό, να μεριμνήσουν για του χρόνου. Γιατί δεν είναι μόνο οι λαμπρατζιές του μίσους που πρέπει να απαγορευτούν. Είναι κι όλο αυτό το σόου βαρβαρότητας με τις κροτίδες που ευθύνεται για εκατοντάδες ακρωτηριασμούς.

Από τον αρμόδιο υπουργό δεν περιμένουμε πολλά. Κατ’ ακρίβειαν δεν περιμένουμε τίποτε, αφού ο κατά τεκμήριο πιο αποτυχημένος υπουργός της κυβέρνησης Χριστοδουλίδη φαίνεται να ζει στον δικό του παράλληλο κόσμο. Αν προσπεράσουμε το blame game για το ποιος ευθύνεται που δεν ψηφίστηκε το επίμαχο νομοσχέδιο, αξίζει τον κόπο να εστιάσουμε στις προτάσεις του για την πάταξη του φαινομένου. Ως θέμα νεανικής παραβατικότητας το αντιλαμβάνεται ο υπουργός. Για το οποίο προτείνει δύο μέτρα: πρώτον, τη διασύνδεση της παραβατικότητας με τη διαγωγή του μαθητή στο απολυτήριό του και δεύτερον, την άμεση εκδίκαση των υποθέσεων νεανικής παραβατικότητας. Ξεκινώντας από το δεύτερο, ο υπουργός της Δικαιοσύνης θα έπρεπε να γνωρίζει ότι δεν δύνεται να υπογορεύσει στην ανεξάρτητη Δικαιοσύνη την ταχύτητα με την οποία εκδικάζει τις υποθέσεις. Όσο για το πρώτο μέτρο, αναρωτιέμαι αν ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας ήταν ενήμερος για την αφελή (στην καλύτερη περίπτωση) ή φαιδρή (στη χειρότερη περίπτωση) σκέψη του υπουργού του. Αλήθεια τώρα; Με τη διαγωγή κοσμία και τους παιδονόμους θα επιλυθεί ένα κοινωνικό πρόβλημα που αντανακλά ό,τι πιο τοξικό διακινείται στον σύγχρονο κόσμο; Αν ο Χαρτσιώτης πάντως παραμείνει ακλόνητος στην καρέκλα του η ευθύνη ανήκει πλέον στη Βουλή. Τα κόμματα του δημοκρατικού τόξου οφείλουν να συνεργαστούν ώστε να τερματιστούν αυτόν τον αναχρονισμό που προτάσσει ως άλλοθι το έθιμο.

Υ.Γ. Η ταβία «Το Μίσος» (La Haine) αποδείχτηκε εφιαλτικά προφητική. Η αλήθεια είναι πως το 1995, όταν ο Ματιέ Κασσοβίτς άνοιγε ένα παράθυρο για ν’ αφουγκραστούμε τα λαϊκά πρόστατα του Παρισιού, δεν υποπετεύμασταν πόσο πολιτικό βάθος είχε η φράση «το Μίσος γεννάει μίσος». Αλλά να που φτάσαμε στο σήμερα, περιπλανώμενοι στο δυσοπτικό σύμπαν του Τραμπ και των Ακροδεξιών, καθώς βουίζει ακόμα στ’ αφτιά μας η φωνή της ταβίας: «Πρόκειται για μια κοινωνία σε ελεύθερη πτώση...».

stavros.christodoulou@gmail.com

Διάβασα με ενδιαφέρον τις τοποθετήσεις της προέδρου της Βουλής και του ΔΗΣΥ, Αννίτας Δημητρίου και του ΥΠΕΕ Κωνσταντίνου Κόμπου για την ένταξη της Κύπρου στον χώρο Σένγκεν, υπό το φως και της εν εξελίξει αξιολόγησης της Κύπρου από την Κομισιόν για την εκπλήρωση των «τεχνικών κριτηρίων» που τίθενται ως προϋπόθεση για όλα τα κράτη-μέλη. Τόσο η πρόεδρος της Βουλής όσο και ο ΥΠΕΕ, συμφωνούν ότι η ένταξη της Κύπρου στον χώρο Σένγκεν είναι στρατηγικής σημασίας και πρέπει να προχωρήσει.

Επί της αρχής, καμιά διαφωνία. Θα προσέθετα μάλιστα, ότι η ένταξη της Κύπρου στον χώρο Σένγκεν αποτελεί το δεύτερο, αναγκαίο βήμα, μετά την ένταξη στην Ευρωζώνη, ώστε να καταστεί μέρος του «σκληρού πυρήνα» της Ε.Ε. Υπό αυτή την έννοια, λοιπόν, η Κύπρος, αν και είναι μέλος της Ε.Ε. εδώ και 21 χρόνια, έχει κάνει μόνο το

πρώτο βήμα ένταξης στην Ευρωζώνη, ενώ το δεύτερο βήμα, αυτό της ένταξης στον χώρο Σένγκεν παραμένει μετέωρο, αυτοπεριορίζοντας την Κυπριακή Δημοκρατία σε κράτος δεύτερης κατηγορίας, στην Ε.Ε.

Η πρόεδρος της Βουλής και ο ΥΠΕΕ, επιστράτευσαν και πρακτικούς λόγους για τους οποίους θεωρούν απαραίτητη την προσχώρηση της Κύπρου στον χώρο Σένγκεν. Επί της αρχής και πάλι συμφωνώ, λαμβάνοντας υπόψη την ελεύθερη διακίνηση προσώπων στον χώρο Σένγκεν, που υπερβαίνει τα 4 εκατομμύρια τετραγωνικά χιλιόμετρα, εξυπηρετεί ήδη 420 εκατομμύρια ανθρώπους και περιλαμβάνει 29 χώρες. Εκ των οποίων 25 κράτη-μέλη της Ε.Ε., με την Κύπρο να εξακολουθεί να παραμένει εκτός ως επίσης και την Ιρλανδία κατόπιν δικού της αιτήματος και εξασφάλισης ρήτρας αυτοεξαιρέσεσ (opt-out). Στον χώρο Σένγκεν συμμετέχουν 4 ακόμη κράτη, η Ελβετία, η Νορβηγία, η Λιχτενστάιν και η Ισλανδία.

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Σπάει ένα ταμπού μισού αιώνα

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Ενα από τα μεγαλύ-τερα σκάνδαλα και από τις τεράστιες αστοχίες της Μεταπολίτευσης είναι το γεγονός ότι η Ελλάδα ξόδεψε δεκάδες δισεκατομμύρια ευρώ σε εξοπλισμούς χωρίς να καταφέρει να δημιουργήσει στοιχειώδη αμυντική βιομηχανία. Καταφέραμε όμως και το ακατόρθωτο. Όταν αποκαλύφθηκαν οι παραδοσιακές μίζες και οι ευρηματικές μέθοδοι των αντισταθμιστικών οφελών, δαιμονοποιήσαμε ό,τι είχε να κάνει με την παραγωγή ή την τεχνολογική έρευνα στον τομέα των

Είναι η πρώτη φορά που το ζήτημα της αμυντικής βιομηχανίας έχει μπει στο τραπέζι, χωρίς τους δαίμονες του παρελθόντος και με πρακτικούς, απτούς στόχους.

εξοπλισμών. Εξοπλισμοί και λαμογιές ήταν σχεδόν συνώνυμα. Η πολιτική ηγεμονία της Αριστεράς απαγόρευσε επιπλέον στους πανεπιστημιακούς μας να συνεισφέρουν σε έρευνες που είχαν οποιαδήποτε σχέση με την άμυνα. Με αποτέλεσμα, καθηγητές που σε άλλες χώρες θα έβγαζαν πατέντες, να παράγουν εργασίες θεωρητικού περιεχομένου και μηδενικής πρακτικής αξίας.

Τα πράγματα, όμως, ευτυχώς, αλλάζουν. Το τι έχει πετύχει η Τουρκία στην αμυντική βιομηχανία της μας σόκαρε, επιτέλους. Τα ταμπού σπάνε, καταλαβαίνουμε όλοι ότι το ΕΜΠ δεν μπορεί να είναι άβατο για έρευνα που σχετίζεται με την άμυνα και πως κανέναν εργατοπατέρα δεν μπορεί, με τις πλάτες λαϊκιστών πολιτικών, να μπλοκάρει κρίσιμα εθνικά προγράμματα, όπως

π.χ. ο εκσυγχρονισμός πολεμικών αεροσκαφών. Η κυβέρνηση, ο ΣΕΒ και σημαίνοντες παράγοντες του ιδιωτικού τομέα ασχολούνται πλέον πολύ σοβαρά με το ζήτημα. Ενα οικοσύστημα νεοφυών επιχειρήσεων βρίσκεται να απαιτείται κονδύλια και προχωράει στην έρευνα και παραγωγή διαφόρων συστημάτων. Κυβέρνηση και ιδιωτικός τομέας κατάλαβαν επίσης, επιτέλους, τις τεράστιες συνέργειες που μπορούν να επιτευχθούν με τον αντίστοιχο ισραηλινό κλάδο που θέλει να συνάψει σχέσεις με ελληνικές εταιρείες, έτσι ώστε να μπορέσει να συμμετάσχει και στο ευρωπαϊκό πρόγραμμα εξοπλισμών που καταρτίζεται τώρα.

Εχουμε ακόμη πολύ δρόμο να διανύσουμε. Το πιο δύσκολο είναι να πείσουμε τα άπιστευτα ελληνικά «μυαλά» που διατρέπουν στο εξωτερικό να πάρουν το ρίσκο και να έλθουν εδώ με την τεχνογνωσία τους.

Πρέπει να είμαστε αισιόδοξοι, γιατί είναι η πρώτη φορά που το ζήτημα της αμυντικής βιομηχανίας έχει μπει στο τραπέζι, χωρίς τα ταμπού και τους δαίμονες του παρελθόντος και με πρακτικούς, απτούς στόχους. Κρίσιμη, βέβαια, να μην ευτελιστεί σε έναν κλάδο που θα ζει μόνο από επιδοτήσεις και θνησιγενή κίνητρα, αλλά θα μπορεί να σταθεί στα δικά του πόδια. Κάθε οσμή σκανδάλου θα μας πάει, άλλωστε, πολύ πίσω και γι' αυτό απαιτείται μηδενική ανοχή σε τέτοια φαινόμενα.

Για πενήντα χρόνια, ιδεοληψίες, συνδικαλιστές, φαύλοι ή διεφθαρμένοι πολιτικοί και άβουλοι στρατιωτικοί ηγέτες κατάφεραν να δολώσουν την αμυντική βιομηχανία μας. Καθώς η Μεταπολίτευσή μας εθνικιώθηκε, κάπως καθυστερημένα στα... 51 της, η πρόδοος που θα πετύχει στον κρίσιμο αυτό τομέα θα μας δείξει πόσο ωρίμασε.

Ο «Μέγας Ασθενής»

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΔΑΝΙΔΗ**

Το τέλος του ρωσο-ουκρανικού πολέμου είναι προδιαγεγραμμένο πλέον, αν και η λύση που επεξεργάστηκε ο πρόεδρος των ΗΠΑ Ντόναλντ Τραμπ με τον Ρώσο ομόλογό του Βλαντιμίρ Πούτιν προκαλεί αποτροπιασμό στους Ευρωπαίους συμμάχους της Ουάσινγκτον. Με τη Γαλλία και τη Βρετανία να αντιτίθενται κατά το μέτρο των περιορισμένων στρατιωτικών δυνατοτήτων τους – εξυπακούεται.

Τη συμφωνία ειρήνης με τη Μόσχα, που οι Ευρωπαίοι θεωρούν «επαισχυντη», θα υπογράψει εκών άκων ο πρόεδρος της Ουκρανίας Βολοντίμυρ Ζελένσκι.

Τη συμφωνία ειρήνης με τη Μόσχα, που οι Ευρωπαίοι θεωρούν «επαισχυντη», θα υπογράψει εκών άκων ο πρόεδρος της Ουκρανίας Βολοντίμυρ Ζελένσκι.

Βολοντίμυρ Ζελένσκι, διότι δεν είναι δυνατόν ο διάδοχός του να επιβαρύνεται με τις συνέπειες ενός ολέθριου πολέμου που ήταν αδύνατο να κερδηθεί. Αυτή είναι σε γενικές γραμμές η εδραία πεποίθηση του κ. Τραμπ, ο οποίος είναι καταδικασμένος να επιτύχει, ανατρέποντας την πολιτική του προκατόχου του. Όταν ο πρόεδρος Τζο Μπάιντεν επέβαλε την αλλαγή της ενεργειακής πολιτικής της Γερμανίας και όλης της Ευρώπης –εντός 24ώρου– συμπαρασύροντας τους συμμάχους του στο ΝΑΤΟ σε έναν πόλεμο διά Ουκρανών αντιπροσώπων εναντίον του προέδρου Πούτιν, θεωρούσε ότι η Ρωσία ήταν ο «Μέγας Ασθενής» και ότι επικείται ο διαμελισμός της. Προέβλεπε μάλιστα –στην αρχή– εξέ-

γερση εσωτερική και ανατροπή του αντιπάλου του.

Η ιστορία επαναλαμβάνεται για δεύτερη φορά ως φάρσα. Ήταν το βράδυ της 9ης Ιανουαρίου 1853, στο Ανάκτορο της Μεγάλης Δούκισσας Ελένης, που ο τσάρος Νικόλαος Α΄, συνομιλώντας εγκαρδώς με τον Αγγλό πρέσβη στην Πετρούπολη Χάμιλτον Σέιμουρ, χαρακτήριζε την Οθωμανική Αυτοκρατορία «Μεγάλο Ασθενή» τονίζοντας την ανάγκη «συνεννοήσεως» με την τότε Μεγάλη Βρετανία «περί της από κοινού πολιτευσεως των δύο χωρών». Το αποτέλεσμα ήταν αντίθετο από ό,τι επεδίωκε ο Νικόλαος, διότι οδήγησε στην πρώτη από κοινού στρατιωτική ενέργεια Γαλλίας και Βρετανίας εναντίον της Ρωσίας – τσαρικής ή σοβιετικής. Ο «Μέγας Ασθενής» η σουλτάνος Αμπντούλ Μεσίτ ενζώσθη το ξίφος του προφήτη και τελικώς τον Μάρτιο του 1854 οι Αγγλο-Γάλλοι κήρυξαν τον πόλεμο εναντίον της Ρωσίας. Ο Κριμαϊκός Πόλεμος είχε αρχίσει και η Ρωσία πτύχθη τελικώς.

Στις μέρες μας η Ρωσία διέψευσε τις εκτιμήσεις πως είναι ο «Μέγας Ασθενής» της Ευρώπης. Ο πρόεδρος Πούτιν ανήγαγε την ρωσο-ουκρανική σύγκρουση σε Μεγάλο Πατριωτικό Πόλεμο, που εάν εξακολουθούσε, υπήρχε κίνδυνος να οδηγήσει σε πυρηνική αναμέτρηση. Αυτήν την εφιαλτική εξέλιξη θέλησε να αποκλείσει ο πρόεδρος Τραμπ, αρχίζοντας διαπραγματεύσεις με τον ομόλογό του Πούτιν, και μάλιστα το δήλωσε δημοσίως.

Εάν αυτό προσβάλλει τη φιλοτιμία κάποιων Ευρωπαίων ηγετών, του είναι απολύτως αδιάφορο. Ας πρόσεχαν όταν συντάσσονταν με τον πρόεδρο Μπάιντεν στον πόλεμο του εναντίον της Ρωσίας του Πούτιν, για να αναδειχθούν εν τέλει στον νέο «Μεγάλο Ασθενή» της Ευρώπης και εκόντες άκοντες να στοικνηθούν πίσω από τον νέο ηγέτη του Ελευθέρου Κόσμου.

Στην Καλαμάτα πριν από χρόνια –δεν θυμάμαι πότε, αλλά όχι αμνημόνευτα– είχε οργανωθεί μια συνάντηση Ελλήνων και Ισραηλινών συγγραφέων. Δεν θα αναφέρω ονόματα διότι είμαι βέβαιος ότι το αρχείο της μνήμης μου θα προδώσει πολλούς. Θα πω απλώς ότι η συνάντηση είχε οργανωθεί με πρωτοβουλία του τότε πρέσβη του Ισραήλ στην Ελλάδα, του φίλου Ραμ Αβιράμ, με τη συνεργασία του δήμου της πόλης και, αν δεν κάνω λάθος, του Ελληνικού Κέντρου Βιβλίου που δεν υπάρχει πια. Από τη συνάντηση η πιο έντονη μνήμη είναι μια συζήτηση ανάμεσα στον Αβραάμ Γεοσοούα και τον Ανταίο Χρυσοστομίδη. Και οι δύο φίλοι και οι δύο μακαρίτες σήμερα πια. Το θέμα ήταν ο «νέος αντισημιτισμός». Ο Ανταίος υποστήριζε πως ο «νέος αντισημιτισμός» δεν έχει σχέση με τον παλιό, διότι έχει πολιτικό πρόσημο και σχετίζεται με τη συμπεριφορά του κράτους του Ισραήλ στη Μέση Ανατολή. Ο Γεοσοούα, εξαιρετικός συγγραφέας με βιβλική φουσογνωμία, του απαντούσε πως παρ' όλα αυτά δεν παύει να είναι αντισημιτισμός. Το κράτος του Ισραήλ είναι η ολοκλήρωση της ιουδαϊκής ύπαρξης, της «ιουδαϊκότητας», όπως θα λέγαμε παραφράζοντας τη δική μας «ελληνικότητα».

Ο σύγχρονος αντισημιτισμός

Του **ΤΑΚΗ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ**

Δύο δεκαετίες μετά αποδείχθηκε πως και οι δύο είχαν δίκιο. Ο σύγχρονος αντισημιτισμός διαφέρει από το αντίστοιχο του ευρωπαϊκού μεσοπολέμου. Τότε η παράνοια των ανιστόρητων ναζί και των δορυφόρων τους τον είχαν ταυτίσει με φυλετικά χαρακτηριστικά. Όμως ο Εβραϊσμός δεν έχει φυλετικά χαρακτηριστικά. Είναι θρησκευτική ομολογία την οποία ενστερνίζονται πληθυσμοί με εντελώς διαφορετικά φυλετικά χαρακτηριστικά, από τον Κεντροευρωπαίο Ασκενάζι έως τον Βορειοαφρικανό Σεφαραδίτη. Όπως δεν είναι ο αντισημιτισμός του Φερννάνδου και της Ισαβέλλας, που εξόρισαν τους Εβραίους εμπλουτίζοντας τη Μεσόγειο με τον πολιτισμό τους. Ο σύγχρονος αντισημιτισμός είναι πολιτικός. Είναι μια αναγωγή σε ιδεολογικό αξίωμα της άποψης ότι το κράτος του Ισραήλ είναι ο βραχίονας του δυτικού ιμπεριαλισμού σε μια περιοχή του σύγχρονου κόσμου, που επιδιώκει την αυτοδιάθεσή της. Η Δεξιά έχει εγκαταλείψει προ πολλού τον αντισημιτισμό της. Αντιμετωπίζοντας το Ισλάμ ως απειλή για τις αξίες του Δυτικού Πολιτισμού θεωρεί ότι το Ισραήλ είναι προκεχωρημένο φυλάκιο της άμυνας της. Και δεν χρησιμοποιώ τυχαία τη λέξη άμυνα. Στον σημερινό κόσμο η Δύση δεν

επιτίθεται. Αμύνεται. Γεγονός που η Αριστερά δεν θέλει να αναγνωρίσει για να υπερασπιστεί το δικό της αφήγημα. Η απάνθρωπη επίθεση της Χαμάς, η σφαγή και η σύλληψη ομήρων της 7ης Οκτωβρίου ήταν μια αμυντική πράξη των Παλαιστινίων που υποφέρουν στη Γάζα. Ναι, οι Παλαιστίνιοι της Γάζας ζουν σε απάνθρωπες συνθήκες. Όμως, γιατί δεν ακούμε τις φωνές όσων διαδηλώνουν κατά της Χαμάς τις τελευταίες ημέρες;

Το δόγμα για την ενοχή του Ισραήλ οργάνωσε και τις αντισημικές εκδηλώσεις στις χώρες της Δύσης. Κυρίως στα πανεπιστήμια, εκεί όπου διαμορφώνονται οι αυριανές ελίτ. Η διάδοση του αντισημιτισμού στο Χάρβαρντ οδήγησε στην αντικατάσταση της πρώην προέδρου του από τον νυν Εβραίο. Εκείνη, στην ακρόαση του Κογκρέσου, όταν ρωτήθηκε αν θεωρεί έγκλημα την παρότρυνση για γενοκτονία των Εβραίων, είχε απαντήσει «εξαργάται». Αχ, αυτό το «εξαργάται». Χαμός με την παρέμβαση Τραμπ. Τολμάει να αγγίξει την ελευθερία του πανεπιστημίου. Όμως, όπως λέει ο Στίβεν Πίνκερ, «τα τρία τέταρτα της απόπειρας ακαδημαϊκής λογοκρισίας προέρχονται από την Αριστερά». Σημειώτεον ότι ο ίδιος, καθηγητής Ψυ-

χολογίας στο Χάρβαρντ, είναι αντίθετος με τα μέτρα που πήρε ο Τραμπ για να αντιμετωπίσει το κύμα του αντισημιτισμού. Όμως, αν μιλάμε για αναβίωση του Μακαρθισμού στα αμερικανικά πανεπιστήμια, αυτός, όπως λέει ο ίδιος, πρόχρηται από την Αριστερά και τις woke μιλιτίσιες.

Όπως στο Πανεπιστήμιο της Λυών ΙΙ, όπου ο καθηγητής Φαμπρίς Μπαλάνς τόλμησε να καταγγείλει την παρέμβαση ισλαμιστών φοιτητών για τη διακοπή της νηστείας στην περιοχή του πανεπιστημίου. Οχι μόνον έφυγε από το αμφιθέατρο συνοδευόμενος από συνθήματα όπως «Βρωμοσιωνιστή», «Συνένοxe της γενοκτονίας» και «Η Παλαιστίνη θα νικήσει». Η κυρία Φον Μπουλ-τισγκλέβεν, πρόεδρος του πανεπιστημίου του δηλώνει ότι κατανοεί τις αντιδράσεις των φοιτητών. Και συμπληρώνει: «Ήταν αναμενόμενες μετά τις τοποθετήσεις του για τη Γάζα».

Ναι, ο αντισημιτισμός είναι ζωντανός. Μπορεί να μην έχει αγγίξει ακόμη το αίσθημα των μαζών, όμως έχει διεισδύσει στη νοοτροπία των ελίτ. Ας ελπίσουμε ότι η απόσταση που χωρίζει τις σημερινές ελίτ της Δύσης από το λαϊκό αίσθημα θα αποτελέσει και το ανάχωμα για τη διάδοση του αντισημιτισμού.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΦΗ. imakris@kathimerini.gr

Η πολυφωνική θέαση του παρελθόντος μας

Του **ΚΩΣΤΗ ΚΑΡΠΟΖΗΛΟΥ**

Ο δήμαρχος είχε πάρει το πιο επίσημο ύψος του καταλήγοντας στο σύντομο λογύδριό του: «Για εμάς η ιστορία μας, η ιστορία του δήμου μας, είναι η πιο πολύτιμη κληρονομιά που έχουμε». Η δική μου ερώτηση ήταν κάπως πιο πεζή. Βρισκόμουν στο γραφείο του εκπροσωπώντας τα Αρχαία Σύγχρονος Κοινωνικής Ιστορίας στα οποία τότε εργαζόμουν: «Χαίρομαι, αυτό κάνει τη δουλειά μας πιο εύκολη. Τα αρχαία του δήμου που βρίσκονται». Η απάντηση δεν με εξέπληξε: «Ξέρετε, αρχείο εμείς δεν έχουμε». Κάθε ιστορικός μπορεί να αφηγηθεί έναν τέτοιο διάλογο με παραλλαγές μόνο στην αποστομωτική απάντησή: τα αρχαία «τα έκαψαν οι κατακτητές», «πετάχτηκαν σε μια μετακόμιση», «κάπου υπάρχουν κάτι χαρτιά σε μια κλειστή αποθήκη». Δεν θέλω να διεκτραγωδήσω τα βάσανα των ιστορικών –σε σύγκριση με αυτά άλλων εργαζομένων της χώρας είναι αμελητέα. Τέτοιοι διάλογοι όμως συμπυκνώνουν ένα χαρακτηριστικό της ελληνικής κοινωνίας: την απόκλιση ανάμεσα σε μια ρητορική που αναγορεύει την ιστορία σε έναν ανεκτίμητο θησαυρό και στην πραγματικότητα της ελάχιστης επένδυσης σε αυτήν.

ρελθόν. Το υπόβαθρο της σχετίζεται με μια συντηρητική εντέλει αντίληψη που βολεύεται με κοινοπίες για τον λαό που δεν μαθαίνει από τα λάθη του και άλλα τέτοια γνωστά και τετριμμένα. Συντηρητική γιατί προκύπτει από την ανησυχία ότι η αναστάτωση και η αναθεώρηση του παρελθόντος διασφαλίζουν κάποιου είδους σταθερότητα και κυρίως την κληροδοτημένη παράδοση ότι η ιστορία, το παρελθόν, τα μνημεία, ανήκουν στη σφαίρα του ιερού και απαράβιαστο. Η αντίληψη αυτή διατρέχει τον δημόσιο λόγο και εμφανίζεται σε απρόβλεπτες στιγ-

και μεταφορικής, γιατί η πρόσβαση σε αυτά μπορεί να πυροδοτήσει τις συζητήσεις που μας ξεβολεύουν.

Πρόκειται για μια αντίφαση που αποκαλύπτει την προβληματική σχέση με το ίδιο το ιστορικό πα-

Η απόκλιση ανάμεσα σε μια ρητορική που αναγορεύει την ιστορία σε έναν ανεκτίμητο θησαυρό και στην πραγματικότητα της ελάχιστης επένδυσης σε αυτήν.

ρελθόν. Το υπόβαθρο της σχετίζεται με μια συντηρητική εντέλει αντίληψη που βολεύεται με κοινοπίες για τον λαό που δεν μαθαίνει από τα λάθη του και άλλα τέτοια γνωστά και τετριμμένα. Συντηρητική γιατί προκύπτει από την ανησυχία ότι η αναστάτωση και η αναθεώρηση του παρελθόντος διασφαλίζουν κάποιου είδους σταθερότητα και κυρίως την κληροδοτημένη παράδοση ότι η ιστορία, το παρελθόν, τα μνημεία, ανήκουν στη σφαίρα του ιερού και απαράβιαστο. Η αντίληψη αυτή διατρέχει τον δημόσιο λόγο και εμφανίζεται σε απρόβλεπτες στιγ-

μές: ας θυμηθούμε εδώ τη διαμάχη για τα σχολικά βιβλία, την ένταση της συζήτησης για τη δεκαετία του 1940, τις αντιδράσεις γύρω από τη χρήση των αρχαίων μνημείων. Και ενδεχομένως να αποκτήσει νέα δυναμική μέσα από τις παγκόσμιες εξελίξεις. Πολύ πρόσφατα ο Λευκός Οίκος εξέδωσε ένα διάταγμα για την «αποκατάσταση της αλήθειας και της λογικής στην αμερικανική ιστορία». Σε αυτό ορίζει το περιεχόμενο εκθέσεων σε μουσεία, επιπλάττει ιδρύματα για την προαγωγή ιδεολογικών σκημάτων που «διαρούν» την αμερικανική κοινωνία, προχωράει στην παλιννόρθωση μνημείων σε δημόσιους χώρους, τα οποία συνδέονται με τις εμπειρίες της αποικιοκρατίας και της δουλείας. Δεν θα πρέπει να εκπλαγούμε αν ένα ανάλογο ιδεολογικό ρεύμα κάνει την εμφάνισή του στη χώρα μας, με στόχο να περιθωριοποιήσει την ίδια τη λογική μας δημοκρατικές και πολυφωνικές θέαςσης του παρελθόντος προς όφελος μιας «αληθινής» και «λογικής» –ό,τι και αν σημαίνουν αυτές οι έννοιες– αφήγησης. Τη θεσμική, δηλαδή, και εκ των άνω εκπορευόμενη συγκρότηση ενός κανόνα «ορθής» ανάγνωσης του παρελθόντος.

Ίσως θα πρέπει να σκεφτούμε μέσα σε αυτό το πλαίσιο την πρό-

σφατη απόφαση για τη μη διάθεση του χώρου της Ακρόπολης στον σκηνοθέτη Γιώργο Λάνθιμο. Η λογική των «ασυνάβων αξιών» που αναφέρονται στη γνωμοδότηση του ΚΑΣ προϋποθέτει την αποδοχή μιας λογικής ότι οι χώροι έχουν καθορισμένες και σταθερές αξίες. Και αυτό αν το σκεφτεί κανείς κάπου αντιφάσκει με την ίδια την ιδέα ότι το παρελθόν –και τα μνημεία του– είναι εξ ορισμού ανοικτά πεδία σε αξιακές, ιδεολογικές και αισθητικές αναγνώσεις. Αυτό είναι μια αφετηριακή κατάκτηση της δημοκρατίας μας και η έγνοια μας θα έπρεπε να είναι η εμβάθυνσή της. Το παρελθόν δεν κινδυνεύει από την ανοικτή θέασή του. Το αντίθετο θα μπορούσε να πει κανείς. Εκεί αποκτά παραγωγικές διαστάσεις, συνδέεται με σύγχρονες συζητήσεις, φεύγει από τη σφαίρα του ιερού και γίνεται οργανικό στοιχείο της ζωής μας και της αναζωογόνησης των κοινωνιών μας. Αλλά όλα αυτά απαιτούν μια ρήξη με τη λογική του καλού δημάρχου και διαδοχικών θεσμικών κρίσεων, που προτιμούν να μιλούν για το παρελθόν μέσα από το πρίσμα μιας κληρονομιάς αντί να κάνουν κάτι για αυτό μέσα από την κοινωνικοποίησή της.

Ο κ. Κωστής Καρπόζηλος είναι ιστορικός.

Καταργήστε τις να τελειώνουμε

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Κάθε χρόνο στην Κύπρο έχουμε – και γράφουμε για αυτήν δημοσιογραφικά– την ίδια ακριβώς συζήτηση για τις λαμπρατζιές. Το μεταξύ «εθίμου» και «νεανικής παραβατικότητας» αποτελεί φυσικά το (δημοσιογραφικό και κοινωνιολογικό) κλισέ του αφηγήματος κάθε φορά που η συζήτηση εδράζεται στο, ουσιαστικά περί αυτού πρόκειται, regulation τους. Λες και το να μαζεύεις για μήνες ξύλα για να τα κάψεις αποτελεί ζήτημα που χρήζει ρύθμισης – σάμπως και να ήτανε η τιμή κάποιου αγαθού που πρέπει να το ρεγουλάρουμε.

Η λαμπρατζιά, ειδικά φέτος, έγινε μέγα θέμα στη Βουλή. Το Μεγάλο Σάββατο ένας 22χρονος έχασε τη ζωή του στον Στρόβολο εξαιτίας της ανάμιξης του σε αυτό. Σε άλλες περιοχές είδαμε ομοφοβικές πράξεις (το κάψιμο μιας πινακίδας που έγραφε LGBT), κάψιμο πολιτικών προσώπων (από την Κύπρο και το εξωτερικό) καθώς και έναν άτυπο πόλεμο Αστυνομίας-νεαρών με αφορμή το έθιμο.

Κάθε χρόνο τα ίδια. Ένα έθιμο που προφανώς δεν συνδέεται με την κυπριακή παράδοση και τον τρόπο που οι φωτιές στους περιβόλους των εκκλησιών συνδέονταν με την κορύφωση των εορτασμών του Πάσχα. Καμιά πολιτιστική, ιστορική ή αταβιστική διασύνδεση μεταξύ αυτών που έκαναν οι παππούδες μας με τις κροτίδες, το τριγύρισμα, παράνομα, σε αυλές κατοικιών για να μαζέψουν (να κλέψουν ουσιαστικά) και την τεράστια φωτιά που στήνουν γερανοί – με την ανοχή Δήμων και Πολιτειών στην οποία μικροί καίνε πάνω... γκαζάκια και καναπέδες.

Η λαμπρατζιά τα τελευταία χρόνια δείχνει τα όρια της κοινωνικής μας ανάπτυξης αλλά και του πού βρίσκεται, κάθε Πάσχα στην Κύπρο, το όριο του κοινωνικού συμβολαίου. Μια σπουδή στην παραβατικότητα, μια ανοχή στον νεανικό ασύδοτο κωλοπαιδισμό αστικού και ημιαστικού τύπου και μια επικίνδυνη διαδικασία από την οποία κινδυνεύει κόσμος, ακρωτηριάζεται κόσμος, πεθαίνει κόσμος και παρενοχλούνται ηλικιωμένοι, ασθενείς και κατοικίδια ζώα από την οχληρία και την κάπνα. Και όλο αυτό να συζητείται, σε επίπεδο Βουλής, μεταξύ αρμόδιου υπουργείου και κομμάτων για να... ρυθμιστεί. Λες και είναι η ηλεκτρική ενέργεια, η Κεφαλαιογορά και η τιμή του αλευριού. Μια ντε-φάκτο αποδοχή της παραβατικότητας «την οποία ωστόσο θα ρυθμίσουμε» προκειμένου να μην θιχτεί ο έφηβος και μετέφηβος κανακάρπς του κάθε σπιτιού – που στην προκείμενη προλαμβάνεται ως πελατεία, ως ψήφοι στις εκλογές.

Η λαμπρατζιά δείχνει ωστόσο και τα όρια της υποκρισίας μας ως κοινωνία. Που όπως ανέχεται τη μικροπαραβατικότητα των νεαρών έτσι ανέχεται, διαχρονικά, και την παραβατικότητα της καθημερινότητας στον αστικό ιστό: Από το πώς πετάμε τα σκουπίδια μας μέχρι το πώς οδηγούμε ή πώς πηγαίνουμε στο γήπεδο. Παράλληλα, δείχνει και την προσαρμογή μας στον «μοντερνισμό της παράδοσης», δηλαδή σε μια συντηρητική και βαθιά υποκριτική προσέγγιση ως προς την παράδοση – ως προς την επίκλησή της έναντι της ουσίας.

Τέλος, οι λαμπρατζιές δείκνυν και τα όρια του πολιτικού θάρρους στην Κύπρο. Κανείς δεν τολμά να τις αγγίξει. Κανείς δεν τολμά να πει πως αν κάθε χρόνο επαναλαμβάνονται τα ίδια –και φέτος είχαμε και νεκρό– ίσως θα πρέπει να συζητήσουμε, ως Κοινωνία και ως Πολιτεία, την κατάργησή των. Τη διά νόμου δηλαδή απαγόρευσή τους στη σύγχρονη μορφή τους, όχι την κατάργηση του εθίμου. Και να κάνουμε αυτή τη δημόσια συζήτηση όπως ακριβώς δεν έχουμε εκπαιδευτεί ως κοινωνία. Με σοβαρότητα.

ioannoug@kathimerini.com.cy
Twitter: @JohnPikpas

Ο Πάπας Φραγκίσκος εξήγησε γιατί πήρε το όνομα αυτό: για να παραπέμπει στον «Άγιο των Φτωχών», τον Άγιο Φραγκίσκο της Ασίζης.

Στις 19 Μαρτίου 2013 πραγματοποιήθηκε στην πλατεία του Αγίου Πέτρου στο Βατικανό η τελετή ενθρόνισής του. Εξήγησε τον ρόλο του: «Ποιος είναι ο ρόλος μου; Να προσφέρω την αγκαλιά μου στους φτωχούς, στους γυμνούς, σε όσους βρίσκονται στη φυλακή. Σε όλους τους ανίσχυρους. Ο άνθρωπος πρέπει να προστατέψει την πλάση και τους αδελφούς του και να απορρίψει το μίσος, τον φθόνο και την αλαζονεία». Ταυτόχρονα ζήτησε από τους πιστούς «να μη φοβηθούν την καλοσύνη και την τρυφερότητα, διότι και ο Ιωσήφ μάς δείχνει ότι τα συναισθήματα αυτά είναι ένδειξη δύναμης, και όχι ένδειξη ενός ανίσχυρου ανθρώπου».

Ο Φραγκίσκος άκουσε τον παπά Γκουστάβο Γκουτιέρες: «Η εκκλησία δεν είναι ένα καταφύγιο μακριά από την πόλη. Ακολουθεί τα βήματα εκείνου του Ιησού που έζησε, δούλεψε, αγωνίστηκε και πέθανε στο κέντρο της πόλης». Γι' αυτό ο Φραγκίσκος πήγε σε ένα σωρό χώρες, μίλησε απλά, ταπεινά, έμπαινε στο Fiat για να δώσει το παράδειγμα της σεμνότητας. Όμως, όταν ήλθε στη Λευκωσία δεν πρόσεξε έναν άλλο ιεράρχη που μιλούσε και εκείνος «για τα βήματα του Ιησού» και ο οποίος «απέκτησε μια Mercedes AMG S63 αξίας 300.000 ευρώ, με 585

άλογα ιπποδύναμη και 250 χιλιόμετρα τελική ταχύτητα» και μάλιστα «η οποία επιταχύνει από τα 0-100 σε τρία δευτερόλεπτα και κάποια δέκατα» (πηγή: «Πρώτο Θέμα», 15/1/19).

Σε μια εποχή στην οποία η ρητορική του μίσους πήρε τα ύψη, ο λόγος και το παράδειγμα των Φραγκίσκων, είτε στην πολιτική είτε στις εκκλησίες, έχουν μεγάλη σημασία. Στο τελευταίο του Πασχαλινό μήνυμα ο Φραγκίσκος «κατάδικασε την έλλειψη σεβασμού

Στο τελευταίο του Πασχαλινό μήνυμα ο Φραγκίσκος «κατάδικασε την έλλειψη σεβασμού προς τους ασθενέστερους».

προς τους ασθενέστερους». Αναφέρθηκε επίσης στην «τόση βούληση θανάτου που διαπιστώνουμε, κάθε μέρα, στις τόσες συρράξεις που αφορούν πολλές περιοχές του πλανήτη». Μιλά επίσης και για «τη βία που διαπιστώνουμε στις οικογένειες, σε βάρος των γυναικών και των παιδιών». Κατάδικασε «την έλλειψη σεβασμού προς τους ασθενέστερους, τους μετανάστες, τους περιθωριοποιημένους». Υπογράμμισε: «Είμαι στο πλευρό των χριστιανών που υποφέρουν, στην Παλαιστίνη και στο Ισραήλ, όπως και στο πλευρό ολόκληρου του ισραηλινού και παλαιστινιακού λαού». Ζήτησε

«κατάπαυση του πυρός και απελευθέρωση των ομήρων», ζήτησε να «παρασχεθεί βοήθεια στον κόσμο, ο οποίος πεινάει και προσμένει ένα μέλλον ειρήνης». Προσθέτει: «Καμία ειρήνη δεν είναι δυνατή, όπου δεν υπάρχει θρησκευτική ελευθερία, όπως και ελευθερία λόγου και σκέψης, καμία ειρήνη δεν είναι δυνατή, χωρίς έναν πραγματικό αφοπλισμό».

Ήπιος λόγος, μια ουμανιστική προσέγγιση, ακουμπά αρκετά ζητήματα. Γράφει για τους αδικημένους, μιλά με τον δικό του τρόπο για τη Γάζα, τους ασθενέστερους, τους μετανάστες, τους περιθωριοποιημένους, την οικογενειακή βία, την ελευθερία λόγου και σκέψης, τον αφοπλισμό. Προφανώς ως μη πολιτικός ηγέτης, δεν είναι σε θέση να επιλύσει προβλήματα, ίσως με τον λόγο του «καταπραΐνει» την έντασή τους, έστω για λίγο, καθώς πολλά εκατομμύρια ελπίζουν στο μήνυμά του. Ως οπαδός της «θεολογίας της απελευθέρωσης», κρατά ψηλά τη σημαία του αρχιεπισκόπου του Ελ Σαλβαντόρ Όσκαρ Ρομέρο: «το θέλημα του θεού είναι να ζήσει ο φτωχός».

Άλλοι με τον τρόπο ζωής τους, άλλοι με τον δημόσιο λόγο τους συμβάλλουν στο να μειώνονται οι εντάσεις. Άλλοι κάνουν ακριβώς το αντίθετο. Ο Φραγκίσκος μιλά για τους όπου γης ασθενέστερους, ενώ ο αρχιεπίσκοπος Νέας Ιουστινιανής και Πάσης Κύπρου στις κατά καιρούς εγκυκλίου του δεν θυμάται ότι εδώ έχουμε συμπατριώτες που έχουν διαφορετικό θρήσκευμα, δεν αναπτύσσει έναν διάλογο μαζί

τους και δεν έχει τίποτε να τους πει στο πασχαλινό του μήνυμα. Αλλά όλα μετρούν, οι επικεφαλής Εκκλησιών όπως και οι επικεφαλής κρατών, έχουν ιδιαίτερη ευθύνη για το πώς διεξάγεται ο δημόσιος διάλογος. Το αργεντινικό δίλημμα είναι ποδοσφαιρικό. Ποιος είναι ο κορυφαίος, ο Μαραντόνα ή ο Μέσι; Το σχόλιο του (Αργεντινίου) Πάπα Φραγκίσκου: «Ο Μαραντόνα ως παίκτης ήταν εξαιρετικός. Αλλά ως άνθρωπος, απέτυχε. Ο Μέσι είναι ένας σπουδαίος ποδοσφαιριστής και ένας πραγματικός τζέντλεμαν. Αλλά εγώ θα επέλεγα έναν τρίτο, τον (Βραζιλιάνο) Πελέ, έναν άνθρωπο με μεγάλη καρδιά!» (πηγή, «ο Φιλελεύθερος», 22/4).

Δύο κορυφαίοι, σήμα για μια νέα προσπάθεια. Φραγκίσκος και Α. Γκουτιέρες, με διαφορετικές ιδιότητες ενδιαφέρονται και προσπαθούν. Γράφει ο Α. Γκουτιέρες: «Η ρητορική μίσους είναι ένδειξη διάκρισης, βίας, διαμάχης, ακόμα και εγκληματών κατά της ανθρωπότητας. Η ρητορική του μίσους ενισχύεται μαζικά από τη δύναμη που διαθέτουν οι ψηφιακές πλατφόρμες που επιτρέπουν τη διάδοση της ρητορικής μίσους πέρα από σύνορα και πολιτισμούς». 8/6/24. Ο Α. Γκουτιέρες τα λέει όλα, και, βέβαια κανένας δεν είναι σε θέση να πετύχει κάτι σημαντικό από μόνος του. Οι ηγεσίες που ενδιαφέρονται να πετύχουν στόχους, πλέον έχουν έναν ιστορικής βαρύτητας σύμμαχο – τον λόγο του έργου του Πάπα Φραγκίσκου!

www.larkoslarkou.org.cy

ΕΡΩΤΑΡΧΟΥ ΚΑΝΑ

Η ασφάλεια έχει ενισχυθεί στο Ινδικό Κασμίρ μετά τη δολοφονία 26 ανθρώπων στις 22 Απριλίου, όταν ένοπλοι άνοιξαν πυρ εναντίον μιας ομάδας τουριστών στην περιοχή Pahalg.

Ο Πάπας των φτωχών

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**

Ο Πάπας Φραγκίσκος εξήγησε γιατί πήρε το όνομα αυτό: για να παραπέμπει στον «Άγιο των Φτωχών», τον Άγιο Φραγκίσκο της Ασίζης.

Στις 19 Μαρτίου 2013 πραγματοποιήθηκε στην πλατεία του Αγίου Πέτρου στο Βατικανό η τελετή ενθρόνισής του. Εξήγησε τον ρόλο του: «Ποιος είναι ο ρόλος μου; Να προσφέρω την αγκαλιά μου στους φτωχούς, στους γυμνούς, σε όσους βρίσκονται στη φυλακή. Σε όλους τους ανίσχυρους. Ο άνθρωπος πρέπει να προστατέψει την πλάση και τους αδελφούς του και να απορρίψει το μίσος, τον φθόνο και την αλαζονεία». Ταυτόχρονα ζήτησε από τους πιστούς «να μη φοβηθούν την καλοσύνη και την τρυφερότητα, διότι και ο Ιωσήφ μάς δείχνει ότι τα συναισθήματα αυτά είναι ένδειξη δύναμης, και όχι ένδειξη ενός ανίσχυρου ανθρώπου».

Ο Φραγκίσκος άκουσε τον παπά Γκουστάβο Γκουτιέρες: «Η εκκλησία δεν είναι ένα καταφύγιο μακριά από την πόλη. Ακολουθεί τα βήματα εκείνου του Ιησού που έζησε, δούλεψε, αγωνίστηκε και πέθανε στο κέντρο της πόλης». Γι' αυτό ο Φραγκίσκος πήγε σε ένα σωρό χώρες, μίλησε απλά, ταπεινά, έμπαινε στο Fiat για να δώσει το παράδειγμα της σεμνότητας. Όμως, όταν ήλθε στη Λευκωσία δεν πρόσεξε έναν άλλο ιεράρχη που μιλούσε και εκείνος «για τα βήματα του Ιησού» και ο οποίος «απέκτησε μια Mercedes AMG S63 αξίας 300.000 ευρώ, με 585

άλογα ιπποδύναμη και 250 χιλιόμετρα τελική ταχύτητα» και μάλιστα «η οποία επιταχύνει από τα 0-100 σε τρία δευτερόλεπτα και κάποια δέκατα» (πηγή: «Πρώτο Θέμα», 15/1/19).

Σε μια εποχή στην οποία η ρητορική του μίσους πήρε τα ύψη, ο λόγος και το παράδειγμα των Φραγκίσκων, είτε στην πολιτική είτε στις εκκλησίες, έχουν μεγάλη σημασία. Στο τελευταίο του Πασχαλινό μήνυμα ο Φραγκίσκος «κατάδικασε την έλλειψη σεβασμού

Στο τελευταίο του Πασχαλινό μήνυμα ο Φραγκίσκος «κατάδικασε την έλλειψη σεβασμού προς τους ασθενέστερους».

προς τους ασθενέστερους». Αναφέρθηκε επίσης στην «τόση βούληση θανάτου που διαπιστώνουμε, κάθε μέρα, στις τόσες συρράξεις που αφορούν πολλές περιοχές του πλανήτη». Μιλά επίσης και για «τη βία που διαπιστώνουμε στις οικογένειες, σε βάρος των γυναικών και των παιδιών». Κατάδικασε «την έλλειψη σεβασμού προς τους ασθενέστερους, τους μετανάστες, τους περιθωριοποιημένους». Υπογράμμισε: «Είμαι στο πλευρό των χριστιανών που υποφέρουν, στην Παλαιστίνη και στο Ισραήλ, όπως και στο πλευρό ολόκληρου του ισραηλινού και παλαιστινιακού λαού». Ζήτησε

«κατάπαυση του πυρός και απελευθέρωση των ομήρων», ζήτησε να «παρασχεθεί βοήθεια στον κόσμο, ο οποίος πεινάει και προσμένει ένα μέλλον ειρήνης». Προσθέτει: «Καμία ειρήνη δεν είναι δυνατή, όπου δεν υπάρχει θρησκευτική ελευθερία, όπως και ελευθερία λόγου και σκέψης, καμία ειρήνη δεν είναι δυνατή, χωρίς έναν πραγματικό αφοπλισμό».

Ήπιος λόγος, μια ουμανιστική προσέγγιση, ακουμπά αρκετά ζητήματα. Γράφει για τους αδικημένους, μιλά με τον δικό του τρόπο για τη Γάζα, τους ασθενέστερους, τους μετανάστες, τους περιθωριοποιημένους, την οικογενειακή βία, την ελευθερία λόγου και σκέψης, τον αφοπλισμό. Προφανώς ως μη πολιτικός ηγέτης, δεν είναι σε θέση να επιλύσει προβλήματα, ίσως με τον λόγο του «καταπραΐνει» την έντασή τους, έστω για λίγο, καθώς πολλά εκατομμύρια ελπίζουν στο μήνυμά του. Ως οπαδός της «θεολογίας της απελευθέρωσης», κρατά ψηλά τη σημαία του αρχιεπισκόπου του Ελ Σαλβαντόρ Όσκαρ Ρομέρο: «το θέλημα του θεού είναι να ζήσει ο φτωχός».

Άλλοι με τον τρόπο ζωής τους, άλλοι με τον δημόσιο λόγο τους συμβάλλουν στο να μειώνονται οι εντάσεις. Άλλοι κάνουν ακριβώς το αντίθετο. Ο Φραγκίσκος μιλά για τους όπου γης ασθενέστερους, ενώ ο αρχιεπίσκοπος Νέας Ιουστινιανής και Πάσης Κύπρου στις κατά καιρούς εγκυκλίου του δεν θυμάται ότι εδώ έχουμε συμπατριώτες που έχουν διαφορετικό θρήσκευμα, δεν αναπτύσσει έναν διάλογο μαζί

Η αξιοποίηση των σχέσεων με τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα για κάλυψη των άμεσων αναγκών σε νερό μέσω της παραχώρησης μονάδων αφαλάτωσης ήταν μια καλή κίνηση, ό,τι και να λέμε και όσο και να διαφωνούμε με άλλες κινήσεις της κυβέρνησης. Είναι, όμως, όπως θα πρέπει να παραδέχεται και η ίδια η κυβέρνηση, μόνο ένα βήμα για να κλείσει η τρύπα που προκάλεσε η πυρκαγιά στη μονάδα στην Πάφο και να βγει το καλοκαίρι.

Από εκεί και πέρα, βάσει των μέτρων που ανακοίνωσε η κυβέρνηση τον Μάρτιο, η κυβέρνηση φαίνεται να επενδύει ιδιαίτερα στην αφαλάτωση, κάτι που η Κύπρος έχει συνηθίσει, καθώς και στις χορηγίες στην επαρχιακή αυτοδιοίκηση και στις κοινότητες για μείωση των απωλειών λόγω του πεπαλαιωμένου δικτύου.

Μακροπρόθεσμα όμως τι γίνεται; Πάντα όταν μια κατάσταση ξεφεύγει είναι καλό

να ξεκινάμε με το πρόβλημα της στιγμής γιατί οι μεγαλόπνοοι σχεδιασμοί δεν αρκούν. Μεσοπρόθεσμα χρειάζεται να ξεκινήσει η επιδιόρθωση του δικτύου και η αποτελεσματική αποτροπή της μόλυνσης των υδάτων, με μεθοδική δουλειά που δεν προσφέρεται για ανακοινώσεις.

Σύμφωνα με τους ειδικούς, η ασφάλεια του νερού αναδεικνύεται ο μεγάλος κίνδυνος των επόμενων χρόνων καθώς ο πλανήτης θερμαίνεται, με τις ασφαλιστικές εταιρείες και τις τράπεζες να λαμβάνουν πλέον υπόψη και τη λειψυδρία στους υπολογισμούς τους για τους πιθανούς κινδύνους και στην οικονομία.

Οι προβλέψεις αυτές δείχνουν τη βιομηχανία αφαλάτωσης και ανακύκλωσης νερού να μεγαλώνει σε μέγεθος τα επόμενα χρόνια, ακριβώς λόγω των αυξανόμενων αναγκών. Και επειδή ο κόσμος είναι κυνικός, η κινητοποίηση που δεν κορυφώθηκε όταν άνθρωποι σε φτωχές χώρες και περιοχές συγκρούσεων δεν είχαν πρό-

Η κυβέρνηση φαίνεται να επενδύει ιδιαίτερα στην αφαλάτωση καθώς και στις χορηγίες στην επαρχιακή αυτοδιοίκηση και στις κοινότητες για μείωση των απωλειών λόγω του πεπαλαιωμένου δικτύου.

Η κυβέρνηση φαίνεται να επενδύει ιδιαίτερα στην αφαλάτωση καθώς και στις χορηγίες στην επαρχιακή αυτοδιοίκηση και στις κοινότητες για μείωση των απωλειών λόγω του πεπαλαιωμένου δικτύου.

σβαση σε καθαρό πόσιμο νερό, θα συμβεί τώρα καθώς επηρεάζονται και οι πλουσιότερες, πιο ανεπτυγμένες κοινωνίες, και μαζί τους το οικονομικό τους μοντέλο (όπως καλή ώρα το μοντέλο του τουρισμού και των υπηρεσιών στην περίπτωσή μας).

Πέρα λοιπόν από τη στρατιωτική βιομηχανία ή την τεχνητή νοημοσύνη που τρέχουμε να βρούμε τρόπους να εκμε-

ταλλετούμε τώρα που υπάρχουν κονδύλια, ίσως οι Κύπριοι θα ήταν χρήσιμο να εστιάσουμε σε έναν τομέα που γνωρίζουμε καλά. Αυτόν της βιώσιμης χρήσης νερού, και της ανάπτυξης νέων λύσεων.

Ως χώρα που έχει επείγουσα ανάγκη τέτοιων λύσεων, έχουμε κάθε λόγο να πρωτοπορήσουμε στην ανάπτυξή τους. Αξιοποιώντας, ενδεχομένως, και τις νέες τεχνολογίες όπως την τεχνητή νοημοσύνη για την καλύτερη διαχείριση του νερού, χωρίς να βασίζομαστε στο νότο στη βοήθεια των Εμιρατινών, και στον βορρά στους αυτοκρατορικούς αγωγούς του Ταγίπ Ερντογάν.

Αυτό το σενάριο δεν είναι επιστημονικής φαντασίας. Τη στιγμή που οι απώλειες νερού σε κάποιες κοινότητες στην Κύπρο φτάνουν μέχρι και το 70%, όπως ανέφεραν προ εβδομάδων στην κοινοβουλευτική επιτροπή Γεωργίας οι εκπρόσωποι των ΕΟΑ Λευκωσίας, Λεμεσού και Λάρνακας, και ενώ η Κύπρος είναι η χώρα

με τις μεγαλύτερες απώλειες σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο Λειψυδρίας, ένα σχετικό πρόγραμμα του Πανεπιστημίου Κύπρου ανακοινωνόταν πως θα λάβει χρηματοδότηση από την Ε.Ε.

Το έργο WaterSAFE, που αφορά ψηφιακές λύσεις ασφάλειας για τα συστήματα διανομής νερού, ήταν ένα από 134 έργα που επελέγησαν στο πλαίσιο του πιο πρόσφατου γύρου των διαγωνισμών του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Έρευνας (ERC). Η χρηματοδότηση προορίζεται στο να διερευνηθεί αν οι λύσεις που προτείνουν τα έργα είναι πρακτικά βιώσιμες και αν έχουν εμπορικές προοπτικές.

Τρόποι υπάρχουν, πιο μακροπρόθεσμοι, πιο έξυπνοι, και ναι, ακόμα και τρόποι στους οποίους μπορούμε να παράγουμε λύσεις χωρίς να χρειάζεται να δανειζόμαστε μονάδες. Φτάνει να βάλουμε τις προτεραιότητές μας στη σειρά.

ykakouris@gmail.com

Τάβλι με τον Αυξεντίου

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ

Ο Λεβεντόγερος, ο Γιώργος Ζωγραφίδης, από το χωριό Ακρίτας νομού Κιλκίς, έλαμπε από χαρά, κατά τους εορτασμούς για τον Γρηγόρη Αυξεντίου, τον δικό του άνθρωπο. Μιλούσε με ενθουσιασμό, για τον «γίγαντα» για τα εφηβικά του μάτια Γρηγόρη, ο οποίος υπηρέτησε ως έφεδρος ανθυπολοχαγός, από τον Μάρτιο του 1951, μέχρι τον Νοέμβριο του 1952 στο χωριό του, φυλάσσοντας τα σύνορα μεταξύ Ελλάδας και Βουλγαρίας. Ενενήντα και βάλε ετών, ο Γιώργος Ζωγραφίδης, γεννηθείς το 1935, μετά το πέρας της θείας λειτουργίας, στον περίβολο του ιερού ναού του Αγίου Γεωργίου, έλεγε: «tis Κυριακές, όλες οι οικογένειες του χωριού προσκαλούσαν τον Κύπριο αξιωματικό για φαγητό. Πολλοί ήταν πρόσφυγες, λόγω της μικρασιατικής καταστροφής, από τον Πόντο, τη Μικρά Ασία και άλλες χαμένες πατρίδες και τα φαγητά ήταν και ξεχωριστά και εξαιρετικά. Στο καφενείο του χωριού, ο Γρηγόρης έπαιζε τάβλι με τους χωριανούς. Έφθνος τότε, παρακολουθούσα το ζωηρό παιχνίδι. Ο Γρηγόρης με πείραζε συνεχώς και με ρωτούσε ποιος θα κερδίσει το παιχνίδι...». Οι ιστορίες πολλές, για την υπηρεσία του Γρηγόρη Αυξεντίου στο γραφικό χωριό, το οποίο βρίσκεται δίπλα από τη λίμνη της Δοϊράνης, η οποία σήμερα αποτελεί σύνορο ανάμεσα στην Ελλάδα και τη Βόρεια Μακεδονία.

Ο σταυραετός του Μαχαιρά ήταν ευπατρίδης, προερχόμενος από μια εύπορη, για την εποχή του, οικογένεια. Ήταν από τους λίγους, εκείνη την εποχή, ο οποίος αποφοίτησε από Γυμνάσιο και τόλμησε το αδιάνοπτο, να επιχειρήσει να σπουδάσει στη Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων. Δεν τα κατάφερε, είτε γιατί δεν πέρασε τις εξετάσεις είτε γιατί ήταν ακόμη Βρετανός υπήκοος. Η επόμενη επιλογή ήταν η ένταξη στη Σχολή Εφέδρων Αξιωματικών Πεζικού, η οποία τον οδήγησε τελικά στην υπαρχηγία της ΕΟΚΑ και στο πάνθεο των αθανάτων. Ο Γρηγόρης είχε έρωτα με την Ελλάδα, ο οποίος αποτυπώνεται και στην ποιητική αλληλογραφία με τη μάνα του Αντωνού, το 1949. Έγραψε η μάνα: «Γιατί εμέν’ αρνήθηκαν, για ν’ αγκαλιάσεις άλλην, σ’ αρέσαν από μακριά τα νόστιμα της κάλλν.» Για να απαντήσει ο Γρηγόρης: «Μη λυπάσαι μπτέρα, που έφυγα από την αγκαλιά σου, γιατί βρίσκομαι τώρα στην αγκαλιά της Ελλάδας, της πιο στοργικής μάνας του κόσμου, που είναι υλικά φτωχή, αλλά ψυχικά είναι η πλουσιότερη μάνα όλων των αιώνων».

Ο μακαρίτης Αντρέας Χριστοφίδης, ποιητής, συγγραφέας, πρώην υπουργός και πρωτοπόρος στην προπαγάνδα στον χώρο του Ελληνισμού, έλεγε ότι ο Γρηγόρης Αυξεντίου έγινε παγκόσμιος ήρωας,

από την αλαζονεία των αποικιοκρατών. Όταν κατάφεραν να εντοπίσουν το κρησφύγετο του ήρωα, ύστερα από πολλές προδοσίες, θέλησαν να προβάλουν στη Βρετανία το «γεγονός» της σύλληψης ενός «αρχιτρομοκράτη», για να δικαιολογήσουν και τις δικές τους ανθρωποθυσίες. Οι αποικιοκράτες θεωρούσαν, το 1957, ότι κατάφεραν να διαλύσουν τον αγώνα της ΕΟΚΑ και γι’ αυτό απελευθέρωσαν και τον εξόριστο στις Σευχέλλες Μακάριο. Τότε επιχείρησαν ένα φαντασμαγορικό φινάλε. Μετέφεραν κινηματογραφικό συνεργείο στα βουνά του Μαχαιρά και κατέγραψαν την πυρπόληση του Αυξεντίου μέσα στη σπηλιά του. Ωστόσο, όταν προβλήθηκε η ταινία στη Βρετανία, από το BBC, ξεσηκώθηκαν σφοδρές αντιδράσεις για τη βάρβαρη συμπεριφορά του στρατεύματος. Μάλιστα ένας σπουδαίος ποιητής, με μεγάλη λαϊκή απήχηση, έγραψε ποίημα εξυμνώντας τον ηρωισμό του Γρηγόρη Αυξεντίου. Έτσι ανατράπηκε το όλο εγχείρημα για τους «ήρωες» της αποικιοκρατίας. Στην Κύπρο η θυσία του Ζήδρου, αναπτέρωσε το πθικό των Κυπρίων και έδωσε νέα ώθηση στον αγώνα, για Ένωση με την Ελλάδα.

Ο προσφυγικός Δήμος Λύσας εδώ και αρκετά χρόνια, είναι διδυμοποιημένος με τον προσφυγικό Δήμο του Κιλκίς στη Μακεδονία. Σημείο αναφοράς, το οποίο ενώνει τους δύο δήμους είναι φυσικά ο Γρηγόρης Αυξεντίου. Στις 6 και 7 Απριλίου πραγματοποιήθηκαν μεγάλες εκδηλώσεις στο Κιλκίς, για τον Σταυραετό του Μαχαιρά. Σάββατο βράδυ εκδήλωση στο Συνεδριακό Κέντρο της Πόλης, με κατάθεση μαρτυριών για τον ήρωα. Μίλησαν μεταξύ άλλων, ο δήμαρχος Λύσας Αντρέας Κασουράς, ο δήμαρχος Κιλκίς Δημήτρης Κυριακίδης, εκ μέρους του Κέντρου Μελετών «Γρηγόρης Αυξεντίου» η Νίκη Τρύφωνος και η υποπρόεδρος της Κύπρου στη Θεσσαλονίκη Γεωργία Παντελίδου. Ξεχωριστά και τα τραγούδια, σε μουσική Μίκη Θεοδωράκη, από τον Πολιτιστικό Μουσικό Σύλλογο Κιλκίς. Την Κυριακή οι εκδηλώσεις μεταφέρθηκαν στο χωριό Ακρίτας, με θεία λειτουργία και επιμνημόσυνη δέηση στο πρώτο χωριού, με τον ανδριάντα του Γρηγόρη Αυξεντίου. Στεφάνι εκ μέρους του Προέδρου της Δημοκρατίας κατέθεσε ο πρόεδρος της Κύπρου Κωνσταντίνος Πολυκάρπου. Ακολούθως ανάβαση στο φυλάκιο, το οποίο μετατράπηκε σε ένα σπουδαίο μουσείο, με πρωτεργάτη τον Καλλή Κοντοβούρκο. Ο Αυξεντίου αγωνιζόμενος υπέρ πίστεως και πατρίδος, έχοντας βιώματα αγιότητας από τη Λύση, υπερέβη πολλές μικρότητες και αστοχίες του αγώνα και τελικά αναδείχθηκε ως ο μέγιστος σύγχρονος ήρωας της Κύπρου, ακτινοβολώντας σε όλο τον Ελληνισμό.

kaparispan@yahoo.gr

Τελευταίος ασπασμός στον Φραγκίσκο

Του ΣΤΑΥΡΟΥ ΖΟΥΜΠΟΥΛΑΚΗ

Ο Πάπας Φραγκίσκος περίμενε να εορτάσει το κοινό Πάσχα και να φύγει την άλλη ημέρα (21 Απριλίου 2025) από τούτη τη ζωή. Πρόλαβε πάντως να στείλει το τελευταίο πασχάλιο μήνυμά του *urbi et orbi* για έναν κόσμο όπου το κακό δεν θα έχει το πάνω χέρι. Αυτή την ώρα του προσευχτικού αποχαιρετισμού, τον φέρνουμε στον νου μας με ευγνωμοσύνη ως εκείνον που άνοιξε τις πόρτες της Καθολικής Εκκλησίας για να μπουν μέσα οι άνθρωποι και, ακόμη περισσότερο, για να βγουν από αυτές οι επίσκοποι και οι ιερείς και να συναντήσουν τους ανθρώπους στους δρόμους και στις πλατείες, στα εργοστάσια και στα χωράφια, στα νοσοκομεία και στις φυλακές, παντού όπου βρίσκονται. Την εποχή των ταυτοτικών ιδεολογιών και κινημάτων, ο Φραγκίσκος πήγε αναπόταμα και άνοιξε τις βαριές πόρτες, δεν υπερασπίστηκε πίσω από τα τείχη μια ένδοξη ταυτότητα, αλλά κάλεσε ευαγγελικά: «Δεύτε προς με πάντες οι κοπώντες και πεφορτισμένοι» (Μτ 11:28).

Στα δώδεκα χρόνια (2013-2025) που τιμόνεψε την Καθολική Εκκλησία έφερε τα πάνω κάτω, σε ένα χώρο μάλιστα που συνήθως ταυτίζει φοβικά την παράδοση με την ακινησία, κάτι χειρότερο: εγκαυχάται ότι δεν αλλάζει τίποτε και κρατάει την πίστη ακαινοτόμητη. Εφερε τα πάνω κάτω με τον λόγο του, τις πράξεις του, αλλά και με το ύφος του. Χωρίς καμία πρόθεση συνολικής αποτίμησης, θα σημειώσω ελάχιστα για καθένα από αυτά τα τρία, αρχίζοντας με

το ύφος της εξουσίας του, τον τρόπο με τον οποίο κυβέρνησε την Εκκλησία. As τον θυμηθούμε την πρώτη στιγμή, μετά την εκλογή του, όταν από το μπαλκόνι της βασιλικής του Αγίου Πέτρου σκύβει και ζητάει από τα πλήθη να προσευχηθούν γι’ αυτόν! Μα ο Πάπας δεν είναι αυτός μόνο που ευλογεί; Την εύσημη αυτή ημέρα, ξεκίνησε την ομιλία του ευχόμενος απλά στους ανθρώπους «καλησπέρα». Κανείς Πάπας δεν είχε πει έως τότε από εκείνο το μπαλκόνι στους συγκεντρωμένους πιστούς την ανήκουστη λέξη «καλησπέρα»! Έτσι έμεινε μέχρι τέλους: απλός, οικείος, απροσποίητος.

Για τον λόγο του Πάπα βρέθηκαν αρκετοί να πουν ότι δεν ήταν σπουδαίος θεολογικός λόγος, κάποιιο μάλιστα τον ειρωνεύονταν ότι όλα αυτά που έλεγε ήταν εύκολα ανθρωπιστικά γλυκόλογα. Ας τους να λένε! Οι σοφοί θεολόγοι έχουν τα πανεπιστήμιά τους, τα συνέδρια, τα βιβλία τους, τα περιοδικά τους, ο αρχηγός της Εκκλησίας πρέπει να μιλήσει στους ανθρώπους με ευαγγελική απλότητα. Οι τέσσερις εγκύκλιοι του, πάντως (*Lumen fidei*, *Laudato si*, *Fratelli tutti*, *Dilexit nos*), είναι σημαντικά κείμενα και εμπνευστικά. Από τα πάμπολλα άλλα επίσημα κείμενά του ως Πάπα, θα ήθελα να μνημονέψω εν τάξει δύο επιστολές του: «Για τον ρόλο της λογοτεχνίας στη μόρφωση» (17 Ιουλίου 2024) και «Για την ανανέωση της μελέτης της ιστορίας της Εκκλησίας» (21 Νοεμβρίου 2024). Στην πρώτη προβάλ-

λει τη μεγάλη σημασία της ανάγνωψης λογοτεχνίας από τους ιερείς και τους πιστούς: Η λογοτεχνία είναι μια παλαιότερα διακρίσεως (§ 26), που μας μαθαίνει ότι το μυστήριο του κόσμου και της ζωής δεν μπορεί ποτέ να αναχθεί στο «αντινομικό δίπολο αλήθεια/ψέμα ή δίκαιο/άδικο» (§ 40). Δεν μιλάει εδώ καθηγητής λογοτεχνίας του Χάρβαρντ, μιλάει ο Πάπας! Και προσθέτει άλλοι: «Ο αναγνώστης δεν είναι παραλήπτης ενός ψυχωφελούς μηνύματος, αλλά είναι πρόσωπο που καλείται ενεργά να διακινδυνεύσει σε ένα ασταθές πεδίο όπου τα σύνορα ανάμεσα στη σωτηρία και στην απώλεια δεν είναι προκαθορισμένα και ξεχωρισμένα» (§ 29). Στη δεύτερη επιστολή τονίζει την ανάγκη να αποκτήσουν οι σπουδαστές της θεολογίας και οι ιερείς «αληθινή ιστορική ευαισθησία», υπό την έννοια κυρίως της εξοικείωσης με την ιστορική διάσταση του ανθρώπου (§1), ώστε να μπορούν να κατανοήσουν την πραγματικότητα, χωρίς επικίνδυνες αφαιρέσεις. Επικαλείται, χωρίς να τον κατονομάζει, έναν μεγάλο Γάλλο θεολόγο—πρόκειται κατά πάσα πιθανότητα για τον Υβ Κονγκάρ (1904-1995)—ο οποίος δίδασκε στους φοιτητές του ότι η μελέτη της Ιστορίας προφυλάσσει από έναν «εκκλησιολογικό μονοφυστισμό», δηλαδή από μια αντίληψη αγγελική της ιστορίας της Εκκλησίας, άσπιη και άμωμη, και οδηγεί να αγαπήσουμε την αληθινή Εκκλησία, αυτήν που πραγματικά υπάρχει, και όχι ένα ανύπαρκτο φάντασμα (§2), και να γράψουμε την

ιστορία της χωρίς αγγελισμό και θριαμβολογία (§2).

Από την τεράστια περιοχή των αποφάσεων και των πράξεων του Φραγκίσκου, θα αναφερθώ αποκλειστικά σε εκείνο που στάθηκε για εκείνον το κυριότερο, η αληθινή πνευματική διαθήκη του: η συνοδικότητα της Εκκλησίας. Συνοδικότητα σημαίνει Εκκλησία στη ζωή και στη διακυβέρνηση της οποίας μετέχουν όλοι οι βαπτισμένοι χριστιανοί, άνδρες και γυναίκες. Όλα τα άλλα είναι εκ του πονηρού. Οι εργασίες της συνοδού για τη συνοδικότητα ξεκίνησαν τον Οκτώβριο του 2021 και έκλεισαν τον Οκτώβριο του 2024. Είναι λυγπρό που η συνοδος διέστασε να προχωρήσει στη χειροτονία γυναικών, έστω ως μονίμων διακονισσών. Η υπόθεση πάντως έχει δρόμο ακόμη: Στις 15 Μαρτίου 2025, ο Πάπας ενέκρινε μέσα από το νοσοκομείο την επιστολή του γενικού γραμματέα της συνοδού των επισκόπων προς όλους τους επισκόπους της Καθολικής Εκκλησίας, για τη διαδικασία υποδοχής και πρόσληψης των συμπερασμάτων της συνοδού από τις τοπικές Εκκλησίες. Η διαδικασία αυτή προβλέπεται να ολοκληρωθεί τον Οκτώβριο του 2028. Όλα είναι ανοιχτά επομένως και εύθραυστα. Το κύριο έργο του Φραγκίσκου, η αληθινή επανάστασή του, βρίσκεται πια στα χέρια του διαδόχου του. Αν αυτός δεν είναι του ίδιου πνεύματος με τον Φραγκίσκο, φοβάμαι ότι το πρώτο που θα θυσιάσει, στον βωμό τάχα της ενότητας, θα είναι αυτή η λειψή έστω συνοδικότητα.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΑΝΑΡΕΑ ΠΕΤΡΟΥΛΑΚΗ

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ

Ο Πάπας παρίας και η θεολογία της απελευθέρωσης

Ποιος ήταν ο Πάπας Φραγκίσκος; Ένα από τα μεγαλύτερα επιτεύγματά του ήταν η επικοινωνιακή άνεση και η ευκολία με τις οποίες κατάφερε να περάσει το αφήγημα του αδύναμου Πάπα, του «αντισυστημικού», του Πάπα που πάλεψε εναντίον του κατεστημένου της καθολικής Εκκλησίας επαναπροσδιορίζοντας την πορεία της χριστιανικής Πίστης. Το αφήγημα αυτό του παρία δεν διαφέρει ουσιαστικά από την ευαγγελική αφήγηση της ζωής του Χριστού, του Εβραίου παρία που εναντιώνεται στον δογματικό κομφορμισμό των «γραμματέων» και των «φαρισαίων» του Ναού της Ιερουσαλήμ. Ήταν όμως τόσο αδύναμος όσο ήθελε να φαίνεται ο Λατινοαμερικάνος Πάπας; Πριν γίνει Πάπας στο Βατικανό ήταν ήδη «Μαύρος Πάπας» (*Papa nero*), όπως συννηθίζει να αποκαλείται ο προκαθήμενος του τάγματος των Ιησουιτών, τίτλος που δείχνει την ισχύ που έχει το τάγμα αυτό στους κόλπους της καθολικής Πίστης.

Το τάγμα των Ιησουιτών ανέκαθεν κατείχε μια ιδιαίτερη θέση στην καθολική Εκκλησία. Γεννήθηκε ως όπλο της αντιμεταρρύθμισης, της αντεπιθέσεως δηλαδή της ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας κατά του Λούθηρου και του προτεσταντισμού. Είχε από την αρχή τα χαρακτηριστικά, τα οποία

έλειπαν από την καθολική Εκκλησία την εποχή της Μεταρρύθμισης και επέτρεψαν τη διάχυση και επικράτηση των προτεσταντικών δογμάτων. Το πρώτο χαρακτηριστικό ήταν η καθαρότητα του δόγματος, κάτι το οποίο έλειπε από την Εκκλησία των συγχωροχαρτίων. Το δεύτερο ήταν η επανένωση της ιεραρχίας της Εκκλησίας με τη λαϊκή της βάση. Το τάγμα του Λογίδα ανέτρεψε τη σχέση λαού και ελίτ ενσταλάζοντας τις αρχές μιας αξιοκρατικής δυναμικής στην καθολική ιεραρχία στη βάση της αποστολικής ιδότητας και αδερφοσύνης. Χαρακτηριστικές είναι οι ουτοπικές κοινότητες που δημιούργησαν οι Ιησουίτες στη Λατινική Αμερική κατά τον δέκατο έκτο αιώνα. Το «Κράτος του Θεού», φτιαγμένο από αυτοόχθονες ιθαγενείς που δραπέτευαν από τη δουλεία και τα μαρτύρια των Ισπανών κατακτητών αποτέλεσε, μέσα στη ζούγκλα της Παραγουάης, ένα πρωτοποριακό πείραμα των Ιησουιτών μοναχών που ίδρυσαν μια κοινωνία χωρίς χρήματα, φυλακές και θανατική ποινή. Οι κοινότητες αυτές, χωρίς καμία υπερβολή, αποτέλεσαν τον πρόδρομο των σοσιαλιστικών ουτοπών αλλά και των εβραϊκών κιμπούτς.

Ο Χόρχε Μάριο Μπεργκόλιο, ο μετονομαζόμενος Πάπας Φραγκίσκος, μεγάλωσε στην Αργεντινή των πολιτικών και φυλετικών αντιπαραθέσεων, την περίοδο που

ανθούσε ένα νέο θεολογικό δόγμα, σε ευθεία γραμμή με τις αρχές των Ιησουιτών, η θεολογία της απελευθέρωσης. Γεννημένη στη Λατινική Αμερική στις δεκαετίες του 1960 και του 1970, αυτή η θεολογία δίνει έμφαση στην απελευθέρωση των φτωχών από την οικονομική, πολιτική και κοινωνικο-φυλετική καταπίεση. Η προσέγγισή της, που συχνά επιπράζεται από τον μαρξισμό στην ανάλυση των δομών της εκμετάλλευσης, στρίβεται σε μια ανάνηψη του ευαγγελίου βασισμένη στους αγώνες των φτωχών για πολιτική και κοινωνική ισότητα. Επικρίθηκε έντονα από τη Ρώμη, τόσο από τον Ιωάννη Παύλο Β΄ όσο και από τον Βενέδικτο ΙΣΤ΄, ιδίως για τους αμφιλεγόμενους δεσμούς της με τη μαρξιστική ιδεολογία. Καθόλου περίεργο, δεδομένου ότι ο Πολωνός Πάπας, με την εγκύκλιο του *Centesimus Annus* (1991) σφράγιζε τη συμμάχια του Βατικανού με τη νεοφιλελεύθερη τάξη των Ρόναλντ Ρήγκαν και Μάργκαρετ Θάτσερ και τη *Solidarnost* του Λεχ Βαλέσα στον ανένδοτο πόλεμο κατά του σοβιετικού κομμουνισμού. Η εγκύκλιος *De Rerum Novarum* (1891), η οποία στα τέλη του δέκατου ένατου αιώνα υποδύλωνε την αλλαγή πλεύσης της καθολικής Εκκλησίας. Από υπέρμαχος της εργατικής τάξης και της πάλας ποτέ

αριστοκρατίας, η καθολική Εκκλησία συμμάχουσε πλέον με την ευρωπαϊκή αστική τάξη.

Μετά την παραίτηση του Βενέδικτου, του συντηρητικού Γερμανού θεολόγου, και την αναπάντεχη εκλογή του Φραγκίσκου, πολλοί στους κύκλους του Βατικανού μιλούσαν για «πραξικόπημα». Σε αυτή την ιδεολογική γραμμή κινείται άλλωστε και η πρόσφατη δήλωση του υπερσυντηρητικού, έμπιστου του Πάπα Βενέδικτου, Γερμανού καρδινάλιου Γκέρχαρντ Μίλερ: αν δεν εκλεγεί «ορθόδοξος» Πάπας από το επόμενο κονκλάβιο, η Εκκλησία κινδυνεύει ακόμη και με ένα νέο σχίσμα, προειδοποίησε. Ο Φραγκίσκος υποδέχθηκε θερμά στο Βατικανό τον Γκουστάβο Γκουτιέρρεζ, τον λατινοαμερικανό εμπνευστή της θεολογίας της απελευθέρωσης, δηλώνοντας ξεκάθαρα τη νέα ιδεολογική του γραμμή, ένα ουσιαστικό άνοιγμα στις ιδέες της κοινωνικής δικαιοσύνης που καταγγέλλουν τις δομές εκμετάλλευσης, την οικονομική νεοαποικιοκρατία και την αδιαφορία για τους φτωχούς. Παράλληλα, όμως, δεν επικύρωσε τον μαρξισμό, ακόμη και ως απλό αναλυτικό εργαλείο, ενώ επέμενε στην πνευματική καθαρότητα του χριστιανικού μηνύματος, που θέλει το ευαγγέλιο να μην ανάγεται σε απλό όργανο πολιτικού αγώνα. Η έντονη κριτική του στον αχαλίνωτο καπιταλισμό,

την υπερκατανάλωση και την ανισότητα, ο αγώνας του κατά της φτώχειας και του αποκλεισμού των περιθωριοποιημένων, εντάσσονται στη νέα ιδεολογική μάχη για παγκόσμια κοινωνική δικαιοσύνη.

Εμβληματική του νέου δόγματος ήταν και η εγκύκλιος *Laudato si'*, (2015) για την οικολογία, με τίτλο τα λόγια του Φραγκίσκου της Ασίζης *Laudato si', mi' Signore* («Δοξασιμένω το Όνομά σου Κύριε»). Η θεολογικοπολιτική του παρακαταθήκη είναι το εγκώμιο που πλέκει στον άγιο των φτωχών: «Είναι ο προστάτης άγιος όλων όσων μελετούν και εργάζονται στον χώρο της οικολογίας και είναι αγαπητός και από πολλούς μη χριστιανούς. Επέδειξε ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τη δημιουργία του Θεού, για τους φτωχούς και τους εγκαταλειμμένους. [...] Ήταν ένας μυστικιστής και προσκυνητής που ζούσε απλά και σε θαύματα αρμονία με τον Θεό, με τους άλλους, με τη φύση και με τον εαυτό του. Σε αυτόν βλέπουμε τον βαθμό στον οποίο η φροντίδα για τη φύση, η δικαιοσύνη προς τους φτωχούς, η δέσμευση στην κοινωνία και η εσωτερική ειρήνη είναι αδιαχώριστες» (παρ. 10).

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Συνέντευξη στον
ΕΚΤΟΡΑ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

Η μετεξέλιξη Λευκωσίας και Αθήνας σε βιώσιμες πόλεις, αποτελεί υπαρκτό στοιχείο και άπτεται όλων των δράσεων της δημοτικής αρχής, λέει ο δήμαρχος Αθηνών, Χάρης Δούκας σε συνέντευξη στην «Κ». Ο κ. Δούκας μίλησε για τη στρατηγική βιωσιμότητας της πόλης της Αθήνας, επισημαίνοντας τις ενέργειες του δήμου που εφαρμόζονται για την επίτευξη των στόχων τους. Υπογραμμίζει ότι καταβάλλονται προσπάθειες για να «πρασινίσει» ακόμα περισσότερο η Αθήνα, αναδεικνύοντας το πρόγραμμα «Πρασινίζουμε το Γκρίζο». Προτείνει επίσης τεχνολογικές καινοτομίες για την αστική βιωσιμότητα που εφαρμόζονται στην Αθήνα και θα μπορούσαν να εφαρμοστούν σε άλλες ευρωπαϊκές πόλεις. Ο δήμαρχος Αθηνών βρέθηκε στην Κύπρο στο πλαίσιο του συνεδρίου «Αστική Βιωσιμότητα και Ανθεκτικότητα: Το παράδειγμα της Αθήνας», που

“

Από τις αρχές του χρόνου εγκαταστάθηκε με επιτυχία και λειτουργεί το πληροφοριακό σύστημα διαχείρισης οικονομικών του δήμου SAP-ERP

διοργανώθηκε από την Ένωση Δήμων Κύπρου και τον Δήμο Λευκωσίας, μιλώντας για θέματα αστικής βιωσιμότητας.

—Η Αθήνα και η Λευκωσία είναι δύο πόλεις με ιστορική κληρονομιά, ποια είναι τα μεγαλύτερα εμπόδια στο δρόμο μετάβασης της Αθήνας σε μια πιο βιώσιμη πόλη και πώς αυτά αντιμετωπίζονται;

—Η Αθήνα και η Λευκωσία, ως δύο από τις νοτιότερες πόλεις της Ευρώπης, αποτελούν τα hot spot της κλιματικής κρίσης. Η μετεξέλιξή τους σε βιώσιμες πόλεις αποτελεί υπαρκτό στοιχείο και άπτεται όλων των δράσεων της δημοτικής αρχής. Στην Αθήνα μία από τις πρώτες μας δράσεις αφορούσε τον ενεργειακό μετασχηματισμό της πόλης. Σε εξέλιξη βρίσκονται έργα ενεργειακής αναβάθμισης σχολείων και δημοτικών κτιρίων, ενώ μέσω του «Γραφείου Ενεργειακής Φτώχειας» που ιδρύσαμε, προσανατολίζουμε ευάλωτα νοικοκυριά σε οικονομικούς και περιβαλλοντικά φιλικούς τρόπους αναζήτησης, ενέργειας. Μάλιστα, φέτος μπενίσουμε γι' αυτά τα νοικοκυριά τα δημοτικά τέλη. Επίσης, πριν από λίγους μήνες η Αθήνα ολοκλήρωσε την πρώτη Μελέτη Φέρουσας Τουριστικής Ικανότητας, η οποία ανέδειξε τα όρια αντοχής της πόλης και αποτέλεσε τη βάση για τη θέσπιση σοβαρών περιορισμών στη βραχυχρόνια μίσθωση σε υπερκορεσμένες τουριστικές περιοχές. Ολοκληρώσαμε και καταθέσαμε τον Σεπτέμβριο στην Ευρωπαϊκή

Επιτροπή, το Κλιματικό Σύμφωνο της Αθήνας, σε συνεργασία με 75 φορείς της πόλης. Αποτελεί έναν ολοκληρωμένο οδικό χάρτη για την πόλη, ο οποίος περιλαμβάνει τρία σχέδια: Το πρώτο σχέδιο περιλαμβάνει τις δράσεις για να φτάσουμε στην κλιματική ουδετερότητα έως το 2030, το δεύτερο είναι το επενδυτικό σχέδιο με τα χρηματοδοτικά εργαλεία που θα κινητοποιήσουμε, και το τρίτο σχέδιο αφορά τη συμμετοχή της Κοινωνίας των Πολιτών. Έχουμε ήδη δημιουργήσει δύο θεσμούς: ο πρώτος είναι το Κλιματικό Forum Αθήνας, το οποίο αποτελείται από εκπροσώπους κοινωνικών, περιβαλλοντικών, επιστημονικών και πανεπιστημιακών φορέων και ο δεύτερος είναι η «Κλιματική Συνέλευση Νέων», που διασφαλίζει την απευθείας συμμετοχή των νέων στη διαδικασία διαβούλευσης.

—Ποιες τεχνολογικές καινοτομίες που εφαρμόζετε στην Αθήνα συμβάλλουν στη βιωσιμότητα και θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν και σε άλλες ευρωπαϊκές πόλεις;

—Βασικό εργαλείο στα χέρια του δήμου είναι οι δύο χάρτες GIS που δημιουργήσαμε κατά τη διαδικασία κατάρτισης του Κλιματικού Συμφώνου της Αθήνας. Ο πρώτος απεικονίζει τα 200 ευάλωτα σημεία της πόλης για πλημμυρικά φαινόμενα, ενώ στον δεύτερο έχουν αποτυπωθεί όλες οι διακλαδώσεις των ρεμάτων κάτω από τους δρόμους και τα κτίρια της Αθήνας. Αυτό επιτρέπει στα συνεργεία της Διεύθυνσης Πολιτικής Προστασίας να περιπολούν στις 8-10 περιοχές της Αθήνας που συγκεντρώνουν τα περισσότερα από τα 200 ευάλωτα σημεία, όταν εκδίδονται έκτακτα δελτία καιρού. Ταυτόχρονα, χρησιμοποιούνται ήδη τα δύο drones του δήμου για εναέριο «σκανάρισμα» της Αθήνας την ώρα της βροχόπτωσης, ενώ τους καλοκαιρινούς μήνες, τα έχουμε εντάξει στο πρόγραμμα δασοφυτοπροστασίας.

Ο δήμος εντάσσει νέα ψηφιακά εργαλεία σε πολλές από τις λειτουργίες του. Εδώ και ένα χρόνο λειτουργεί η ηλεκτρονική πλατφόρμα athenstreets.cityofathens.gr, που παρακολουθεί και καταγράφει σε πραγματικό χρόνο την εξέλιξη του προγράμματος δενδροφυτεύσεων στον δήμο. Από τις αρχές του χρόνου εγκαταστάθηκε με επιτυχία και λειτουργεί το πληροφοριακό σύστημα διαχείρισης οικονομικών του δήμου SAP-ERP. Παράλληλα, δημιουργήθηκε πλατφόρμα διαχείρισης αδειών εκσκαφής, την οποία χρησιμοποιούν όλοι οι τηλεπικοινωνιακοί πάροχοι που εκτελούν εργασίες στην Αθήνα.

Εγκαταστήσαμε βιομετρικά ρολόγια σε 70 ηλικιωμένους συνανθρώπους μας, για να εξυπηρετούνται άμεσα σε περίπτωση ανάγκης, ενώ είναι σε εξέλιξη η εγκατάσταση ενός συστήματος διαχείρισης και παρακολούθησης των υποδομών καθαριότητας, και ένα σύστημα ελέγχου πρόσβασης και αστυνόμευσης του εμπορικού κέντρου και πεζοδρομίων της Αθήνας. Ο Δήμος Αθηναίων πιστεύει στην καινοτομία και εμπίστευεται τους νέους. Για δεύτερη συνεχόμενη χρονιά, συμμετέχουμε στο πρόγραμμα Youth Climate Action Fund των Bloomberg Philanthropies, το οποίο χρη-

«Η Αθήνα ολοκλήρωσε την πρώτη Μελέτη Φέρουσας Τουριστικής Ικανότητας, η οποία ανέδειξε τα όρια αντοχής της πόλης και αποτέλεσε τη βάση για τη θέσπιση σοβαρών περιορισμών στη βραχυχρόνια μίσθωση σε υπερκορεσμένες τουριστικές περιοχές», λέει ο δήμαρχος Αθηναίων Χάρης Δούκας.

ΧΑΡΗΣ ΔΟΥΚΑΣ, δήμαρχος Αθηναίων

Η Αθήνα στον δρόμο της αστικής βιωσιμότητας

Στόχος η δημιουργία πιο πράσινων και ανθρώπινων πόλεων

ματοδοτεί με 96.000 ευρώ την υλοποίηση καινοτόμων κλιματικών ιδεών από νέους 15-24 ετών. —Η Λευκωσία βρίσκεται αντιμέτωπη με πρόβλημα λειψυδρίας, υπάρχουν στρατηγικές που εφαρμόζει η Αθήνα για τη βιώσιμη διαχείριση των υδάτινων πόρων;

—Και στην Ελλάδα, οι ταμιευτήρες δεν βρίσκονται σε καλή κατά-

σταση. Οι ποσότητες νερού έχουν μειωθεί ακόμη περισσότερο σε σχέση με την ήδη προβληματική περσινή χρονιά. Ο Δήμος Αθηναίων δεν έχει καμία αρμοδιότητα στο θέμα της διαχείρισης των νερών και δεν εμπλέκεται στα δίκτυα. Ωστόσο, διερευνούμε τρόπους επαναχρησιμοποίησης του νερού για δημόσια χρήση, όπως το πότισμα.

—Πόσο σημαντικός είναι ο ρόλος της συνεργασίας με ιδιωτικούς οργανισμούς στη βιωσιμότητα των πόλεων;

—Κανένας οργανισμός δεν περισσεύει στην προσπάθειά μας να βελτιώσουμε τη ζωή στην Αθήνα. Σημείο συνάντησης όλων μας είναι να διασφαλίσουμε ότι το δημόσιο συμφέρον θα υπερισχύει του ιδι-

ονομικού ιδιωτικού οφέλους. Έχουμε ήδη θετικά παραδείγματα. Μέσα από αυτή τη συνεργασία έγινε το πρώτο microforest στην Αθήνα, επαναλειτοοργάνωσαν ασφαλείς παιδικές χαρές και αυτή την περίοδο βρισκόμαστε σε συζήτήσεις για την υλοποίηση ενός πιλοτικού προγράμματος στέγασης.

—Τόσο η Αθήνα όσο και η Λευκωσία παρουσιάζουν σημαντικό πρόβλημα κυκλοφοριακής συμφόρησης, κάτι που επιδρά αφενός στα επίπεδα ρύπανσης και αφετέρου στην ποιότητα ζωής των πολιτών. Έχετε αρκετές φορές αναφερθεί στη χρήση της τεχνητής νοημοσύνης, μπορείτε να αναφέρετε μερικές ενέργειες και εργαλεία;

—Όπως και στην περίπτωση του νερού, ο δήμος δεν συμμετέχει στον σχεδιασμό και τη διαχείριση του κυκλοφοριακού. Εμείς επικεντρώνουμε τις προσπάθειές μας στην προστασία του δημόσιου χώρου από την παράνομη στάθμευση. Επιπλέον, σχεδιάζουμε ένα σημαντικό δίκτυο ποδηλατοδρόμων και διερευνούμε τη δυνατότητα δρομολόγησης ενός μικρού στόλου μίνι bus ώστε να καλύψουμε συγκεκριμένες ανάγκες, όπως η μετακίνηση προς τα πανεπιστήμια και τις δομές υγείας.

«Πρασινίζει» κι άλλο

—Στις προεκλογικές σας αναφορές αναφέρατε για τον κανόνα 3-30-300, δεδομένου ότι το 23% των δασών στο Λεκανοπέδιο Αττικής έχει καεί. Θεωρείτε υλοποιήσιμο πλέον τον συγκεκριμένο κανόνα και αν ναι σε ποιο χρονικό πλαίσιο;

—Η Αθήνα είναι μια πυκνοδομημένη πόλη. Παρ' όλα αυτά ακόμη και στις περιοχές του κέντρου ενισχύουμε τις φυτεύσεις στους ήδη υπάρχοντες χώρους. Εκμεταλλευόμαστε κάθε «εξαχσμένο» κενό χώρο, από πεζοδρόμια που μπορούν να διαπλατυνθούν μέχρι πλατείες που παραμένουν διαχωριστικά με λίγα δέντρα ή και αναξιοποίητα οικοπέδα του δήμου. Παράλληλα, αυτή την περίοδο διερευνούμε την ιδέα των κάθετων κήπων σε κτίρια αλλά και στους ταρτασόκηπους. Η ατμόσφαιρα της πόλης χρειάζεται περισσότερα οξυγόνο και μεγάλης κλίμακας παρεμβάσεις. Φέτος ξεκινήσαμε τα έργα της διπλής ανάπλασης στον Βοτανικό. Σε έκταση 215 στρεμμάτων, όπου κατασκευάζεται το γήπεδο του Παναθηναϊκού, δημιουργούμε περισσότερους από 10 κήπους βροχής, οι οποίοι θα λειτουργούν ως φυσικό σφουγγάρι, συσκρατώντας τα νερά της βροχής.

Είμαστε περήφανοι, γιατί τον πρώτο χρόνο της δημαρχιακής μας θητείας, πιάσαμε τον στόχο μας για τη φύτευση 5.000 δένδρων, στις θερμικές νησίδες της πόλης που μας υπέδειξε το Ινστιτούτο Norman Foster. Καταβάλλουμε κάθε προσπάθεια για να πρασινίσουμε την πόλη. Αυτές τις μέρες, για δεύτερη χρονιά, ξεκινήσαμε το πρόγραμμα «Πρασινίζουμε το Γκρίζο», σε συνεργασία με την Οργάνωση «Γη», παρακινώντας τους Αθηναίους να μεταμορφώσουν μπαλκόνια, ταράτσες και αυλές, σε πράσινες γωνιές.

ΑΡΘΡΟ / Του ΜΑΝΟΥ ΜΑΤΣΑΓΓΑΝΗ

Η πολιτική κατοικίας γίνεται σταδιακά συνεκτικότερη

Σχεδόν ανεπαίσθητα, το ελληνικό κράτος φαίνεται να αποκτά μια πολιτική για την κατοικία. Η αρχή έγινε το 2019, με τη θεσμοθέτηση επιδόματος στέγασης από την προηγούμενη κυβέρνηση. Είχε προηγηθεί, από το 2017, το πρόγραμμα στέγασης για αιτούντες άσυλο του Δήμου Αθηναίων, με χρηματοδότηση από τον ΟΗΕ και την Ε.Ε. Το πρόγραμμα ήταν μικρής εμβέλειας: κάλυπτε μόλις 1.550 ωφελούμενους σε 280 μισθωμένα διαμερίσματα. Όμως ο σχεδιασμός του ήταν ιδιοφυής: η δημοτική αρχή καθιστούσε τους καχυποπότους ιδιοκτήτες εγγυώμενη την καλή κατάσταση του ακινήτου και την τακτική πληρωμή του ενοικίου για λογαριασμό των προσφύγων-ενοικιαστών.

Η καλή αυτή πρακτική μεταφέρθηκε από την κεντρική κυβέρνηση στο πρόγραμμα «Κάλυψη»,

το οποίο από το 2024 λειτουργεί με τη μίσθωση από το κράτος ιδιωτικών κατοικιών και την παραχώρησή τους σε 2.500 δικαιούχους του ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος, ηλικίας 25-39 ετών, ώστε να κατοικήσουν σε αυτές με δωρεάν ενοίκιο για τρία χρόνια.

Μεσολάβησε το πρόγραμμα «Σπίτι μου», που επιδοτεί το επιτόκιο του στεγαστικού δανείου για νοικοκυριά χαμηλού εισοδήματος. Ο πρώτος κύκλος ξεκίνησε το 2022, απευθυνόταν σε νέους ηλικίας 25-39 ετών και στόχευε στην κάλυψη 10.000 δικαιούχων με πόρους του Ταμείου Ανάπτυξης ύψους ενός δις. ευρώ. Μέχρι τώρα έχει απορροφηθεί μόλις το 60% του ποσού. Ο δεύτερος κύκλος, που βρίσκεται από πέρσοι σε εξέλιξη, έχει διπλάσιο προϋπολογισμό (δύο δις. ευρώ), διευρυμένα εισοδηματικά κριτήρια, ενώ απευθύ-

νεται σε 30.000 δικαιούχους έως 50 ετών.

Πριν από δύο μήνες ανακοινώθηκε κυβερνητική πρωτοβουλία για την κοινωνική αντιπαροχή, και πάλι με χρηματοδότηση από το Ταμείο Ανάπτυξης, που ελπίζεται ότι θα οδηγήσει στην κατασκευή από ιδιώτες αρχικά 100-150 διαμερισμάτων σε οικόπεδα του Δημοσίου. Τα ανεγερθέντα διαμερίσματα θα παραχωρηθούν στο κράτος, ώστε στη συνέχεια να ενοικιάζονται ως κοινωνικές κατοικίες.

Η πρόσφατη θεαματική εξαγγελία του πρωθυπουργού για την επιστροφή από το κράτος ενός μνησίου ενοικίου ετησίως σε σχεδόν ένα εκατομμύριο νοικοκυριά συμπληρώνει την εικόνα, επιβεβαιώνοντας το ενδιαφέρον της κυβέρνησης για τη στεγαστική πολιτική. Αυτό από μόνο του δεν μπο-

ρεί παρά να καταγραφεί ως θετικό από όσους νοιάζονται για την πολιτική κατοικίας στη χώρα.

Τα μέτρα της κυβέρνησης όμως δεν αρκούν για να γίνει πιο προστιπ η κατοικία. Τα περισσότερα ενισχύουν τη ζήτηση, άρα κινδυνεύουν να αυξήσουν και άλλο τις τιμές και τα ενοίκια. Η (δύσκολη λύση) θα πρέπει να αναζητηθεί στην αύξηση της προσφοράς.

Εδώ, παρά το δηλητηριασμένο πολιτικό κλίμα, τα περιθώρια συγκλίσεων είναι μεγάλα. Αλλωστε, μόνον οι συγκλίσεις, έστω σιωπηρές, μπορούν να εγγυηθούν ότι το ενδιαφέρον των πολιτικών θα παραμένει συνεχώς ζωντανό, οι καλές πρακτικές θα αξιοποιούνται, τα λάθη θα διορθώνονται.

Κάποια λάθη έχουν ήδη διορθωθεί, εν μέρει: Αφενός, σταμάτησαν να εκδίδονται άδειες για βραχυχρόνιες μισθώσεις σε «βε-

βαρηνμένες» περιοχές, αφετέρου, αυστηροποιήθηκαν τα κριτήρια για τη χορήγηση «χρυσής βίζας». Και τα δύο λάθη ήταν σοβαρά. Οι βραχυχρόνιες μισθώσεις πρέπει να επιτρέπονται μόνο σε ιδιοκτήτες με 1-2 ακίνητα, για 2-3 μήνες τον χρόνο, όπως σε άλλες ευρωπαϊκές πόλεις που δεινοπαθούν από τον υπερτουρισμό. Η «χρυσή βίζα» πρέπει να καταργηθεί εντελώς, το συντομότερο.

Κατά τα άλλα, το ενδιαφέρον για την κοινωνική κατοικία πρέπει να μετασχηματιστεί σε γενναία στροφή, με αξιοποίηση των πόρων του Νέου Ευρωπαϊκού Bauhaus για τη στήριξη αποκεντρωμένων πρωτοβουλιών (π.χ. συνεταιριστικές κατοικίες).

Τέλος, τα εκατοντάδες χιλιάδες διαμερίσματα που παραμένουν κλειστά, λόγω κληρονομικών περιπλοκών ή κατακερματισμένης

ιδιοκτησίας, πρέπει επειγόντως να έρθουν στην αγορά. Αυτό μπορεί να γίνει αξιοποιώντας τα (μεγάλα) περιθώρια του πολεοδομικού κανονισμού για προσωρινή μεταφορά τους στη δημόσια αρχή, που θα τα ανακαινίσει, θα τα ενοικιάσει σε δικαιούχους και, τελικά, θα τα επιστρέψει (υπό όρους) στους ιδιοκτήτες τους.

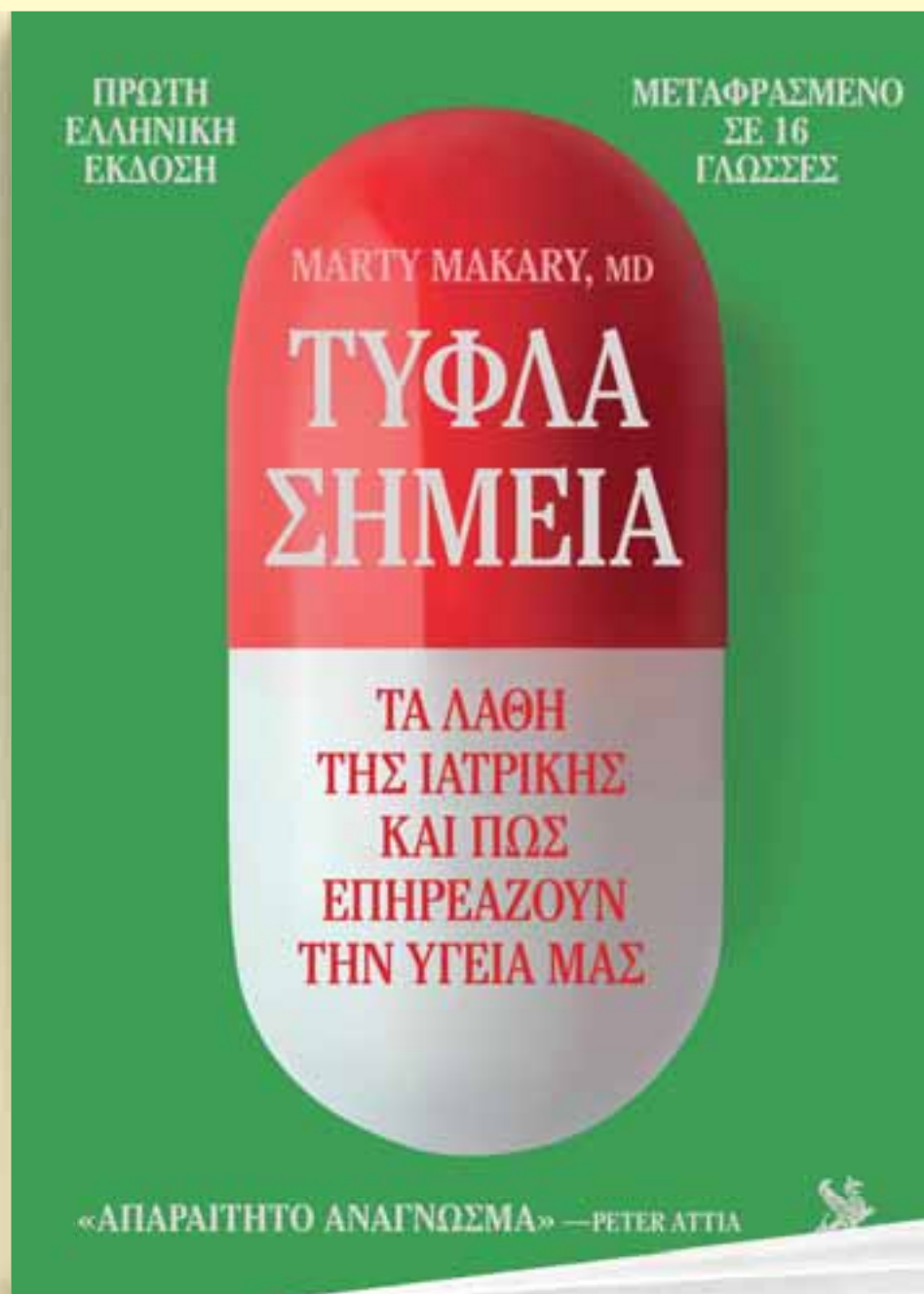
Στον ίδιο στόχο θα συμβάλει η δραστητική αύξηση του φορολογικού κόστους των κλειστών κατοικιών. Αυτό οίγουρα θα προκαλέσει τη μείωση της ΠΟΜΙΔΑ, αλλά θα κάνει αποτελεσματικότερη την προσπάθεια να γίνει προστιπ η κατοικία στη χώρα.

Ο κ. Μάνος Ματσαγγάνης είναι καθηγητής Δημοσίας Οικονομικής στο Πολυτεχνείο του Μιλάνου, επικεφαλής του Προγράμματος Ελληνικής και Ευρωπαϊκής Οικονομίας του ΕΛΙΑΜΕΠ.

ΚΑΝΕΙ Η ΙΑΤΡΙΚΗ ΛΑΘΗ ΚΑΙ ΓΙΑΤΙ;

Ένα τολμηρό βιβλίο έρευνας
που αφορά την υγεία όλων μας

Από έναν επιδραστικό
επιστήμονα και συγγραφέα
που μόλις ορίστηκε
επικεφαλής του FDA.

Αλλεργίες

Αντιβιοτικά

Εμβόλια

Διαβήτης

Χοληστερίνη

Καρκίνος

ΜΕΤΑΦΡΑΣΜΕΝΟ
ΣΕ 16
ΓΛΩΣΣΕΣ

ΚΥΡΙΑΚΗ
4/5

ΠΡΩΤΗ
ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΕΚΔΟΣΗ

Του ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Την περασμένη Τρίτη ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης, αμέσως μετά την πασχαλινή ανάπαυλα, ανακοίνωσε μια σειρά μέτρων ενίσχυσης που απευθύνονταν προς δύο βασικές κοινωνικές ομάδες, τους ενοικιαστές και τους συνταξιούχους. Με δεδομένο πως το Μέγαρο Μαξίμου δεν κάνει τίποτα χωρίς να έχει κάποια συγκεκριμένη στόχευση και χωρίς να το έχει σχεδιάσει, το ερώτημα που προκύπτει είναι γιατί επέλεξε αυτές τις δύο κατηγορίες για να μοιράσει το πλεόνασμα του 1,1 δισ. ευρώ. Η απάντηση προκύπτει από τα focus groups που «τρέχουν» το τελευταίο διάστημα και φτάνουν στην Ηρώδου Αττικού και τα οποία έχουν σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση της κυβερνητικής στρατηγικής.

Αυτό που προκύπτει είναι ότι οι μικρότερες ηλικιακές ομάδες, τις οποίες αφορά κατά κόρον το θέμα του ενοικίου –είτε άμεσα είτε έμμεσα μέσω των γονιών τους εάν είναι φοιτητές–, είναι εκείνες που έχουν απομακρυνθεί περισσότερο από οποιαδήποτε άλλη ηλικιακή ομάδα από την κυβέρνηση. Τα στοιχεία που φέρνει στο φως της δημοσιότητας σήμερα η «Κ» είναι αποκαλυπτικά.

Ενώ η Νέα Δημοκρατία έχει χάσει κατά μέσον όρο συνολικά περίπου 8-9 μονάδες, στις ηλικίες 17-24 έχει χάσει σχεδόν το διπλάσιο, καθώς έχει υποχωρήσει από το 29% που ήταν στις εθνικές εκλογές, στο 15%. Στις ηλικίες 25-34 όπου στις εθνικές εκλογές έλαβε ποσοστό 27%, έχει πέσει επίσης στο 15%, δηλαδή έχει χάσει 12 μονάδες, ενώ και στις ηλικίες 35-44 όπου έλαβε 34% στις εθνικές εκλογές, έχει υποχωρήσει κατά 12 μονάδες, δηλαδή και εδώ πάνω από τον μέσο όρο, φτάνοντας σήμερα στο 22%. Οι παραπάνω αριθμοί απαντούν εμφατικά στο ερώτημα γιατί ο Κυριάκος Μητσοτάκης επέλεξε να ανακοινώσει ένα μέτρο που αφορά κατά κανόνα αυτές τις ηλικίες είτε είναι φοιτητές είτε είναι νέες οικογένειες που κάνουν τα πρώτα βήματα στη ζωή τους και δυσκολεύονται να δημιουργήσουν την οικογένειά τους.

Εκ διαμέτρου αντίθετη είναι η κατάσταση που ισχύει για τις μεγαλύτερες ηλικίες. Οι 65 ετών και άνω αποτελούν την ισχυρότερη για τη Νέα Δημοκρατία ηλικιακή ομάδα, καθώς πρόκειται για πολίτες που ψήφισαν μαζί-κά το κυβερνών κόμμα το 2023, δίνοντάς του ποσοστό-ρεκόρ 52% και σήμερα δεν έχουν απομακρυνθεί από τη Νέα Δημοκρατία, αποτελώντας την πιο στέρεη βάση της. Αρα, το ερώτημα που προκύπτει είναι γιατί ο πρωθυπουργός ενίσχυσε μια κοινωνική ομάδα στην οποία δεν αντιμετωπίζει κανένα πρόβλημα; Κυβερνητική πηγή εξηγεί πως «αυτή την κοινωνική ομάδα ακριβώς επειδή αποτελεί την πιο συμπαγή εκλογική μας βάση δεν θέλουμε να τη χάσουμε», εξηγώντας γιατί μέρος του πακέτου ενίσχυσης δόθηκε στους συνταξιούχους.

Βάση δεν θέλουμε να τη χάσουμε», προσθέτοντας ότι στις κυλιόμενες μετρήσεις υπάρχει ένα ακόμα ποιοτικό στοιχείο, αρκετά εντυπωσιακό: η Ν.Δ. όχι μόνο δεν χάνει στους 65 και άνω, αλλά έχει περιθώρια να... αυξήσει το ποσοστό της, ειδικά με μεταγγιση ψηφοφόρων από το ΠΑΣΟΚ για τους οποίους η σταθερότητα ιεραρχείται πολύ ψηλά, ώστε η

χώρα να μην μπει «ξανά σε περιπέτειες». Και τη «σταθερότητα» ο πρωθυπουργός την προσωποποιεί περισσότερο από οποιονδήποτε άλλον πολιτικό.

Πιο συγκεκριμένα, στα focus groups στις ηλικίες από 65 και άνω η Ν.Δ. έχει το... μεγαλύτερο ποσοστό δυνητικών ψηφοφόρων από οποιαδήποτε άλλη κατηγορία, καθώς γενικότερα

βρισκόμαστε σε μία φάση που οι δεξαμενές για το κυβερνών κόμμα έχουν στερέψει. Αυτό σημαίνει ότι στο Μαξίμου θεωρούν πως σε περίπτωση εκλογικής πτώσης που θα τεθούν ισχυρά πολιτικά διλήμματα η Ν.Δ. μπορεί να πιάσει ακόμα μεγαλύτερο «ταβάνι» στις συγκεκριμένες ηλικίες, καλύπτοντας σε ένα ποσοστό απώλειες από άλλες ηλικιακές ομάδες που είναι δεδομένο πως θα ενισχύουν την πολυπληθή κοινωνική ομάδα. Είναι δεδομένο άλλωστε πως εάν δεν ανέβει το ποσοστό της Ν.Δ. στη συγκεκριμένη επαγγελματική τάξη, οι συνολικές απώλειες για το κυβερνών κόμμα θα είναι μεγάλες, καθώς πρόκειται για 750.000 πολίτες σε όλη τη χώρα, εκ των οποίων πάνω από 300.000 ψήφισαν Ν.Δ.

λες ηλικιακές ομάδες που είναι δεδομένο πως θα έχει.

Οι ελεύθεροι επαγγελματίες

Η μεγάλη «τρύπα» που έχει το κυβερνών κόμμα στη νέα γενιά, όπως περιγράφηκε παραπάνω με αριθμούς, δεν είναι πάντως η μόνη και ίσως δεν είναι η μεγαλύτερη. Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», η Νέα Δημοκρατία έχει υποστεί τη μεγαλύτερη δημοσκοπική καθίζηση σε έναν επαγγελματικό κλάδο που τη στήριξε μαζικά στις τελευταίες εκλογές. Πρόκειται για τους ελεύθερους επαγγελματίες οι οποίοι ψήφισαν Νέα Δημοκρατία στις τελευταίες εκλογές σε ποσοστό 45%, το μεγαλύτερο από οποιαδήποτε άλλη κοινωνική ομάδα, ένα ποσοστό που στις τελευταίες κυλιόμενες μετρήσεις έχει πέσει δραματικά φτάνοντας στο 30%. Η καθίζηση είναι πολύ μεγάλη και χρειάζεται σκληρή προσπάθεια για να ανακτηθεί ένα μέρος τουλάχιστον αυτής της επαγγελματικής ομάδας.

Γιατί οι ελεύθεροι επαγγελματίες δεν ήταν μέσα στις ανακοινώσεις του πρωθυπουργού; Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», η ερχόμενη ΔΕΘ θα έχει «μεγάλη στόχευση στους ελεύθερους επαγγελματίες», όπως το θέτει αρμόδια πηγή, καθώς θα ανακινωθούν μέτρα που θα ενισχύουν την πολυπληθή κοινωνική ομάδα. Είναι δεδομένο άλλωστε πως εάν δεν ανέβει το ποσοστό της Ν.Δ. στη συγκεκριμένη επαγγελματική τάξη, οι συνολικές απώλειες για το κυβερνών κόμμα θα είναι μεγάλες, καθώς πρόκειται για 750.000 πολίτες σε όλη τη χώρα, εκ των οποίων πάνω από 300.000 ψήφισαν Ν.Δ.

Κυβερνητικές πηγές, πάντως, τονίζουν στην «Κ» ότι η οικονομική πολιτική από εδώ και πέρα θα στοχεύει όλο και περισσότερο στη μεσαία τάξη. Οι ίδιες πληροφορίες λένε πως το φετινό πακέτο της ΔΕΘ θα είναι μεγαλύτερο από το περυσινό. Ηδη υπάρχει επεξεργασία που ξεκίνησε επί Χατζηδάκη στο υπουργείο Οικονομικών για μείωση των φορολογικών συντελεστών –κυρίως των μεσαίων συντελεστών– και πιθανόν μείωση των τεκμηρίων διαβίωσης. Επίσης, έχουν κατατεθεί προτάσεις για μείωση ή κατάργηση ΕΝΦΙΑ και μείωση ή κατάργηση προσωπικής διαφοράς συνταξιούχων. Οι τελικές αποφάσεις για το μείγμα μέτρων της ΔΕΘ θα ληφθούν την τελευταία στιγμή, λίγο πριν ο Κυριάκος Μητσοτάκης ανέβει στη Θεσσαλονίκη στις αρχές Σεπτεμβρίου.

Τέλος, για τη Νέα Δημοκρατία πολύ σημαντική είναι και η κατηγορία των αγροτών, που αριθμούν πάνω από μισό εκατομμύριο πληθυσμό και στις τελευταίες εκλογές του 2023 έδωσαν ποσοστό πάνω από 43% στη Ν.Δ., το δεύτερο μεγαλύτερο αμέσως μετά τους ελεύθερους επαγγελματίες. Και εδώ το ποσοστό του κυβερνώντος κόμματος έχει πέσει, λιγότερο βέβαια, στο 35% χάνοντας περίπου 8 μονάδες.

Οι ηλικίες που προκαλούν «πονοκέφαλο»

Τα ευρήματα των focus groups του Μεγάρου Μαξίμου και οι λόγοι για τους οποίους ο πρωθυπουργός επέλεξε να ενισχύσει ενοικιαστές και συνταξιούχους

Στιγμιότυπο από πρόσφατη περιοδεία του Κυριάκου Μητσοτάκη στη Λιβαδειά. Μια ηλικιακή ομάδα που παραμένει κοντά στη Ν.Δ. αφορά τους πολίτες ηλικίας 65 ετών και άνω. Κυβερνητική πηγή ανέφερε πως «αυτή την κοινωνική ομάδα, ακριβώς επειδή αποτελεί την πιο συμπαγή εκλογική μας βάση, δεν θέλουμε να τη χάσουμε», εξηγώντας γιατί μέρος του πακέτου ενίσχυσης δόθηκε στους συνταξιούχους.

ΑΠΟΨΗ

Προσιτή στέγαση, το στοίχημα που πρέπει να κερδίσουμε

Της ΔΟΜΝΑΣ ΜΙΧΑΗΛΙΔΟΥ

Ας ξεκινήσουμε από το προφανές! Ένα αξιοπρεπές σπίτι δεν είναι προνόμιο, δεν είναι πολυτέλεια. Είναι βασική ανάγκη κάθε άνδρα, κάθε γυναίκας και κάθε οικογένειας. Για τον καθένα μας το σπίτι μας είναι ασφάλεια, καταφύγιο και εφελττήριο μαζί. Είναι ο χώρος μας, οι άνθρωποι και οι μνήμες μας, οι σκέψεις και τα πράγματά μας.

Η στέγαση είναι και προϋπόθεση για την κοινωνική συνοχή που κάθε ευνομούμενη πολιτεία οφείλει να μεριμνά για τη διασφάλισή της. Σε μια χώρα που γεννάει, οι πολιτικές που καθιστούν προσιτή την αγορά ή την ενοικίαση σπιτιού γίνονται πολύτιμα εργαλεία για την αντιμετώπιση μιας από τις μεγαλύτερες σημερινές προκλήσεις: το δημογραφικό.

Ας είμαστε ειλικρινείς. Το στεγαστικό είναι από τα πλέον σύνθετα ζητήματα της εποχής μας. Μας αφορά όλους, από τον φοιτητή που μετακομίζει για τις σπουδές του μέχρι τον νεαρό ζευγάρι που θέλει να αποκτήσει στέγη, τον καθηγητή που ψάχνει σπίτι κοντά στο σχολείο του. Δεν υπάρχουν απλές λύσεις, ούτε «μαγικά ραβδιά». Και δεν πρόκειται για ελληνική ιδιαιτερότητα. Είναι μια πανευρωπαϊκή πρόκληση, που δοκιμάζει κοινωνίες απ' άκρη σ' άκρη της ηπείρου.

Από το 2010 έως το 2023, συνολικά στην Ε.Ε. οι τιμές των ακινήτων αυξήθηκαν κατά 48%, ενώ οι τιμές των ενοικίων κατά 22%. Η ευρωπαϊκή εμπειρία μάς δείχνει ότι μονομερείς πολιτικές που ενισχύουν την πρόσβαση στη στέγαση έχουν οδηγήσει σε ανεπιθύμητες αυξήσεις τιμών. Στην Ισπανία, τα επιδοτούμενα δάνεια για νέους και

Πώς στηρίζεις τον πολίτη που χρειάζεται σπίτι; Πώς φροντίζεις να υπάρχουν σπίτια διαθέσιμα στην αγορά; Αν δεν απαντήσεις και στα δύο, δεν έχεις δώσει λύση.

χαμηλόμισθους δεν απέτρεψαν την άνοδο των τιμών σε πόλεις όπως η Μαδρίτη και η Βαρκελώνη. Στη Γερμανία, το πρόγραμμα Baukindergeid ενίσχυσε τη ζήτηση, με αποτέλεσμα αύξηση τιμών σε μεγάλες πόλεις όπως το Βερολίνο. Στην Ολλανδία, κυβερνητικές παρεμβάσεις για διευκόλυνση της πρόσβασης στη στεγαστική πίστη συνδυάστηκαν με την περιορισμένη προσφορά ακινήτων,

με συνέπεια ραγδαία αύξηση των τιμών, ιδιαίτερα στο Αμστερνταμ.

Πώς στηρίζεις τον πολίτη που χρειάζεται σπίτι; Πώς φροντίζεις να υπάρχουν σπίτια διαθέσιμα στην αγορά; Αν δεν απαντήσεις και στα δύο, δεν έχεις δώσει λύση. Η κυβέρνηση εργάζεται και στις δύο κατευθύνσεις: της ζήτησης και της προσφοράς. Στη ζήτηση, είναι αλήθεια πως τα προγράμματα «Σπίτι μου Ι» και «Σπίτι μου ΙΙ» είναι πιο δημοφιλή, γιατί στηρίζουν απευθείας τον πολίτη. Χρηματοδοτούν δάνεια για νέους, διευκολύνουν την αγορά πρώτης κατοικίας. Όμως, αυτή είναι μόνο η μία πλευρά της στρατηγικής μας.

Στην προσφορά κινούμαστε εξίσου αποφασιστικά. Θέτουμε όρια σε στρεβλώσεις που αυξάνουν τις τιμές, όπως η Golden Visa και οι βραχυχρόνιες μισθώσεις, που συρρικνώνουν τη μακροχρόνια δια-

θεσιμότητα. Ενεργοποιούμε την κοινωνική αντιπαράθεση, ένα εργαλείο που συνδέει την αξιοποίηση της δημόσιας περιουσίας με την κοινωνική αποστολή του κράτους να διαθέσει νέες, ποιοτικές κατοικίες για όλους όσοι τις έχουν πραγματικά ανάγκη.

Το στεγαστικό είναι από τα μεγάλα στοίχημα της εποχής μας. Ένα ζήτημα με βάθος και διάρκεια. Και όπως κάθε σύνθετο πρόβλημα, απαιτεί ένα άθροισμα στοχευμένων παρεμβάσεων. Δεν υπάρχουν άλματα. Υπάρχουν μικρά, σταθερά βήματα, με αποτέλεσμα. Όχι λόγια, αλλά έργα. Όχι υποσχέσεις, αλλά μεταρρυθμίσεις. Με σχέδιο, συνέπεια και κοινωνική ευαισθησία.

Αυτή είναι η δική μας επιλογή.

Η κ. Δόμνα Μιχαηλίδου είναι υπουργός Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας.

Συνέντευξη στην ΕΙΡΗΝΗ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ

Χριστόφορος Πισσαρίδης

Καθηγητής στο London School of Economics, κάτοχος Νομπέλ Οικονομίας 2010

Μαζέψαμε τα φρούτα που κρέμονται χαμηλά στο δέντρο

Ο δημόσιος τομέας είναι ο πρώτος όπου πρέπει να επιταχυνθούν μεταρρυθμίσεις. Σε σχολεία και πανεπιστήμια, αποτελέσματα δεν βλέπω παρά τα όσα έγιναν

Ομιλία του Χριστόφορου Πισσαρίδη σε διάσκεψη για την τεχνολογία και την κυκλική οικονομία στη Μαδρίτη, το 2018. Σχολιάζοντας τις διαμαρτυρίες επιχειρήσεων στην Ελλάδα ότι δεν βρίσκουν υπαλλήλους, λέει στην «Κ» ότι «πρέπει να δοθούν κίνητρα στους νέους και σε νέες γυναίκες κυρίως να μπου στην αγορά. Μετά να πάμε σε μορφές ανάπτυξης που δεν χρειάζονται πολύ προσωπικό, γιατί ο πληθυσμός μικραίνει».

“

Ελληνική νοοτροπία

Το αιώνιο πρόβλημα του ελληνικού χώρου είναι πως του Έλληνα του αρέσει το μικρό κατάστημα, η μικρή επιχείρηση, να είναι ο διευθυντής, να έχει την οικογένειά του εκεί. Αυτή είναι μια νοοτροπία που πρέπει να αλλάξει.

Πέντε χρόνια μετά την έκθεση της ομάδας του, που θα αποτελούσε οδηγό, ώστε –με τη βοήθεια και του Ταμείου Ανάκαμψης– η Ελλάδα να αλλάξει παραγωγικό πρότυπο, να γίνει «η Καλιφόρνια της Ευρώπης», ο Χριστόφορος Πισσαρίδης κάνει μέσω συνέντευξης του σήμερα στην «Κ» έναν απολογισμό.

Λέει πως «κάτι γίνεται προς την κατεύθυνση που είχαμε πει», πως η αύξηση των επενδύσεων στο 16% του ΑΕΠ είναι καλή εξέλιξη, αλλά επισημαίνει με νόημα πως μαζέψαμε «τα φρούτα που κρέμονται χαμηλά στο δέντρο», ενώ ακόμη δεν έχουν προχωρήσει η απλούστευση και η ψηφιοποίηση του δημόσιου τομέα, στην παιδεία υπάρχει πρόβλημα και φυσικά δεν έχει αλλάξει το μοντέλο των μικρών οικογενειακών επιχειρήσεων.

Εξακολουθεί να υποστηρίζει πως η Ελλάδα μπορεί και πρέπει να δώσει έμφαση στην αγροτική παραγωγή, αλλά και στη βιομηχανία – θα μπορούσε ακόμη και μια βιομηχανία μικρών ηλεκτρικών αυτοκινήτων πόλης να δημιουργηθεί εδώ, λέει, «γιατί όχι».

Ο καθηγητής στο London School of Economics, κάτοχος Νομπέλ Οικονομίας το 2010, που ανακηρύχθηκε πρόσφατα και επίτιμος διδάκτωρ του ΕΚΠΑ, μας μίλησε και για τους δασμούς Τραμπ. Η αβεβαιότητα, λέει, είναι ίσως χειρότερο από τους ίδιους τους δασμούς για τις επενδύσεις.

– Πώς προβλέπετε ότι θα καταλήξει ο εμπορικός πόλεμος που πυροδότησε η πολιτική δασμών του προέδρου των ΗΠΑ Ντόναλντ Τραμπ; Θα υπάρξει ύφεση; Θα υπάρξουν κερδοσύνεμοι και χαμένοι;

– Δεν μπορούμε να ξέρουμε πού θα καταλήξει γιατί ο πρόεδρος Τραμπ αλλάζει συνέχεια πολιτικά. Αν έλεγε ποιοι θα είναι οι δασμοί για τα τέσσερα χρόνια που θα είναι πρόεδρος, θα υπήρχε μεγαλύτερη βεβαιότητα και η ζημιά θα ήταν μικρότερη. Τώρα έχουμε δύο αρνητικές εξελίξεις. Πρώτον, οι δασμοί που είναι μια μορφή φορολογίας στα εμπορεύσιμα προϊόντα και δεύτερον, η αβεβαιότητα που ίσως να είναι ακόμη χειρότερο αντικίνητρο για επενδύσεις.

Το μόνο «θετικό» είναι ότι θα εισπράξει πολλά έσοδα το υπουργείο Οικονομικών των ΗΠΑ από τους δασμούς, που θα μπορεί να τα κάνει ό,τι θέλει. Γι' αυτό και ξεκίνησε η συζήτηση πώς μπορεί η Γερουσία να μειώσει τον φόρο εισοδήματος. Είναι λες και παίρνει λεφτά από τους καταναλωτές και τα δίνει στους πλούσιους υπό μορφήν χαμηλότερων φόρων.

Όλοι θα είμαστε χαμένοι. Όσο πιο ανοικτή είναι μια οικονομία και πιο υψηλοί οι δασμοί, τόσο μεγαλύτερη η ζημιά που γίνεται. Η Κίνα θα ζημιωθεί, επίσης, πολύ από τους δασμούς, αλλά θα ζημιωθεί και η Αμερική.

Η Ευρώπη δεν φαίνεται να επηρεάζεται πολύ, γιατί είναι χαμηλοί σχετικά οι δασμοί, ενώ κάποιος υπήρχαν ήδη, π.χ. στα αυτοκίνητα. Οπωσδήποτε θα υποστεί ζημιά, αλλά όχι τόσο μεγάλη όσο η Κίνα και ίσως άλλες χώρες στην Ασία. Η Ευρώπη ίσως αντιμετωπίσει περισσότερα προβλήματα στο απώτερο μέλλον, επειδή πολλοί Κινέζοι εξετάζουν τώρα μια μεγαλύτερη διεξόδου, πιο επιθετική, στην ευρωπαϊκή αγορά μέσω π.χ. των πλατφορμών, όπως η Temu και η Shein. Ο ανταγωνισμός θα είναι μεγάλος. Η ευρωπαϊκή παραγωγή δεν θα μπορέσει να ανακόψει αυτήν την εισβολή των Κινέζων.

– Πώς πρέπει να αντιδράσει η Ευρώπη; Να βάλει κι αυτή δασμούς; Προς το παρόν βλέπουμε ότι επιλέγει μια μετριοπαθή στάση, ποντάροντας στον διάλογο.

– Συμφωνώ με την πολιτική της Ευρώπης. Η Κίνα είναι άλλη περίπτωση, είναι και τα γεωπολιτικά προβλήματα, είναι και το ότι γειτνιάζει σε μεγάλες ασιατικές χώρες τις οποίες πιστεύει πως θα τραβήξει με το μέρος της και έτσι εκτιμά πως μπορεί να αντισταθεί στον Τραμπ. Έχει «κότσια». Η Ευρώπη δεν μπορεί

να αρχίσει έναν εμπορικό πόλεμο με την Αμερική, δεν θα μπορέσει να αντεπεξέλθει εύκολα και άλλωστε δεν είναι και πολύ υψηλοί οι δασμοί, οπότε καλύτερα να συνεχίσει αυτήν την ήπια πολιτική.

– Είστε υπέρ του Rearm Europe, αλλά έχετε πει ότι δύσκολα θα βρεθούν τα κονδύλια.

– Η προσπάθεια της Ευρώπης να φτιάξει μια δική της άμυνα είναι πολύ καλή. Καθυστερήσαμε, αλλά θα το κάνουμε. Βεβαίως, είναι δύσκολο και θα πάρει χρόνο. Δεν φτιάχνεις εύκολα μια αμυντική βιομηχανία, κυρίως γιατί έως τώρα, παρά το ότι είμαστε όλοι μέλη του ΝΑΤΟ, είχαμε διαφορετική βιομηχανία. Η Αμερική έχει ένα είδος ταγκ, η Ευρώπη έχει 15-16. Είναι δύσκολο να πολεμήσεις σαν ένας στρατός, αν χρειαστεί.

– Πρέπει να στηρίξει τη βιομηχανική της βάση η Ευρώπη; Βλέπουμε ότι απειλείται π.χ. η γερμανική αυτοκινητοβιομηχανία από τα ηλεκτρικά αυτοκίνητα της Κίνας.

– Οπωσδήποτε η βιομηχανία της Ευρώπης θα πρέπει να ενισχυθεί, με νέες τεχνολογίες. Πιστεύω ότι μπορεί κάπως εύκολα να γίνει αυτό. Έχουμε χάσει τον πρώτο γύρο της τεχνητής νοη-

μοσύνης γιατί δεν έχουμε μεγάλες ψηφιακές εταιρείες και τώρα είναι πολύ αργά να τις αναπτύξουμε. Η Apple, η Alphabet, η Meta είναι εταιρείες 20-30 χρόνων. Έχουν γίνει τόσο μεγάλες, απέκτησαν τόσο μεγάλη εμπειρία και κυρίως έχουν τόσο πολλά δεδομένα των αγορών, το big data, που είναι σχεδόν αδύνατον η Ευρώπη να μπορέσει να αναπτύξει μια εταιρεία ικανή να σταθεί απέναντί σε αυτές. Αυτό όμως που μπορούμε να κάνουμε είναι να αξιοποιήσουμε τις ψηφιακές τεχνολογίες και κυρίως να τις αναπτύξουμε και να τις υιοθετήσουμε με τρόπο που να είναι πιο ταιριαστές στην οικονομία και στις ανάγκες της Ευρώπης.

Πιστεύω πως είναι απαραίτητο οπωσδήποτε να αναπτύξουμε μια βιομηχανία ηλεκτρικών αυτοκινήτων στην Ευρώπη. Οι Κινέζοι αυτό το έχουν κάνει τα τελευταία πέντε χρόνια, με τρόπο που ούτε η Tesla πλέον δεν μπορεί να σταθεί απέναντί τους. Γιατί να μη μπορέσει η Γερμανία να το κάνει ή η Σουηδία. Ακόμη και η Ελλάδα είναι κάτι που θα μπορούσε να κάνει, γιατί δεν είναι τόσο βαριά βιομηχανία όπως τα πατροπαράδοτα αυτοκίνητα. Είναι μικρό ηλεκτρικό αυτοκίνητο για τις πόλεις της Ευρώπης, γιατί όχι;

– Στην Ελλάδα έχει προχωρή-

σει, έστω και λίγο, το παραγωγικό μοντέλο που περιγράφате στην έκθεσή σας πριν από πέντε χρόνια;

– Πολλοί υπουργοί έχουν κάνει μεταρρυθμίσεις και όντως είναι προς αυτήν την κατεύθυνση. Αυτά είναι τα «φρούτα που κρέμονται χαμηλά» και αυτά τα έχουν μαζέψει. Οι επενδύσεις στην Ελλάδα ήταν στο 12% του ΑΕΠ και τώρα είναι 16% του ΑΕΠ. Πρέπει να αυξηθούν τουλάχιστον στο 20% του ΑΕΠ, αλλά και αυτό δεν είναι κάτι που θα γίνει άμεσα. Σιγά σιγά. Αν όντως αυτό το 16% είναι βιώσιμο, είναι καλή εξέλιξη. Εχω μιλήσει, επίσης, σε εταιρείες της χρηματαγοράς που φέρνουν επενδύσεις από το εξωτερικό και λένε πως για πρώτη φορά βλέπουν τόσο μεγάλο ενδιαφέρον τουλάχιστον από ξένους επενδυτές. Κάτι γίνεται οπωσδήποτε προς την κατεύθυνση που είχαμε πει.

– Αλλά εσείς μιλούσατε για την ανάγκη αύξησης της παραγωγικότητας, δημιουργίας μεγαλύτερων επιχειρήσεων και αυτό δεν το βλέπουμε.

– Ναι, αυτό δεν έχει γίνει ακόμη. Αυτό είναι το αιώνιο πρόβλημα του ελληνικού χώρου. Του Έλληνα του αρέσει το μικρό κατάστημα, η μικρή επιχείρηση, να είναι ο διευθυντής, να έχει

την οικογένειά του εκεί. Αυτή φυσικά είναι μια νοοτροπία που πρέπει να αλλάξει.

Παράλληλα, όμως, οι κλάδοι της οικονομίας στην Ελλάδα, κυρίως ο τουρισμός, είναι τέτοιοι που δύσκολα μπορείς να φτιάξεις μεγάλες εταιρείες. Δεν θέλεις να γεμίσουν τα νησιά με τεράστια ξενοδοχεία. Πρέπει να αναπτυχθούν και άλλοι κλάδοι της οικονομίας, εκτός τουρισμού, για να γίνουν μεγαλύτερες και πιο παραγωγικές μονάδες. Ο τουρισμός δεν έχει ελπίδες για να αυξηθεί η παραγωγικότητα. Μόνο αν πάρει τα ανθρωποειδή ρομπότ, αλλά δεν νομίζω να φτάσουμε στο σημείο που η εξυπηρέτηση του τουρίστα στην Ελλάδα θα γίνεται με ρομπότ. Ελπίζω όχι τουλάχιστον. Το τελευταίο που θα ήθελα θα ήταν να ήμουν σε ένα ελληνικό νησί και να έρθει ένα ρομπότ να μου πει: «Τι θέλετε, κύριε;». Παρά το ότι ο Ρουμπνί που ήταν στους Δελφούς, επέμενε πως θα γίνει πολύ σύντομα αυτό.

– Είχατε πει ότι η Ελλάδα μπορεί να γίνει η «Καλιφόρνια της Ευρώπης». Τώρα, πού πιστεύετε ότι πρέπει να δώσουμε έμφαση για την ανάπτυξη;

– Όχι σε ένα πράγμα μόνο, σε πολλά. Εξακολουθώ να πιστεύω πως δεν έχουμε εκμεταλλευθεί ακόμη τη γεωργία όσο πρέπει, ενώ θα μπορούσαμε με τη μεσογειακή δίαιτα που έχει επικρατήσει. Δύο ελληνικά προϊόντα βλέπεις παντού, το γιαούρτι και τη φέτα. Κι όμως, μια μεγάλη εταιρεία παραγωγής γιαουρτιού έλεγε στους Δελφούς ότι απειλείται η παραγωγή της λόγω μη διευκόλυνσης από το κράτος. Επίσης, τα φρέσκα προϊόντα, το ελαιόλαδο, το οποίο δεν εκμεταλλευόμαστε όσο πρέπει, ακόμη εξάγουμε ελιές στην Ιταλία. Μετά είναι η βιομηχανία που πρέπει να υποστηριχθεί. Το μη μισθολογικό κόστος είναι μεγάλο και αποτελεί αντικίνητρο για την επέκταση της παραγωγικής δραστηριότητας. Ακόμη, πρέπει να ανακτηθεί το καλά εκπαιδευμένο ελληνικό εργατικό δυναμικό που φεύγει για να εργασθεί σε εταιρείες υψηλής τεχνολογίας εκτός Ελλάδας. Αυτό μπορεί να βοηθήσει περισσότερο τη Microsoft και άλλες εταιρείες που θέλουν να έρθουν στην Ελλάδα να κάνουν data centers. Και φυσικά, πάντα να κοιτάζουμε εταιρείες με εξωστρέφεια, όχι εταιρείες που θα παράγουν για την ελληνική αγορά μόνο.

– Στην τεχνολογία έχουμε προοπτικές στην Ελλάδα;

– Έχουμε προοπτικές στους τομείς αυτούς, πιστεύω και μαζί με τα data centers. Ωστόσο, υπάρχουν και δυσκολίες. Αν κατονομάζα μια μεταρρύθμιση στην οποία είχαμε δώσει μεγάλη έμφαση στην έκθεσή μας και δεν έχει γίνει, είναι η απλούστευση και η ψηφιοποίηση του δημόσιου τομέα.

– Ποιες άλλες μεταρρυθμίσεις έμειναν πίσω και πρέπει να επιταχύνουμε;

– Ο δημόσιος τομέας είναι το πρώτο. Σε σχολεία και πανεπιστήμια, αποτελέσματα δεν βλέπω. Παρά τα όσα έγιναν. Αυτό το βλέπουμε και στην PISA και γενικότερα και παρότι οι Έλληνες αγαπούν τη μόρφωση.

– Οι επιχειρήσεις διαμαρτύρονται ότι δεν μπορούν να βρουν εργατικό δυναμικό. Τι μπορεί να γίνει για να βρεθεί μια ισορροπία σε αυτόν τον τομέα;

– Να δοθούν κίνητρα στους νέους και σε νέες γυναίκες κυρίως να μπου στην αγορά. Είχαμε εισηγηθεί πολλά κίνητρα, όπως σταθμούς για μικρά παιδιά. Μετά πρέπει να πάμε σε άλλες μορφές ανάπτυξης που δεν χρειάζονται πολύ προσωπικό, γιατί ο πληθυσμός στην Ελλάδα μικραίνει, καθώς μειώνεται ο ρυθμός γεννήσεων. Είναι κι αυτό ένα πρόβλημα με τον τουρισμό, γιατί ο τουρισμός χρειάζεται ανθρώπους, δεν έχει μεγάλη παραγωγικότητα. Πρέπει να αλλάξει η νοοτροπία του ανοίγεις ένα μικρό κατάστημα, παίρνεις 1-2 υπαλλήλους και περιμένεις να τα βγάλεις πέρα.

“

Η στάση της Ευρώπης

Η Ευρώπη δεν μπορεί να αρχίσει έναν εμπορικό πόλεμο με την Αμερική, δεν θα μπορέσει να αντεπεξέλθει εύκολα και άλλωστε δεν είναι και πολύ υψηλοί οι δασμοί, οπότε καλύτερα να συνεχίσει αυτήν την ήπια πολιτική.

Ο φόβος βασιλεύει στην Πόλη

Οι προβλέψεις για επικείμενο mega-σεισμό και οι εφιαλτικές εκτιμήσεις για τις καταστροφές

Του ανταποκριτή μας
στην ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ
ΜΑΝΩΛΗ ΚΩΣΤΙΔΗ

Το πολύ ισχυρό ταρακούνημα από τον σεισμό των 6,2 Ρίχτερ που συγκλόνισε την περασμένη Τετάρτη την Κωνσταντινούπολη έσπειρε πανικό στους κατοίκους –πρωτίστως των φτωχών περιοχών– που ζουν στα παράλια, οι οποίοι συνωστίζονται στα πάρκα με τις σκηνές που έστησαν όπως όπως. Εκεί ανάβουν φωτίες και περιμένουν κάποιες διαβεβαιώσεις από τις Αρχές για να μπορέσουν, μετά φόβου ωστόσο, να επιστρέψουν στα σπίτια τους.

Οι πλουσιότεροι επέλεξαν να μετακομίσουν σε πολυτελή ξενοδοχεία της Πόλης, άλλοι προτίμησαν να ταξιδέψουν στα παράλια όπου διαθέτουν εξοχικό και κάποιιο «μετακόμισαν» σε νέες και αντισεισμικές πολυκατοικίες...

Όμως στην Κωνσταντινούπολη των 20 εκατομμυρίων κατοίκων, όλοι φοβόμαστε για την επόμενη μέρα. Οι περισσότεροι σεισμολόγοι συγκλίνουν στην άποψη πως ο μεγάλος σεισμός στην Πόλη πλησιάζει και πως θα έχει μέγεθος από 7,2 έως και 7,8 Ρίχτερ.

Ηδη έχουν γίνει μοντέλα σύμφωνα με τα σενάρια που αναφέ-

ρουν ότι σε περίπτωση που σπάσει το ρήγμα της Θάλασσας του Μαρμαρά, οι μεγαλύτερες ζημιές θα προκληθούν στις περιοχές της ευρωπαϊκής όχθης της Πόλης, λιγότερες ζημιές θα υπάρχουν στην ασιατική όχθη και όλες οι εκτιμήσεις επιστημόνων κατατείνουν πως οι παραθαλάσσιες περιοχές θα υποστούν τις μεγαλύτερες καταστροφές.

Σύμφωνα με τις ασφαλιστικές εταιρείες και σε συνεργασία με τις κρατικές αρχές, στο «καλό» σενάριο θα καταρρεύσουν ή θα προκληθούν ζημιές σε 31.000 κτίρια, στο δυσμενέστερο σενάριο αυτός ο αριθμός φτάνει τα 140.000 κτίρια. Ο αναμενόμενος σφοδρός σεισμός της Κωνσταντινούπολης θα προκαλέσει κατ'εκτίμηση οικονομική ζημία 325 δισ. δολαρίων.

Στην Τουρκία μπορεί στη θωράκιση των κτιρίων για αντισεισμική προστασία να μην έχουν γίνει τα απαραίτητα βήματα, ωστόσο σύμφωνα με την εφημερίδα Hürriyet, το 61% των κτιρίων είναι ασφαλισμένα για αντισεισμική προστασία. Από τις 4.153.000 κατοικίες οι 2.567.375 έχουν ασφαλιστική κάλυψη για σεισμό, καθώς το τουρκικό κράτος μετά τον καταστροφικό σεισμό του 1999 θέσπισε μέτρα για

την ασφάλιση των κτιρίων.

Με τον σεισμό της Κωνσταντινούπολης, πάντως, αποκαλύφθηκε και το πολιτικό ρήγμα που υπάρχει στην αντιμετώπιση του κινδύνου. Όπως αναφέρουν τα αντιπολιτευόμενα μέσα ενημέρωσης, ο δήμαρχος Εκρέμ Ιμάμογλου παραμένει φυλακισμένος,

«Είναι σαν να οδηγούμε ένα αυτοκίνητο και οι τροχονόμοι να μας λένε πως θα έχουμε μετωπική σύγκρουση, αλλά δεν ξέρουμε πότε», λέει κάτοικος της περιοχής του Πέραν.

όπως και πολλοί δήμαρχοι περιοχών της Κωνσταντινούπολης, μαζί με τους δεκάδες συνεργάτες τους οι οποίοι παίζουν σημαντικό ρόλο στην οργάνωση της Πόλης.

Η ενημερωτική ιστοσελίδα T24 αποκαλύπτει πως το βράδυ της Τετάρτης, όταν ο Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν ήρθε εσπευσμένα από την Αγκυρα στο Κέντρο Αντιμετώπισης Καταστροφών (AFAD) της Κωνσταντινούπολης,

συνεδρίασε με όλους τους αρμόδιους φορείς, υπουργούς, γενικούς γραμματείς, στρατιωτικούς, ωστόσο αίσθηση προκάλεσε η απουσία του υπερασιακού δημάρχου της Πόλης, Νουρί Γιλμάζ, ο οποίος αντικαθιστά τον Εκρέμ Ιμάμογλου. Η διαχείριση της κρίσης στην Πόλη επαφίεται σε δύο οργανισμούς: στο Κέντρο Αντιμετώπισης Φυσικών Καταστροφών (AFAD) που είναι υπό την εποπτεία του κράτους και στο Κέντρο Διαχείρισης Καταστροφών (AKOM) που τελεί υπό την εποπτεία του Μητροπολιτικού Δήμου της Κωνσταντινούπολης. Η έλλειψη συντονισμού θα μπορούσε να προκαλέσει, όπως υποστηρίζεται, σοβαρά προβλήματα.

Εντολές Ερντογάν

Ο πρόεδρος της Τουρκίας γνωρίζει καλά την απειλή του «επικείμενου σεισμού» και σύμφωνα με πληροφορίες που δημοσιεύονται στον τουρκικό Τύπο, είπε στους συνεργάτες του: «Συμβουλευθείτε ειδικούς σεισμολόγους και συμπεριλάβετε διαφορετικές απόψεις. Ποιο είναι το πιο πιθανό σενάριο; Ρωτήστε ειδικούς και στο εξωτερικό». Στη συνέχεια, ο Ερντογάν ζήτησε να παρουσιαστεί η έκθεση στα μέλη του Συμβουλίου Καταστροφών

που είναι συνδεδεμένο με την προεδρία και όχι σε αυτόν προσωπικά. Τονίζεται πως όλα τα μέλη του Συμβουλίου Πολιτικής Φυσικών Καταστροφών της προεδρίας συγκλίνουν στην άποψη πως ο σεισμός των 6,2 Ρίχτερ δεν ήταν ο μεγάλος σεισμός που περιμένουν όλοι, αλλά υπογραμίζουν πως δεν χρειάζεται πανικός. Ο γνωστός σεισμολόγος Νατζί Γκιουρρρ ανέφερε ότι «ο σεισμός των 6,2 Ρίχτερ μάλλον χρονικά έφερε πιο κοντά τον μεγάλο σεισμό. Με τη μεταφορά της ενέργειας, το ρήγμα τεντώθηκε περισσότερο»...

Κάτοικος του Πέρα ανέφερε χαρακτηριστικά: «Αυτό που συμβαίνει με τις Αρχές και τους σεισμολόγους, η αίσθηση που έχουμε ως κάτοικοι της Πόλης, είναι σαν να οδηγούμε ένα αυτοκίνητο και οι τροχονόμοι να μας λένε πως θα έχουμε μετωπική σύγκρουση, αλλά δεν ξέρουμε πότε θα συμβεί και αν θα επιβιώσουμε και δεν ξέρουμε τι μπορούμε να κάνουμε για να σωθούμε».

Πάντως, μετά τα 6,2 Ρίχτερ οι τηλεπικοινωνίες λειτουργήσαν κανονικά, δεν υπήρξε κανένα πρόβλημα στην ύδρευση και στην ηλεκτροδότηση, ούτε σημειώθηκαν βλάβες στα δίκτυα φυσικού αερίου.

ΑΠΩΗ

Κατασκευές υψηλής τρωτότητας

Του ΕΥΘΥΜΗ ΛΕΚΚΑ

Ο σεισμός των 6,2 Ρίχτερ που εκδηλώθηκε στις 23 Απριλίου στη θαλάσσια περιοχή του κόλπου του Μαρμαρά, ΝΔ της Κωνσταντινούπολης, αποτελεί τον προάγγελο έντονων σεισμικής δραστηριότητας, η οποία αναμενόταν να εκδηλωθεί εδώ και περίπου οκτώ χρόνια.

Πράγματι, από το 2017, σύμφωνα με συγκλίνουσες εκτιμήσεις διεθνών ερευνητικών ομάδων, εισήλθαμε σε μια περίοδο υψηλότερης πιθανότητας εκδήλωσης έντονων σεισμικότητας, με επίπεδο εκδήλωσης σεισμών μέγιστου μεγέθους 7,5-7,8 Ρίχτερ οριζόμενο από τα γεωμετρικά χαρακτηριστικά του υποθαλάσσιου ρήγματος, συνολικού μήκους τάξεως 120 χιλιομέτρων.

Το τμήμα που ενεργοποιήθηκε είναι και το τελευταίο ανέπαφο τμήμα τα τελευταία 150 χρόνια, ενώ έχουν ενεργοποιηθεί όλα τα υπόλοιπα τμήματα που συγκροτούν τη μεγάλη τεκτονική δομή του ρήγματος της Ανατολίας, μήκους 1.300 χιλιομέτρων, που ξεκινάει από

Το 2017 εισήλθαμε σε μια περίοδο υψηλότερης πιθανότητας εκδήλωσης έντονων σεισμικότητας, με επίπεδο μέγιστου μεγέθους 7,5-7,8 Ρίχτερ.

την Κασπία Θάλασσα και καταλήγει στο ΒΑ Αιγαίο.

Το τελευταίο τμήμα που έχει δώσει μεγάλο σεισμό μεγέθους 7,8 Ρίχτερ είναι αυτό που διέρχεται από την πόλη της Νικομήδειας (Izmit), το οποίο ενεργοποιήθηκε στις 17 Αυγούστου 1999, προκαλώντας την καταστροφή των πόλεων της περιοχής (Νικομήδεια, Μπολού, Προύσα κ.ά.) με τραγικό απολογισμό 17.500 θύματα.

Η αναμενόμενη σεισμική δραστηριότητα συνθέτει υψηλό γεωδυναμικό κίνδυνο, που περιλαμβάνει όχι μόνον την εκλυόμενη σεισμική ενέργεια, αλλά επιπροσθέτως υποθαλάσσιες κατολισθήσεις, φαινόμενα καταβύθισης περιοχών και θαλάσσια γεωδυναμικά κύματα (τσουνάμι). Αυτά, σε συνδυασμό με την υψηλή τρωτότητα των κατασκευών (το 1/3 των κτιρίων της Πόλης είναι παλαιά, κατασκευασμένα χωρίς αντισεισμικό κανονισμό) και τον τεράστιο αριθμό των κατοίκων που υπερβαίνουν τα 17 εκατομμύρια, συνθέτουν ένα εφιαλτικό σενάριο για την Κωνσταντινούπολη. Άλλωστε, τα τελευταία 350 χρόνια η ιστορία επαναλήφθηκε τουλάχιστον τρεις φορές στην ίδια περιοχή.

Η μοναδική θέση της Πόλης, που δομήθηκε σε μία περιοχή απaráμιλλου φυσικού κάλους με τεράστια φυσικογεωγραφικά και γεωπολιτικά πλεονεκτήματα, οφείλεται αποκλειστικώς και μόνον στο γεωδυναμικό καθεστώς της, το οποίο ορίζεται, δυστυχώς, από τις μεγάλες ρηξιγενείς ζώνες και την υψηλότερη σεισμικότητα.

Ο δρ Ευθύμης Λέκκας είναι ομότιμος καθηγητής Τεκτονικής, Εφαρμοσμένης Γεωλογίας και Διαχείρισης Φυσικών Καταστροφών - ΕΚΠΑ, πρόεδρος Οργανισμού Αντισεισμικού Σχεδιασμού και Προστασίας.

Πολλές οικογένειες στην Κωνσταντινούπολη να διανυκτερεύουν στα πάρκα παρά στα σπίτια τους μετά την ισχυρή σεισμική δόνηση των 6,2 Ρίχτερ, ακόμη κι αν δεν διαθέτουν κατασκηνωτικό εξοπλισμό, όπως η συγκεκριμένη. Όσοι είχαν την οικονομική δυνατότητα μετακόμισαν σε νεότευκτα ξενοδοχειακά συγκροτήματα ή κατέφυγαν στα εξοχικά τους, στα μικρασιατικά παράλια.

«Μεγάλος σεισμός θα γίνει 100%, αλλά όχι τώρα»

Του ΣΤΑΥΡΟΥ ΤΖΙΜΑ

Ο σεισμός στην Κωνσταντινούπολη, δίχως θύματα ευτυχώς, προκάλεσε ανησυχίες και στις δύο πλευρές του Αιγαίου και προβληματισμό στους επιστήμονες για το εάν ήταν ο αναμενόμενος «μεγάλος σεισμός» που η θαλάσσια περιοχή του Μαρμαρά «χρυσάει» στην περιοχή. Με άλλα λόγια, τα 6,2 Ρίχτερ της Τετάρτης ήταν ο κύριος σεισμός ή ο πρόδρομος ενός μεγαλύτερου, που θα δοκιμάσει εκ νέου τις αντοχές της καταπονημένης από την καταστροφική δόνηση της Νικομήδειας το 1999, με τους χιλιάδες νεκρούς, Κωνσταντινούπολη;

Ο καθηγητής Γεωφυσικής του ΑΠΘ Κώστας Παπαζάχος ανήκει στους σεισμολόγους που θεωρούν ότι ο μεγάλος σεισμός θα γίνει «κατό τοις εκατό, αλλά όχι τώρα». «Το ρήγμα αυτό χρυσάει εκατό χρόνια τώρα έναν πολύ μεγάλο σεισμό και είναι θέμα χρόνου να

τον δώσει. Η τουρκική κοινωνία πρέπει να προετοιμαστεί μακροπρόθεσμα για μια πολύ ισχυρή δόνηση στην περιοχή της Κωνσταντινούπολης», λέει μιλώντας στην «Κ».

Ωστόσο, το ρήγμα της Ανατολίας, στο δυτικό άκρο του οποίου έσπασε ένα κομμάτι, ξεκινάει από την Αρμενία και διασχίζοντας εγκάρσια τη Βόρεια Τουρκία, «σβήνει» κάπου στις Βόρειες Σποράδες.

«Εργαστήριο» το Αιγαίο

Δεν είναι μόνο, όμως, η σεισμική τάφρος της Ανατολίας που «φέρει πιο κοντά» Έλληνες και Τούρκους σεισμολόγους. Ολόκληρο το Αιγαίο με τα πάμπολλα ρήγματα του, πολλά από τα οποία διασχίζουν τα ελληνοτουρκικά σύνορα, αποτελεί ένα πρώτης τάξεως «φυσικό εργαστήριο σεισμών», τη δραστηριότητα του οποίου παρακολουθούν οι δύο πλευρές και συνεργάζονται όταν

ο Εγκέλαδος το «αναστατώνει».

Πώς; «Στο επιστημονικό επίπεδο ανταλλάσσουμε δεδομένα σε πραγματικό χρόνο όταν γίνει ένας σεισμός. Εμείς έχουμε δεδομένα

«Η τουρκική κοινωνία πρέπει να προετοιμαστεί μακροπρόθεσμα για μια πολύ ισχυρή δόνηση στην περιοχή της Κωνσταντινούπολης», λέει στην «Κ» ο καθηγητής Κώστας Παπαζάχος.

από τους δικούς μας σεισμογράφους και εκείνοι από τους δικούς τους και τα θέτουμε ο ένας στη διάθεση του άλλου. Φυσικά υπάρχει και η μετά τον σεισμό συνεργασία, στο ανθρωπιστικό επίπεδο, έπειτα από μια καταστροφική δόνηση,

αλλά αυτό είναι ένα άλλο θέμα. Και οι δύο πλευρές παρακολουθούμε έναν σεισμό στα σύνορα ο κάθε ένας με τα δικά του «μάτια», με τη διαφορά ότι η Τουρκία έχει στα παράλια της, ανεπτυγμένο, ένα πολλαπλώς πιο πυκνό δίκτυο σεισμογράφων σε σχέση με το δικό μας δίκτυο. Οπωσδήποτε, ένα σεισμό στα σύνορα ενδιαφέρει και τους δυο μας, πώς τον κατέγραψε ο καθένας. Μολονότι εμείς ως επιστήμονες δεν είναι η δουλειά μας να εμπλεκόμαστε σε θέματα γεωπολιτικής, δεν παύουμε να έχουμε κάποιες φορές αναστολές σε σχέση με τη χρήση των δεδομένων. Σε κάθε περίπτωση, έχουμε συνεργασία».

Ο καθηγητής Παπαζάχος, απαντώντας στην ερώτηση για την κατάσταση στο ελληνικό σεισμολογικό δίκτυο, αναφέρει ότι «τα πράγματα βαίνουν προς βελτίωση μετά την απόφαση του υπουργείου να κάνει μια μεγάλη επένδυση σε σεισμογράφους και επιταχυν-

σιογράφους, που θα το αναβαθμίσουν σημαντικά. Επισμαίνει, ωστόσο, την έλλειψη σεισμολόγων λόγω συνταξιοδότησης και μη αντικατάστασής τους. «Του χρόνου ο μόνος σεισμολόγος που θα έχει απομείνει στο Εργαστήριο Γεωφυσικής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου και σε όλη τη Βόρεια Ελλάδα θα είμαι εγώ. Οι άλλοι συνταξιοδοτούνται. Από τους σαραντά σεισμολόγους έχουν φύγει ήδη οι μισοί στη σύνταξη και δεν έχουν αντικατασταθεί».

Η Σαντορίνη

Σχετικά με την εικόνα που καταγράφεται στην περιοχή της Σαντορίνης επισμαίνει πως «έχει προημώσει η κατάσταση, η σεισμική ακολουθία έχει σβήσει, αλλά σε κάθε περίπτωση έχουμε πυκνώσει τα δίκτυα παρακολούθησης σε μεγαλύτερο βαθμό από κάθε άλλη περιοχή της Ελλάδας, σε σημείο που ό,τι και να γίνει θα το ανιχνεύσουμε εγκαίρως».

KATHIMERINI
PRESENTS

green
agenda
CYPRUS SUMMIT

The ESG conference

THE 100 TRILLION CLEAN ENERGY TRANSITION
CHEAP AND SUSTAINABLE ENERGY IN CYPRUS: THE ROADMAP
RED III DIRECTION: HOW WE BECOME PROSUMERS
GREEN TRANSITION, FUNDING AND RISK MANAGEMENT
OUR MED, OUR LIVES
VODA.AI: EVERY WATER DROP COUNTS
THE AGRO TRANSITION AND HOW IT REFLECTS ON EVERYDAY LIFE
ELECTRIFICATION. HOW TO REMOVE THE SPEED BUMPS
CITIES ON THE GRILL. HOW TO MANAGE TEMPERATURE
GREEN TRANSITION OR WASHING? THE CEOS TAKE

19 May 2025
Hilton Nicosia

BOOK TICKET
ticketmaster.cy

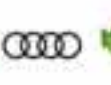
PLATINUM SPONSORS

Μίλος του Ουέστ | EUROBANK

GOLD SPONSOR

Ποιος Ντόναλντ θα είναι ο Τραμπ αύριο;

Οι πρώτες 100 ημέρες της θητείας του στιγματίστηκαν από αναρίθμητα εκτελεστικά διατάγματα, τη θυελλώδη επιβολή δασμών, τις άτσαλες παρεμβάσεις στα πολεμικά μέτωπα. Τέσσερις διακεκριμένοι αναλυτές κάνουν τον απολογισμό

Σφαίρες επιρροής

Ο Τραμπ «θεωρεί την Κίνα και τη Ρωσία λιγότερο ως εχθρούς και περισσότερο ως μέλη του ίδιου κλαμπ με τις ΗΠΑ – ως μεγάλες δυνάμεις, η καθεμία με δικές της σφαίρες επιρροής σε έναν μερκαντιλιστικό κόσμο».

Μάρα Ράντμαν
Πρώην σύμβουλος του Μπαράκ Ομπάμα σε θέματα εθνικής ασφαλείας

Ανύπαρκτες κρίσεις

«Αν ένας πρόεδρος μπορεί να διακηρύσσει την ύπαρξη ανύπαρκτων κρίσεων και να γίνεται πιστευτός, αυτό αποτελεί μια απειλή νέου τύπου για τη δημοκρατική διακυβέρνηση στις Ηνωμένες Πολιτείες».

Σιντ Μίλκис
Από τους κορυφαίους ερευνητές της αμερικανικής προεδρίας και συγγραφέας

Του ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ

Όσοι περίμεναν βουή και αντάρα, δεν απογοητεύθηκαν: στις πρώτες 100 ημέρες του, ο «Τραμπ ο 47ος» είναι πολύ πιο ανατρεπτικός από την αρχική έκδοσή. Σίγουρος για τις δυνάμεις του, απόλυτος κυρίαρχος στο κόμμα του και στην κυβέρνηση του, με το Κογκρέσο απρόθυμο να υπερασπιστεί τις εξουσίες του και τους ολιγάρχες της τεχνολογίας στο πλευρό του, ο Αμερικανός πρόεδρος επιχειρεί παράλληλα μια άνευ προηγουμένου συγκέντρωση ισχύος στο πρόσωπό του και τη ριζική αναμόρφωση της διεθνούς τάξης πραγμάτων που οι ίδιες οι Ηνωμένες Πολιτείες διαμόρφωσαν μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.

Μέχρι στιγμής, είναι σαφές ότι ο κόσμος αρνείται να προσαρμοστεί στις εμμονές του: η πολυδιαφημισμένη «Ημέρα της Απελευθέρωσης», που θα έφερνε μία νέα ισορροπία στο παγκόσμιο εμπόριο και θα τερμάτιζε τη «λεπλασία» των ΗΠΑ από τους εμπορικούς τους εταίρους, οδήγησε σε εξευτελιστική αναδίπλωση σε λιγότερο από μία εβδομάδα, με τη ζημιά να έχει ήδη γίνει: η αμερικανική οικονομία, με διαφορά η ισχυρότερη στον ανεπτυγμένο κόσμο πριν από τρεις μήνες, βρίσκεται πλέον αντιμέτωπη με το φάσμα του στασιμοληθωρισμού.

Στο γεωπολιτικό μέτωπο, η Μέση Ανατολή και η Ουκρανία παραμένουν στις φλόγες. Η αναζωπύρωση στη Μέση Ανατολή, με πρωτοβουλία της κυβέρνησης Νετανιάχου, είχε προκαλέσει τον θάνατο περισσότερων από 1.500 Παλαιστινίων έως τις αρχές της εβδομάδας, ενώ οι Ισραηλινοί προχωρούν χωρίς ενόχληση από τη Ουάσιγκτον στην εκ νέου κατοχή της Γάζας. Στο Ουκρανικό, ο Τραμπ, ενστικτωδώς πιο φιλικά διακείμενος προς τον Βλαντιμίρ Πούτιν, έχει αποτύχει να αποσπάσει οποιαδήποτε παραχώρηση από τη Μόσχα, ενώ πιέζει το Κίεβο να καταπεί μικρούς όρους στο όνομα μιας επισφαλούς ειρήνης.

Την ίδια στιγμή, ο Αμερικανός πρόεδρος έχει αποξενώσει τους κύριους συμμάχους των ΗΠΑ: τους Καναδούς, τους οποίους απειλεί να προσαρτήσει και να καταστρέψει την οικονομία τους· τους Ευρωπαίους, που παρακολουθούν με αυξανόμενη οργή τις επιθετικές του διαθέσεις απέναντι στη Γροιλανδία, τις προσβλητικές δημόσιες τοποθετήσεις του αντιπροέδρου του και τους δασμούς που έχει ήδη επιβάλει στην Ε.Ε.: και τους Ιάπωνες και τους Νοτιοκορεάτες, τους οποίους εκβιάζει να πληρώσουν αυξημένα «τέλη προστασίας» σε αντάλλαγμα για την επιβολή δασμών.

«Σφαίρες επιρροής»

Η Μάρα Ράντμαν, διακεκριμένη καθηγήτρια στην έδρα James R. Schlesinger του Miller Center (Πανεπιστήμιο της Βιρτζίνια) και πρώην σύμβουλος του Μπαράκ Ομπάμα σε θέματα εθνικής ασφαλείας, εντοπίζει ως το πιο ανησυχητικό χαρακτηριστικό της δεύτερης θητείας του Τραμπ «τη θεμελιωδώς διαφορετική προσέγγιση προς τον υπόλοιπο κόσμο» σε σχέση με την πρώτη του θητεία. «Αυτό που βλέπουμε στις πρώτες 100 ημέρες είναι ότι θεωρεί την Κίνα και τη Ρωσία λιγότερο ως εχθρούς και περισσότερο ως μέλη του ίδιου κλαμπ με τις ΗΠΑ – ως μεγάλες δυνάμεις η καθεμία με δικές της σφαίρες επιρροής σε έναν μερκαντιλιστικό κόσμο». Η κοσμοθεωρία του, ωστόσο, σημειώνει η πρώην αξιωματούχος του Λευκού Οίκου, δεν έχει βαθιές ρίζες, το οποίο σημαίνει ότι υπάρχουν σημαντικές εσωτερικές τριβές στην κυβέρνηση του μεταξύ απομονωτιστών όπως ο Τζ. Ντ. Βανς και υποστηρικτών μιας πιο παρεμβατικής εξωτερικής πολιτικής.

«Ο Τραμπ θέλει να κάνει συμφωνίες με τη Ρωσία και την Κίνα – και οι υπόλοιποι θα πρέπει απλώς να αντιμετωπίσουν τις συνέπειες», συνεχίζει η Ράντμαν. «Σε αυτό το πλαίσιο, δεν μου προκαλεί έκπληξη, δυστυχώς, ότι όλες οι δηλώσεις και οι ενέργειες του ίδιου και των στελεχών και υπουργών του ευνοούν με σαφή τρόπο τη Ρωσία και επιδεικνύουν αδιαφορία για το τι συνεπάγονται για την Ουκρανία και την υπόλοιπη Ευρώπη. Ουσια-

στικά, δίνουν το πράσινο φως στη Ρωσία να παραβιάζει την κυριαρχία των γειτονικών της χωρών».

Σχετικά με το Παλαιστινιακό, η Αμερικανίδα ειδικός θεωρεί κρίσιμο τον ρόλο των Σαουδαράβων: «Ο Τραμπ επιθυμεί να κάνει το επόμενο μεγάλο βήμα στις Συμφωνίες του Αβραάμ [την εδραίωση διπλωματικών σχέσεων μεταξύ Τελ Αβίβ και Ριάτ]. Η Σαουδική Αραβία έχει στενές σχέσεις με τη νέα αμερικανική κυβέρνηση και ο Μοχάμεντ μπιν Σαλμάν δεν θα προχωρήσει σε συμφωνία με το Ισραήλ χωρίς την εξασφάλιση σημαντικών κερδών για τους Παλαιστινίους».

Κίνα: αντιφάσεις και εντάσεις

Με την Κίνα, στο οικονομικό πεδίο, ο σερ Ρόμπιν Νίμπλετ, distinguished fellow στο Chatham House και επί χρόνια επικεφαλής της φημισμένης βρετανικής δεξαμενής σκέψης, βλέπει «δύο αντιφατικές προτεραιότητες» του νέου Λευκού Οίκου. Η μία είναι η μείωση του αχανούς ελλείμματος στο εμπόριο αγαθών· η άλλη είναι η ανάγκη χαλιναγώγησης του πληθωρισμού: «Ο Τραμπ και το επιτελείο του γνωρίζουν ότι η κακή διαχείριση ενός εμπορικού πολέμου με την Κίνα θα σημαίνει υψηλό κόστος –κυριολεκτικά– για τη βάση των υποστηρικτών του».

Αυτό έχει οδηγήσει σε μια πολιτική εκτόξευσης των δασμών, ανακοίνωσης μεγάλης λίστας εξαρέσεων και –αυτήν την εβδομάδα– δηλώσεων ότι το συνολικό επίπεδο των δασμών «θα μειωθεί σημαντικά». «Όλα αυτά χωρίς

διαπραγματεύσεις με την Κίνα – ο Τραμπ ουσιαστικά διαπραγματεύεται με τον εαυτό του», παρατηρεί ο Βρετανός αναλυτής.

Ταυτόχρονα, σημειώνει, ο Τραμπ συνεχίζει την πολιτική ανάσχεσης της Κίνας ως γεωπολιτικού παίκτη στον Ειρηνικό που εφάρμοζε η κυβέρνηση Μπάιντεν (βλ. την πώληση νέων F-16 στις Φιλιππίνες και τη συνεχιζόμενη στήριξη στην Ταϊβάν). Η επιμονή του Λευκού Οίκου για ειρηνευτική συμφωνία στην Ουκρανία και αναβίωση των οικονομικών σχέσεων με τη Ρωσία «εντείνει την αίσθηση ανησυχίας των Κινέζων».

Συνεπώς, καταλήγει ο Νίμπλετ, «εάν ο Τραμπ μπορεί να επιτύχει μια εμπορική συμφωνία με την Κίνα που διατηρεί τους δασμούς σε διαχειρίσιμα επίπεδα, και οι δύο πλευρές θα είναι ικανοποιημένες. Αλλά αυτό δεν θα αλλάξει τη βαθιά και αυξανόμενη αίσθηση δυσπιστίας μεταξύ τους, την οποία ο ίδιος έχει επιδείνωσει».

Το εσωτερικό μέτωπο

Ενώ συμβαίνουν όλα αυτά στον ευρύτερο κόσμο, ο Τραμπ εφαρμόζει αδυσώππτα ένα σχέδιο ενίσχυσης της εκτελεστικής εξουσίας, που ήδη έχει δοκιμάσει τις βασικές αρχές του αμερικανικού Συντάγματος, από την πρωτοκαθεδρία του Κογκρέσου και τη διαίρεση των εξουσιών έως την ελευθερία του λόγου. Στο στόχαστρό του έχουν βρεθεί οι πάντες που θεωρεί ότι συμμετείχαν στη δαιμονιοποίηση του και στην εργαλειοποίηση του δικαστικού συστήματος εναντίον του: τα πανεπιστήμια, τα κατεστι-

Τα καπελάκια με το σύνθημα «Κάντε την Αμερική Μεγάλη Ξανά» δεν λείπουν ποτέ από το Οβάλ Γραφείο. Το πώς αντιλαμβάνεται αυτό το «μεγαλείο» ο Ντόναλντ Τραμπ έχει ήδη διαφανεί από την πρώτη ημέρα της δεύτερης θητείας του με μαπαράζ παρεμβάσεων, εντός και εκτός συνόρων. Για την ώρα, ο υπόλοιπος κόσμος αρνείται να έρθει στα «μέτρα» του Αμερικανού προέδρου. Και η συνέχεια αναμένεται απρόβλεπτη.

αμερικανική ιστορία, είναι ότι «επικαλείται καταστάσεις εκτάκτου ανάγκης που δεν υπάρχουν», λέει στην «Κ» ο Σιντ Μίλκис, ένας από τους κορυφαίους ερευνητές της αμερικανικής προεδρίας και συγγραφέας (μαζί με τον Νικόλας Τζέικομς) του βιβλίου «Subverting the Republic: Donald J. Trump and the Perils of Presidentialism», που θα κυκλοφορήσει τον Ιούνιο. «Αν ένας πρόεδρος μπορεί να διακηρύσσει την ύπαρξη ανύπαρκτων κρίσεων και να γίνεται πιστευτός, αυτό αποτελεί μία απειλή νέου τύπου για τη δημοκρατική διακυβέρνηση στις Ηνωμένες Πολιτείες», λέει.

Κάτι άλλο που είναι άνευ προηγουμένου, σύμφωνα με τον Μίλκис, είναι ο βαθμός υποταγής του κυβερνώντος κόμματος στον πρόεδρο. «Η δράση του Κογκρέσου για τον έλεγχο του προέδρου ήταν πάντα πιο αποτελεσματική όταν ήταν διακομματική», σημειώνει. «Οι Ρεπουμπλικανοί στο Κογκρέσο σήμερα, ωστόσο, έχουν απαρνηθεί πλήρως την αφοσίωσή τους στον θεσμό που υπηρετούν υπέρ της αφοσίωσής τους στον Τραμπ. Πρόκειται για μία πραγματικά ακραία κατάσταση, που υπονομεύει αποφασιστικά τη λειτουργία του συστήματος των αντιβάρων».

Από την άλλη, ο Αμερικανός καθηγητής βρίσκει ελπίδα στην «αφύπνιση» των Δημοκρατικών. «Έχουν καταφέρει να αναδείξουν το πραγματικό ζήτημα σχετικά με τον Αμπρέγο-Γκαρθία [τον μετανάστη που διέμενε νόμιμα στο Μέριλαντ και εστάλη παρνόμως και εκ παραδρομής στη φυλακή υψίστης ασφαλείας στο Ελ Σαλβαδόρ] – το αν μπορεί η κυβέρνηση να απελάσει κάποιον με συνοπτικές διαδικασίες και χωρίς δικαίωμα ακρόασης. Οι συγκεντρώσεις που έχουν διοργανώσει σε περιφέρειες των Ρεπουμπλικανών παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον – όπως και τα τεράστια πλήθη στις εμφανίσεις του Μπέρνι Σάντερς με την Αλεξάντρια Οκάσιο-Κορτέζ».

Επιπλέον, σημειώνει, «τα δικαστήρια μέχρι στιγμής έχουν καταφέρει να θέσουν όρια στον Τραμπ, ειδικά όσον αφορά τις φιλοδοξίες του για μαζικές απελάσεις – και αυτό παρότι η μεταναστευτική πολιτική είναι από τα πεδία όπου η εξουσία του προέδρου έχει υπερδιογκωθεί μετά την 11η Σεπτεμβρίου».

Δημοσκοπική κατιούσα

Αξιοσημείωτος είναι επίσης ο αυξανόμενος σκεπτικισμός της κοινής γνώμης απέναντι στον ανεμοστρόβιλο Τραμπ. Όπως εξηγεί στην «Κ» ο Κάιλ Κόντικ, εκτελεστικός διευθυντής του Sabato's Crystal Ball στο Center for Politics του Πανεπιστημίου της Βιρτζίνια, μέχρι πρότινος ήταν συνηθισμένο ο Τραμπ να απολαμβάνει υψηλότερα ποσοστά επιδοκμασίας στην οικονομία από ό, τι για το συνολικό του έργο. Ειδικά εξαιτίας της αλλοπρόσας δασμολογικής πολιτικής του, «έχει πλέον χάσει αυτό το πλεονέκτημα».

Είναι χαρακτηριστικό ότι, σε δημοσκόπηση του Pew Research που δημοσιεύθηκε την περασμένη Τετάρτη, το ποσοστό επιδοκμασίας για τον Τραμπ έχει πέσει στο 40% – επτά μονάδες χαμηλότερα από το σημείο όπου βρισκόταν σε δημοσκόπηση του ίδιου ινστιτούτου προ δύομιση μηνών. Σε δημοσκόπηση του Ipsos για το Reuters την ίδια ημέρα, μόλις το 37% εξέφραζε θετική γνώμη για τους χειρισμούς του στην οικονομία – το χαμηλότερο ποσοστό που έχει καταγραφεί από τον Ιανουάριο του 2017.

Αλλά και στο μεταναστευτικό, που οι Ρεπουμπλικανοί εξακολουθούν να θεωρούν προνομακό τους πεδίο, οι αριθμοί του Τραμπ επιδεινώνονται. Η κοινή γνώμη, εξηγεί ο Κόντικ, «είναι συχνά “θερμοστατική” στις απόψεις της: μπορεί να γίνει πιο συντηρητική κατά τη διάρκεια μιας αριστερής κυβέρνησης ή πιο φιλελεύθερη όταν κυβερνά η Δεξιά». Ο εκλογικός αναλυτής του Center for Politics πιθανολογεί ότι κάτι τέτοιο συμβαίνει τώρα με τον Τραμπ: «Οι ψηφοφόροι είναι γενικά υπέρ καταστολής της μετανάστευσης, αλλά η υπόθεση Αμπρέγο-Γκαρθία έχει λάβει πολλή προσοχή και μπορεί να θεωρηθεί ότι ο Τραμπ το έχει παρακάνει».

Το κάσμη με το Πεκίνο

«Εάν ο Τραμπ μπορεί να επιτύχει μια εμπορική συμφωνία με την Κίνα που διατηρεί τους δασμούς σε διαχειρίσιμα επίπεδα, και οι δύο πλευρές θα είναι ικανοποιημένες. Αλλά αυτό δεν θα αλλάξει τη βαθιά και αυξανόμενη αίσθηση δυσπιστίας μεταξύ τους».

Σερ Ρόμπιν Νίμπλετ
Distinguished fellow στο Chatham House

«Θερμοστάτης» τα γκάλοπ

Η κοινή γνώμη «είναι συχνά “θερμοστατική” στις απόψεις της: μπορεί να γίνει πιο συντηρητική κατά τη διάρκεια μιας αριστερής κυβέρνησης ή πιο φιλελεύθερη όταν κυβερνά η Δεξιά».

Κάιλ Κόντικ
Εκτελεστικός διευθυντής του Sabato's Crystal Ball στο Center for Politics του Πανεπιστημίου της Βιρτζίνια

Η λιτή, βαριά «διαθήκη» του

Το έργο που πρέπει να συνεχίσει ο εκλεκτός του κονκλαβίου για να τονωθεί ο καρδιακός παλμός του Βατικανού

Της **ΞΕΝΙΑΣ ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ**

Κάτω από την καθλωτική οροφή της Καπέλα Σιστίνα στη Ρώμη, οι 133 από τους 135 καρδινάλιους με δικαίωμα ψήφου και μέσο όρο ηλικίας τα 70,4 έτη (δύο εξ αυτών έλεγαν μέχρι προχθές ότι δεν θα μπορέσουν να παραστούν γιατί είναι ασθενείς) θα βρεθούν σε λίγες μέρες κλειδωμένοι μαζί με μια χούφτα αξιωματούχους και γιατρούς μέχρις ότου αποφασίσουν ποιος θα διαδεχθεί τον Πάπα Φραγκίσκο που κηδεύθηκε χθες. Ο θάνατος του Πάπα Φραγκίσκου «επισφραγίζει» το τέλος στη 12ετή θητεία του που συντάραξε την Καθολική Εκκλησία, αφού αμφισβήτησε τις παραδοσιακές της θέσεις για την ομοφυλοφιλία, το διαζύγιο και εν μέρει τις γυναίκες, υιοθέτησε μια ρητορική απλή και κατανοητή κι έκανε τολμηρές παρεμβάσεις για πολιτικά και κοινωνικά ζητήματα, όπως το μεταναστευτικό, η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία, ο πόλεμος στη Γάζα και η κλιματική αλλαγή. Υπενθυμίζεται ότι μία μέρα προτού πεθάνει, ανήμερα το Πάσχα, είχε συνάντηση με τον Αμερικανό αντιπρόεδρο Τζέι Ντι Βας. Ταξίδεψε πολύ, περισσότερο από κάθε άλλο προκάτοχό του, προηγάγε τον διαθρησκευτικό διάλογο και δεν φοβήθηκε την αυτοκριτική. Αν το Βατικανό ήταν συνυφασμένο με τη μυστικοπάθεια, το δέος και τις θεωρίες συνωμοσίας που προκαλεί ο περικλειστος θεσμός, ο Φραγκίσκος πέτυχε την απομυθοποίηση και αποδαίμονοποίησή του, φέρνοντας τους πιστούς πιο κοντά. Το πλήθος που συγκεντρώθηκε για να προσκυνήσει τη σορό του είναι απτή απόδειξη του ανοίγματος αυτού. «Η κουλτούρα της ευημερίας που μας ωθεί να σκεφτόμαστε μόνο τους εαυτούς μας, μας καθιστά αναισθητους στις κραυγές των άλλων. Μας οδηγεί στην παγκοσμιοποίηση της αδιαφορίας», είχε διακηρύξει επισκεπτόμενος τους μετανάστες στην ιταλική νήσο Λαμπεντούζα το 2013.

Φοβού τα αουτσάιντερ

Δύσκολα μπορεί κανείς να μιλήσει για επικρατέστερους διαδόχους του, αφού σύμφωνα με ένα ιταλικό ρητό σπάνια επιβεβαιώνονται οι προβλέψεις: «Μπήκε στο κονκλάβιο Πάπας και βγήκε καρδινάλιος». Από τους τελευταίους έξι Πάπες ο μόνος που λογιζόταν ως φαβορί ήταν ο Βενέδι-

Ο Πάπας Φραγκίσκος άφησε πίσω του πλούσιο πνευματικό έργο και ένα θρόνο ο οποίος περιμένει τον επόμενο Ποντίφικα. Οι «Πρεφερίτι», οι επικρατέστεροι δηλαδή, υπάρχουν, αλλά υπάρχει και μια παλιά ιταλική παροιμία που λέει: «Μπήκε στο κονκλάβιο Πάπας και βγήκε καρδινάλιος». Οι επόμενες μέρες στην Αγία Εδρα εκτός από προεχρή θα έχουν «σκληρό» παρασκήνιο.

κτος το 2005. Ο ίδιος ο Φραγκίσκος επαλήθευσε τον κανόνα ότι στο τέλος επικρατούν τα αουτσάιντερ, καθώς η ανάδειξή του το 2013 θεωρήθηκε μεγάλη έκπληξη. Παρά τη μεταστροφή που επέφερε στο ύφος της Καθολικής Εκκλησίας, πολλοί επισημαίνουν ότι οι αλλαγές του ήταν επιδερμικές και ατελείς. Το πρώτο ερώτημα λοιπόν είναι κατά πόσον ο διάδοχος του Φραγκίσκου θα είναι εξίσου προοδευτικός με εκείνον και αν θα ολοκληρώσει το έργο ανανέωσης της Καθολικής Εκκλησίας που εγκαίνιασε ή αν θα προέλθει από τις τάξεις των συντηρητικών υποψηφίων. Ένας από τους λόγους συρρίκνωσης του ποιμνίου των βαπτισμένων Καθολικών στον δυτικό κόσμο θεωρείται η αρτηριοσκληρωτική στάση της Εκκλησίας σε ζητήματα όπως οι αμβλώσεις, τα δικαιώματα των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων, η χειροτονία των γυναικών, καθώς και τα αλλεπάλληλα σκάνδαλα σεξουαλικής κακοποίησης ανηλίκων, τα οποία επιχείρησε επί μακρόν να συγκαλύψει. Το δεύτερο κριτήριο για την εκλογή του νέου Πάπα είναι γεωγραφικό: ενώ έχει περιοριστεί η απήχυσή της στις ΗΠΑ (-20% από το 2007) και τις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες, η επιρροή της Καθολικής

Εκκλησίας αυξάνεται σε χώρες της Ασίας και της Αφρικής, με αποτέλεσμα να πληθαίνουν οι πιθανότητες ο επόμενος Πάπας να προέρχεται από μια χώρα εκτός Δύσης. Αξίζει να σημειωθεί ότι ακόμη και ο Φραγκίσκος ήταν μεν ο πρώτος Πάπας από τη Λατινική Αμερική, αλλά ήταν παιδί Ιταλών μεταναστών στην Αργεντινή. Για πρώτη φορά άλλωστε στην ιστορία του θεσμού λιγότεροι από τους μισούς που έχουν δικαίωμα ψήφου στο κονκλάβιο είναι Ευρωπαίοι. Ταυτόχρονα όμως υπάρχει μια καίρια αντίφαση σε αυτό το σημείο, αφού στις χώρες αυτές της Αφρικής και της Ασίας, στις οποίες η Καθολική Εκκλησία έχει τη μεγαλύτερη δυναμική, οι κοινωνίες είναι πολύ πιο συντηρητικές και πιθανότατα θα προτιμούσαν έναν Ποντίφικα με παραδοσιακές θρησκευτικές απόψεις.

Πιθανοί διάδοχοι

Το 80% των μελών του κολεγίου των καρδινάλιων έχει διοριστεί από τον ίδιο τον Πάπα Φραγκίσκο, γεγονός που αυξάνει τις πιθανότητες να αναδειχθεί ένας διάδοχος που θα έχει παρόμοιο ύφος και απόψεις με εκείνον. Αυτό όμως δεν προεξοφλεί απαραίτητα ότι στη μάχη προοδε-

τικών-συντηρητικών θα επικρατήσει ένα μέλος από την πρώτη ομάδα, γιατί οι διορισμοί του ανήκουν και στις δύο κατηγορίες. Ένα στοιχείο που ενδέχεται να περιπλέξει τις διαβουλεύσεις είναι το γεγονός ότι οι περισσότεροι καρδινάλιοι - νέα μέλη του κονκλαβίου δεν γνωρίζονται μεταξύ τους, αφού προέρχονται από κάθε γωνιά της υφηνλίου. Ο Φίλιππνέζος Λουίς Αντόνιο Γκόκιμ Τάγκλε, 67 ετών, αποκαλείται «Ασιάτης Φραγκίσκος». Η χώρα καταγωγής του διαθέτει τον αριθμό-ρεκόρ των πέντε καρδινάλιων στο κονκλάβιο και θα μπορούσε να ασκήσει σημαντικό λήμπινγκ υπέρ του, αν όλοι συμφωνήσουν να στηρίξουν τον συμπατριώτη τους. Συμμερίζεται τις θέσεις του Φραγκίσκου στο μεταναστευτικό και τα άτομα ΛΟΑΤΚΙ+, τις μονογονεϊκές οικογένειες και τους χωρισμένους. Ο Ιταλός Πιέτρο Παρολίν, 70 ετών, ήταν ο στενότερος συνεργάτης του Φραγκίσκου, είχε κρη αναπληρωτή του και υπό αυτή την έννοια θα μπορούσε να θεωρηθεί φαβορί για τη διαδοχή του. Είναι όμως άνθρωπος της γραφειοκρατίας του Βατικανού και δεν έχει τις επικοινωνιακές αρετές του Πάπα Φραγκίσκου. Ο 60άρης Πιερματίστα Πιτοσμπάλα, Λατίνος Πατρι-

άρχης της Ιερουσαλήμ, γεφυρώνει πολλούς κόσμους με τις ιδιότητές του. Είναι Ιταλός κι έχει παίξει ρόλο ειρηνοποιού μετά τις επιθέσεις της Χαμάς στο Ισραήλ: αφενός προσέφερε εαυτών ως όμηρο για να απελευθερωθούν παιδιά και αφετέρου επέκρινε την ισραηλινή πολιτική στη Γάζα. Είτε ο 76χρονος Γκανέζος Πίτερ Τούρκσον είτε ο 65χρονος Κονγκολέζος Φριντολίν Μπιεσούνγκου θα μπορούσε να γίνει ο πρώτος Αφρικανός Πάπας τα τελευταία 1.500 χρόνια. Αμφότεροι θεωρούνται ότι κλίνουν προς το συντηρητικό στρατόπεδο. Σοβαρές πιθανότητες έχει και ο 72χρονος Ούγγρος Πίτερ Ερντο, Αρχιεπίσκοπος Βουδαπέστης, θερμός υποστηρικτής των παραδοσιακών καθολικών διδασκών, ο οποίος έχει καταφέρει να χτίσει γέφυρες με τον προοδευτικό κόσμο του Φραγκίσκου. Αν και όχι ιδιαίτερα χαρισματικός, θα μπορούσε να απευθυνθεί σε εκείνους που επιζητούν μια πιο στέρεη παπική θητεία. Η εγγύτητά του όμως με τον Ούγγρο πρωθυπουργό Βίκτορ Ορμπαν σκιάζει την υποψηφιότητά του.

Ο καπνός

Αν και η ψήφος είναι μυστική αυτό δεν σημαίνει ότι δεν υπόκειται σε ίντριγκες, φατριές και ανελέητο λήμπινγκ. Υστερα από κάθε γύρο ψηφοφορίας τα ψηφοδέλτια καίγονται. Αν ο καπνός που βγαίνει από την καμινάδα είναι μαύρος (αυτό συμβαίνει με την προσθήκη χημικών) υποδηλώνει ότι η αναμέτρηση υπήρξε ατελέσφορη. Ο λευκός καπνός πάλι απειχεί την επιτυχή έκβαση της διαδικασίας και συνοδεύεται από την ιαχή «Annuntio vobis gaudium magnum: Habemus Papam» (Σας ανακοινώνω με μεγάλη χαρά: Έχουμε Πάπα). Ο Πάπας Φραγκίσκος έθεσε τα θεμέλια της ανανέωσης, χωρίς όμως να δημιουργήσει τις απαραίτητες δομές για τη μόνιμη εδραίωσή της. Ο Γερμανός δημοσιογράφος Πάτρικ Σβαρτς της εφημερίδας Zeit τον συνέκρινε με τον Μικαήλ Γκορμπατσόφ, που εγκαίνιασε μεν την περεστρόικα, αλλά απέτυχε να ολοκληρώσει τις μεταρρυθμίσεις στη Σοβιετική Ένωση, οδηγώντας τελικά στη διάλυσή της. Ο διάδοχος του Πάπα Φραγκίσκου θα κρίνει το μέλλον της Καθολικής Εκκλησίας. Η αποστολή του θα είναι ζωτικής σημασίας για τη συνολική της κατεύθυνση.

Ο Πάπας ως σάρκινος άνθρωπος

Του **ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ**

Πριν από λίγους μήνες εκδόθηκε η αυτοβιογραφία του Πάπα Φραγκίσκου. Το σημαντικότερο θεολογικό μήνυμα που ήθελε να στείλει δεν προκύπτει από το θεολογικό - δογματικό, αλλά από το πραγματολογικό μέρος του βιβλίου. Από την αφήγηση της ζωής ενός σάρκινου ανθρώπου. Ο Πάπας Φραγκίσκος εμφανίζεται στο βιβλίο αυτό ως ένας κανονικός άνθρωπος. Αλλωστε η ενσάρκωση, η ενανθρώπιση είναι το μέγα θαύμα. Και αυτό το λέει σε κάθε δυνατό τόνο ο Πάπας Φραγκίσκος.

Κατ' αρχάς, γιατί θέλει να συνοψίσει μια εκκλησιολογία για την Καθολική Εκκλησία. Μας δίνει ότι την αντιλαμβάνεται ως τον λαό του Θεού. Ο Χριστός υπάρχει μέσα στο σώμα του λαού του (Corpus Mysticum). Θέλει να έχουν οι κληρικοί και ο ίδιος την οσμή του απλού ανθρώπου. Η οσμή της εκκλησίας είναι η μυρωδιά των απλών και φτωχών ανθρώπων («Μη φοβάστε την τριβή με τον κόσμο»). Θαυμάζει τους ιερείς των παραγκουπόλεων, των φυλακών, της μιζέριας του κόσμου από την οποία προκύπτει η Misericordia, το έλεος, που είναι η βασική έννοια για τον Πάπα Φραγκίσκο.

Η ζωή του ήταν η ζωή ενός ανθρώπου με διλήμματα, με αμφιβολίες, με παλινδρομήσεις. Δεν ήταν εύκολο να βρει και να δηλώσει την κλίση του. Στην εκκλησιολογία του

Φραγκίσκου έχει σπουδαία θέση η ιερατική κλίση. Την περιγράφει με γλαφυρό τρόπο, αφηγούμενος πόσες φορές πήγε στον Άγιο Λουδοβίκο των Γάλλων (San Luigi dei Francesi) στη Ρώμη για να δει το διάσημο έργο του Καραβάτζο «Η κλίση του Αγίου Ματθαίου» (Vocazione di San Matteo).

Η θεολογία του Πάπα Φραγκίσκου εκφράζεται με το προσωπικό του παράδειγμα, διά του οποίου δίδασσε. Ήταν απαραίλλη το παπικό ύφος του Φραγκίσκου. Οι απλουστεύσεις, η διαμονή, η αμφίεση, η λειτουργιολογική του αντίληψη. Και βέβαια η αντίληψή του για τη διοίκηση της Αγίας Εδρας, την Curia Romana. Οι επιλογές επίσης των καρδινάλιων ήταν συχνά εντυπωσιακές, όπως έγινε πρόσφατα με την επιλογή του Αυστραλού καρδινάλιου, που είναι ένας νέος σε ηλικία ελληνορόρηθος επίσκοπος ουκρανικής καταγωγής. Αυτό συνδέεται και με ένα στοιχείο που το αναφέρει με μεγάλη διακριτικότητα και σεμνότητα, πως το κονκλάβιο έχει μνήμη, και μπορεί να βρει κανείς την προεκκίνηση του επόμενου Πάπα στις ψηφοφορίες που γίνονται στο προηγούμενο κονκλάβιο. Κάτι που η πρόσφατη ταινία «Το κονκλάβιο», που διεκδικησε πολλά Όσκαρ, δεν το αναδεικνύει. Ο καρδινάλιος Μπεργκόλιο είχε λάβει μεγάλο αριθμό ψήφων στο κονκλάβιο που εξέλεξε το 2005 τον Βενέδικτο ΙΣΤ'.

Αυτή όλη η αντίληψη του επι-

στεγάζεται από το ακόμη πιο εντυπωσιακό στοιχείο της πνευματικότητας του, που είναι το χούμορ του. Πάπας ανθρώπινος. Πάπας ο οποίος δεν κάνει χρήση των συμβόλων της εξουσίας του της οιονής μοναρχικής, αλλά και Πάπας που αυτοσαρκάζεται. Μετά την εκλογή του, στο πρώτο γεύμα με τους καρδινάλιους, υπό λιτές συνθήκες, στον ξενώνα της Αγίας Μάρθας, του ζήτησαν να κάνει μια πρόποση και αυτή ήταν: «Εύχομαι να σας συγχωρέσει ο Θεός γιατί με εκλέξατε». Πριν από λίγες εβδομάδες ακούσαμε τον επικεφαλής της ιατρικής ομάδας που τον παρακολουθούσε να κάνει την εξής ανακοίνωση: «Ο Πάπας έχει πλήρη επαφή, συνεργάζεται, έχει πολύ καλή διάθεση, διότι όταν τον προσφώνησα το πρωί, “Αγιε Πατέρα”, μου απάντησε, “ναι, Αγιε Υιέ”».

Είχε προφανώς εξ αρχής συνείδηση των δυνατοτήτων του και της ευκαιρίας που διέθετε ώστε να διαμορφώσει μια κατάσταση για την Καθολική Εκκλησία και το μέλλον της. Η πολιτική του θεολογία ήταν επηρεασμένη από τη λατινοαμερικανική καταγωγή του, από τη θεολογία της απελευθέρωσης. Θεωρούσε ότι το πρωταρχικό μήνυμα του Ευαγγελίου είναι βαθιά κοινωνικό, ανατρεπτικό, ριζοσπαστικό, εξισωτικό: «Οι πτωχοί έχουν πολύ μεγάλο πλεονέκτημα στη διεκδίκηση της βασιλείας των ουρανών». Η αντίληψή του για αυτό που λέγεται πολιτική, Δημοκρατία, παρών

κόσμος, διεθνές σύστημα διακυβέρνησης, ήταν σαφής, απλή, αλλά και έμπρακτη. Και γι' αυτό τον αντιμετώπιζαν με προσοχή αλλά και επιφυλακτικότητα, αυτοί που θεωρούν ότι έχουν τη δυνατότητα να διαμορφώνουν τους πραγματικούς συσχετισμούς, την κατάσταση του κόσμου. Η επίσημη επίσκεψή του στον Λευκό Οίκο στην πρώτη θητεία Τραμπ κύλησε ομαλά. Δεν θα έχουμε όμως την ευκαιρία να δούμε δεύτερη τέτοια επίσκεψη.

Τον απασχολούσε κατεξοχήν η στάση της Εκκλησίας απέναντι στους «αμαρτωλούς». Η Εκκλησία είναι των αμαρτωλών. Το μέγα μυστήριο είναι, βεβαίως, η Θεία Ευχαριστία, αλλά για τη θεολογία των προσώπων ο Φραγκίσκος θεωρεί ότι το κρίσιμο είναι η εξομολόγηση και η άφεση, η συγχώρεση. Λέει χαρακτηριστικά: «Έχω συγχωρέσει όλους όσους έχουν εξομολογηθεί σε εμένα πλην ενός», που δεν του έδωσε άφεση και στην πραγματικότητα τον ώθησε να βρει έναν άλλο πνευματικό. Ήταν συγχωρητικός για όλους τους «αμαρτωλούς», διότι αποδεχόταν κάθε τι το ανθρώπινο, τίποτα δεν του ήταν ξένο. Δεν μπορούσε να πει κάτι διαφορετικό από το δόγμα της Εκκλησίας, για την ομοφυλοφιλία, την αμβλωση, τον γάμο των ομοφύλων, τους ήθελε όμως όλους στην αγκαλιά της Εκκλησίας και στο μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας. Προώθησε στη διοίκηση της Εκκλησίας και της Πόλης του Βατικανού γυναίκες, η θέση του ήταν

ότι η ιδιότητα της γυναίκας είναι κάτι σημαντικότερο από τη διακονία του κληρικού. Αυτό δεν λύνει προφανώς το πρόβλημα της συμμετοχής των γυναικών στον κλήρο.

Είχα την ευκαιρία να συναντησες μαζί του στη θρονική εορτή του Οικουμενικού Πατριαρχείου τον Νοέμβριο του 2014 και την ωραία εμπειρία του κοινού γεύματος στην Πατριαρχική Τράπεζα μετά την πατριαρχική και συνοδική λειτουργία, στην οποία παρίστατο και απηγγέιλε το Πάτερ Ημών, ως εκ τούτου έχω μια προσωπική αίσθηση του Πάπα Φραγκίσκου μέσα σε ορθόδοξη περιβάλλον.

Πώς θα έγραφε, λοιπόν, ένα παρόμοιο αυτοβιογραφικό βιβλίο ένας ορθόδοξος θρησκευτικός ηγέτης; Πού διαφέρει η πνευματικότητα, σε ποιο στοιχείο, σε ποιο χρώμα, σε ποια αίσθηση; Ίσως ο τίτλος να ήταν όχι «Ελπίδα» αλλά «Ανάσταση». Αν όμως ο Πάπας Φραγκίσκος προλάβαινε να ετοιμάσει τη δεύτερη έκδοση της αυτοβιογραφίας του, είμαι βέβαιος ότι θα έκανε αυτή την προσθήκη στον τίτλο.

Ο κ. Ευάγγελος Βενιζέλος είναι πρώην αντιπρόεδρος της κυβέρνησης και υπουργός Εξωτερικών, ομότιμος καθηγητής Συνταγματικού Δικαίου στη Νομική Σχολή ΑΠΘ. Το κείμενο προέρχεται από ομιλία στην εκδήλωση παρουσίασης της ελληνικής έκδοσης της αυτοβιογραφίας του Πάπα Φραγκίσκου («Ελπίδα», εκδόσεις Gutenberg, 2025).

Αγγιξε θέματα που ήταν ταμπού

Κατά τη δεκαετή θητεία του ο Φραγκίσκος αμφισβήτησε τις παραδοσιακές θέσεις του Βατικανού για την ομοφυλοφιλία, το διαζύγιο (εν μέρει), τις γυναίκες κι έκανε τολμηρές παρεμβάσεις για πολιτικά και κοινωνικά ζητήματα.

Σχεδόν όλοι τους «παιδιά» του

Το 80% των μελών του κολεγίου των καρδινάλιων έχει διοριστεί από τον ίδιο τον Πάπα Φραγκίσκο, γεγονός που αυξάνει τις πιθανότητες να αναδειχθεί ένας διάδοχος ο οποίος θα έχει παρόμοιο ύφος και απόψεις με εκείνον.

Βίοι παράλληλοι για τον Νταουρέν Κουρουγκλίεβ και τη Μαρία Πρεβολαράκη. Και για τους δύο, η πάλι αποτέλεσε αρχικά παιχνίδι και στη συνέχεια διέξοδο για μια καλύτερη ζωή. Οι παράλληλοι δρόμοι τους συναντήθηκαν όταν ο Νταουρέν επέλεξε να αγωνιστεί με τα «γαλανόλευκα» και πριν από λίγες ημέρες απέκτησαν κάτι κοινό: αναδείχθηκαν πρωταθλητές Ευρώπης.

Συνεντεύξεις στη ΣΠΥΡΙΔΟΥΛΑ ΣΠΑΝΕΑ

Με τον παππού του, ο οποίος δηλώνει ο μεγαλύτερος θαυμαστής του.

Νταουρέν Κουρουγκλίεβ

Εκεί πάλευαν και με αρκούδες...

Γεννημένος στη «χώρα των βουνών», το Νταγκεστάν, ο Νταουρέν Κουρουγκλίεβ μυήθηκε από μικρό παιδί στο εθνικό άθλημα της περιοχής, την πάλη. Με DNA παλαιστικό και με όνομα «δανεισμένο» από έναν σπουδαίο προπονητή, πολύ γρήγορα ο μικρός Νταουρέν ξεχώρισε στις παλαιστές. Αρχικά στις ρωσικές και αργότερα στις διεθνείς. Ο πόλεμος όμως, κατά τον Θουκυδίδη, είναι «βίαιος διδάσκαλος». Ο παλαιστής της ελευθέρας αναζητσε μια άλλη πατρίδα και συνεχίζει να αγωνίζεται για η κληρονομιά της Ελλάδας στο άθλημα αποτέλεσε πρόσθετο βάρος στη ζυγαριά της επιλογής του. Τρία χρυσά ευρωπαϊκά μετάλλια και ένα χάλκινο ολυμπιακό «βάφτηκαν» γαλανόλευκα και ο 32χρονος, όπως δηλώνει στην «Κ»,

να παίξω και να κερδίσω», μας είπε ο 32χρονος πρωταθλητής Ευρώπης του 2025.

Το πρώτο ευρωπαϊκό μετάλλιο του Νταουρέν ήρθε το 2017, με τα χρώματα της Ρωσίας. Λίγα χρόνια αργότερα, στη ζωή του μπήκε ο πόλεμος. Και οι απαγορεύσεις. Το 2023 άλλαξε αθλητικό διαβατήριο και όταν τον ρωτήσαμε εάν μετάνιωσε που ήρθε στην Ελλάδα, η απάντησή του ήταν άμεση: «Ούτε λεπτό. Ολοι εδώ με αγάλιασαν από την πρώτη στιγμή και προσπάθησαν να με βοηθήσουν. Καταβαίνω μέσα μου ότι χαίρονται που επέλεξα να αγωνιστώ για την Ελλάδα. Και εγώ τώρα τη νιώθω σαν δεύτερη πατρίδα μου. Ο κρατικός μηχανισμός κινητοποιήθηκε άμεσα για να πάρω τα χαρτιά που έπρεπε και πολύ γρήγορα άκουσα

τον ελληνικό εθνικό ύμνο από το πρώτο σκαλί του ευρωπαϊκού βήθρου, το 2023, στο Ζάγκρεμπ».

Τρία χρυσά ευρωπαϊκά μετάλλια με την Ελλάδα, με το πρόσφατο να είναι το πιο δύσκολο, καθώς ήρθε τόσο ύστερα από χειρουργική επέμβαση όσο και με αλλαγή κατηγορίας. «Για εμένα δεν αλλάζει κάτι εάν είναι το τρίτο ή το τέταρτο. Κάθε φορά μπαίνω στο ταπί για να κερδίσω. Η αλλαγή κατηγορίας βάρους δεν με επηρέασε. Τώρα, σχετικά με την επέμβαση. Κανένας δεν με ρωτάει εάν πονάω ή δεν πονάω. Αφού πήγα στους αγώνες ήταν δεδομένο ότι έπρεπε να παλέψω...».

Αμέσως μετά την κατάκτηση του Ευρωπαϊκού, ο Νταουρέν αρρωβωνιάστηκε πριν αγωνιστεί στην Ευρωπαϊκή Ολυμπιακή Ομάδα.

Η πάλι αποτέλούσε οικογενειακό άθλημα και για την οικογένεια Κουρουγκλίεβ. Ο θεός του, Μαγκομέντ, είχε κατακτήσει χάλκινο μετάλλιο σε Παγκόσμιο και είχε αγωνιστεί σε τρεις ολυμπιακές διοργανώσεις, μεταξύ των οποίων και της Αθήνας. Νταουρέν ονομαζόταν ο προπονητής του Μαγκομέντ και έτσι έδωσαν το όνομά του στον μικρό Κουρουγκλίεβ, που από τη νηπιακή ηλικία μυήθηκε στις παλαιστές της πόλης Ντερμινέντ, δίπλα στον θείο του. Οι 20χρονοι ξάδελφός του Καμίλ είναι επίσης πρωταθλητής ελευθέρας.

«Θυμάμαι να παλεύω με τα άλλα παιδιά από μικρός. Σίγουρα θα ήμουν πέντε ετών. Τότε ήταν για εμένα σαν παιχνίδι. Γύρω στα δέκα ασχολήθηκα πιο συστηματικά. Δεν έπαψε όμως ποτέ το άθλημα να αποτελεί για εμένα ένα παιχνίδι που κάθε φορά μπαίνω μέσα για

Θα πρότεινε σε ένα νέο παιδί να ασχοληθεί με την πάλη; «Είναι πολύ δύσκολο και επίπονο άθλημα. Στο Παρίσι, τα πλυστήρια μου είχαν σχεδόν ραγίσει αλλά συνέχισα να παλεύω για το χάλκινο μετάλλιο. Καλύτερα να μην ασχοληθώ με τον πρωταθλητισμό. Η πάλη δυναμώνει το σώμα, αλλά ο πρωταθλητισμός το εξαντλεί».

Με τον προπονητή της, Μόνσεν Παριγέι.

Μαρία Πρεβολαράκη

Κουβαλούσε πλακάκια για προπόνηση

Εάν η φράση «παράδειγμα προς μίμηση» απεικονιζόταν σε φωτογραφία, τότε, στον χώρο του αθλητισμού, σίγουρα θα έμπαινε το πρόσωπο της Μαρίας Πρεβολαράκη. Η «μεγάλη κυρία της πάλης» είναι μια σεμνή αθλήτρια, χαμηλών τόνων, που από μικρό παιδί έμαθε να παλεύει πρώτα στην παλαιστρα της ζωής και ύστερα στην αθλητική. Το κορίτσι που όταν ήταν μικρό βοηθούσε τον πατέρα του –επίσης σπουδαίο παλαιστή– σε οικοδομικές εργασίες δεν δίστασε, πριν από λίγες ημέρες, να βάλει τα θεμέλια για το μέλλον του αγαπημένου αθλήματός της προσφέροντας το πριμ από την κατάκτηση του χρυσού ευρωπαϊκού μεταλλίου στους νέους ταλαντούχους αθλητές. Κάτι παρόμοιο δεν έχει γίνει ποτέ από Έλληνες αθλητή ή αθλήτρια. Η σκέψη των νέων παλαιστών, που –όπως κάποτε και αυτή– προσπάθουν να επιβιώσουν, της έδωσε, όπως δήλωσε στην «Κ», ακόμα μεγαλύτερη δύναμη για να παλέψει για την κατάκτηση του πρώτου της ευρωπαϊκού μεταλλίου.

«Ξέρω πολύ καλά πως είναι να αγωνίζεσαι μετά να μην επιβαρυνθείς για τους κόπους σου. Η σκέψη των νέων ταλαντούχων παλαιστών μας μου έδωσε ακόμα ένα κίνητρο για να παλέψω για το χρυσό, ώστε μετά να μπορώ να μιλήσω και να διεκδικήσω. Δεν θέλω να διεκδικήσω κάτι για εμένα. Θέλω να διεκδικήσω για τη νέα γενιά της ελληνικής πάλης αυτές τις επιβραβεύσεις που δεν τους έχουν δοθεί. Προποντούμαι μαζί με τη Μαριλού (Γίκα) και βλέπω

Ηθελα να στηρίξω τη νέα γενιά και να τους δώσω κίνητρο. Οι αθλητές που έχουμε «λόγο και φωνή» έχουμε υποχρέωση να στηρίζουμε τα νέα παιδιά του αθλήματος.

τρια που πάλευε με αντιπάλους αγόρια δυνάμωσε σε σώμα και σε πείσμα.

«Αθλημα ολυμπιονικών» η πάλη, αλλά ποτέ δεν γοήτευσε την ελίτ. Οι αθλητές της, παρά την κόπωση, αναγκάζονταν –και αναγκάζονται– να κάνουν δύο και τρεις δουλειές για να επιβιώσουν. Το ίδιο και ο πατέρας της Μαρίας, που εργαζόταν ως πλακάς. Βοηθός του ήταν και η μικρή αθλήτρια που, αντι για βάρη, έκανε προπόνηση κουβαλώντας πλακάκια. «Η Μαρία έχει απίστευτη δύναμη, στο σώμα και στην ψυχή», μας είπε γι' αυτήν άνθρωπος του αθλήματος.

Στην Μπιατζίλα, η νυν αθλήτρια του Ατλάντα Καλλιθέας νίκησε την 24χρονη Ρουμάνη Αντρέα Ανα και έτσι στα τέσσερα ασημένια

και τέσσερα χάλκινα από ευρωπαϊκά προστέθηκε και το χρυσό. «Τι σημαίνει για εμένα αυτό το μετάλλιο; Δικαίωση. Μόνο αυτή τη λέξη μπορώ να βρω. Δικαίωση για όλες αυτές τις προσπάθειες των τόσων ετών. Δικαίωση για τις τόσες φορές που, παρόλο που αγωνίστηκα καλά, δεν κατάφερα να ανέβω στην πρώτη θέση. Δικαίωση για τους κόπους, τις χιλιάδες ώρες προπονήσεων και τους τραυματισμούς».

Η Μαρία είναι 34 ετών. Ασκολεείται με το άθλημα από τα οκτώ. Θα παλεύει όμως όσο της το επιτρέπει η ψυχή της, μας λέει. Επόμενος στόχος της, οι Μεσογειακοί Αγώνες. «Θα αγωνιστώ στους Μεσογειακούς. Από εκεί και πέρα, ό,τι μου πει το σώμα μου. Το καλύτερο παράδειγμα το έχει δώσει η Αντιγόνη Ντρισμπιάντ που κατέκτησε ευρωπαϊκά μετάλλια στα 39. Αυτό το παράδειγμα μου δίνει δύναμη και αποδεικνύει ότι όσο το θέλει η ψυχή μας, μπορεί να ακολουθεί και το σώμα μας».

Μετάλλια σε ευρωπαϊκά, μετάλλια σε παγκόσμια πρωταθλήματα και σε κύπελλα. Η Μαρία Πρεβολαράκη έχει αγωνιστεί σε τέσσερις ολυμπιακές διοργανώσεις, αλλά δύσκολες κληρώσεις και τραυματισμοί την άφησαν εκτός βάθρου. Οι ολυμπιακές ήττες, όμως, δεν στέρψαν το χαμόγελο από τα χείλη της. Με τις πράξεις της αποτελεί παράδειγμα προς μίμηση και όταν τη ρωτήσαμε ποιο μήνυμα θα ήθελε να δώσει στη νέα γενιά του αθλήματος, απάντησε: «Το μήνυμά το στέλνω με τις πράξεις μου. Τα λόγια περνάνε και δεν ακουμπάνε κανέναν. Οι πράξεις μένουν. Έτσι, μέσα από τις πράξεις μου, λέω στα νέα παιδιά να μην τα παρατάνε, να συνεχίσουν να διεκδικούν τα όνειρά τους και θα δικαιωθούν. Εάν μετά το Παρίσι τα είχα παρατήσει, σήμερα δεν θα ήμουν πρωταθλήτρια Ευρώπης».

ΑΠΟΨΕΙΣ

Αντε και ο Τραμπ

Του ΧΡΙΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ

Ναΐνι η αύρα του ανθρώπου (δες Κούμας) που ηγείται του εγκώριου ποδοσφαίρου και διαπρέπει (λέμε τώρα) στα μεγάλα σαλόνια της ΦΙΦΑ και της ΟΥΕΦΑ... ο επαγγελματίας έπαψε πια να καθορίζει αποκλειστικά τις εξελίξεις στο Cyprus football. Τείνει το εγκώριο ποδόσφαιρο να δημιουργήσει το δικό του τζετ-σέτ. Πού 'ναι τα παλιά χρόνια, που κομματικοί καθόντουσαν στον πάγκο ή κομματόσκυλα στον προεδρικό θώκο, δεξιών και αριστερών ομάδων; Πού να 'ναι εκείνες οι φιγούρες εθελοντών, που ξεμεροβραδιάζονταν υπηρετώντας τις ομάδες που αγαπούν από κάθε πόστο που αναλάμβαναν, είτε φροντιστές, έφοροι ή και μέλη διοικητικών συμβουλίων;

Ακόμη και ο υπόκοσμος που ζει και βασιλεύει στο κυπριακό ποδόσφαιρο, είναι πια διστακτικός, παρακολουθώντας τούτη την κοσμοπολιτική νότα που υπάρχει πια στον χώρο. Γύρω από το ποδόσφαιρο έχει πια στηθεί μια πασαρέλα, πάνω στην οποία βαδίζει κάθε καρδιάς καρδί. Μπορεί να αντικρίσεις τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας τυλιγμένο με κασκόλ της ομάδας του μέχρι και Κύπριο ιδιοκτήτη τράπεζας που εδρεύει στις Ηνωμένες Πολιτείες (δες Παπασταύρου). Μπορεί ν' ανταμώσεις με Ρώσους δισεκατομμυριούχους που δραστηριοποιούνται επιχειρηματικά στα δύο ημισφαίρια του πλανήτη (δες Ντουπόφ) έως και με Ρώσους επίσης ζάμπλους, που πολιτικά ανήκουν στην αντι-Πούτιν παράταξη (δες Freedom 24, Ύψωνα).

Στην πασαρέλα παρελθόνουν, επίσης, Λευκορώσοι μεγαλοεπενδυτές (Αρns), Ολλανδοί μάνατζερ (ΑΠΕΑ Ακρότητρίου), Λιθουανοί επιχειρηματίες (Ακρίτας Χλώρακας), Αιγύπτιοι υποψήφιοι επενδυτές, Forex εταιρείες που διαχειρίζονται πακτωλό χρημάτων, Ισραηλινοί που εποπτεύουν το σκηνικό, έτοιμοι ανά πάσα στιγμή ν' αναμειχθούν... το κυπριακό ποδόσφαιρο αναδύει δειλά-δειλά τη δική του κοινωνική ελίτ!

Καλά-καλά τις προάλλες είδαμε σε κυπριακό ματς πρωταθλήματος την πρόσβεια των Ηνωμένων Πολιτειών, να παρακολουθεί τις προσπάθειες της παρέας του Ζάιρο και του Τάνκοβιτς που τέθηκαν αντιμετώπι με την ομάδα που προπονεί ο Σωφρόνης Αυγούστη!

Τι σου είναι η ζωή των διπλωματών, από τη μια μεριά του Ατλαντικού, τα μπείζμπολ, τα χόκεϊ και τα ποπ κορν, να βρίσκεσαι πάνω από το ταρτάν του Παφιακού και να παρακολουθείς ματς της β' φάσης του πρωταθλήματος, ανάμεσα στον πρωτοπόρο και τον τελευταίο του γκρουπ; Και όλα αυτά καθισμένη ως Αμερικανίδα στην κερκίδα της ομάδας, που διευθύνεται από Ρώσους και ενώ κορυφώνονται οι εξελίξεις για το Ουκρανικό με τις συζητήσεις Ηνωμένων Πολιτειών και Ρωσίας!

Πάει και τελείωσε, έχουμε ξεφύγει!! Άμα το συνεχίσουμε έτσι, να δεις πού θα σκάσει καμιά μέρα στον Δασάκι της Άκνας και ο Ντόναλντ Τραμπ... και ας είναι ο φωτισμός του γηπέδου να πέσει, όπως συντηζίζει εδώ και δεκαετίες!

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΑΗ

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΑΗ

στοιχείων, κυρίως προσωπικών, αξιολογείται ως συχνό φαινόμενο. Απλώς δεν εντοπίζεται η καταγγέλλεται πάντα και κατ' επέκταση δεν βλέπει το φως της δημοσιότητας, αφού δεν ακολουθεί τη διαδρομή παραπομπής και εκδίκασης στον Αθλητικό Δικαστή της ΚΟΠ.

Για όσους με διάφορους τρόπους εμπλέκονται ή έστω παρακολουθούν σε σταθερή βάση την εξέλιξη των πρωταθλημάτων αυτών, το θέμα αντικανονικής συμμετοχής παικτών, προφανώς δεν αξιολογείται ως το πιο σοβαρό πρόβλημα. Προέχουν άλλα! Οι δεκάδες παραπομπές, νεαρών ποδοσφαιριστών, για σοβαρή αντιαθλητική συμπεριφορά. Παραπομπές για εξήβριση και απειλές από δεκαεξάχρονους ή δεκαεφτάχρονους ποδοσφαιριστές σε βάρος διαιτητών ή αντιπάλων. Τιμωρίες για κτυπήματα εκτός φάσης! Με ανάλογες καταγγελίες είναι πολλές και οι παραπομπές ενώπιον του Αθλητικού Δικαστή, προπονητών ή γενικότερα αρμοδίων των ομάδων αυτών. Των ανθρώπων δηλαδή που είναι επιφορτισμένοι να διδάξουν στους νεαρούς ποδοσφαιριστές και τη σωστή συμπεριφορά στο γήπεδο!

Υπάρχουν όμως και χειρότερα! Όταν διαβάζεις για παραπομπές διαγωνιζόμενων σωματείων σε πρωταθλήματα παιδιών ή νέων, για επεισόδια οπαδών τους. Με την τραγική βέβαια διαπίστωση, πως αυτοί που παρακολουθούν τέτοιους αγώνες είναι κυρίως, αν όχι απόλυτα, οι γονείς των παιδιών που αγωνίζονται!

Ενδεικτικά και μόνο μερικά (χωρίς ονόματα) απ' όσα διαβάσαμε τις τελευταίες μέρες. «Επεισόδιο που προκάλεσε οπαδός στον αγωνιστικό χώρο απείλησε να προκαλέσει ζημία στον διαιτητή σε αγώνα Κατηγορίας Παιδιών U15». «Οπαδοί εισήλθαν στον αγωνιστικό χώρο και πιάστηκαν στα χέρια, σε αγώνα Πρωταθλήματος Παιδιών U17». «Τραυματισμοφρέας αποβλήθηκε για έντονες διαμαρτυρίες και γιατί έβρισε και απείλησε τον διαιτητή και μετά την αποβολή του συνέχισε να βρίζει και να απειλεί εκτός γηπέδου σε αγώνα Πρωταθλήματος Νέων U19». «Ποδοσφαιριστής αποβλήθηκε γιατί γρονθοκόπησε αντίπαλο ποδοσφαιριστή σε αγώνα Πρωταθλήματος Νέων U19». «Γυμνασάρχος αποβλήθηκε γιατί ήρθε σε λεκτική διαμάχη με τον προπονητή σε αγώνα Ανώτατης Κατηγορίας Παιδιών U17». «Επεισόδια που προκάλεσαν οπαδοί και γονείς των ποδοσφαιριστών με συμπλοκή και χειροδικίες μεταξύ τους στην κερκίδα σε αγώνα Επίλεκτης Κατηγορίας Παιδιών U15».

Αυτά συμβαίνουν στα πρωταθλήματα, όπου υποτίθεται ότι ετοιμάζονται οι ποδοσφαιριστές στις επόμενες γενιές του κυπριακού ποδοσφαίρου. Με αυτά θα έπρεπε πρώτα και κύρια να ασχοληθούμε, παράλληλα έστω με το θέμα συμμετοχής και σε ποιο βαθμό Κυπρίων ποδοσφαιριστών στην Α' κατηγορία...

Μεταβολές εβδομάδας		Dow Jones	Nasdaq	Nikkei	Dax	FTSE 100	ΕΠΙΤΟΚΙΑ Δεν πρέπει να αποκλείονται μεγαλύτερες μειώσεις από ΕΚΤ Σελ. 10	Πετρέλαιο	€/ \$
↑	Χ.Α.Κ. 0,23%	↑ 2,48%	↑ 6,78%	↑ 2,69%	↑ 3,81%	↑ 1,92%	↓	↓ -2,38%	↓ -0,50%
↑	Χ.Α. 3,84%								

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΤΡΑΜΠ

Διεθνής ανησυχία για την κρίση του δολαρίου

Το **δολάριο** εθεωρείτο ανέκαθεν πηγή σταθερότητας, αλλά τις τελευταίες εβδομάδες αποτελεί πηγή ανησυχίας. Το αμερικανικό νόμισμα έχει υποχωρήσει τουλάχιστον 9% έναντι ενός «καλαθιού» μεγάλων νομισμάτων. Οι φήμες περί εξόδου μεγάλων ξένων διαχειριστών από το δολάριο οργιάζουν. **Σελ. 9**

ΚΤΗΜΑΤΑΓΟΡΑ ΕΛΛΑΔΑΣ

Αύξηση 53,5% ενοικίων στην Αττική από το 2019

Αύξηση έως 53,5% κατά μέσον όρο έχουν καταγράψει οι τιμές ενοικίασης κατοικιών στην Αττική, από το πρώτο τρίμηνο του 2019 μέχρι και το φετινό πρώτο τρίμηνο. Στα δυτικά προάστια η αύξηση αγγίζει το 51%. Στα προάστια του Πειραιά, η αύξηση μέχρι σήμερα αγγίζει το 48,7%. **Σελ. 12**

Απόδοση δεκαετών ομολόγων		
	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	2,75%	-0,22%
Γερμανία	2,45%	-0,08%
Γαλλία	3,19%	-0,14%
Ιταλία	3,54%	-0,17%
Ισπανία	3,09%	-0,15%
Ιρλανδία	2,82%	0,01%
Ελλάδα	3,27%	-0,16%
Ην. Βασίλειο	4,50%	-0,15%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης		
Οίκος Αξιολόγησης	Μακρο-πρόβλεψη Χρέος	Προοπτικές (outlook)
DBRS	A (Low)	Σταθερή
Fitch	A-	Σταθερή
Moody's	A3	Σταθερή
S&P	A-	Σταθερή
Scope Ratings	A-	Σταθερή

Σε κυπριακά χέρια περνά η Ancoria Bank

Μεγαλομέτοχος με ποσοστό πέραν του 50% ο Κ. Κλεάνθους – Αυξάνει το ποσοστό του και ο Χ. Παναγιώτου

Μια νέα εξέλιξη έρχεται να αλλάξει το μετοχικό σχήμα της Ancoria Bank, το πλειοψηφικό πακέτο της οποίας περνά σε κυπριακά χέρια. Συγκεκριμένα, υπάρχει κατ' αρχήν συμφωνία για την απόκτηση ποσοστού της Ancoria Bank πέραν του 50%, από τον επιχειρηματία και συνιδρυτή της ΧΜ κ. Κώστα Κλεάνθους, καθιστώντας τον ως τον μεγαλομέτοχο της Τράπεζας. Σύμφωνα με ασφαλείς πληροφορίες της «Κ», στο νέο «deal» ανεβάζει το ποσοστό στην τράπεζα και άλλος μέτοχος της ΧΜ, ο επιχειρηματίας και τραπεζίτης κ. Χαράλαμπος Παναγιώτου. Αμφότεροι μέχρι πρότινος είχαν συνδυαστικά κάτω από το 10% της Ancoria Bank. Με τις νέες μετοχικές αλλαγές, οι οποίες ωστόσο υπόκεινται σε εποπτικές εγκρίσεις, ο Σουηδός μεγαλομέτοχος Sievert Larsson παραμένει στην τράπεζα, όμως με σημαντικά μειωμένο ποσοστό. Όπως είναι σε θέση να γνωρίζει η «Κ» και βάσει του παρόντος πλάνου, στόχος είναι η δημιουργία μιας ανεξάρτητης αμιγώς κυπριακής εμπορικής τράπεζας. **Σελ. 3**

Οι φόροι διώχνουν δισεκατομμυριούχους από τη Βρετανία

Συνεχίζεται η έξοδος των δισεκατομμυριούχων από τη Βρετανία, καθώς δύο από τους πλουσιότερους επενδυτές του real estate αναγκάστηκαν να μετακομίσουν στο εξωτερικό λόγω της αύξησης των φόρων στις μεγάλες περιουσίες. Οι Βρετανοί Ιαν και Ρίτσαρντ Λίβινγκστον μετέφεραν την κύρια κατοικία τους στο Μονακό, ενισχύοντας τους δεσμούς τους με τη χώρα στην οποία έχουν πραγματοποιήσει σημαντικές επενδύσεις. Η βρετανική κυβέρνηση περιορίσε τις φοροελαφρύνσεις για περιουσιακά στοιχεία που κληρονομούνται και επέβαλε υψηλότερους φόρους σε κεφαλαιουχικά κέρδη. **Σελ. 11**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Των **ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ** και **ΟΜΗΡΟΥ ΠΙΣΣΑΡΙΔΗ**

Πολιτιστική ανάπτυξη και οικονομική ευημερία

Ο **πολιτισμός** αποτελεί καθοριστικό, αλλά υποεκτιμημένο παράγοντα κοινωνικο-οικονομικής προόδου. Επηρεάζει τις αντιλήψεις των αρχών και των πολιτών, τον τρόπο αντιμετώπισης προκλήσεων, ενώ αλληλοεπιδρά με τις αγορές. Για την Κύπρο, η πορεία προς περαιτέρω κοινωνικο-οικονομική πρόοδο είναι συνυφασμένη με τον πολιτιστικό εκσυγχρονισμό και απαιτεί υπέρβαση αναχρονιστικών νοοτροπιών, όπως η αντίληψη ότι «είμαστε διαφορετικοί».

Δεν είμαστε διαφορετικοί! Έχουμε παρόμοια χαρακτηριστικά με τις υπόλοιπες μικρές ευρωπαϊκές χώρες, των οποίων ο ανοικτός χαρακτήρας επιβάλλει ευελιξία, προσαρμοστικότητα στις μεταβαλλόμενες συνθήκες και συνεχή βελτίωση της ανταγωνιστικότητας. Είμαστε μια οικονομία, που αποτελεί μέρος της μεγαλύτερης ενι-

αίας αγοράς στον κόσμο, με πολλαπλά οφέλη, περιλαμβανομένης της πρόσβασης σε υψηλού επιπέδου θεσμική, τεχνική και χρηματοοικονομική στήριξη. Ωστόσο, σε νευραλγικούς για το μέλλον τομείς, όπως η τεχνητή νοημοσύνη, η ψηφιακή οικονομία και η ενέργεια εξακολουθούμε να υστερούμε. Ορισμένες μικρές ευρωπαϊκές χώρες παρέχουν πολύτιμα μαθήματα για την αξιοποίηση του πολιτισμού ως μοχλού οικονομικής ανάπτυξης. Η Εσθονία εξελίχθηκε σε ψηφιακά καινοτόμο κράτος, συνδυάζοντας το πρόγραμμα e-residency και την ακμάζουσα βιομηχανία τεχνολογίας, με επενδύσεις στις τέχνες, δημιουργώντας μια ισορροπημένη οικονομία. Η Μάλτα έχει αναπτύξει τις δημιουργικές της βιομηχανίες, ενώ εκσυγχρονίζει τη δημόσια διοίκηση, ενισχύοντας το πολιτι-

στικό και επιχειρηματικό της αποτύπωμα.

Αναγνωρίζοντας τις μεγάλες δυνατότητες ανάπτυξης της χώρας μας, παραθέτουμε τις πιο κάτω επισημνήσεις:

(α) Αλλαγή νοοτροπίας: Το υψηλό μορφωτικό μας επίπεδο δεν είναι αρκετό. Θα πρέπει να αλλάξουμε τρόπο σκέψης για να οικοδομήσουμε ένα σύγχρονο κράτος, που οφείλει να σέβεται τους θεσμούς, να αξιοποιεί την πολιτιστική του κληρονομιά και να σκεφτείται θετικά σε ό,τι αφορά το μέλλον και τις ικανότητές του. Το κράτος οφείλει να αναπτύξει πρωτοβουλίες προς αυτή την κατεύθυνση και να αποτελεί παράδειγμα προς μίμηση.

(β) Εκσυγχρονισμός δημόσιου τομέα: Προτεραιότητες αποτελούν η απονομή δικαιουσύννης και η αναβάθμιση του τρόπου διοίκησης-

λειτουργίας των υπουργείων και των αρχών τοπικής αυτοδιοίκησης. Ο δημόσιος τομέας πρέπει να θέτει τις γενικές κατευθύνσεις και το θεσμικό και νομικό πλαίσιο για να διευκολύνει την ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα και της κοινωνίας, έχοντας ως γνώμονα την αξιοποίηση των συγκριτικών μας πλεονεκτημάτων και την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής, μέσω της προστασίας του περιβάλλοντος και της πολιτιστικής μας κληρονομιάς.

(γ) Αναβάθμιση της εκπαίδευσης με προτεραιότητες την ενίσχυση της πολιτισμικής παιδείας, την καλλιέργεια συναισθηματικής νοημοσύνης, καθώς και τεχνολογικών δεξιοτήτων, στοχεύοντας στην προετοιμασία των νέων γενιών για καινοτομία και την αγορά εργασίας.

Στην Κύπρο, η προώθηση των

πιο πάνω μεταρρυθμίσεων δεν είναι εύκολη, και δεν μπορεί να επιτευχθεί με αποσπασματική αντιμετώπιση επιμέρους προβλημάτων. Απαιτείται ανάλυση δράσης σε πολλαπλά επίπεδα (στρατηγικό - θεσμικό - κανονιστικό), με στόχο τη δημιουργία αποτελεσματικού πλαισίου ανάπτυξης της επιχειρηματικότητας και της κοινωνίας, με βάση τα ευρύτερα συμφέροντα της χώρας. Η στασιμότητα οδηγεί σε οπισθοδρόμηση και γι' αυτό θα πρέπει να παραμεινουμε σε εγρήγορση, στοχεύοντας σε συνεχή εκσυγχρονισμό, μέσω μιας αέναης διαδικασίας μεταρρυθμίσεων που τροφοδοτείται με νέες ιδέες και δράσεις.

Ο Ανδρέας Χαράλαμπος και ο Όμηρος Πισσαρίδης είναι οικονομολόγοι και οι απόψεις που εκφράζουν είναι προσωπικές.

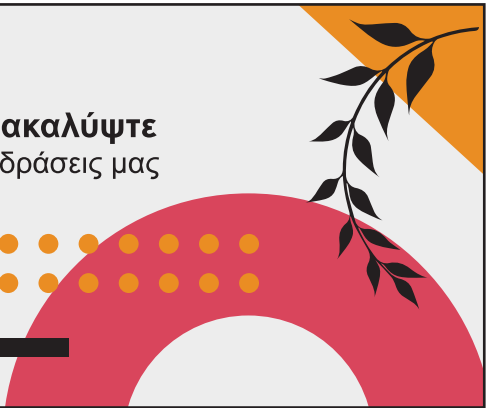

PwC Foundation

Ενδυναμώνουμε την τοπική κοινωνία

Ανακαλύψτε τις δράσεις μας

ΑΝΑΛΥΣΗ

Της ΚΟΛΜΠΙ ΣΜΙΘ / THE NEW YORK TIMES

Η κόντρα Τραμπ - Πάουελ δεν θα αποκλιμακωθεί

Στην πρώτη θπτεία του ο πρόεδρος Τραμπ φλέρταρε με την ιδέα να αποπέμψει τον Τζερόμ Πάουελ επειδή ο πρόεδρος της Federal Reserve αργούσε να μειώσει τα επιτόκια. Τελικά δεν το έκανε, αλλά συνέχισε τις δημόσιες επιθέσεις του κατά του κ. Πάουελ και των συνεργατών του με την κατηγορία ότι διατηρούσαν το κόστος δανεισμού υπερβολικά υψηλό. Τελικά η Fed μείωσε τα επιτόκια, αλλά όχι επειδή της έτριξε τα δόντια ο Τραμπ. Ο εμπορικός πόλεμος με την Κίνα απειλούσε να κλονίσει την αμερικανική οικονομία, ώστε το 2019 η Fed έσπευσε να προλάβει μια επώδυνη επιβράδυνση. Τότε δεν υπήρχε κανένας κίνδυνος για πληθωρισμό και η ομοσπονδιακή τράπεζα είχε όλα τα περιθώρια ευελιξίας για να τα μειώσει τρεις φορές.

Τώρα που επέστρεψε ο κ. Τραμπ έχει αρχίσει και πάλι τις οχλήσεις στον κ. Πάουελ και τον πιέζει να μειώσει το κόστος δανεισμού. Αλλά σήμερα η οικονομική συγκυρία είναι δραματικά διαφορετική από το 2019 και προσιωνίζεται μια πολύ πιο θεαματική σύγκρουση ανάμεσα στην ομοσπονδιακή τράπεζα και τον κ. Τραμπ. Τώρα δηλώνει πως δεν έχει την πρόθεση να αποπέμψει τον κ. Πάουελ, μολονότι τον χαρακτήρισε αποτυχημένο και ευχάθηκε να ερχόταν νωρίτερα η λήξη της θπτείας του. Η σύγκρουση ανάμεσα στον Τραμπ και τη Fed μάλλον δεν θα αποκλιμακωθεί. Αφενός η Fed διστάζει πολύ περισσότερο να μειώσει το κόστος δανεισμού, καθώς ανησυχεί πως οι οριζόντιοι δασμοί που ανακοίνωσε ο Τραμπ στις εισαγωγές θα πυροδοτήσουν τον πληθωρισμό και θα επιβραδύνουν την ανάπτυξη. Αφετέρου ο Λευκός Οίκος θέλει άμεσα τόνωση της οικονομίας και δρομολογεί την παρέμβασή του στην ανεξαρτησία της κεντρικής τράπεζας.

Η ανεξαρτησία της Fed από πολιτικές παρεμβάσεις του Λευκού Οίκου είναι ιερή για όλη τη Wall Street. Της δίνει τη δυνατότητα να λαμβάνει τα αναγκαία και ενίοτε επώδυνα μέτρα, όπως η άνοδος

του κόστους δανεισμού με σκοπό την ανάσχεση του πληθωρισμού. Αυτή η ανεξαρτησία της έδωσε τη δυνατότητα να τιθασεύσει τον πληθωρισμό που εξαιτίας της πανδημίας σημείωσε ιλιγγιώδη άνοδο έπειτα από δεκαετίες.

Η ομοσπονδιακή τράπεζα αρχικά υποτίμησε το μέγεθος της απειλής που αποτελούσε ο πληθωρισμός και τελικά προσάρμοσε εσπευσμένα την πολιτική της όταν αντελήφθη ότι είχε να κάνει με μόνιμη κατάσταση. Έτσι αύξησε τα επιτόκια πάνω από το 5% και τα διατήρησε σε αυτό το επίπεδο μέχρι πέρυσι. Αφού τα μείωσε κατά μία εκατοστιαία μονάδα, τώρα η Fed τηρεί στάση αναμονής για να δει ποιες θα είναι οι επιπτώσεις της πολιτικής Τραμπ.

Μέχρι στιγμής η πλειονότητα των στελεχών της Fed έχει υποθετήσει σωπικά τη στάση αναμονής εκτιμώντας ότι μπορεί να περιμένει, δεδομένου ότι παραμένει ισχυρή η οικονομία που κληρονόμησε ο Τραμπ. Περιμένει να δει ρωγμές στην αγορά εργασίας προτού προχωρήσει σε μείωση των επιτοκίων και ίσως περάσει καιρός.

Σε ό,τι αφορά το κατά πόσον μπορεί ο πρόεδρος να αποπέμψει τον διοικητή της ομοσπονδιακής τράπεζας, το καταστατικό της Fed αναφέρει πως κάτι τέτοιο μπορεί να συμβεί μόνον «όταν υπάρχει ζήτημα» που ερμηνεύεται ως κάποια σοβαρή ατασθαλία. Και αυτό υποστηρίζεται από απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου της δεκαετίας του 1930. Το υπουργείο Δικαιοσύνης της κυβέρνησης Τραμπ επιδιώκει να ανατρέψει αυτόν τον κανόνα στο πλαίσιο της ευρύτερης νομικής μάχης που δίνει για να υπερισχύσει στις διαφωνίες της με διάφορες ανεξάρτητες αρχές. Και σύμφωνα με τον Γκράχαμ Στίλ, νομικό ειδικευμένο σε θέματα ρυθμίσεων του χρηματοπιστωτικού κλάδου, όσο η κυβέρνηση προωθεί πολιτικές που υπονομεύουν την ανεξαρτησία της Fed «θα παραμένει υπό πίεση ο ακρογωνιαίος λίθος που έκανε τις ΗΠΑ τόσο ισχυρή οικονομία και παγκόσμιο ασφαλές καταφύγιο».

ΔΗΚΤΗΣ

Εργασιακός μαραθώνιος 2025

Έκκληση για εποικοδομητική διάθεση από όλους, παρά τις αποκλίνουσες και διαφορετικές προσεγγίσεις, κάνει ο υπουργός Εργασίας προκειμένου να καταστεί εφικτή μια κοινή συμφωνία. Η δήλωση αφορά στην πρώτη συνάντηση των κοινωνικών εταίρων στην αφετηρία ενός «εργασιακού μαραθωνίου 2025». Στα θετικά ο ρεαλισμός του υπουργού που αναγνωρίζει το χάσμα απόψεων μεταξύ των δύο πλευρών. Παραμένει όμως αισιόδοξος ότι θα προκύψει συμφωνία χωρίς την ανάγκη παρέμβασης του Προέδρου της Δημοκρατίας.

Εργατική ειρήνη και ΑΤΑ

Πού κατευθύνεται η οικονομική ανάπτυξη όταν, μεγάλος αριθμός εργαζομένων παραμένει χαμηλόμισθος; Η ερώτηση ανήκει στον γενικό γραμματέα του ΑΚΕΛ και έγινε στα εγκαίνια παγκύπριας εκστρατείας με κεντρικό θέμα τα εργασιακά ζητήματα. Σύμφωνα με τους στόχους της εκστρατείας θα εγερθούν ζητήματα όπως κατώτατος μισθός, συλλογικές συμβάσεις και η ανάγκη επέκτασης της Αυτόματης Τιμωριμικής Αναπροσαρμογής (ΑΤΑ) σε όλους τους εργαζόμενους. Καλά λέγαμε ότι το 2025 είναι έτος εργασιακών προκλήσεων, αλλά μάλλον τα πράγματα είναι πολύ πιο σοβαρά. Αν λάβουμε υπόψη τις αρχικές θέσεις των δύο πλευρών και τις επιδιώξεις της παρούσας κυβέρνησης, μάλλον θα απειληθεί ακόμη και η εργατική ειρήνη που για χρόνια είχαμε καμάρι.

Πρόβλημα με απομιμήσεις στο εμπόριο

Με μόλις 15 επιχειρήσεις της αστυνομίας, κατασχέθηκαν το 2024, 12.133 προϊόντα απομιμήσεων. Και λέμε μόλις, γιατί κατά το 2023, η Αστυνομία και το Τμήμα Τελωνείων πραγματοποίησαν 53 επιχειρήσεις για να κατασχέσουν 8.425 προϊόντα, ενώ το 2022 χρειάστηκαν 88 επιχειρήσεις για να κατασχεθούν 12.384 προϊόντα. Έχουμε και λέμε λοιπόν, περίπου 810 προϊόντα ανά επιχείρηση το 2024 σε σύγκριση με 159 και 140 ανά επιχείρηση το 2023 και 2022, αντίστοιχα. Με άλλα λόγια, έχουμε μια εντυπωσιακή αύξηση 410% μέσα σε μόλις ένα χρόνο. Και να σκεφτείτε αυτό είναι εκείνα που βρίσκουν. Αν θεωρήσουμε ότι ένα γερό ποσοστό ξεφεύγει των ελέγχων και εισρέει στην εσωτερική αγορά, τότε τα πρόβλημα που δημιουργείται για το εμπόριο είναι ογκώδες.

Ισχυρή ζήτηση και θετική δυναμική παρουσιάζει η αγορά ακινήτων με ετήσια αύξηση πενταμήνου στο 15%

Από το brain drain στο brain gain

Η μετάβαση από το brain drain στο brain gain αποτελεί για την κυβέρνηση έναν στρατηγικό στόχο εθνικής σημασίας. Η δήλωση ανήκει στον κυβερνητικό εκπρόσωπο και ακολούθησε την παρουσίαση του προγράμματος από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας στο Υπουργικό Συμβούλιο. Η συνέχεια αναμένεται στη Βουλή όπου θα κατατεθεί τροποποιητικό νομοσχέδιο για φοροαπαλλαγή του 25% των εισοδημάτων για όσα άτομα επαναπατρίζονται μετά από 7 χρόνια και άνω εμπειρίας στο εξωτερικό. Το σχέδιο θα «τρέξει» για πέντε χρόνια και θα αξιολογηθεί στη λήξη. Πρώτη εκδήλωση προγραμματίζεται στο Λονδίνο κατά το δεύτερο δεκαήμερο Μαΐου.

Η ΛΕΞΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Χρηματιστηριακή φούσκα

CYPRUS INSTITUTE of MARKETING THE CYPRUS BUSINESS SCHOOL

Με αυτό τον οικονομικό όρο αναφερόμαστε στην κατάσταση κατά την οποία οι τιμές των διαφόρων εμπορευμάτων αξίζουν στο χρηματιστήριο παρουσιάζουν τεράστια αύξηση αγγίζοντας υπερβολικά ψηλά επίπεδα, που κρίνονται ως μη αντιπροσωπευτικά σε σχέση με την πραγματική τους αξία. Παρουσιάζουν δηλαδή χαρακτηριστικά σημαντικής υπερτίμησης, υποδηλώνοντας μεγάλο ρίσκο για απότομη αντιστροφή της κατάστασης.

Μάριος Χαραλαμπίδης
Καθηγητής Διοίκησης και Οικονομικών
Cyprus Institute of Marketing / The Cyprus Business School

Κρίση εποχικής αλλεργίας με πονοκέφαλο και κόπωση

Της ΜΟΧΑΝΑ ΡΑΒΙΝΤΡΑΝΑΘ

Επειτα από δεκαετίες χωρίς το παραμικρό σύμπτωμα εποχικών αλλεργιών, ξαφνικά αρχίζετε να φτερνίζεστε και να έχετε καταρροή, όπως δεκάδες εκατομμύρια Αμερικανών που ταλαιπωρούνται από αυτές. Τι άλλαξε;

«Οι περισσότεροι θεωρούν ότι οι αλλεργίες εμφανίζονται μόνο στην παιδική ηλικία» και όχι αργότερα στη ζωή, εξηγεί η δρ Τόλι Επιστιν, επίκουρη καθηγήτρια στο Κολέγιο Ιατρικής του Πανεπιστημίου του Σινσίνατι και ερευνήτρια στον τομέα των αλλεργιών και της ανοσολογίας. Οστόσο «είναι πολύ συχνό το να εμφανιστούν νέες αλλεργίες», ιδιαίτερα στις δεκαετίες των 20, 30 και 40, σημειώνει.

Οι περισσότεροι άνθρωποι με εποχικές αλλεργίες εμφανίζουν φτέρνισμα, φαγούρα στα μάτια ή ρινική συμφόρηση. Οστόσο, αυτά τα συμπτώματα συχνά συνοδεύονται και από κόπωση, πονοκέφαλο ή πίεση στους ρινικούς κόλπους – σημάδια που, αν δεν έχετε ξαναζήσει αλλεργίες, είναι εύκολο να τα εκλάβετε ως ένδειξη κοινού κρυολογήματος, επισημαίνει η Επιστιν. Αν έχετε εμφανίσει πρόσφατα αλλεργία στη γύρη, είναι πιθανό να νιώσετε φαγούρα στο στόμα μετά την κατανάλωση ορισμένων ωμών φρούτων και λαχανικών, λέει ο δρ Αντριου Ρόρι, επίκουρος καθηγητής στο Τμήμα Αλλεργιολογίας και Ανοσολογίας του Ιατρικού Κέντρου του Πανεπιστημίου της Νεμπράσκα. Αυτό συμβαίνει διότι το ανοσοποιητικό σύστημα

μερικές φορές συγχέει τις φυτικές πρωτεΐνες με εκείνες της γύρης, σημειώνει.

Οι εποχικές αλλεργίες αποτελούν αντίδραση του οργανισμού σε περιβαλλοντικούς παράγοντες όπως η γύρη ή οι σπόροι μούκλας, που αιωρούνται στον αέρα κάποιες εποχές του χρόνου – για παράδειγμα την άνοιξη, όταν τα φυτά βρίσκονται σε φάση επικονίασης. Αν είστε αλλεργικοί στη γύρη, το ανοσοποιητικό σας σύστημα την αντιμετωπίζει ως απειλή και πυροδοτεί μια αλυσιδωτή αντίδραση στο σημείο έκθεσης. Τα αντισώματα στη μύτη ή στους πνεύμονες ενεργοποιούν την απελευθέρωση χημικών ουσιών όπως η ισταμίνη, η οποία προκαλεί συμπτώματα όπως φτέρνισμα, καταρροή ή ρινική συμφόρηση.

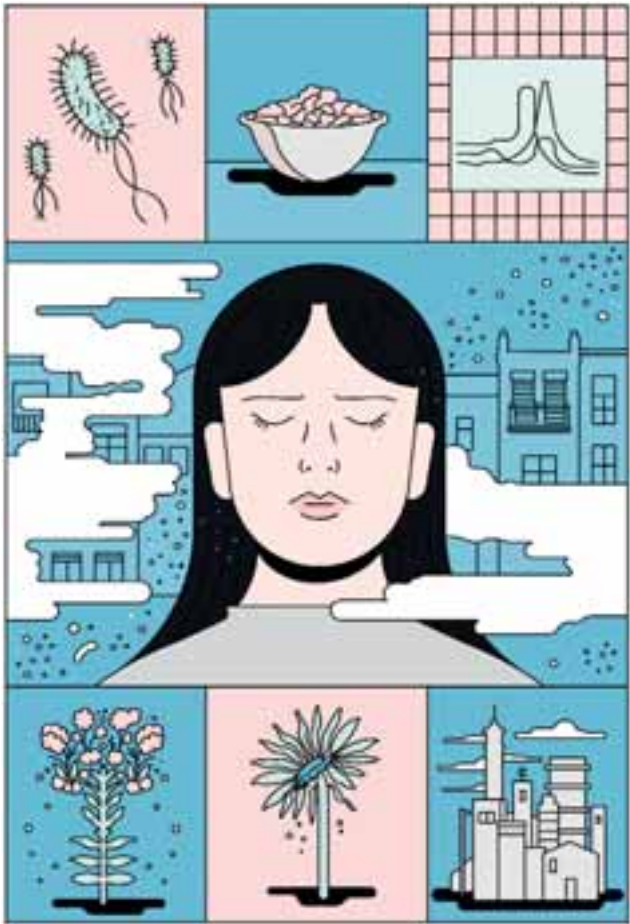
Οι επιστήμονες δεν γνωρίζουν με βεβαιότητα γιατί μπορεί κάποιος να εμφανίσει νέες αλλεργίες ή συμπτώματα χωρίς προηγούμενο ιστορικό, όμως υπάρχουν αρκετές πιθανές εξηγήσεις. Για παράδειγμα, η κλιματική αλλαγή προκαλεί την πρόωρη έναρξη της εποχής των αλλεργιών και την παρατείνει, γεγονός που αυξάνει την έκθεση και καθιστά τους ανθρώπους πιο ευάλωτους στην εκδήλωση συμπτωμάτων, επισημαίνουν οι ειδικοί. Επιπλέον, ορισμένες λοιμώξεις, όπως το κοινό κρυολόγημα, μπορεί να βλάψουν τους προστατευτικούς βλεννογόνους, γεγονός που ενδέχεται να μειώσει την ικανότητα του οργανισμού να εμποδίζει τα αλλεργιογόνα από το να ενεργοποιούν το ανοσοποιητικό σύστημα, εξηγεί ο δρ Άλκνς Τόγιας, διευ-

Η μακρόχρονη διαμονή στον ίδιο τόπο ή οι ορμονικές διακυμάνσεις μπορεί επίσης να επηρεάζουν την αλλεργική αντίδραση ενός ατόμου.

θυντής στο Τμήμα Αλλεργίας, Ανοσολογίας και Μεταμοσχεύσεων του Εθνικού Ινστιτούτου Αλλεργιών και Λοιμωδών Νοσημάτων.

Το πού ζούμε –και για πόσο καιρό– μπορεί επίσης να παίζει ρόλο. Για κάποιους η μετακόμιση σε μια νέα περιοχή μπορεί να προσφέρει ανακούφιση, καθώς παύουν να εκτίθενται στα αλλεργιογόνα που προκαλούσαν τα συμπτώματά τους. Σε άλλους, όμως, μπορεί να εμφανιστούν νέα προβλήματα, αναφέρει η δρ Καρολάν Σκόκολ, επικεφαλής ερευνήτρια στο Κέντρο Ανοσολογίας και Φλεγμονωδών Νοσημάτων του γενικού νοσοκομείου Μασαχουσέτης. Ορισμένοι μπορεί να παρατηρήσουν ότι τα εποχικά τους συμπτώματα υποχωρούν αρχικά – συνήθως για διάστημα τριών έως πέντε ετών. «Επειτα, ξαφνικά, οι αλλεργίες επανέρχονται με πλήρη ένταση», λέει. «Αλλά τώρα το ανοσοποιητικό αντιδρά σε διαφορετικούς τύπους γύρης».

Η μακρόχρονη διαμονή στον ίδιο τόπο μπορεί επίσης να παίζει ρόλο. Η παρατεταμένη έκθεση σε ερεθιστικούς παράγοντες, όπως

Οι επιστήμονες δεν γνωρίζουν με βεβαιότητα γιατί μπορεί κάποιος να εμφανίσει νέες αλλεργίες ή συμπτώματα χωρίς προηγούμενο ιστορικό, όμως υπάρχουν αρκετές πιθανές εξηγήσεις, όπως, για παράδειγμα, η κλιματική αλλαγή.

η γύρη, ενδέχεται να αυξήσει τον κίνδυνο εμφάνισης αλλεργιών, καθώς ο οργανισμός αναπτύσσει σταδιακά ανοσολογική αντίδραση σε μια ουσία με την οποία έρχεται διαρκώς σε επαφή, εξηγεί η Σκόκολ.

Ερευνες δείχνουν επίσης ότι οι ορμονικές διακυμάνσεις μπορεί να επηρεάζουν την αλλεργική αντίδραση ενός ατόμου. Οχι, όμως, απαραίτητα προς το χειρότερο – για παράδειγμα, ενώ κάποιες εγ-

Συμβουλές όπως εκείνες της γιαγιάς

Οι εποχικές αλλεργίες μπορεί να επηρεάσουν σημαντικά την ποιότητα ζωής, έχοντας αντίκτυπο όχι μόνο στη διάθεση αλλά και στην απόδοση στην εργασία. «Ο, τι κι αν κάνεις κανείς, δεν θα έχει αποτέλεσμα», σημειώνει ο δρ Άλκνς Τόγιας. Οστόσο, οι αλλεργιολόγοι επισημαίνουν ότι το φτέρνισμα και η καταρροή –ακόμη και την άνοιξη– δεν σημαίνουν απαραίτητα αλλεργία. Τεχνικά, μια αλλεργική αντίδραση προϋποθέτει τη συμμετοχή του ανοσοποιητικού συστήματος. Αν τα φάρμακα αποδεδειγμένα αποτελεσματικά ή αν εμφανίζετε σταθερά συμπτώματα τις ημέρες με υψηλά επίπεδα γύρης, τότε είναι πιθανό να εθίζονται σε εποχική αλλεργία, εξηγεί η δρ Καρολάν Σκόκολ. Υπάρχουν ευρέως διαθέσιμες θεραπείες που μπορούν να ανακουφίσουν τα συμπτώματα, όπως τα μη συνταγογραφούμενα αντιισταμινικά και τα ρινικά στεροειδή σπρέι. Πολλά αλλεργιολόγοι προτείνουν επίσης ανοσοθεραπεία όπως τα εμβόλια απευαισθητοποίησης, τα οποία εκθέτουν σταδιακά τον οργανισμό σε αλλεργιογόνα όπως η γύρη ή η αμβροσία αρτεμισίφυλλος, με στόχο να μειωθεί η αντίδραση του ανοσοποιητικού συστήματος.

Πέρα από τη φαρμακευτική αγωγή υπάρχουν μερικά απλά βήματα που μπορούν να μειώσουν σημαντικά την ταλαιπωρία, λέει ο δρ Τζόνθαν Σπέργκελ, επικεφαλής του προγράμματος αλλεργίας στο νοσοκομείο παιδών της Φιλαδέλφειας. Μόλις επιστρέψετε στο σπίτι, «πλύντε τα χέρια και το πρόσωπό σας». Κάντε ένα ντους πριν κοιμηθείτε και κρατήστε τα παράθυρα κλειστά τη νύχτα, προσθέτει: «Αυτά τα απλά, λογικά πράγματα που μας έλεγε η γιαγιά».

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Οι **τραπεζικές** εξελίξεις το 2025 επί κυπριακού εδάφους συνεχίζονται με αμείωτο ρυθμό, αλλάζοντας το μετοχικό σχήμα της Ancoria Bank. Συγκεκριμένα, υπάρχει κατ’ αρχήν συμφωνία για την απόκτηση ποσοστού της Ancoria Bank πέραν του 50%, από τον επιχειρηματία και συνιδρυτή της ΧΜ κ. Κώστα Κλεάνθους, καθιστώντας τον ως τον μεγαλύτερο της Τράπεζας. Σύμφωνα με ασφαλείς πληροφορίες της «Κ», στο νέο «deal» ανεβάζει το ποσοστό στην Τράπεζα και άλλος μέτοχος της ΧΜ, ο επιχειρηματίας και τραπεζίτης κ. Χαράλαμπος Παναγιώτου. Αμφότεροι μέχρι πρότινος είχαν συνδυαστικά κάτω από το 10% της Ancoria Bank. Με τις νέες μετοχικές αλλαγές, οι οποίες ωστόσο υπόκεινται σε εποπτικές εγκρίσεις, ο Σουηδός μεγαλομέτοχος Sievert Larsson παραμένει στην τράπεζα, όμως με σημαντικά μειωμένο ποσοστό.

Όπως είναι σε θέση να γνωρίζει η «Κ», η συγκεκριμένη επένδυση είναι καθαρά προσωπική και δεν σχετίζεται με τον οργανισμό που «μοιραία» θα μπορούσε να συνδεθεί, δηλαδή την εταιρεία broker - fintech ΧΜ. Σύμφωνα με την ίδια πηγή πληροφόρησης, αν

Η συγκεκριμένη επένδυση είναι καθαρά προσωπική και δεν σχετίζεται με τον οργανισμό που «μοιραία» θα μπορούσε να συνδεθεί, δηλαδή την εταιρεία broker - fintech ΧΜ.

και έχει ενημερωθεί η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου για την κατ’ αρχήν συμφωνία μεταξύ των Κλεάνθους, Παναγιώτου, Sievert Larsson και Ancoria Bank, στην παρούσα φάση ετοιμάζεται το αίτημα το οποίο θα οδηγηθεί προς έγκριση στην Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου. Εξηπακούεται, εξάλλου, τέτοιου είδους συμφωνίες - deal να εναποκείνται στην έγκριση της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου για να δοθεί το «πράσινο φως» και να τεθούν σε εφαρμογή.

Με το νέο μετοχικό σχήμα, όπως γνωρίζει η «Κ», ο κύριος Κώστας Κλεάνθους θα έχει ποσοστό μεταξύ 50 - 60% στην Ancoria Bank, ο κύριος Χαράλαμπος Παναγιώτου περίπου 20% και το υπόλοιπο ποσοστό, περίπου 20%, θα διατηρήσει ο κύριος Sievert Larsson. Γίνεται αντιληπτό από τα παραπάνω πως το πλειοψηφικό πακέτο της Ancoria Bank –όταν δοθούν οι απαραίτητες εγκρίσεις– θα το έχει ο κ. Κλεάνθους.

Η κυπριακή τράπεζα και το πλάνο Ποιος είναι όμως ο στόχος της συγκεκριμένης επένδυσης; Όπως είναι σε θέση να γνωρίζει η «Κ» και βάσει του παρόντος πλάνου, στόχος είναι η δημιουργία μιας ανεξάρτητης αμιγώς κυπριακής εμπορικής τράπεζας. Τα νέα δεδομένα με το νέο μετοχικό σχήμα θα βρουν την Ancoria Bank να εξυπηρετεί τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, αλλά και τους καταναλωτές. Στόχος, όπως μεταφέρθηκε στην εφημερίδα, να υπάρξει

ορθολογιστική ανάπτυξη της τράπεζας και η δημιουργία μίας τράπεζας που να εστιάζει στην προσωπική εξυπηρέτηση, το παραδοσιακό «personalized banking service», την ευελιξία, τη διαφάνεια και την ασφάλεια.

Έμφαση πάντως θα δοθεί στις «corporate» διαδικασίες, δηλαδή στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις και τις ανάγκες τους, καθώς οι νέοι μέτοχοι υποστηρίζουν τη θέση πως αυτές είναι η «ραχοκοκαλιά» του κυπριακού επιχειρείν.

Είναι πολύ νωρίς να μιλάμε για αλλαγές εντός της τράπεζας, ωστόσο η μέχρι τώρα πληροφόρηση θέλει να προχωρήσουν στη δημιουργία και νέων θέσεων εργασίας, πέραν του υφιστάμενου ανθρώπινου δυναμικού, για να γίνει η υποστήριξη του νέου στρατηγικού πλάνου των νέων μετόχων.

Σημειώνεται ότι, προς το παρόν δεν υπάρχει επαρκής πληροφόρηση για το οικονομικό σκέλος του «deal».

Η επίδοση της Ancoria

Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα οικονομικά αποτελέσματα της Ancoria Bank, που αφορούν το πρώτο μισό του 2024, η τράπεζα κατέγραψε κέρδη μετά φόρων 4,2 εκατ. ευρώ, έναντι κερδών μετά φόρων 8,3 εκατ. ευρώ για το τέλος του 2023. Τα συνολικά ακαθάριστα δάνεια τον Ιούνιο του 2024 άγγιξαν τα 322,2 εκατ. ευρώ, σημειώνοντας μικρή αύξηση από τα αποτελέσματα στα τέλη του 2023 που ήταν στα 318 εκατ. ευρώ.

Ο Συνολικός Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας (TCR) ανερχόταν τον Ιούνιο του 2024 στο 22,53%, ενώ υπήρχε και πλεονάζουσα ρευστότητα, με τις καταθέσεις πελατών να φτάνουν τον Ιούνιο του 2024 στα 742,9 εκατ. ευρώ. Ο

Έμφαση θα δοθεί στις «corporate» διαδικασίες, δηλαδή στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις καθώς οι νέοι μέτοχοι υποστηρίζουν πως αποτελούν τη «ραχοκοκαλιά» του κυπριακού επιχειρείν.

Δείκτης Κάλυψης Ρευστότητας (LCR) ανερχόταν στα μισά του 2024 στο 1,957%. Η Ancoria Bank ήταν μία τράπεζα που δημιουργήθηκε μετά την κρίση του 2013, άρα και ήταν παραδοσιακά «καθαρή» από τα βαρίδια των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Ο Δείκτης Μην Εξυπηρετούμενων Δανείων (NPE), όπως αυτά ορίζονται από την Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών προς συνολικά ακαθάριστα δάνεια, ήταν τον Ιούνιο του 2024 στο 1,8%.

Προς τον Κλεάνθους της ΧΜ οδεύει πέραν του 50% της Ancoria

Σε κυπριακά χέρια η Τράπεζα – Αυξάνει το ποσοστό του και ο επίσης μέτοχος της fintech εταιρείας, κ. Παναγιώτου

Όπως είναι σε θέση να γνωρίζει η «Κ» και βάσει του παρόντος πλάνου, στόχος είναι η δημιουργία μιας ανεξάρτητης αμιγώς κυπριακής εμπορικής τράπεζας.

The Black Range Nutrients

Pharma LEAD[®] PHARMACY CARE PRODUCTS

MULTIVITAMIN 50⁺ PLUS GREEN BARLEY GRASS
*** Fresh Freeze-dried
with micronutrients | sustained release
0% Sugar • Salt • GMO
Gluten • Lactose
Additives • Preservatives
Food Supplement
30 vegan tablets

MULTIVITAMIN ADVANCE PLUS SUPERFOODS
*** Fresh Freeze-dried
with micronutrients | sustained release
0% Sugar • Salt • GMO
Gluten • Lactose
Additives • Preservatives
Food Supplement
30 vegan capsules

MULTIVITAMIN ONE A DAY PLUS REISHI MUSHROOM
*** Fresh Freeze-dried
with micronutrients | sustained release
0% Sugar • Salt • GMO
Gluten • Lactose
Additives • Preservatives
Food Supplement
30 vegan tablets

Ισχυρή σύνθεση για την ενίσχυση του οργανισμού

Μέγιστη Απόδοση - Ενέργεια - Τόνωση

PHARMACEUTICAL LTD
Iona Pharmaceutical LTD

www.pharmalead.gr

Της **ΔΩΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ**

Στο στάδιο της αναζήτησης και αξιολόγησης των επιλογών τους βρίσκονται μεγάλοι ξενοδοχειακοί όμιλοι σε σχέση με την εγκατάσταση των μικρών μονάδων αφαλάτωσης στα ξενοδοχεία τους. Οι ξενοδοχείο έχουν επιδείξει ενδιαφέρον αναφορικά με τη δυνατότητα εγκατάστασης μικρών ιδιωτικών μονάδων αφαλάτωσης στις ξενοδοχειακές τους μονάδες, με στόχο να καλύψουν τις ανάγκες τους, ωστόσο προβληματίζονται αναφορικά με το πότε θα προχωρήσουν με την τοποθέτησή τους.

Υπενθυμίζεται ότι στο πλαίσιο έκτακτων μέτρων για την αντιμετώπιση της λειψυδρίας, το Υπουργικό Συμβούλιο περί τα τέλη του Μάρτη ενέκρινε πρόταση του Υπουργείου για σχέδιο χορηγιών για εγκατάσταση μικρών ιδιωτικών μονάδων αφαλάτωσης σε ξενοδοχειακές μονάδες, με στόχο να καλύψουν τις ανάγκες τους σε ύδρευση χωρίς να επιβαρύνουν τα κυβερνητικά συστήματα υδατοπρομήθειας. Το συνολικό ποσό ενίσχυσης του σχεδίου, το οποίο θα ισχύει για δύο χρόνια, ανέρχεται στα €3 εκατομμύρια. Παράλληλα, το αρμόδιο Υπουργείο προχώρησε και με την απλοποίηση του πλαισίου αδειοδότησης για μικρές μονάδες αφαλάτωσης έως 1.500 κυβικά. Η απλοποίηση των διαδικασιών καλύπτει ξενοδοχεία, τοπικές αρχές αλλά και γεωργούς οι οποίοι επιθυμούν να εγκαταστήσουν μικρές μονάδες αφαλάτωσης. Σκοπός του σχεδίου είναι η παροχή χορηγίας ήσσονος σημασίας

Δεν έχουν γίνει ακόμα αιτήσεις στο Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων για την εγκατάσταση μονάδων.

(de minimis) σε ξενοδοχειακές μονάδες για εγκατάσταση μικρών ιδιωτικών μονάδων αφαλάτωσης, δυναμικότητας μέχρι 1.500 κυβικά μέτρα νερού ανά ημέρα, με στόχο την κάλυψη των αναγκών τους σε πόσιμο νερό.

Για το σχέδιο χορηγιών μπορεί να γίνει είτε μεμονωμένη εγκατάσταση, είτε ομαδική από περισσότερα ξενοδοχεία, δηλαδή μία κοινή μονάδα που να εξυπηρετεί όλους τους συμμετέχοντες.

Η χορηγία είναι ανάλογα με την ημερήσια δυναμικότητα της μονάδας και κυμαίνεται από €65.000 μέχρι 100 κυβικά μέτρα ημερησίων για μεμονωμένη εγκατάσταση και μέχρι €300.000 από 1.001 έως 1.500 κυβικά μέτρα. Για ομαδική εγκατάσταση η χορηγία κυμαίνεται από €95.000 μέχρι 100 κυβικά και φθάνει τις €550.000 από 1001- 1.500 κυβικά.

Η διερεύνηση και η διαδικασία

Σύμφωνα με πληροφορίες από το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων (ΤΑΥ) διαπιστώνεται έντονη κινητικότητα από μεγάλους ξενοδοχειακούς ομί-

Μέση Ανατολή, όπου παρά την ηγεμονία του Ισραήλ και τη συντριβή του ιρανοκινούμενου άξονα τις αντίστοιχες παραμένει εκρηκτική. Το Ιράν εξακολουθεί να αποτελεί πηγή γεωπολιτικής αστάθειας, καθώς ετοιμάζεται να προχωρήσει στην πρώτη υπόγεια πυρηνική δοκιμή, σε μια απεγνωσμένη προσπάθεια να αποκτήσει αποτρεπτική ισχύ και να αποφύγει το σχεδιαζόμενο εδώ και καιρό συντριπτικό πλήγμα από Ισραήλ - ΗΠΑ. Οποια κατάληξη κι αν έχει η ανωτέρω αντιπαράθεση –πυρηνική δοκιμή ή βομβαρδισμός–, θα οδηγήσει σε ακόμη μεγαλύτερη αστάθεια με αρνητικές επιπτώσεις στις ενεργειακές αγορές. Ακόμη δεν πρέπει να υποτιμούμε τους συνεχιζόμενους τοπικούς πολέμους και εξεγέρσεις στην Αφρική (λ.χ. βλ. Σουδάν, Μάλι, Νίγηρα, Κονγκό), που μεγάλο μέρος της Αφρικής να έχει περιέλθει στην κινεζική σφαίρα επιρροής, αποτέλεσμα μακρόχρονης επενδυτικής και πολιτιστικής πολιτικής. Μια στρατιωτική επέμβαση της Κίνας στη μαύρη ήπειρο για αποκατάσταση της τάξης δεν είναι πλέον τόσο απίθανη όσο थे-

Αυξάνεται η ζήτηση ενέργειας, ενώ παράλληλα συνεχίζεται η γεωπολιτική αστάθεια σε πολλά σημεία της υφηνίου.

ωρείτο μέχρι πρόσφατα. Παράλληλα με τις ανωτέρω δυσμενείς εξελίξεις στο γεωπολιτικό τοπίο, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη η διαρκώς αυξανόμενη ενεργειακή ζήτηση σε παγκόσμιο επίπεδο, το μεγαλύτερο μέρος της οποίας προέρχεται από τις χώρες της Ασίας, από την Αφρική και τη Νότιο και Κεντρική Αμερική.

Παρά τη γεωπολιτική αστάθεια η παγκόσμια ζήτηση συνεχίζει να αυξάνεται με ετήσιο ρυθμό 1,7%, έχοντας φθάσει συνολικά στα 445 EJ το 2023 σε σύγκριση με 337 EJ το 2010. Με τη ζήτηση να ικανοποιείται πρωτίστως από ορυκτά καύσιμα τα οποία, σύμφωνα με τα πλέον πρόσφατα στοιχεία (2023), καλύπτουν το 82% της παγκόσμιας πρωτογενούς ενεργειακής ζήτησης. Η διαφορά καλύπτεται από πυρηνική ενέργεια (4%), υδροηλεκτρικά

Στο ψάξιμο για λύσεις αφαλάτωσης οι ξενοδοχείο

Ζητούν προσφορές και εξετάζουν τις επιλογές τους – Κινητικότητα από μεγάλους ξενοδοχειακούς ομίλους σε όλες τις επαρχίες

Ορισμένοι ξενοδοχείο εξετάζουν κατά πόσο θα τους συμφέρει η επένδυση αναλόγως με το μέγεθος της ξενοδοχειακής τους μονάδας και το πότε αναμένεται να κάνουν απόσβεση των χρημάτων τους.

Νερό σε 3 μήνες μετά από την παραγγελία

Νερό μέσα σε 3 μήνες περίπου από την ημέρα που θα προχωρήσουν σε παραγγελία των μονάδων αφαλάτωσης νερού θα έχουν οι ξενοδοχειακές μονάδες που θα προχωρήσουν με το συγκεκριμένο εγχείρημα. Η «Κ» επικοινησε με κάποιες από τις εταιρείες που σχεδιάζουν και κατασκευάζουν τις μονάδες αφαλάτωσης θαλασσινού νερού, οι οποίες επιβεβαίωσαν το ενδιαφέρον που επέδειξαν μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες σε όλες τις επαρχίες, με το ενδιαφέρον να είναι εντονότερο από τα ξενοδοχεία στην ελεύθερη περιοχή Αμμοχώστου. Ειδικότερα, όπως μας αναφέρθηκε από τις εταιρείες, έχουν αποστείλει πέραν των 25 προσφορών σε ξενοδοχεία που επικοινωνήσαν μαζί τους. Σημειώνεται ότι ορισμένες εταιρείες δίνουν τη δυνατότητα να εγκαταστήσουν τις μονάδες αφαλάτωσης υπό τη μορφή του leasing (της ενοικιαγοράς) αλλά πιο

διαδεδομένη θεωρείται η επιλογή της ιδιόκτητης μονάδας αφαλάτωσης. Αναφορικά με το κόστος οι εταιρείες μάς τόνισαν ότι εξαρτάται από το μέγεθος της μονάδας αφαλάτωσης που θέλουν να εγκαταστήσουν τα ξενοδοχεία και

€200 χιλιάδες το κόστος για 200 τόνους νερού την ημέρα.

φυσικά τους χώρους που διαθέτουν. Ενδεικτικά για την εγκατάσταση μιας μονάδας αφαλάτωσης που θα παράγει 200 τόνους νερού την ημέρα το κόστος ανέρχεται στις €200.000 συν €30.000 για τις προεργασίες που συμπεριλαμβάνουν τα απαιτούμενα κατασκευαστικά έργα για την τοποθέτησή της, σημειώνουν οι εταιρείες. Ωστόσο, όπως διευκρινί-

ζουν, τα ξενοδοχεία θα κάνουν απόσβεση των χρημάτων τους σε ορίζοντα μιας πενταετίας. Όπως εκτιμούν, εξάλλου, το επόμενο διάστημα η τιμή του νερού αναμένεται ότι θα αυξηθεί στα 3,5 σεντ. Σε σχέση με τους ενδοισμούς που διατηρούν ορισμένοι ξενοδοχείο για το αν θα προχωρήσουν άμεσα με την εγκατάσταση των μονάδων λόγω του ότι αρχίζει η καλοκαιρινή περίοδος και ενδεχομένως να δημιουργηθεί πρόβλημα με τους τουρίστες, οι εταιρείες υποστήριξαν ότι δεν είναι τόσο χρονοβόρα τα κατασκευαστικά έργα για την εγκατάσταση των μονάδων. Όπως μας αναφέρθηκε, ορισμένοι ξενοδοχείο με τους οποίους μίλησαν οι εταιρείες κάνουν πλάνα για την εγκατάσταση των μονάδων τον Σεπτέμβριο προκειμένου να αποφύγουν οποιεσδήποτε αναταράξεις στη φετινή σεζόν και στους επισκέπτες τους.

λους σε σχέση με τη διαδικασία που πρέπει να ακολουθήσουν προκειμένου να λάβουν την επιχορήγηση που δικαιούνται από την κυβέρνηση. Ουσιαστικά, όπως αναφέρουν οι ίδιες πληροφορίες, οι ξενοδοχείο ένα μήνα μετά τις εξαγγελίες της κυβέρνησης για το σχέδιο χορηγιών για εγκατάσταση μικρών ιδιωτικών μονάδων αφαλάτωσης σε ξενοδοχειακές μονάδες, βρίσκονται σε φάση διευκρίνισης ζητημάτων που αφορούν στη συγκέντρωση των απαραίτητων εγγράφων που απαιτείται να συγκεντρώσουν προκειμένου να προχωρήσει η αδειοδότηση. Επίσης, όπως σημειώνεται, ορισμένοι ξενοδοχείο εξετάζουν κατά πόσο θα τους συμφέρει η εν λόγω επένδυση αναλόγως με το μέγεθος της ξενοδοχειακής τους μονάδας και το πότε αναμένεται να κάνουν απόσβεση των χρημάτων τους. Εξάλλου, όπως μας τονίστηκε, οι ιδιόκτητες μονάδες αφαλάτωσης δεν αφορούν όλα τα ξενοδοχεία, αλλά κυρίως τις μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες οι οποίες χρειάζονται και μεγαλύτερες ποσότητες νερού. Το ΤΑΥ από τη μεριά του, που έχει αναλάβει το θέμα των αιτήσεων, μας επισημαίνει ότι έχουν επιδείξει ενδιαφέρον μεγάλοι όμιλοι ξενοδοχείων από όλες τις επαρχίες. Ξεκαθαρίζει ακόμα ότι μπορεί να εκδώσει άδεια έργου υδροληψίας εντός 7 εργάσιμων ημερών, εφόσον η αίτηση από τον ξενοδοχείο είναι ολοκληρωμένη και πλήρης.

Ο ξενοδοχείο από την πλευρά του θα πρέπει να έχει αποφασίσει σχετικά με το πού θα τοποθετηθεί η μονάδα

Προσανατολίζονται για την εγκατάσταση των μονάδων μετά το καλοκαίρι – Σε φάση προεργασίας.

και να καταλήξει αναφορικά με την εταιρεία που θα αναλάβει την εγκατάσταση προκειμένου να του ετοιμάσει ένα σχετικό πλάνο κατασκευής της μονάδας αφαλάτωσης θαλασσινού και υφάλμυρου νερού και μονάδων επεξεργασίας νερού. Η άδεια έργου υδροληψίας αποτελεί ουσιαστικά το πρώτο φως για την εγκατάσταση της μονάδας και ακολουθούν οι επιτόπιοι έλεγχοι της εγκατάστασης της μονάδας προκειμένου να δοθεί το πιστοποιητικό έγκρισης και η άδεια υδροληψίας.

Όπως πληροφορούμαστε, ήδη το ΤΑΥ έχει πραγματοποιήσει μια πρώτη συνάντηση με 7 ξενοδοχειακές μονάδες που επέδειξαν ενδιαφέρον προκειμένου να απαντήσει σε σχετικές ερωτήσεις και προβληματισμούς που είχαν και το επόμενο διάστημα αναμένει ότι θα γίνουν και οι πρώτες αιτήσεις για την αδειοδότηση. Τέλος, το ΤΑΥ διευκρινίζει πως η δυνατότητα κατασκευής μονάδων αφαλάτωσης εξ αντικείμενου αφορά τα ξενοδοχεία εκείνα που βρίσκονται κοντά στη θάλασσα και ιδιαίτερα στην πρώτη γραμμή.

ΑΝΑΛΥΣΗ / Του **ΚΩΣΤΗ ΣΤΑΜΠΟΛΗ***

Η ενεργειακή ασφάλεια και πάλι στο επίκεντρο της πολιτικής ατζέντας

Είναι πλέον εμφανές, ακόμη και διά γυμνού οφθαλμού, ότι το τελευταίο διάστημα επιταχύνονται οι γεωπολιτικές ανακατατάξεις σε παγκόσμιο επίπεδο και ο κόσμος μοιάζει όλο και περισσότερο ασαφής. Η παγκοσμιοποίηση ευρίσκεται σε ελεύθερη πτώση, με τον προστατευτισμό να έχει επιστρέψει δριμύτερος, ενισχυμένος από την επιστροφή των ΗΠΑ μετά την ανάληψη της προεδρίας από τον Ντόναλντ Τραμπ στο δόγμα Μονρόε. Αυτό αναπόφευκτα επηρεάζει τις διεθνοποιημένες ενεργειακές αγορές, καθώς οι ανάγκες κρατών και επιχειρήσεων για ενίσχυση των ενεργειακών τους υποδομών και εξασφάλιση ενεργειακών προμηθειών σε μεσομακροπρόθεσμη βάση αναθεωρούνται ενόψει της νέας γεωπολιτικής αβεβαιότητας.

Αυτή η αβεβαιότητα έχει όνομα και προέλευση και πηγάζει από τα πρωτοφανή γεγονότα των τελευταίων ετών. Πρώτα απ' όλα είναι ο πόλεμος στην Ουκρανία, όπου παρά τις ειρηνευτικές πρωτοβουλίες του Αμερικανού προέδρου έχει εισέλθει στο τρίτο έτος και συνεχίζει να επηρεάζει αρνητικά τις ενεργειακές αγορές, προκαλώντας έλλειμμα προμήθειας στην Ευρώπη. Δεύτερον, είναι η κατάσταση στη

Τα ορυκτά καύσιμα, σύμφωνα με τα πλέον πρόσφατα στοιχεία (2023), καλύπτουν το 82% της παγκόσμιας πρωτογενούς ενεργειακής ζήτησης.

(6%) και με τις ΑΠΕ όλων των μορφών (δηλ. βιομάζα, απόβλητα, γεωθερμία, ηλιακή και αιολική ενέργεια) να καλύπτουν το υπόλοιπο (8%). Σε αντίθεση με το ισοζύγιο πρωτογενούς ενέργειας, η συμμετοχή των ΑΠΕ στο παγκόσμιο μείγμα ηλεκτροπαραγωγής ανήλθε στο 30% (2023).

Καθώς αυξάνεται η ζήτηση ενέργειας, ενώ παράλληλα συνεχίζεται η γεωπολιτική αστάθεια σε πολλά σημεία της υφηνίου, οι κυβερνήσεις των περισσότερων χωρών εκφράζουν όλο και μεγαλύτερη ανησυχία για την ασφάλεια ενεργειακής προ-

μήθειας. Σύμφωνα με αναλυτές, αυτό που προέχει πλέον στο πλαίσιο των ακολουθούμενων οικονομικών και βιομηχανικών πολιτικών είναι η εξασφάλιση συνεχούς ροής ενέργειας (πετρέλαιο, φυσικό αέριο, ηλεκτρισμός) και παράλληλα η επίτευξη ανταγωνιστικών τιμών. Όμως σε μεγάλο βαθμό οι τιμές εξαρτώνται από τις διεθνείς αγορές, αλλά και τη δυνατότητα κάθε χώρας να ικανοποιεί ένα μέρος των αναγκών της από εγχώρια καύσιμα, μειώνοντας όσο μπορεί την εξάρτησή της από ενεργειακές εισαγωγές.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα οι ΗΠΑ, οι οποίες λόγω της ενεργειακής τους αυτάρκειας τα τελευταία χρόνια απολαμβάνουν τις χαμηλότερες τιμές για ηλεκτρικό ρεύμα και φυσικό αέριο στον κόσμο. Ενδεικτικό του τεράστιου ενδιαφέροντος για την ενεργειακή ασφάλεια είναι το διεθνές συνέδριο με θέμα το «Μέλλον της ενεργειακής ασφάλειας» που συγκάλεσε ο ΙΕΑ σε συνεργασία με τη βρετανική κυβέρνηση στις 24-25 Απριλίου στο Λονδίνο. Το εν λόγω συνέδριο, όπου συμμετείχαν 60 και πλέον κράτη, μεταξύ άλλων εξέτασε τα διδάγματα από την ενεργειακή κρίση που ακολούθησε τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία. Σύμφωνα με τον εκτε-

λεστικό διευθυντή του ΙΕΑ, δρ Φατίχ Μπρόλ, τρεις είναι οι χρυσοί κανόνες για επίτευξη ενεργειακής ασφάλειας: διαφοροποίηση της ενεργειακής προμήθειας, προβλεψιμότητα του πολιτικού σκηνικού –κάτι που επιτρέπει στις εταιρείες να προγραμματίζουν μακροπρόθεσμα– και διεθνής συνεργασία.

Στο ίδιο μήκος κύματος με τον ΙΕΑ κινήθηκε η προσπάθεια των ευρωπαϊκών ακαδημιών, οι οποίες μέσω του γνωμοδοτικού τους οργάνου, του ΕΑΣΑC, ετοίμασαν μια λίαν εμπεριστατωμένη και επίκαιρη μελέτη για την ενεργειακή ασφάλεια σε επίπεδο Ευρώπης με τίτλο, «Security of Sustainable Energy Supplies», η οποία ανακοινώθηκε λίγο πριν από το Πάσχα. Η εν λόγω μελέτη, στην οποία συμμετείχαν με εκπροσώπους τους οι 26 ευρωπαϊκές ακαδημίες, συμπεριλαμβανομένης της Ακαδημίας Αθηνών, παρέχει επιστημονικά τεκμηριωμένες συμβουλές για τη διαμόρφωση πολιτικών που θα διασφαλίσουν την ενεργειακή ασφάλεια και τη βιωσιμότητα τα επόμενα χρόνια.

* Ο κ. Κωστής Σταμπολής είναι πρόεδρος του ΙΕΝΕ και εκπροσώπησε την Ακαδημία Αθηνών στην ομάδα μελέτης του ΕΑΣΑC.

Το πλεόνασμα των 1,4 δισ. και οι αστερίσκοι

Το 94% του ποσού αυτού που καταγράφηκε προέρχεται από το Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων

Τον **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Στο **1,43 δισ. ευρώ** ανέρχεται το δημοσιονομικό πλεόνασμα για το 2024, σύμφωνα με τα προκαταρκτικά αποτελέσματα που ανακοίνωσε η Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου εντός της εβδομάδας, όπως αυτά έχουν ελεγχθεί και πιστοποιηθεί στα πλαίσια της Διαδικασίας Υπερβολικού Ελλείμματος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, με τους αστερίσκους ωστόσο να υφίστανται. Τα αποτελέσματα για το έτος 2024 καταδεικνύουν δημοσιονομικό πλεόνασμα της τάξης του 4,3% στο ΑΕΠ και δημοσιονομικό χρέος ύψους 21,8 δισ. ευρώ, ή ποσοστιαία, 65% στο ΑΕΠ.

Τα συνολικά έσοδα, κατά το έτος 2024 αυξήθηκαν κατά 1,17 δισ. ευρώ και ανήλθαν στα 14,8 δισ. ευρώ, σε σύγκριση με 13,6 δισ. το έτος 2023. Από την άλλη, τα αποτελέσματα δείχνουν πως οι συνολικές δαπάνες κατά το έτος 2024 αυξήθηκαν κατά 270 εκατ. ευρώ και ανήλθαν στα 13,4 δισ. ευρώ, σε σύγκριση με 13,1 δισ. ευρώ το 2023.

Η εικόνα των δημοσιονομικών στοιχείων του κράτους για το 2024 διαμορφώνεται κατά βάση ιδιαίτερα θετικά, αντανακλώντας μία καλή οικονομική διαχείριση της χώρας. Το πρωτογενές πλεόνασμα των 1,4 δισ. ευρώ καταγράφεται υψηλότερο του αναμενομένου, γεγονός που ενισχύει τη δημοσιονομική αξιοπιστία της χώρας και δημιουργεί θετικές προσδοκίες για την πορεία της οικονομίας στο μέλλον.

Στοιχεία όμως του Δημοσιονομικού Συμβουλίου Κύπρου στο πλαίσιο γενικής παρατήρησης σε σχέση με τα δημοσιονομικά στοι-

χεία του 2024 που έχει στη διάθεσή της η «Κ», καταδεικνύουν και κάποια αρνητικά σημεία, τα οποία χρήζουν περαιτέρω προσοχής από το κράτος.

Στοιχεία του Δημοσιονομικού Συμβουλίου αναφέρουν πως παρατηρείται μείωση των κεφαλαιουχικών/ αναπτυξιακών δαπανών κατά 381 εκατ. ευρώ για τη Γενική Κυβέρνηση και 450 εκατ. ευρώ για την Κεντρική Κυβέρνηση, ενώ παράλληλα, από 4,4% των δαπανών, οι αναπτυξιακές μειώθηκαν σε 1,5% για τη Γενική Κυβέρνηση.

94% από το ΤΚΑ

Ανακαλώντας τις παρατηρήσεις του Συμβουλίου πάνω στον Προϋπολογισμό του 2025, γραφόταν πως κύριο ζήτημα παραμένει η κατανομή των εσόδων της Γενικής

Κυβέρνησης. Γραφόταν πως, η Κεντρική Κυβέρνηση έχει διαχρονικά διαμορφωθεί με τρόπο που καθιστά την οικονομική της αυτονομία εξαιρετικά δύσκολη, με αποτέλεσμα να χρηματοδοτείται από το Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων, χάρη στο οποίο καταφέρνει να επιτυγχάνει τις δημοσιονομικές της επιδόσεις ως προς τα πλεονάσματα και τη μείωση του χρέους.

«Η εικόνα δεν αποτελεί μεν αδυναμία για το άμεσο διάστημα και τα επόμενα χρόνια.

Ωστόσο, διαμορφώνεται αφενός μια εξαιρετικά υψηλή υποχρέωση της δημοκρατίας έναντι του ΤΚΑ, της τάξης του 30% περίπου του ΑΕΠ, με ταυτόχρονη διαμόρφωση ενεργητικού στο ΤΚΑ. Εκείνο το ποσό θα πρέπει να επιστραφεί στο ΤΚΑ, έστω κι αν αυτό θα γίνει στα-

Παρατηρείται μείωση των κεφαλαιουχικών/αναπτυξιακών δαπανών κατά 381 εκατ. ευρώ για τη Γενική Κυβέρνηση και 450 εκατ. ευρώ για την Κεντρική Κυβέρνηση.

διακά και σε βάθος χρόνου», σχολιαζόταν. Επιστρέφοντας λοιπόν στα στοιχεία του Δημοσιονομικού Συμβουλίου στο πλαίσιο γενικής παρατήρησης πάνω στα δημοσιονομικά στοιχεία του 2024, υπογραμμίζεται ότι το 94% του πλεονάματος προέρχεται από το Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων, το οποίο κατέγραψε πλεόνασμα 1,4 δισ. ευρώ. Με τα δεδομένα που

παρασιτάστηκαν, η υποχρέωση της κυβέρνησης προς το Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων ανέρχεται σε 12 δισ. ευρώ (Δεκ. 2024).

Επί της Αρχής, όπως είχε σημειώσει παλαιότερα το Δημοσιονομικό Συμβούλιο, θα πρέπει η Κεντρική Κυβέρνηση να αναδιρθωθεί με τρόπο που να της επιτρέψει τη διατήρηση ισοζυγισμένων προϋπολογισμών χωρίς τη

παρασιτάστηκαν, η υποχρέωση της κυβέρνησης προς το Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων ανέρχεται σε 12 δισ. ευρώ (Δεκ. 2024).

Επί της Αρχής, όπως είχε σημειώσει παλαιότερα το Δημοσιονομικό Συμβούλιο, θα πρέπει η Κεντρική Κυβέρνηση να αναδιρθωθεί με τρόπο που να της επιτρέψει τη διατήρηση ισοζυγισμένων προϋπολογισμών χωρίς τη

συμβολή του Ταμείου Κοινωνικών Ασφαλίσεων. «Προς αυτό τον σκοπό, του οποίου η επίτευξη καθίσταται σταδιακά όλο και πιο επώδυνη για την κοινωνία όσο καθυστερεί, θα πρέπει να επιταχυνθεί ο περιορισμός των μη παραγωγικών δαπανών. Σε αντίθετη περίπτωση, η δημοσιονομική πίεση που θα ασκηθεί θα είναι οικονομικά, κοινωνικά και πολιτικά δυσβάστακτη, με πολλαπλασιαστικές, δυσάρεστες προεκτάσεις», συμπλήρωνε.

Ανάλυση των δεδομένων

Βάσει των στοιχείων της Στατιστικής Υπηρεσίας, οι φόροι επί της παραγωγής και των εισαγωγών αυξήθηκαν κατά 237,7 εκατ. και ανήλθαν στα 4,68 δισ. σε σύγκριση με 4,45 δισ. το 2023, εκ των οποίων τα καθαρά έσοδα του ΦΠΑ (μετά την αφαίρεση των επιστροφών) αυξήθηκαν κατά 190,8 εκατ. και ανήλθαν στα 3,16 δισ., σε σύγκριση με 2,97 δισ. το 2023. Οι κοινωνικές εισφορές αυξήθηκαν κατά 143,6 εκατ. και ανήλθαν στα 4,52 δισ., σε σύγκριση με 4,38 δισ. το 2023. Τα έσοδα από τη φορολογία στο εισόδημα και τον πλούτο αυξήθηκαν κατά 539,8 εκατ. και ανήλθαν στα 3,8 δισ. σε σύγκριση με 3,26 δισ. το 2023.

Οι απολαβές προσωπικού (συμπεριλαμβανομένων τεκμαρτών κοινωνικών εισφορών και συντάξεων δημοσίων υπαλλήλων) αυξήθηκαν κατά 298 εκατ. ευρώ και ανήλθαν στα 3,89 δισ. σε σύγκριση με 3,59 δισ. το 2023. Οι κοινωνικές παροχές αυξήθηκαν κατά 366,3 εκατ. και ανήλθαν στα 5,3 δισ. σε σύγκριση με 4,94 δισ. το 2023. Η ενδιάμεση ανάλωση αυξήθηκε κατά 234 εκατ. και ανήλθε στα 1,53 δισ. σε σύγκριση με 1,29 δισ. το 2023.

Γραπτές εξετάσεις για Ορκωτούς Μεταφραστές 2025

Το Συμβούλιο Εγγραφής Ορκωτών Μεταφραστών ανακοινώνει ότι, βάσει των διατάξεων του περί Εγγραφής και Ρύθμισης των Υπηρεσιών Ορκωτού Μεταφραστή Νόμος του 2019 (Ν. 45(Ι)/2019, Άρθρα 6, 7, 8), δέχεται αιτήσεις για συμμετοχή σε γραπτές εξετάσεις για ορκωτούς μεταφραστές από την **Δευτέρα 5/5/2025 μέχρι και την Παρασκευή 9/5/2025**.

Οι εξετάσεις θα διεξαχθούν από την Υπηρεσία Εξετάσεων του Υπουργείου Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας και οι υποψήφιοι θα ενημερωθούν για την ημερομηνία διεξαγωγής των εξετάσεων σε μεταγενέστερο στάδιο από την Υπηρεσία Εξετάσεων.

Απαραίτητα προσόντα:

1. Πτυχίο ή μεταπτυχιακό δίπλωμα ή τίτλο ή ισότιμο προσόν αναγνωρισμένου με βάση τις διατάξεις του περί Αναγνώρισης Τίτλων Σπουδών Ανώτερης και Ανώτατης Εκπαίδευσης και Παροχής Σχετικών Πληροφοριών Νόμου, το οποίο έχει ως αντικείμενο: (α) τη μετάφραση, (β) τις ξένες γλώσσες, ή (γ) άλλα θέματα, νοούμενο ότι αποκτήθηκε κατόπιν φοίτησης σε πανεπιστήμιο που λειτουργεί σε χώρα του εξωτερικού, στο οποίο η γλώσσα διδασκαλίας είναι η επίσημη γλώσσα της εν λόγω χώρας.

2. Αποδεικτικό πολύ καλής γνώσης της Ελληνικής: Απολυτήριο Μέσης Εκπαίδευσης Κύπρου ή Ελλάδος, και για απόφοιτους από μη ελληνόφωνα λύκεια ή πανεπιστήμια: Εξετάσεις Πιστοποίησης της Γνώσης της Ελληνικής Γλώσσας, (Επίπεδο Γ1) του Υπουργείου Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας ή του «Σχολείου Ελληνικής Γλώσσας» Πανεπιστημίου Κύπρου (<https://tinyurl.com/bddx4nkc>) ή του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας της Ελλάδος (<https://tinyurl.com/4ss38ye4>) ή G.C.E. A-Level Modern Greek με βαθμό “C” και άνω (Τεκμήρια γλωσσών ΕΔΥ <https://tinyurl.com/3wnrpsff>).

3. Οι υποψήφιοι πρέπει να είναι: πολίτες της Δημοκρατίας ή κράτους μέλους της ΕΕ, ή σύζυγος πολίτη της Δημοκρατίας ή κράτους μέλους, και να έχουν τη συνήθη διαμονή τους στη Δημοκρατία.

ΔΕΝ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΥΠΟΨΗΦΙΟΙ:

- Όσοι απασχολούνται σε μόνιμη θέση στον δημόσιο και ευρύτερο δημόσιο τομέα (δημόσια υπηρεσία, στην εκπαιδευτική υπηρεσία ή σε αρχές τοπικής διοίκησης).

- Όσοι έχουν απολυθεί, ή όσων έχουν τερματιστεί οι υπηρεσίες από τη δημόσια υπηρεσία ή την εκπαιδευτική υπηρεσία ή οποιαδήποτε νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, για πειθαρχικό παράπτωμα.

- Όσοι έχουν καταδικαστεί για αδίκημα το οποίο ενέχει ηθική αισχροτήτητα ή έλλειψη τιμιότητας.

Οι ενδιαφερόμενοι πρέπει να υποβάλουν αυτοπροσώπως τα εξής:

- Αντίγραφο του πτυχίου τους, προσκομίζοντας παράλληλα και το πρωτότυπο αυτού.
- Πιστοποιημένη μετάφραση του πτυχίου τους από Ορκωτό Μεταφραστή (για ξενόγλωσσα πτυχία, με εξαίρεση την Αγγλική).
- Πιστοποιητικό ισοτιμίας πτυχίου από ΚΥ.Σ.Α.Τ.Σ. (για πτυχία από χώρες εκτός ΕΕ).
- Αποδεικτικό πολύ καλής γνώσης της Ελληνικής (ως άνωθεν).
- Πιστοποιητικό Λευκού Ποινικού Μητρώου (εκδοθέν εντός των τελευταίων τριών μηνών).
- Αντίγραφο της Πολιτικής Ταυτότητας ή Διαβατηρίου (προσκομίζοντας και το πρωτότυπο).
- Λογαριασμό κοινής ωφελείας της μόνιμης κατοικίας του υποψηφίου.
- Συμπληρωμένο έντυπο αίτησης εγγραφής (συμπληρώνεται επιτόπου στο ΓΤΠ).

Υποβολή αιτήσεων:

Από την Δευτέρα, 5 Μαΐου 2025 μέχρι και την Παρασκευή, 9 Μαΐου 2025.

Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών, Απελλή 5-7, 1080 Λευκωσία

Γραφεία Αρ.10 και 15, στο ισόγειο, 8:00 π.μ. – 2:00 μ.μ.

Επικοινωνία στο Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών στα τηλέφωνα: 22801124 και 22801105.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

BAILOUT

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ & POWER GAMES

Listen on Apple Podcasts Spotify

ME ΤΟΝ
ΓΙΑΝΝΟ ΣΤΑΥΡΙΝΙΔΗ

Το έλλειμμα εργαζομένων θα ξεπεράσει τις 500.000 το 2050

Η χώρα θα χρειασθεί 700.000 μετανάστες για να αντισταθμίσει τις απώλειες

Της **ΡΟΥΛΑΣ ΣΑΛΟΥΡΟΥ**

Αντιμέτωπη με ένα δυσθεώρητο κενό εργαζομένων της τάξης των 515.000 ατόμων εκτιμάται ότι θα βρεθεί η χώρα μας το 2050 λόγω των δυσοιόνων δημογραφικών εξελίξεων και κυρίως της μείωσης των εργαζομένων ηλικίας 20-64 ετών. Ακόμη, δε, κι αν αυτή η πιθανότητα αντιστραφεί με την αύξηση των μεταναστευτικών ροών κατά 700.000 άτομα, η εικόνα των λίγων εργαζομένων που θα συνεισφέρουν για πολλούς συνταξιούχους δεν θεωρείται εύκολο να αλλάξει. Στην άκρως ανησυχητική αυτή διαπίστωση καταλήγει μελέτη του Ινστιτούτου Δημογραφικών Ερευνών και Μελετών (ΙΔΕΜ), επισημαίνοντας ότι όλες οι πρόσφατες προβολές του πληθυσμού της Ελλάδας για το 2025-2050 συγκλίνουν στο ότι, με δεδομένο το μη αναστρέψιμο αρνητικό ισοζύγιο γεννήσεων - θανάτων, ο συνολικός πληθυσμός της Ελλάδας θα μειωθεί, ενώ οι 65 ετών και άνω θα είναι η μόνη ηλικιακή ομάδα που θα αυξηθεί.

Η μελέτη δημοσιεύεται στο Pop News, στο ενημερωτικό δελτίο του ΙΔΕΜ, από τον καθηγητή Δημογραφίας (αφ.) Παν. Θεσσαλίας Βύρωνα Κοτζιάμνη και επικεντρώνεται στις επιπτώσεις των δημογραφικών εξελίξεων στις μεταβολές δύο μεγάλων ηλικιακών ομάδων: των 20-64 ετών και των 65 και άνω. Οι πρώτοι αποτελούν τον πληθυσμό εργασιμής ηλικίας, ο οποίος με τη σειρά του επηρεάζει και τον πληθυσμό των απασχολούμενων, ενώ οι άνω των 65 λαμβάνονται ως «εξαρτημένοι» από τους απασχολούμενους 20-64 ετών (υπόθεση που γίνεται δεκτή αν και εν μέρει μόνον ισχύει, καθώς σήμερα δεν είναι όλοι οι άνω των 65 ετών –και δεν θα είναι και στο μέλλον– εκτός του κόσμου της εργασίας).

Υιοθετώντας το σενάριο σχεδόν μηδενικής μετανάστευσης (48.200 για την περίοδο 2025-2049), αύξησης του προσδόκιμου ζωής κατά σχεδόν τέσσερα έτη (στα 83,7 για τους άνδρες και στα 88,1 για τις γυναίκες το 2050) και δείκτες γονιμότητας 1,4-1,5 παιδιά ανά γυναίκα, το βασικό συμπέρασμα είναι ότι το 2050 θα έχουμε μια μείωση του συνολικού πληθυσμού κατά 1,36 εκατομμύριο (8,935 αντί 10,293 εκατομμυρίων το 2025), μια μείωση των 20-64 ετών κατά

	2025	2030	2035	2040	2045	2049	2050
Συνολικός πληθυσμός (εκατ.)	10,29	10,00	9,73	9,48	9,22	8,99	8,94
Συγχρονικοί δείκτες γονιμότητας (παιδιά/γυναίκα)	1,42	1,44	1,45	1,47	1,49	1,50	1,50
Πληθυσμός 20-64 ετών (εκατ.)	5,95	5,67	5,29	4,93	4,56	4,31	4,27
Πληθυσμός 20-64 ετών (ως % του συνόλου)	57,8%	56,6%	54,4%	52,0%	49,5%	47,9%	47,7%
Απασχολούμενοι (20-64 ετών, εκατ.)	4,02	3,89	3,70	3,50	3,31	3,18	3,15
Ποσοστά απασχόλησης	67,52%	68,7%	69,9%	71,1%	72,5%	73,7%	73,9%
Απασχολούμενοι (20-64 ετών, εκατ.) με ποσοστά απασχόλησης 20-64 ετών σταθερά στο επίπεδο του 2025	4,02	3,83	3,58	3,33	3,08	2,91	2,88
Ποσοστά απασχόλησης αυξανόμενα έως 82% το 2050	67,5%	70,0%	72,5%	75,0%	78,0%	81,0%	82,0%
Απασχολούμενοι (20-64 ετών, εκατ.) με ποσοστό απασχόλησης 20-64 ετών αυξανόμενο έως 82% το 2050	4,01	3,97	3,84	3,69	3,56	3,49	3,50

ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΑΝΑ ΠΕΡΙΟΔΟ	2025-29	2030-34	2035-39	2040-44	2045-49
Μείωση πληθυσμού (χιλ.)	-289,3	-271,4	-257,4	-258,2	-281,7
Καθαρή μετανάστευση (χιλ.)	-31,19	-7,77	13,95	31,74	41,44

ΠΗΓΗ: ΙΔΕΜ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η εικόνα των λίγων εργαζομένων που θα συνεισφέρουν για πολλούς συνταξιούχους δεν θεωρείται εύκολο να αλλάξει.

σχεδόν 1,68 εκατομμύριο (4,27 το 2050 αντί 5,95 εκατομμυρίων το 2025), ενώ οι 65 και άνω θα αυξηθούν κατά περίπου 700.000 (3,15 εκατομμύρια το 2050 έναντι 2,45 εκατομμυρίων σήμερα). Με βάση αυτό το σενάριο, το 2050 θα αντιστοιχούν μόνο 1,35 άτομα 20-64 ετών σε κάθε ηλικιωμένο 65 ετών και άνω αντί των 2,43 σήμερα.

Δεχόμενοι, δε, σύμφωνα με τον κ. Κοτζιάμνη, τη μείωση των ατόμων 20-64 ετών τις αμέσως επόμενες δεκαετίες, που δίνει το βασικό σενάριο των προβολών της Eurostat, θα βρεθούν με αντιμέτωποι με τις εξής πιθανότητες:

1. Εάν ο λόγος εργαζόμενοι 20-64 ετών προς άτομα εργάσιμης ηλικίας 20-64 ετών δεν αλλάξει παραμένοντας σταθερός στο 67,5%, θα έχουμε το 2050 2,88

εκατομμύρια εργαζομένους μόνο αντί 4,015 εκατομμυρίων το 2025 και 0,9 απασχολούμενους για έναν ηλικιωμένο άνω των 65 ετών αντί 1,64 σήμερα.

2. Εάν ο λόγος εργαζομένων προς άτομα εργάσιμης ηλικίας αλλάξει από 67,5% σήμερα σε 73,9% το 2050, οι εργαζόμενοι θα μειωθούν κατά 865.000 (3,15 εκατομμύρια εργαζόμενοι το 2050 αντί 4,015 εκατομμυρίων σήμερα) και με έναν απασχολούμενο ανά ηλικιωμένο.

3. Εάν, τέλος, ο ίδιος λόγος αυξηθεί στο 82% το 2050, το «έλλειμμα» στους εργαζομένους θα είναι 515.000 (3,5 εκατομμύρια το 2050 έναντι 4,015 εκατομμυρίων σήμερα). Στο ευνοϊκό, δε, αυτό σενάριο, θα αντιστοιχούσαν 1,1 απασχολούμενοι 20-64 ετών ανά ηλικιωμένο.

Επομένως, επισημαίνει η μελέτη, η αύξηση των ποσοστών απασχόλησης με ενεργές πολιτικές –που εκτός των άλλων θα πρέπει να στοχεύουν και στο reskilling και upskilling– δεν επαρκεί για να αντισταθμίσει πλήρως τη μείωση των εργαζομένων, καθώς παραμένει ένα «έλλειμμα» 515.000 σε σχέση με το 2025.

Στο ερώτημα, δε, αν το έλ-

λειμμα αυτό θα μπορούσε να καλυφθεί από ένα αρκετά υψηλότερο από το προβλεπόμενο μεταναστευτικό ισοζύγιο, με δεδομένο ότι έχουν ήδη αρχίσει να εμφανίζονται στη χώρα μας κενά στην αγορά εργασίας, τα οποία αναμένεται να διευρυνθούν τις επόμενες δεκαετίες, η απάντηση είναι ότι απαιτείται ένα συνολικό θετικό μεταναστευτικό ισοζύγιο της τάξης των περίπου 700.000 ατόμων. Στην περίπτωση αυτή, μάλιστα, οι απασχολούμενοι το 2050 θα προσέγγιζαν τα 4 εκατομμύρια (σχεδόν όσοι και σήμερα), ενώ θα αντιστοιχούσαν 1,24 απασχολούμενοι ανά ηλικιωμένο.

Μια τέτοια ενδεχόμενη θετική μεταναστευτική ζυγαριά, ήτοι περισσότερες εισοδοί από εξόδους, προϋποθέτει συγκεκριμένο προσανατολισμό ως προς τη μεταναστευτική πολιτική της χώρας μας. Ακόμη κι έτσι όμως, ενώ υπό προϋποθέσεις κρίνεται εφικτό παρ' όλη τη μείωση του πληθυσμού 20-64 ετών να μη μειωθούν το 2050 οι απασχολούμενοι της ηλικιακής αυτής ομάδας, η αναλογία απασχολούμενων προς άτομα 65 ετών δεν θεωρείται πιθανό να παραμείνει η ίδια με αυτήν που ισχύει σήμερα.

Ερχονται νέα μέτρα για την καταπολέμηση των ρευματοκλοπιών

Της **ΧΡΥΣΕΑΣ ΛΙΑΓΓΟΥ**

Στη θερμοθέτηση πρόσθετων μέτρων για την καταπολέμηση των ρευματοκλοπιών προσανατολίζεται το υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, καθώς οι έλεγχοι του ΔΕΔΔΗΕ δείχνουν διόγκωση του φαινομένου που επιβαρύνει τους συνεπείς καταναλωτές με πάνω από 400 εκατ. ευρώ ετησίως. Η αξία των βεβαιωμένων ρευματοκλοπιών, σύμφωνα με τα στοιχεία του ΔΕΔΔΗΕ, υπερδιπλασιάστηκε, από 30 εκατ. ευρώ το 2023 σε 62 εκατ. ευρώ το 2024. Ιδιαίτερα διαδεδομένο είναι το «σπορ» των ρευματοκλοπιών σε ξενοδοχεία, εστιατόρια και καφετέριες. Σε 700 ελέγχους που διενήργησε ο Διαχειριστής στους συγκεκριμένους κλάδους το διάστημα μεταξύ Νοεμβρίου 2024 και Φεβρουαρίου 2025, η αξία του κλεμμένου ρεύματος ξεπέρασε το 1,2 εκατ. ευρώ. Σε ορισμένες μάλιστα αλυσίδες οι διαπιστωμένες ρευματοκλοπές ξεπέρασαν το 50% των παροχών που ελέγχθηκαν στα μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας. Υψηλά ποσοστά ρευματοκλοπιών διαπιστώνονται σε ενεργοβόρες μικρές επιχειρήσεις, όπως φούρνοι και επαγγελματικά εργαστήρια.

Η νέα πολιτική ηγεσία του ΥΠΕΝ έχει ανοίξει εκ νέου τον φάκελο «ρευματοκλοπές - στρατηγικοί κακοπληρωτές», με τον οποίο είχε καταπαστεί και το επιτελείο του πρώην υπουργού Θόδωρου Σκυλακάκη, και αναμένεται να προχωρήσει μέσα στο επόμενο διάστημα σε νέες νομοθετικές πρωτοβουλίες. Σε σύσκεψη που πραγματοποιήθηκε πριν από το Πάσχα υπό τον υφυπουργό Ενέργειας Νίκο Τσάφο, τέθηκαν επί τάπητος όλα τα πρόσφατα στοιχεία που συνδέονται με τις δύο αυτές μάστιγες της αγοράς ηλεκτρισμού και σενάρια για μια πιο αποτελεσματική αντιμετώπιση.

Στο ζήτημα αναφέρθηκε χθες ο αρμόδιος υπουργός Σταύρος Παπασταύρου σε τηλεοπτική συνέντευξη στο Open με αφορμή τις επιδοτήσεις ηλεκτρικού ρεύματος στις μικρές επιχειρήσεις, για τις οποίες έχει δεσμευτεί η κυβέρνηση ότι θα δοθούν αναδρομικά για το διάστημα Δεκεμβρίου 2024 - Φεβρουαρίου 2025. Ο υπουργός τόνισε ότι οι ανακοινώσεις για τις επιδοτήσεις θα γίνουν σύντομα και θα είναι εντός του πλαισίου δημοσιονομικής σταθερότητας και εντός όσων επιτάσσει η Ε.Ε., ενώ σημείωσε ότι θα αποκλει-

Η αξία των βεβαιωμένων ρευματοκλοπιών, σύμφωνα με τα στοιχεία του ΔΕΔΔΗΕ, υπερδιπλασιάστηκε από 30 εκατ. ευρώ το 2023 στα 62 εκατ. ευρώ το 2024.

Σύντομα οι ανακοινώσεις για τις αναδρομικές επιδοτήσεις ηλεκτρικού ρεύματος στις μικρές επιχειρήσεις.

στούν όσοι έχουν κάνει ρευματοκλοπή και το κομμάτι της επιδοτήσης που τους αντιστοιχεί θα μοιραστεί στους υπόλοιπους δικαιούχους.

«Δεν πρόκειται για κάποιο σημαντικό ποσό, αλλά είναι θέμα ηθικής τάξης», είπε ο υπουργός και προανήγγειλε ότι θα προχωρήσει σε συγκεκριμένα μέτρα, λαμβάνοντας υπόψη τη νομική και ηθική διάσταση του ζητήματος.

Υπολογίζεται ότι εκτός επιδοτήσης, λόγω ρευματοκλοπής ή μη διακανονισμένων ανεξόφλητων οφειλών, θα μείνουν δεκάδες χιλιάδες επιχειρήσεις, ενώ ο αριθμός των δικαιούχων ξεπερνάει το 1 εκατ. Το πλαίσιο επιδοτήσης πιθανότατα να ανακοινωθεί μέσα στην εβδομάδα ή στις αρχές της επόμενης.

Το σενάριο που είχε εξετάσει το επιτελείο του κ. Θόδωρου Σκυλακάκη προέβλεπε ένα συνολικό ποσό επιδοτήσης της τάξεως των 50 εκατ. ευρώ, με δικαιούχους επιχειρήσεις με τζίρο έως 10 εκατ. ευρώ, υπό την προϋπόθεση ότι δεν έχουν λάβει συνολικά κρατικές ενισχύσεις άνω των 300.000 ευρώ, όπως προβλέπει το ευρωπαϊκό πλαίσιο.

Επιβράδυνση τουρισμού το πρώτο δίμηνο

Μικρή αύξηση των ταξιδιωτικών εισπράξεων και των διεθνών αφίξεων κατεγράφη το διάστημα Ιανουαρίου - Φεβρουαρίου

Του **ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ**

Μικρή αύξηση στις αφίξεις ξένων επισκεπτών και ακόμα μικρότερη των ταξιδιωτικών εισπράξεων δείχνουν τα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος για τους πρώτους δύο μήνες του τρέχοντος έτους. Παράλληλα, αυξήθηκαν τα ταξίδια και οι δαπάνες των Ελλήνων στο εξωτερικό.

Τα χαμηλά μονοψήφια ποσοστά ανάπτυξης του τουρισμού διαμορφώθηκαν κυρίως από μία κάμψη που παρατηρήθηκε τον Φεβρουάριο.

Κύκλοι της αγοράς αποδίδουν τη συγκεκριμένη κάμψη στην ευρύτερη γεωπολιτική και οικονομική αστάθεια και ως ένα βαθμό στη σεισμική δραστηριότητα στη Σαντορίνη. Είναι ίσως χαρακτηριστικό ότι η μεγαλύτερη μείωση ταξιδιωτικών εισπράξεων τον Φεβρουάριο προήλθε από τη Γερμανία, παρά την αύξηση των ταξιδιωτών από τη μεγαλύτερη οικονομία της Ευρώπης, ενώ αντιθέτως οι εισπράξεις από τις

Ηνωμένες Πολιτείες σχεδόν διπλασιάστηκαν.

Ειδικότερα, οι ταξιδιωτικές εισπράξεις αυξήθηκαν κατά 0,5% τον Φεβρουάριο του 2025 και κατά 3,9% την περίοδο Ιανουαρίου - Φεβρουαρίου 2025. Η εισερχό-

Οι χαμηλές επιδόσεις αποδίδονται στη γεωπολιτική αστάθεια και ως ένα βαθμό στη σεισμική δραστηριότητα στη Σαντορίνη.

μενη ταξιδιωτική κίνηση μειώθηκε κατά 0,8% τον Φεβρουάριο και αυξήθηκε κατά 5,4% την περίοδο Ιανουαρίου - Φεβρουαρίου 2025. Η άνοδος των ταξιδιωτικών εισπράξεων οφείλεται στην αύξηση της εισερχόμενης ταξιδιωτικής κίνησης κατά 5,4%, καθώς η μέση δαπάνη ανά ταξίδι μειώθηκε κατά 1,4%. Όσον αφο-

Η άνοδος των ταξιδιωτικών εισπράξεων οφείλεται στην αύξηση της εισερχόμενης ταξιδιωτικής κίνησης κατά 5,4%,

ρά τις επιμέρους βασικές αγορές από τις οποίες έλκει ταξιδιώτες η Ελλάδα, τον Φεβρουάριο οι εισπράξεις από τη Γερμανία μειώθηκαν κατά 22,7% και διαμορφώθηκαν στα 25,6 εκατ. ευρώ. Και οι εισπράξεις από τη Γαλλία όμως μειώθηκαν κατά 41,8% και διαμορφώθηκαν στα 8,1 εκατ. ευρώ. Άνοδο κατά 70,3% παρουσίασαν οι εισπράξεις από την Ιταλία, οι οποίες διαμορφώθηκαν στα 20,9 εκατ. ευρώ, αύξηση κατά 31,7% παρουσίασαν οι εισπράξεις από το Ηνωμένο Βασίλειο, οι οποίες διαμορφώθηκαν στα 20,2 εκατ. ευρώ, όπως και αυτές από τις ΗΠΑ που αυξήθηκαν κατά 94,0%, στα 47,2 εκατ. ευρώ. Την περίοδο Ιανουαρίου - Φεβρουαρίου οι ταξιδιωτικές εισπράξεις κατέγραψαν άνοδο κατά 3,9% σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του 2024 και διαμορφώθηκαν στα 599,3 εκατ. ευρώ. Η εξέλιξη αυτή αποδίδεται από την ΤtE στην αύξηση των εισπράξεων από κατοίκους χωρών εκτός Ε.Ε.-27 κατά 16,7%, οι οποίες διαμορφώθηκαν

στα 310,9 εκατ. ευρώ, καθώς οι εισπράξεις από κατοίκους των χωρών της Ε.Ε.-27 μειώθηκαν κατά 7,3% και διαμορφώθηκαν στα 282,2 εκατ. ευρώ.

Συγκεκριμένα, η εισερχόμενη ταξιδιωτική κίνηση τον Φεβρουάριο διαμορφώθηκε σε 715,9 χιλ. ταξιδιώτες, μειωμένη κατά 0,8% σε σύγκριση με τον αντίστοιχο μήνα του 2024, ενώ για ολόκληρο το δίμηνο Ιανουαρίου - Φεβρουαρίου αυξήθηκε κατά 5,4% και διαμορφώθηκε στο 1,537 εκατ. ταξιδιώτες, έναντι 1,458 εκατ. πέρυσι.

Αξίζει επίσης να σημειωθεί πως τον Φεβρουάριο σημειώθηκε αύξηση κατά 18,9% και στις ταξιδιωτικές πληρωμές (Φεβρουάριος 2025: 207,0 εκατ. ευρώ, Φεβρουάριος 2024: 174,2 εκατ. ευρώ). Πρόκειται για τις ταξιδιωτικές δαπάνες που πραγματοποιούν οι Έλληνες στο εξωτερικό σε μία ακόμη σαφή ένδειξη ότι οι Έλληνες αντιδίδεται από την ΤtE στην αύξηση των ταξιδιωτών από τη Γαλλία και με τις αυξήσεις τιμών στην Ελλάδα επιλέγουν ολοένα και περισσότερο να ταξιδεύουν στο εξωτερικό.

Μαγνήτης η Αθήνα για επενδυτές ξενοδοχείων

Ανέβηκε στην 8η θέση στην Ευρώπη, στο στόχαστρο πολυτελείς μονάδες 5 αλλά και 4 αστέρων που μπορούν να αναβαθμιστούν

Του **ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ**

Ακόμα και έμπειρα στελέχη της αγοράς ξενοδοχειακών ακινήτων εξεπλάγησαν πριν από κάποιους μήνες από τα υψηλά, εκτιμούσαν, τιμήματα που καταβλήθηκαν για δύο μεγάλα αθηναϊκά ξενοδοχεία από ξένους αλλά και Έλληνες επενδυτές. Ωστόσο, έρευνα μεταξύ μεγάλων διαχειριστών επενδυτικών κεφαλαίων αλλά και ιδιωτών επενδυτών δείχνει όχι μόνο ότι η Αθήνα παραμένει μέσα στις 10 αγορές που συγκεντρώνουν το μεγαλύτερο ενδιαφέρον στην Ευρώπη, θέση που κατέκτησε πέρυσι, αλλά και ότι ανέβηκε μάλιστα στην κατάταξη από την ένατη στην όγδοη θέση. Παράλληλα, η Ελλάδα συνολικά βρίσκεται στην πέμπτη θέση στην Ευρώπη ως επενδυ-

Σύμφωνα με την έρευνα, πάνω από 90% των ερωτηθέντων σχεδιάζουν να διατηρήσουν ή να αυξήσουν τις επενδύσεις τους.

τικός προορισμός για ξενοδοχειακά ακίνητα.

Ετσι, οι πωλήσεις του Grand Hyatt Athens από την κοινοπραξία των Hines και Henderson Park στην Blackstone έναντι 230 εκατ. ευρώ και του «Τιτάνια» από την L+R στον όμιλο Χατζηλαζάρου έναντι 74 εκατ. ευρώ αποτελούν χαρακτηριστικά παραδείγματα αυτού του ενδιαφέροντος. «Η σταθερή αύξηση της διεθνούς ζήτησης για ταξίδια στην Αθήνα

ΠΗΓΗ: CBRE Research, March 2025

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

θα ενισχύσει περαιτέρω την απήχυσή της ως αναδυόμενου επενδυτικού προορισμού», σημειώνει ο αμερικανικός πολυεθνικός κτηματομεσιτικός οίκος και σύμβουλος ανάπτυξης και διαχείρισης ακινήτων CBRE Group.

Η κατάταξη των 10 πιο οικιστικών επενδυτικών προορισμών για ξενοδοχειακά ακίνητα στην Ευρώπη προκύπτει από μεγάλη έρευνα που πραγματοποιήσε ο οίκος κατά τη διάρκεια του πρώ-

του τριμήνου φέτος, η οποία μεταξύ άλλων καταλήγει στο συμπέρασμα πως το τμήμα αυτό της αγοράς, δηλαδή της φιλοξενίας, συγκεντρώνει ολοένα και μεγαλύτερο επενδυτικό ενδιαφέρον.

Συνολικά, η εμπιστοσύνη των επενδυτών παραμένει ανοδική, με πάνω από 90% των ερωτηθέντων να σχεδιάζουν να διατηρήσουν ή να αυξήσουν τις επενδύσεις τους σε ξενοδοχεία φέτος.

Οι επενδυτές παράλληλα δεί-

χνουν αυξημένο ενδιαφέρον για ξενοδοχεία στα οποία μπορούν να εφαρμόσουν στρατηγικές προστιθέμενης αξίας. Να τα επανακατατάξουν δηλαδή στην αγορά απευθυνόμενα σε υψηλότερου εισοδηματικού επιπέδου πελάτες και να αυξήσουν την κερδοφορία τους. Οι επενδυτές ανέφεραν τις αισιόδοξες προοπτικές απόδοσης και τη συγκριτική υπεραπόδοση έναντι άλλων κατηγοριών περιουσιακών στοιχείων ως βασικούς

λόγους για την επιλογή τους να τοποθετηθούν σε ξενοδοχειακά ακίνητα.

Επιπλέον παράμετροι που κατευθύνουν επενδυτές στα ξενοδοχειακά ακίνητα είναι, σύμφωνα με την έρευνα, το χαμηλότερο πλέον κόστος δανεισμού και η αύξηση του ενδιαφέροντος για συμφωνίες διαχείρισης από πλευράς διεθνών αλυσίδων. Ωστόσο, το ενδιαφέρον επικεντρώνεται κυρίως στα ξενοδοχειακά ακί-

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

2

ΠΑΡ 20:30 (90')
Ο μικρός Έγιολφ (14+)
Χένρικ Ίψεν | Νέα Σκηνή ΘΟΚ

Στο αριστούργημα του Ίψεν, το εμμονικό ερωτικό πάθος και η μονομανής αγάπη αποτελούν την αιτία για τα όσα θα βιώσει ο μικρός Έγιολφ. Η απερισκεψία και αμέλεια των γονέων που οδηγεί, ακούσια ή εκούσια, στην κακοποίηση των παιδιών τους, είναι ένα οικείο θέμα παντός καιρού. Σκηνοθεσία-Διασκευή: Stefan Larsson. Παίζουν: Μαργαρίτα Ζαχαρίου, Αντρέας Κουτσόφτας, Μαρίνα Μακρή, Λένια Σορόκου, Ανδρέας Τσέλεπος και το παιδί Ιωσήφ Κατσουλάκης. Με αγγλικούς και τουρκικούς υπέρτιτλους. €12 / 6

3

ΣΑΒ 17:00 (60')
Η Κούκλα του Φραντς Κάφκα (4+)
Humart

Το έργο μάς μεταφέρει στον μαγικό κόσμο μιας -κατά πολλούς- αληθινής ιστορίας, πλημμυρισμένης από συγκίνηση και έντονα συναισθήματα. Μιας ιστορίας που μας θυμίζει πως «ό,τι αγαπάμε μάλλον θα χαθεί, η αγάπη όμως θα επιστρέψει με άλλο τρόπο...». Μια παράσταση γεμάτη εικόνες, μουσική και φυσικά χιούμορ, που έρχεται για να ταξιδέψει μικρούς και μεγάλους. Σκηνοθεσία: Κώστας Σιλβέστρος. Δραματολογία / Κείμενο / Στίχοι τραγουδιών: Στάυρος Σταύρου. Μουσική σύνθεση: Θοδωρής Οικονόμου. Παίζουν: Χριστίνα Παπαδοπούλου, Άντουν Παπαμιχαήλ, Αντρέας Κουτσόφτας, Άνθη Κάσινου, Ραφαέλλα Καβάζη. Χορευτής: Γιάννης Οικονομίδης. Μουσικός επί σκηνής: Ανδρέας Μιχαλόπουλος. €12

7

TET 20:00 (170')
The importance of being Earnest
Όσκαρ Ουάιλντ | NT Live

Η βραβευμένη με Olivier Sharon D Clarke συμπρωταγωνιστεί με τον Ncuti Gatwa σε αυτή την εύθυμη διασκευή της πιο γνωστής κωμωδίας του Όσκαρ Ουάιλντ, *Η σημασία να είσαι σοβαρός*. Ο Τζακ με τον φίλο του Άλτζι ευελπιστώντας να εντυπωσιάσουν δύο περιζήτητες δεσποινίδες, λένε το ένα ψέμα μετά το άλλο. Ο Max Webster σκηνοθετεί μια ξεκαρδιστική ιστορία ταυτότητας και ρομαντισμού, σε μαγνητοσκοπημένη αναμετάδοση από το National Theatre στο Λονδίνο. Με ελληνικούς και αγγλικούς υπότιτλους. €12 / 10

9

ΠΑΡ 20:30 (90')
Πάρτι Γενεθλίων (15+)
Χάρολντ Πίντερ | Σόλο για Τρεις

Με τη δομή ενός θρίλερ και έντονα τα χαρακτηριστικά του Θεάτρου του Παραλόγου, αλλά και με κωμικοτραγικές καταστάσεις, το έργο εκτυλίσσεται σε μια παραμελημένη πανσιόν. Ένας πρώην πιανίστας, είναι ο μοναδικός ένοικος, μέχρι που καταφθάνουν δύο μυστηριώδεις τύποι, οι οποίοι οργανώνουν ένα «πάρτι γενεθλίων», για τον Στάνλεϋ το οποίο, σταδιακά, μετατρέπεται σε εφιάλτη. Σκηνοθεσία: Μαρία Μανναρίδου – Καρσερά. Ερμηνεύουν: Αντρέϊ Κρουπά, Χριστίνα Χριστόφια, Πάνος Μακρής, Λαζάρια Φράγκου, Δημήτρης Αντωνίου, Φώτης Φωτίου. €15 / 12

17

ΣΑΒ 19:00 (180')
Newcomers
Pylon Art & Culture

Σε μια νέα ερμηνεία της δράσης *What happens to me is written up there* (2022), η Μαρία Λοϊζίδου επιλέγει τον χώρο του θεάτρου για να φιλοξενήσει για μια μόνο φορά, τις εντάσεις των εύθραυστων γραμμών μολυβιού που ξεπερνούν το χαρτί και την πρακτική της απόδοσης του λόγου ως ανάγνωσης αντανακλάσεων κοινών εμπειριών. Το *What happens to me is written up there* αποτελεί μέρος της νέας έκθεσης της Μαρίας Λοϊζίδου Newcomers, Pylon Art & Culture, Ξενοδοχείο Μινέρβα, Πλάτρες. Είσοδος Ελεύθερη

19 & 20

ΔΕΥ & ΤΡΙ 20:30 (150')
Θανάσης Αλευράς 46 + Σέξυ
Φωκας Ευαγγελινός

Ο Θανάσης Αλευράς επιστρέφει στο Θέατρο Ριάλτο με τη νέα του παράσταση πιο ...ανώριμος αλλά και πιο σέξι από ποτέ! Μας κλείνει πονηρά το μάτι και λέει: «Είναι μια παράσταση με διάθεση αυτοσαρκασμού, με χιούμορ απέναντι στο ανελέητο sexism και την υστερία της αφεγάδιαστης ομορφιάς που επιτάσσει η εποχή, ολίγον αθυρόστομη, αφιltrάριστη και πολύ ερωτική. Και θα δείτε, το σεξ κρύβεται παντού: Στο δρόμο, στην πολιτική, στις τέχνες, στη μόδα, στα τραγούδια, στους λογαριασμούς...» Μαζί του δύο βασικοί του συνεργάτες, δύο υπέροχοι performers οι οποίοι παίζουν, χορεύουν και τραγουδάνε μαγικά: η αισθησιακή soul & funk ερμηνεύτρια Idrá Kayne και ο πολυσχιδής καλλιτέχνης Jerome Kaluta. Σκηνοθεσία: Φωκας Ευαγγελινός. Κείμενα παράστασης: Γιώργος Παυριανός, Δημιουργική συμμετοχή στα κείμενα: Φοίβος Δεληβοριάς, Αντώνης Θυσιάδης, Θανάσης Αλευράς, Μουσικοί: Ευριπίδης Ζεμενίδης – Κιθάρες, Θάνος Μιχαηλίδης – Τύμπανα, Γιώργος Μπουλντής – Μπάσο, Χρήστος Παπαδόπουλος - Σαξόφωνο, Κλαρίνο, Αλέξανδρος Δημόπουλος – Πλήκτρα. Σημείωση: Απαραίτητη η Γονική Συναίνεση. €28 / 25

24

ΣΑΒ 19:00 (98')
Ocean with David Attenborough
(10+)

Το ντοκιμαντέρ οδηγεί τον θεατή σε ένα συναρπαστικό ταξίδι, αποδεικνύοντας πως δεν υπάρχει τίποτα πιο ζωτικό για την επιβίωσή μας, τίποτα πιο ζωντανό, θαυμαστό και εκπληκτικό από τον ωκεανό. Ο εμβληματικός παρουσιαστής και σκηνοθέτης μέσα από εντυπωσιακές εικόνες και σκάνες με κοραλλιογενείς υφάλους και δάση από φύκια, αποκαλύπτει παράλληλα τη σκληρή πραγματικότητα και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει ο ωκεανός. Στα Αγγλικά με Ελληνικούς υπότιτλους. €8 / 5

28

TET 20:30 (75')
Το Νερό στην Κύπρο – Θύμησης άλλων εποχών
(CY 2025) Πασχάλης Παπαπέτρου

Ένα ντοκιμαντέρ για τις προσπάθειες των Κυπρίων, σε μια ημίξηρη γεωγραφική περιοχή, να εκτρέψουν το νερό από τις κοίτες των ποταμών για να ποτίσουν τα χωράφια τους και να εκμεταλλευθούν τους αβαθείς υδροφορείς σκάβοντας λαγούμια (κανάτι). Σκηνοθεσία: Πασχάλης Παπαπέτρου. Σενάριο: Δρ. Γιώργος Κωνσταντίνου, Πασχάλης Παπαπέτρου. Αφήγηση: Κώστας Χαραλαμπίδης, Πάμπος Σακκάς. Συμπαράγωγή: Anadysis Films & Υφυπουργείο Πολιτισμού (Τμήμα Σύγχρονου Πολιτισμού). Με την στήριξη του ΕΟΑ Λεμεσού. Με Αγγλικούς υπότιτλους. Είσοδος Ελεύθερη

77777745
rialto.com.cy

Θέατρο Ριάλτο

Διαδικτυακές απάτες και δικαστικές αποφάσεις

Του **ΑΝΔΡΕΑ Γ. ΔΡΥΜΙΩΤΗ**

Σαν εισαγωγή στο θέμα, σας παρακαλώ να διαβάσετε μια δυσνόητη δικαστική απόφαση από το **dikastikos.gr**, γιατί το θέμα είναι πραγματικά πολύ ενδιαφέρον και αφορά όλους εμάς που συναλλασόμαστε μέσω του internet με τις τράπεζές μας.

«Καμπάνα» σε τράπεζα έριξε το Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών και μάλιστα της επέβαλε να επιστρέψει σε καταθετικό λογαριασμό πολίτη, πάνω από 8.740 ευρώ, τα οποία αποσπάστηκαν παρανόμως μέσω διαδικτυακής απάτης!

Όπως αναφέρεται «**η Τράπεζα έχει υποχρέωση πριν εκτελέσει μια συναλλαγή μέσω e-banking για λογαριασμό πελάτη της, να διερευνήσει ορισμένους παράγοντες, όπως το ύψος, τύπο της συναλλαγής και αν υπάρχει συμβατότητα με το προφίλ-ιστορικό συναλλαγών του πελάτη της. Άρθρο 64 παρ. 1§2 ν. 4537/2018, πράξη πληρωμής θεωρείται συγκεκριμένη μόνο εφόσον ο πελάτης έχει δώσει συγκατάθεση στην εκτέλεσή της, ενώ η χρήση της υπηρεσίας e-banking εκ μέρους του πελάτη (τράπεζας) δεν αποτελεί επαρκή απόδειξη ότι ο πληρωτής είχε εγκρίνει πράξη πληρωμής».**

Σύμφωνα με την απόφαση που δημοσιεύεται επιμελεία του δικηγόρου Αθηνών, Ε. Α., «δεν αποδείχθηκε ότι ο ενάγων ενήργησε με δόλο ως προς τη μεταφορά του επίδικου χρηματικού ποσού, ήτοι ότι η εν λόγω συναλλαγή ήταν αποτέλεσμα συμπαιγνίας μεταξύ του ενάγοντας και τρίτου προσώπου, ούτε ότι ο ενάγων παραβίασε υπαίτια τις προβλεπόμενες εκ του άρθρου 69 του ν. 4537/2018 υποχρεώσεις του, ήτοι:

α) να χρησιμοποιεί το μέσο πληρωμών σύμφωνα με τους όρους που δίδουν την έκδοση και χρήση του, οι οποίοι πρέπει να είναι αντικειμενικοί, χωρίς διακρίσεις και αναλογικοί

β) να ειδοποιεί χωρίς υπαίτια καθυστέρηση τον πάροχο υπηρεσιών πληρωμών [...]»

Στην απόφαση του Δικαστηρίου αναφέρεται ότι «**τρίτο πρόσωπο παραβίασε τα συστήματα ασφαλείας της εναγόμενης με τρόπο, ο οποίος δεν προκύπτει**

μεν με ακρίβεια, πλην, όμως, αποδεικνύεται ότι δεν είχε σχέση με την συμπεριφορά (ενέργεια ή παράλειψη) του ενάγοντας και ακολούθως, έκανε χρήση των κωδικών εισόδου (username, password, pin) και ασφαλείας (OTP) στο σύστημα web banking (ηλεκτρονικής τραπεζικής) της εναγόμενης, την 05-09-2021 και αφού εισήλθε στο σύστημα, προέβη, αμέσως μετά, σε ταυτοποίηση της χρησιμοποιούμενης τηλεφωνικής συσκευής και κατόπιν, ενεργοποίησε και την υπηρεσία Push Notification της εναγόμενης για την έγκριση των ηλεκτρονικών συναλλαγών, με τη χρήση άλλης κινητής τηλεφωνικής συσκευής (i-phone), δηλαδή, ενήργησε τα ανωτέρω με συσκευή διαφορετική από αυτήν που είχε στην κατοχή και χρήση του ο ενάγων και στην οποία είχε αυτός εγκαταστήσει την εφαρμογή myalpha mobile, με σκοπό να μπορεί το τρίτο αυτό πρόσωπο να εκτελεί παρανόμως συναλλαγές, εν αγνοία του ενάγοντος και σε χρέωση του λογαριασμού του τελευταίου, κάνοντας χρήση της ειδοποίησης Push Notification, για την έγκριση των συναλλαγών, την οποία θα ελάμβανε, πλέον, στη δική του συσκευή ο τρίτος, μέσω της εγκατασταθείσας σε αυτήν ως άνω εφαρμογής (myalpha mobile), όπως και πράγματι έγινε, την 20-09-2021, κατά την πραγματοποίηση της επίδικης συναλλαγής μεταφοράς χρημάτων».

Από το κείμενο της απόφασης είναι ολοφάνερο ότι η τράπεζα είναι η **Alpha Bank**. Με την Alpha Bank είμαι συναισθηματικά συνδεδεμένος. Από το 1974 πρώτα σαν **Ηλεκτρονικοί Διερευνητές Δοξιάδη**, στη συνέχεια σαν **Uni.Systems** βοηθήσαμε την τράπεζα να εξελιχθεί από μια μικρή τράπεζα σε κύριο παράγοντα της ελληνικής οικονομίας. Επιπλέον, η Alpha Bank ήταν ο κύριος μέτοχος αλλά και ο κύριος πελάτης της **Δέλτα Πληροφορικής**.

Όταν λοιπόν διάβασα αυτή την είδηση έπαθα σοκ. Νόμισα ότι μπήκαμε στη χρονομηχανή και γυρίσαμε 70 χρόνια πίσω. Δεν είναι το ποσό αλλά το σκεπτικό

Ακόμη και αν το τηλέφωνο από το οποίο μας καλούν είναι της τράπεζάς μας, ΔΕΝ δίνουμε πληροφορίες. Υπάρχουν εφαρμογές που εμφανίζουν όποιον αριθμό θέλει ο απатеύνας και έτσι μπορεί να παραπλανήσει τον καλούμενο.

Καμία τράπεζα δεν πρόκειται να σας ζητήσει PIN κάρτας ή κωδικούς internet banking ούτε τηλεφωνικά, ούτε διά ζωής.

του δικαστή που έβγαλε αυτή την απόφαση. Ξαναδιαβάστε την παράγραφο (με έντονα) «**Η Τράπεζα είχε ...**». Ο/Η δικαστής δεν έχει καταλάβει πώς λειτουργούν τα σύγχρονα συστήματα. Στο μυαλό του πρέπει ακόμα να πιστεύει ότι για κάθε ηλεκτρονική συναλλαγή που γίνεται πρέπει κάποιος άνθρωπος ή κάποιος αλγόριθμος να την ελέγχει αν ταιριάζει με το προφίλ του και να τη σταματά αν του φαίνεται ότι διαφέρει. Πόσο λογικό σας φαίνεται αυτό; Δηλαδή αν κάποιος παίρνει 100 ευρώ κάθε εβδομάδα από το ΑΤΜ και σε κάποια στιγμή θελήσει να πάρει 500 ευρώ, το ΑΤΜ πρέπει να μην του τα δώσει και να τον προτρέψει να πάει μέσα στον υπάλληλο της τράπεζας, να του εξηγήσει γιατί «αλλάζει τη συνήθειά του».

Για την ιστορία, Τράπεζες

διαθέτουν σήμερα συστήματα παρακολούθησης των συναλλαγών για την πρόληψη ηλεκτρονικής απάτης (fraud prevention systems). Η βασική νομική και κανονιστική υποχρέωσή τους είναι η προστασία του χρηματοπιστωτικού συστήματος από τη χρήση του για το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, που όμως υλοποιείται **με τον έλεγχο συναλλαγών μετά την ολοκλήρωσή τους και ενημέρωση της αρμόδιας αρχής**.

Αλλά δεν είναι μόνο αυτό. Η πυρηνική βόμβα στα θεμέλια της σύγχρονης ζωής είναι η απόφαση ότι: «[...] **η χρήση της υπηρεσίας e-banking εκ μέρους του πελάτη (τράπεζας) δεν αποτελεί επαρκή απόδειξη ότι ο πληρωτής είχε εγκρίνει πράξη πληρωμής [...]**». Δηλαδή, πώς μπορεί η τράπεζα να καταλάβει ότι αυτός που εκτελεί τη συναλλαγή δεν είναι ο νόμιμος κάτοχος του λογαριασμού, αν πληροφού όλες τις προϋποθέσεις που έχει προδιαγράψει η τράπεζα; Δεν είμαι βέβαιος αν ο δικαστής που έβγαλε αυτή την απόφαση έχει συνειδητοποιήσει το μέγεθος του προβλήματος που δημιουργήσει.

Και τώρα το καίριο ερώτη-

μα: Αν οι δικαστές μας ακόμα δεν έχουν καταλάβει πώς λειτουργούν τα σύγχρονα συστήματα, πώς αύριο θα αντιμετωπίσουν τα προβλήματα που θα δημιουργηθούν με την τεχνολογία. Μην πάτε μακριά. Ηδη κυκλοφορούν οχήματα χωρίς οδηγό. Σε περίπτωση δυστυχήματος ποιος φταίει; Ο ιδιοκτήτης, ο κατασκευαστής ή το λογισμικό; Δεν ακουμπάω την Τεχνητή Νοημοσύνη γιατί εκεί είμαι βέβαιος ότι θα χάσει τη μάχη με την Ανθρώπινη Βλακεία.

Πάμε όμως και στην ουσία του θέματος. Εμφατικά σας δηλώνω ότι κανένα σύστημα της τράπεζας δεν παραβιάστηκε! Φαίνεται ότι ο πελάτης αυτός παραβίασε τον βασικό κανόνα. Κάποιος τον παραμύθιασε και του έδωσε τα βασικά στοιχεία εισόδου στην τράπεζα. Δηλαδή το **userid** και **password**. Στη συνέχεια όλα είναι εύκολα και απλά. Είναι σαν να δίνετε τα κλειδιά του σπιτιού σας σε κάποιον άγνωστο και μετά παραπονιέστε γιατί αυτός σας έκλεψε.

Από τις ημερομηνίες φαίνεται ότι το περιστατικό έγινε το 2021. Τότε οι τράπεζες είχαν το **2-factor authentication**. Πέρα από την είσοδο στο e-banking με τους κωδικούς, για οποιαδήποτε μεταφορά έστειλαν και έναν **κωδικό μιας χρήσης (One Time Password = OTP)** στο κινητό τηλέφωνο, με τον οποίο ο πελάτης πιστοποιούσε τη συμφωνία του για τη συναλλαγή. Είμαι απολύτως βέβαιος ότι ο πελάτης αυτός «παραμυθιάστηκε» από τον απатеύνα και του έδωσε και τα OTP που πήρε στο κινητό του. **Δεν υπάρχει τρόπος το OTP να πάει σε άλλη συσκευή, παρά μόνο με έγκριση από τον κάτοχο της καταχωρισμένης συσκευής.** Για πρόσθετη ασφάλεια, οι ελληνικές τράπεζες έβαλαν και τρίτο παράγοντα ασφαλείας. Πέρα από τους δύο προηγούμενους, στέλνουν και email με διαφορετικό OTP. **Τίποτα όμως από όλα αυτά δεν σε σώζει, αν δώσεις σε κάποιον τα στοιχεία εισόδου σου.**

Στις 28/9/2024 στη στήλη

αυτή δημοσίευσα ένα χρηστικό κείμενο με τίτλο «**Ηλεκτρονικές συναλλαγές και απάτες**», όπου έδινα συμβουλές για την προστασία από απάτες. Η βασικότερη συμβουλή είναι μία: Δεν δίνουμε σε κανένα, μα κανένα τα στοιχεία εισόδου στην τράπεζα και δεν αποκαλύπτουμε σε κανένα το PIN μας, ούτε μερικώς (δώσε δύο ψηφία για να πιστοποιήσουμε την ταυτότητά σας). **Καμία τράπεζα δεν πρόκειται να σας ζητήσει αυτά τα στοιχεία ούτε τηλεφωνικά, ούτε διά ζωής. Οποίος τα ζητήσει είναι απατεώνας.** Ο άγνωστος συνομιλητής σας είναι βέβαιος ότι θα κινδυνολογήσει για να σας πείσει να δώσετε τις κρίσιμες πληροφορίες προσποιούμενος ότι θα σας προστατέψει, αλλά ποτέ δεν πρέπει να υποκύψετε.

Στη δικαστική απόφαση αναγνωρίζεται ότι ο πελάτης δεν ενήργησε με δόλο, αλλά ούτε και η τράπεζα ενήργησε πλημμελώς, αφού «**τρίτο πρόσωπο παραβίασε τα συστήματα ασφαλείας της εναγόμενης με τρόπο, ο οποίος δεν προκύπτει μεν με ακρίβεια [...]**». Αυτή ακριβώς η διατύπωση δεν αποκλείει την αφέλεια. Αν η υπόθεση αυτή δημιουργήσει νομολογία, πολύ φοβόμαι ότι θα δημιουργηθεί μια «**βιομηχανία**» διεκδικήσεων από τις τράπεζες από «**αφελείς**» που θα δίνουν τα στοιχεία εισόδου τους σε «**αγνώστους**» που μπορεί να είναι και «**γνώστοι**» τους!

Κλείνοντας, πληροφορήθηκα ότι η τράπεζα άσκησε έφεση. Θέλω να παρακολουθήσω αυτή την υπόθεση, γιατί αν η απόφαση οριστικοποιηθεί να αποτελέσει νομολογία για επόμενες περιπτώσεις. Ζήτη που καίκαμε!

ΥΓ.: Προσοχή! Ακόμα και αν το τηλέφωνο που μας καλούν είναι της τράπεζάς μας, ΔΕΝ δίνουμε πληροφορίες. Υπάρχουν εφαρμογές που εμφανίζουν όποιον αριθμό θέλει ο απатеύνας και έτσι μπορεί να παραπλανήσει τον καλούμενο.

Ο κ. Ανδρέας Γ. Δρυμιώτης είναι σύμβουλος επιχειρήσεων.

Η ζημία από τους δασμούς Τραμπ

Της **ΜΙΡΑΝΤΑΣ ΞΑΦΑ**

Οι δασμοί Τραμπ μονοπωλούν τις συζητήσεις για την παγκόσμια οικονομική τάξη και τις προοπτικές της παγκόσμιας οικονομίας στην εαρινή σύνοδο του ΔΝΤ. Οι υπάρχοντες κανόνες αμφοβητούνται, ενώ οι νέοι κανόνες παραμένουν αβέβαιοι. Παρουσιάζοντας τις παγκόσμιες οικονομικές προοπτικές την περασμένη Τρίτη, το ΔΝΤ προέβλεψε ότι ο εμπορικός πόλεμος του Τραμπ αυξάνει σημαντικά τον κίνδυνο ύφεσης στην Αμερική και ωθεί την παγκόσμια οικονομία σε επιβράδυνση.

Το δασμολογικό χάος που ταράκουνσε άγρια τις αγορές ξεκίνησε με την επιβολή «αμοibaίων» δασμών 10%-34% στους εμπορικούς εταίρους της Αμερικής στις 9 Απριλίου, πέρα από τους «καθολικούς» δασμούς 10% που επιβλήθηκαν σε όλους. Προηγούμενος η κυβέρνηση Τραμπ επέβαλε δασμούς 25% στις εισαγωγές χάλυβα και αλουμινίου, και 25% στον Καναδά και στο Μεξικό, από τους οποίους στη συνέχεια εξαιρέθηκαν προϊόντα που καλύπτονται από την εμπορική συμφωνία USMCA μεταξύ των τριών χωρών. Μετά το χάος που προκλήθηκε στις παγκόσμιες αγορές, ο Τραμπ ανέστειλε την ισχύ των «αμοibaίων» δασμών για 90 ημέρες, με εξαίρεση τους δασμούς στην Κίνα, η οποία τόλμισε να τους ανταποδώσει. Η διαμάχη κλιμακώθηκε με την επιβολή δασμών 145% στην Κίνα, αλλά στη συνέχεια εξαιρέθηκαν από τους δασμούς τα κινητά τηλέφωνα και άλλες ηλεκτρονικές συσκευές, ενδεχομένως κατόπιν πιέσεων από εταιρείες όπως η Apple που αδυνατούν να παράγουν στην Αμερι-

κή με ανταγωνιστικό κόστος, και υπό την απειλή μεγάλων ανατιμήσεων στην αμερικανική αγορά.

Το μήνυμα Τραμπ είναι συγκεκριμένο. Ζητάει «αμοιβαίες» εμπορικές σχέσεις («reciprocal trade»), το οποίο παραπέμπει σε διαπραγματεύσεις. Από την άλλη όμως δεν αποδέχεται τις προτάσεις των εμπορικών του εταίρων ακόμη και για μηδενικούς δασμούς στα αμερικανικά προϊόντα, και καλεί τους επιχειρηματίες να επενδύσουν στην Αμερική διαβεβαιώνοντάς τους ότι οι δασμοί δεν πρόκειται να αλλάξουν. Το μόνο βέβαιο είναι ότι θέλει να μειώσει το εμπορικό έλλειμμα, να συλλέξει έσοδα για να χρηματοδοτήσει την επικείμενη μείωση των φορολογικών συντελεστών και να επαναπατρίσει τη βιομηχανική παραγωγή στις Ηνωμένες Πολιτείες. Πώς θα γίνει αυτό σε μια οικονομία με ανεργία μόλις 4%, παραμένει μυστήριο. Εξάλλου οι στόχοι είναι αντικρουόμενοι: Αν επιτύχει τον επαναπατρισμό της βιομηχανίας δεν θα εισπράξει πολλά έσοδα.

Οι «αμοιβαίοι» δασμοί του προέδρου Τραμπ βασίζονται στη λανθασμένη πεποίθηση ότι τα μεγάλα εμπορικά ελλείμματα της Αμερικής αντικατοπτρίζουν την αποβιομηκάνιση της χώρας με τη μεταφορά της παραγωγής σε χώρες που εφαρμόζουν αθέμιτες εμπορικές πρακτικές. Τροφοδοτούμενο από κακή λογιστική, αυτό το αφήγημα απειλεί τώρα να υπονομεύσει τόσο την αμερικανική ευημερία όσο και τη φιλελεύθερη παγκόσμια τάξη που τη συντηρεί. Ο μαθηματικός τύπος βάσει του οποίου καθορίστηκε το

ύψος των δασμών για κάθε χώρα ήταν ο λόγος του διμερούς ελλείμματος προς τις εξαγωγές της χώρας προς την Αμερική διά του δύο. Αν η Αμερική έχει διμερές έλλειμμα 400 και εισάγει 1.000 από την Ευρωπαϊκή Ένωση, ο δασμός θα είναι (400/1.000)/2=20%. Αυτή η προσέγγιση βασίζεται στην ιδέα ότι το εμπορικό έλλειμμα που έχει η Αμερική με κάθε χώρα είναι το άθροισμα όλων των αθέμιτων εμπορικών πρακτικών και της «εξαπάτησης» («cheating») που έχει κάνει αυτή η χώρα (κλοπή πνευματικής ιδιοκτησίας, κρα-

Ο Ντόναλντ Τραμπ θέλει να επαναπατρίσει τη βιομηχανική παραγωγή στις ΗΠΑ. Πώς θα γίνει αυτό σε μια οικονομία με ανεργία μόλις 4%, παραμένει μυστήριο.

τικές επιδοτήσεις κ.ά.). Υπό την πίεση του χρόνου, το επιτελείο Τραμπ κατέληξε σε μια προσέγγιση που είναι συνεπής με τους στόχους πολιτικής τους, δηλαδή να «τιμωρήσουμε όσους μας εξαπατούσαν». Αυτή η προσέγγιση δεν βασίζεται σε κάποια οικονομικά λογικά.

1. Τα διμερή ελλείμματα βασίζονται στο συγκριτικό πλεονέκτημα κάθε χώρας και δεν συνεπάγονται κάποιου είδους εκμετάλλευση. Ο νομπελίστας οικονομολόγος Ρόμπερτ Σόλουου το ξεκαθάρισε

λέγοντας: «Εχω χρόνιο έλλειμμα με τον κουρέα μου, εγώ τον πληρώνω κάθε μήνα, αλλά αυτός δεν αγοράζει τίποτα από εμένα». 2. Οι στατιστικές για τις εμπορικές συναλλαγές καταγράφουν τη συνολική αξία κάθε προϊόντος, όχι την προστιθέμενη αξία. Η πλήρης αξία ενός iPhone που συναρμολογείται στην Κίνα καταγράφεται ως εισαγωγή από την Κίνα, παρόλο που ο σχεδιασμός, το λογισμικό, το project management και άλλα στοιχεία της παραγωγής του υποστηρίζονται από υπηλθόμενες θέσεις εργασίας στην Αμερική, ενώ πολλά εξαρτήματα κατασκευάζονται σε τρίτες χώρες (π.χ. οθόνες στη Ν. Κορέα). Αυτό το πρόβλημα με τις διμερείς στατιστικές εμπορίου δεν ισχύει για το συνολικό έλλειμμα, καθώς όλα πρέπει να προέρχονται από κάπου, οπότε οι υπερεκτιμήσεις και οι υποεκτιμήσεις ακυρώνονται η μία την άλλη. 3. Το εμπορικό έλλειμμα θεωρείται υπεύθυνο για την καταστροφή θέσεων εργασίας στη μεταποίηση. Αλλά το ποσοστό των εργαζομένων στη μεταποίηση μειώνεται σε όλες τις προηγμένες οικονομίες τις τελευταίες δεκαετίες, ακόμη και σε οικονομίες με χρόνια εμπορικά πλεονάσματα, όπως η Κίνα και η Γερμανία, λόγω αυτοματοποιήσεων.

4. Οι δασμοί σε «στρατηγικούς» τομείς, όπως ο χάλυβας και το αλουμίνιο, πλήττουν τις εγχώριες βιομηχανίες που χρησιμοποιούν αυτά τα μέταλλα ως πρώτη ύλη (αυτοκινητοβιομηχανία, κατασκευές). Στην Αμερική η απασχόληση στους κλάδους που πλήττονται ξεπερνά κατά πολύ την

απασχόληση στους κλάδους του χάλυβα και του αλουμινίου.

Οι υπηλθοί δασμοί μπορεί να γίνουν μπουμερανγκ. Οι δασμοί 25% στις εισαγωγές χάλυβα και αλουμινίου, που είχαν στόχο την προστασία της εγχώριας παραγωγής, φέρνουν το αντίθετο αποτέλεσμα, καθώς η αύξηση των τιμών μειώνει τη ζήτηση από τις αυτοκινητοβιομηχανίες. Οι αμερικανικές αυτοκινητοβιομηχανίες πλήττονται επίσης και από τους δασμούς 25% στα εξαρτήματα από το Μεξικό που ενσωματώνουν φθηνή εργασία. Το αποτέλεσμα είναι απολύσεις εκατοντάδων εργατών από τις επιχειρήσεις αυτών των κλάδων, με μία από τις μεγαλύτερες εταιρείες παραγωγής χάλυβα, την Cleveland-Cliffs, να απολύει 1.200 εργαζομένους. Σίγουρα κανείς δεν έχει πρόθεση να επενδύσει στην Αμερική με την αβεβαιότητα που επικρατεί.

Κανείς δεν ξέρει πού θα καταλήξει αυτός ο εμπορικός πόλεμος. Υπάρχουν τρεις παράγοντες ικανοί να κάνουν τον Τραμπ να υποχωρήσει: Πρώτον, οι αγορές, ιδιαίτερα η αγορά ομολόγων όπου οι μαζικές πωλήσεις αυξάνουν τις αποδόσεις και το κόστος δανεισμού του Δημοσίου. Δεύτερον, οι Ρεπουμπλικανοί στο Κογκρέσο, που ελπίζουν να επανεκλεγούν στις ενδιάμεσες εκλογές του 2026, ενώ το 84% των ψηφοφόρων είναι υπέρ του ελεύθερου εμπορίου που ρίχνει τις τιμές. Τρίτον, το Ανώτατο Δικαστήριο, που θα επιδικάσει την αγωγή που κατέθεσε ο κυβερνήτης της Καλιφόρνιας εναντίον της δασμολογικής πολιτικής της κυβέρνησης. Η απλή λογική οδηγεί

γεί στο συμπέρασμα ότι η αγωγή έχει πιθανότητα επιτυχίας: Για να αποφύγει να υποβάλει τους δασμούς σε έγκριση από το Κογκρέσο, ο Τραμπ επικαλέστηκε τον νόμο International Emergency Economic Powers Act (IEEPA), που δίνει στον πρόεδρο ενισχυμένες αρμοδιότητες σε περίπτωση έκτακτης εξωτερικής απειλής για την εθνική ασφάλεια ή την οικονομία. Η εξαίρεση κινητών τηλεφώνων και άλλων ηλεκτρονικών συσκευών από τους δασμούς που επέβαλε στην Κίνα γεννούν ερωτήματα για το κατά πόσον η επίκληση του IEEPA αποτελεί κατάχρηση εξουσίας. Δηλαδή, τα πυκνά πλοκάμια που εισάγει η Αμερική από την Κίνα συνιστούν απειλή για την εθνική ασφάλεια ή την οικονομία, αλλά οι ηλεκτρονικές συσκευές όχι;

Ο Τραμπ χαρακτηρίζεται «συναλλακτικός» γνήτης. Κάνει συμφωνίες που ίσως παράγουν βραχυπρόθεσμα οφέλη, χωρίς να λαμβάνει υπόψη μακροπρόθεσμους στόχους που σχετίζονται με την αξιοπιστία, τον σεβασμό των εμπορικών εταίρων ή το κράτος δικαίου. Οι δασμοί και ο τρόπος που επιβλήθηκαν δυναμιτίζουν την παγκόσμια πρωτοκαθεδρία της Αμερικής και του δολαρίου. Η ζημία για την Αμερική από τους δασμούς Τραμπ θα είναι πολύ μεγαλύτερη από τις απώλειες στις αγορές και στο δολάριο που καταγράφηκαν μέχρι τώρα. Θα εξειδικεύσω την ερχόμενη Κυριακή.

Η κ. Μιράντα Ξαφά είναι μέλος του Επιστημονικού Συμβουλίου του Κέντρου Φιλελεύθερων Μελετών (ΚΕΦΙΜ).

ΑΝΑΛΥΣΗ

Δύσκολη μια εμπορική συμφωνία ΗΠΑ - Κίνας

Της ΟΥΝΑ ΓΚΑΛΑΝΙ / REUTERS BREAKINGVIEWS

Είναι προς το συμφέρον τόσο του Ντόναλντ Τραμπ όσο και του Σι Τζινπίνγκ να προσέλθουν στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων. Οι δασμοί που έχουν ανακοινώσει εκατέρωθεν δεν είναι βιώσιμοι. Το πρόβλημα είναι ότι η προηγούμενη συμφωνία τους δεν δούλεψε και η Ουάσινγκτον βλέπει την Κίνα και τις τεχνολογικές της φιλοδοξίες ως απειλή για την εθνική της ασφάλεια. Γι' αυτό και είναι ακόμη πιο δύσκολο να επιτευχθεί συμφωνία ανάμεσα στις δύο μεγαλύτερες οικονομίες του κόσμου.

Ο λόγος για τη συμφωνία της «Πρώτης Φάσης» που έκλεισαν τον Ιανουάριο του 2020 έπαιτα από ενάμιση χρόνο διαπραγματεύσεων. Προέβλεπε «πάγωμα» των νέων δασμών, αλλά όχι και κατεχυντήριο γραμμές για την ανάκληση όσων είχαν ήδη επιβληθεί. Η Κίνα, πάντως, δεν τήρησε την υποσχέση της να αυξήσει τις εισαγωγές αμερικανικών προϊό-

Οι δασμοί που έχουν ανακοινώσει εκατέρωθεν δεν είναι βιώσιμοι.

ντων και υπηρεσιών κατά 200 δισ. δολ. ετησίως. Έτσι η συμφωνία του 2020 αποτελεί απογοητευτικό παράδειγμα για τη διευθέτηση της έντασης που αφορά τα πάντα, από τον ρόλο της Κίνας στο εμπόριο του επικίνδυνου ναρκωτικού φεττανίλ έως και το μέλλον της εφαρμογής TikTok στις ΗΠΑ.

Ενα δεύτερο εμπόδιο στη σύναψη ουσιαστικής συμφωνίας είναι το μέγεθος του ελλείμματος των ΗΠΑ από το διμερές εμπόριο με την Κίνα. Τα προϊόντα που εισήγαγε η Κίνα από τις ΗΠΑ ήταν το 2024 σχεδόν κατά 20% λιγότερα σε σύγκριση με τα αντίστοιχα του 2018, οπότε εγκαινίασε τον εμπορικό πόλεμο ο Τραμπ. Αν, όμως, ληφθούν υπόψη τα κινεζικά προϊόντα που εισάγουν οι ΗΠΑ μέσω τρίτων χωρών, τότε η Αμερική έχει αυξήσει τις εισαγωγές της από την Κίνα στο ίδιο διάστημα. Σύμφωνα με την αμερικανική στατιστική υπηρεσία, η σταδιακή αποσύνδεση των δύο οικονομιών έχει οδηγήσει την Κίνα να μειώσει τις εισαγωγές αμερικανικών προϊόντων κα-

τά 8 εκατοστιαίες μονάδες στο 13% στο διάστημα 2017-2024. Ωστόσο, οι εισαγωγές αμερικανικών προϊόντων στην Ασία αυξήθηκαν κατά περισσότερο από 20% φτάνοντας στο 1,3 τρισ. δολ. Το μερίδιο της Κίνας στις παγκόσμιες εξαγωγές επίσης αυξήθηκε. Αυτό σημαίνει ότι πολλές επιχειρήσεις άλλαξαν την κατεύθυνση των εξαγωγών τους και τα διοικούν στην ΗΠΑ μέσω ότι της Κίνας αλλά τρίτων χωρών όπως το Βιετνάμ.

Ο Τραμπ αντιμετωπίζει αυτό το εμπορικό έλλειμμα με την Κίνα ως κλοπή πλούτου των ΗΠΑ και υποστηρίζει πως πρέπει να εξισορροπηθεί το διμερές εμπόριο. Ωστόσο δύσκολα μπορεί να φανταστεί κανείς ότι μπορεί να γίνει κάτι τέτοιο. Θα χρειαζόνταν χρόνια και μεγάλο κόστος για να αναγκαστούν οι κινεζικές βιομηχανίες να παράγουν περισσότερα προϊόντα στις ΗΠΑ που έτσι κι αλλιώς δεν θέλουν κινεζικές επενδύσεις στην επικράτεια τους. Και το τρίτο εμπόδιο είναι ότι το θέμα του εμπορικού ελλείμματος των ΗΠΑ δεν μπορεί να αποσυνδεθεί με την εντεινόμενη ανησυχία της Ουάσινγκτον για τα τεχνολογικά επιτεύγματα της Κίνας. Μολονότι πολλά μέλη του αμερικανικού Κογκρέσου επικρίνουν τον εμπορικό πόλεμο του Τραμπ, όλοι οι Αμερικανοί πολιτικοί και των δύο κομμάτων συμμερίζονται την ανησυχία για την απειλή που συνιστά η άνοδος της Κίνας. Ο Τραμπ υπέγραψε το 2019 προεδρικό διάταγμα για να αποκλείσει την Huawei από τα ψηφιακά δίκτυα, αλλά το 2022 ο Δημοκρατικός Τζο Μπάιντεν επέβαλε σαρωτικούς περιορισμούς στις εξαγωγές μικροεπεξεργαστών στην Κίνα και απαγόρευσε την πώληση κινεζικών ηλεκτροκίνητων οχημάτων.

Τέλος, ένα ακόμη πρόβλημα είναι ο τεράστιος πληθυσμός της Κίνας που είναι τετραπλάσιος εκείνου των ΗΠΑ και η παραγωγή του μεταποιητικού της τομέα υπερέβη την αμερικανική εδώ και 15 χρόνια, σύμφωνα με την Παγκόσμια Τράπεζα. Τις τελευταίες εβδομάδες, ο Τραμπ έχει προσπαθήσει να συσπειρώσει χώρες όπως η Ινδία, η Ιαπωνία και η Νότια Κορέα σε κοινό μέτωπο έναντι της Κίνας. Και αυτό δυσχεραίνει περαιτέρω τη δυνατότητα συμφωνίας με τον Κινέζο πρόεδρο.

Τι σημαίνει μια κρίση του δολαρίου για την παγκόσμια οικονομία

Η ανησυχία για την πορεία του αμερικανικού νομίσματος και ο ρόλος Τραμπ

Το δολάριο εθεωρείτο ανέκαθεν πηγή σταθερότητας, αλλά τις τελευταίες εβδομάδες αποτελεί πηγή ανησυχίας. Από την κορύφωσή του στα μέσα Ιανουαρίου, το αμερικανικό νόμισμα έχει υποχωρήσει τουλάχιστον 9% έναντι ενός «καλαθιού» μεγάλων νομισμάτων. Τα δύο πέμπτα αυτής της πτώσης σημειώθηκαν μετά την 1η Απριλίου, παρά την άνοδο της απόδοσης του δεκαετούς αμερικανικού ομολόγου κατά 0,2%. Ο συνδυασμός ανόδου των αποδόσεων και πτώσης του νομίσματος είναι προειδοποίηση: αν οι επενδυτές φεύγουν παρότι οι αποδόσεις ανεβαίνουν, τότε θεωρούν ότι η Αμερική είναι πιο ριψοκίνδυνη. Σύμφωνα με τον Economist, οργάνζουν οι φήμες περί εξόδου μεγάλων ξένων διαχειριστών από το δολάριο.

Επί δεκαετίες, οι επενδυτές πόνταραν στη σταθερότητα των αμερικανικών assets, με αποτέλεσμα αυτά να γίνουν σημείο αναφοράς για την παγκόσμια χρηματοοικονομική σκηνή. Σε μόλις μερικές εβδομάδες, ο πρόεδρος Ντόναλντ Τραμπ αντικατέστησε όλες αυτές τις σίγουρες πεποιθήσεις με έντονες αμφιβολίες.

Η κρίση γεννήθηκε στον Λευκό Οίκο. Ο εμπορικός πόλεμος του Τραμπ ανέβασε σημαντικά τους δασμούς και προκάλεσε οικονομική αβεβαιότητα. Άλλοτε ήταν αξιοζήλευτη από ολόκληρο τον πλανήτη, αλλά τώρα η αμερικανική οικονομία φλερτάρει με την ύφεση, καθώς οι δασμοί πλήττουν τις εφοδιαστικές αλυσίδες, ενισχύουν τον πληθωρισμό και τιμωρούν τους καταναλωτές, σύμφωνα με τον Economist.

Και όλα αυτά συμβαίνουν όσο η ιστορικά κακή δημοσιονομική κατάσταση των ΗΠΑ επιδεινώνεται: το καθαρό χρέος διαμορφώνεται περίπου στο 100% του ΑΕΠ, το δημοσιονομικό έλλειμμα τον τελευταίο χρόνο, στο 7%, ήταν εντυπωσιακά υψηλό για μια γνήσι οικονομία. Κι όμως, στην προσπάθεια ανανέωσης και επέκτασης των φοροαπαλλαγών από την πρώτη θητεία του Τραμπ, το Κογκρέσο θέλει να δανειστεί κι άλλο.

Αυτό που καθιστά αυτή την οικονομική επιδείνωση και την απώλεια της δημοσιονομικής πειθαρχίας τόσο εκρηκτικές, είναι ότι οι αγορές αρχίζουν να αμφισβητούν αν ο Τραμπ μπορεί να κυβερνήσει τις ΗΠΑ με

Από τα μέσα Ιανουαρίου, το δολάριο έχει υποχωρήσει 9% έναντι ενός «καλαθιού» μεγάλων νομισμάτων.

Επί δεκαετίες, οι ΗΠΑ έδειχναν την αφοσίωσή τους στο ισχυρό δολάριο. Σήμερα, κάποιοι σύμβουλοι του Λευκού Οίκου μιλούν για το αποθεματικό νόμισμα σαν βάρος.

επάρκεια και συνέπεια. Ο χαοτικός τρόπος υπολογισμού των δασμών που ανακοινώθηκαν και αναβλήθηκαν, ήταν ένας χλευασμός της χάραξης πολιτικής. Οι εξαιρέσεις από τους δασμούς που αλλάζουν συνεχώς προωθούν το λόμπινγκ. Επί δεκαετίες, οι ΗΠΑ έδειχναν την αφοσίωσή τους στο ισχυρό δολάριο. Σήμερα, κάποιοι σύμβουλοι του Λευκού Οίκου μιλούν για το αποθεματικό νόμισμα σαν βάρος που πρέπει να διαμοιραστεί ακόμα και υποχρεωτικά αν χρειάζεται.

Αναπόφευκτα, ασκείται πίεση και στη Fed. Ο Τραμπ ζητάει από την κεντρική τράπεζα να μειώσει τα επιτόκια. Τα δικαστήρια κατά πάσα πιθανότητα θα τον σταματήσουν από το να απολύσει τους αξιωματικούς της Fed, αλλά θα μπορεί να προτείνει έναν πιο ενδοτικό νέο επικεφαλής το 2026.

Όλα αυτά έχουν αυξήσει τον κίνδυνο επένδυσης στα αμερικανικά περιουσιακά στοιχεία. Το σοκαριστικό είναι ότι εύκολα

μπορεί να φανταστεί κανείς μία χρηματιστηριακή κρίση μεγάλου βεληνικού: ξένοι διακρατούν κρατικό χρέος 8,5 τρισ. δολαρίων, σχεδόν το ένα τρίτο, ενώ πάνω από τα μισά εξ αυτών βρίσκονται στα χέρια ιδιωτών, οι οποίοι δεν καλοπιάνονται με διπλωματία ούτε απειλούνται από δασμούς.

Οι ΗΠΑ οφείλουν να αναχρηματοδοτήσουν χρέος 9 τρισ. δολαρίων τον επόμενο χρόνο. Αν η ζήτηση για τα κρατικά ομόλογα αποδυναμωθεί, θα δημιουργηθούν γρήγορα τριγμοί στην αγορά, η οποία, δεδομένων των υψηλών δανείων και των συντομων ημερομηνιών ωρίμανσης, είναι ευαίσθητη στα επιτόκια δανεισμού.

Τα σενάρια

Τι μπορεί να κάνει το Κογκρέσο; Όταν οι αγορές κατέρρευσαν στη χρηματοοικονομική κρίση και την πανδημία, κινήθηκε επιθετικά. Ωστόσο οι κρίσεις αυτές απαιτούσαν δαπάνες όχι περιοχές. Αυτή τη φορά, σημειώνει ο Economist, θα χρειαστεί γρήγορο «κούρεμα» στις παροχές και αύξηση φόρων. Λαμβάνοντας υπ' όψιν τη σύνθεση του Κογκρέσου και του Λευκού Οίκου, οι αγορές ίσως πρέπει να περάσουν μεγάλη αναστάτωση, προτού η κυβέρνηση αποφασίσει τι πρέπει να κάνει. Όσο αμφιταλαντεύεται, το σοκ μπορεί να επεκταθεί από τα κρατικά ομόλογα στο υπόλοιπο χρηματοπιστωτικό σύστημα, φέρνοντας χρεοκοπίες και καταρρεύσεις hedge funds. Πρόκειται για εξέλιξη

που θα περίμενε κανείς σε μια αναδυόμενη αγορά.

Η Fed από την πλευρά της θα αντιμετωπίζει ένα επίπονο δίλημμα. Ίσως αγοράζε περιουσιακά στοιχεία για να σταθεροποιήσει την κατάσταση. Ωστόσο δεν θα ήθελε να φαίνεται ότι χρηματοδοτεί το χρέος μιας αναξιοπistης κυβέρνησης, εξαιρετικά ριψοκίνδυνη κίνηση όταν ο πληθωρισμός είναι υψηλός.

Ενα νόμισμα συνδέεται άμεσα με την κυβέρνηση που το στηρίζει, σημειώνει ο Economist. Όσο το πολιτικό σύστημα των ΗΠΑ αδυνατεί να αντιμετωπίσει τα ελλείμματά του ή φλερτάρει με χαοτικούς κανόνες, τόσο πιο πιθανό είναι να πρόκειται για μια τεράστια αναστάτωση που σπράχνει το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα σε ακαρτογράφητα νερά. Οπου και να καταλήξει, ο περιορισμός του ρόλου του δολαρίου θα ήταν τραγωδία για τις ΗΠΑ. Παρότι ορισμένοι εξαγωγείς θα ευνοούνταν από ένα αποδυναμωμένο νόμισμα, η κυριαρχία του δολαρίου μειώνει το κόστος του κεφαλαίου για όλους, από αγοραστές πρώτης κατοικίας μέχρι εταιρείες blue chip.

Το σύστημα του δολαρίου δεν είναι τέλει, σημειώνει ο Economist, αλλά προσφέρει ένα στέρεο έδαφος, στο οποίο έχει χτιστεί η σημερινή παγκοσμιοποιημένη οικονομία. Όταν οι επενδυτές αμφιβάλλουν για την αξιοπιστία των ΗΠΑ, τα θεμέλια αυτά κινδυνεύουν να καταρρεύσουν.

Πρόστιμα 700 εκατ. σε Apple και Meta από Ε.Ε.

Ηχηρά πρόστιμα κατά των αμερικανικών τεχνολογικών κολοσσών Apple και Meta για παραβίαση του νόμου των ψηφιακών αγορών (DMA) ανακοίνωσε χθες η Κομισιόν εν μέσω των διαπραγματεύσεων Βρυξελλών και Ουάσινγκτον, προκειμένου να αποφευχθεί κλιμάκωση του πολέμου των δασμών. Πρόκειται για τις πρώτες κυρώσεις που αποφασίζει το εκτελεστικό όργανο της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο πλαίσιο του DMA, με την Apple να είναι αντιμέτωπη με πρόστιμο ύψους 500 εκατ. ευρώ για παραβίαση του κανονισμού για τα app stores και τη Meta με αντίστοιχο, ύψους 200 εκατ. ευρώ, καθώς απαιτούσε από τους χρήστες να συναινέσουν στην κοινοποίηση των προσωπικών δεδομένων τους στην εταιρεία ή να πληρώσουν (pay or consent) για μια υπηρεσία χωρίς διαφημίσεις.

Ο DMA έχει σχεδιαστεί από το 2023 ώστε να καταστήσει την ψηφιακή αγορά πιο δίκαιη και ανταγωνιστική, ενώ οι κανόνες στοχεύουν στην εξασφάλιση της προστασίας των χρηστών των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, καθώς

και των μικρών επιχειρήσεων έναντι των τεχνολογικών κολοσσών. Σε κάθε περίπτωση, η χθεσινή πολιτική απόφαση της Κομισιόν σηματοδοτεί κρίσιμο βήμα στις ολοένα επιδεινούμενες σχέσεις με τις ΗΠΑ, καθώς είναι η πρώτη

Η απόφαση είχε καθυστερήσει εδώ και ένα μήνα υπό τον φόβο περαιτέρω κλιμάκωσης της σύγκρουσης με τον Ντόναλντ Τραμπ.

φορά που η Ε.Ε. χρησιμοποιεί το νέο της νομοθετικό πλαίσιο για την ψηφιακή αγορά επιβάλλοντας τους αντίστοιχους κανόνες.

Παρότι αξιωματικούς της Κομισιόν επανέλαβαν αρκετές φορές ότι η χθεσινή κίνηση δεν αφορά σε καμία περίπτωση τις εν εξελίξει διαπραγματεύσεις με την Ουάσινγκτον για τους δασμούς, ωστόσο η απόφαση είχε καθυστερήσει εδώ και ένα μήνα

υπό τον φόβο περαιτέρω κλιμάκωσης της σύγκρουσης με τον Ντόναλντ Τραμπ. Αίσθηση, εξάλλου, προκάλεσε η απουσία συνέντευξης Τύπου από την αρμόδια αντιπρόεδρο της Κομισιόν Τερέζα Ριμνέιρα, η οποία αρκέστηκε σε ανακοινωσή της να τονίσει ότι «λάβαμε ισορροπημένα μέτρα κατά και των δύο εταιρειών, στη βάση σαφών και προβλέψιμων κανόνων».

Πάντως και το ύψος των προστίμων δεν αντιστοιχεί στο υψηλότατο επίπεδο που θα μπορούσε να επιβληθεί, δεδομένου ότι η Κομισιόν είχε τη δυνατότητα απόφασης χρηματικού προστίμου 10% επί του ετήσιου τζίρου τους, που για την Apple πέρσει άγγιξε τα 391 δισ. δολάρια και για τη Meta περίπου τα 164,5 δισ. δολάρια. Πέρυσι, άλλωστε, η Κομισιόν επέβαλε πιο τσουχτερά πρόστιμα στο πλαίσιο των αντιμονοπωλικών νόμων της: 1,8 δισ. ευρώ στην Apple για κατάχρηση της δεσποζουσας θέσης της στη διανομή εφαρμογών μουσικής και 797 εκατ. ευρώ στη Meta για την προώθηση υπηρεσίας διαβαθμισμένων διαφημίσεων σε χρήστες

των δικών της μέσων κοινωνικής δικτύωσης.

Οι δύο εταιρείες έχουν προθεσμία 60 ημερών συμμόρφωσης με τους κανόνες του DMA, διαφορετικά απειλούνται με πρόστιμα για κάθε επιπρόσθετη ημέρα παραβίασής τους. «Στόχος είναι να εξευρεθεί λύση στο διάστημα αυτό και θα συνεχίσουμε τον εποικοδομητικό διάλογο με τις εταιρείες», ξεκαθάρισαν Ευρωπαίοι αξιωματούχοι.

Και σε μια κίνηση καλής θέλησης, η Κομισιόν ανακοίνωσε ότι κλείνει την έρευνα σχετικά με τη συμμόρφωση της Apple με τους κανόνες του DMA για τα προγράμματα περιήγησης και τις προεπιλεγμένες εφαρμογές—έπειτα από αλλαγές που βοήθησαν ανταγωνιστές όπως το Mozilla να κερδίσουν έδαφος στις συσκευές iOS—, ενώ αποφάσισε ότι το Facebook Marketplace της Meta δεν εμπίπτει πλέον στην αρμοδιότητα του DMA. Οι δύο εταιρείες έχουν ήδη ξεκαθαρίσει ότι θα προσφύγουν κατά της απόφασης, με τη Meta να τη χαρακτηρίζει, μάλιστα, «ισοδύναμη δασμών δισ. δολαρίων».

Οι δύο εταιρείες, οι οποίες έχουν ήδη ξεκαθαρίσει ότι θα προσφύγουν κατά της απόφασης της Κομισιόν, έχουν προθεσμία 60 ημερών συμμόρφωσης με τους κανόνες του νόμου των ψηφιακών αγορών, διαφορετικά απειλούνται με πρόστιμα για κάθε επιπρόσθετη ημέρα παραβίασής τους.

Χωρίς συμφωνία, ορίζουμε εμείς τους δασμούς, λέει ο Τραμπ

Προειδοποιεί για νέα κλιμάκωση του εμπορικού πολέμου

Για την επιβολή των λεγόμενων αμοιβαίων δασμών σε δύο ή τρεις εβδομάδες σε ορισμένες χώρες, προειδοποίησε ο Αμερικανός πρόεδρος Ντόναλντ Τραμπ, απειλώντας με νέα κλιμάκωση του παγκόσμιου εμπορικού πολέμου που έχει ήδη εγείρει φόβους για ύφεση στις ΗΠΑ και στην παγκόσμια οικονομία.

«Στο τέλος, νομίζω ότι αυτό που θα συμβεί είναι ότι θα έχουμε εξαιρετικές συμφωνίες και, παρεμπιπτόντως, αν δεν έχουμε συμφωνία με μια εταιρεία ή μια χώρα, θα ορίσουμε εμείς τους δασμούς», δήλωσε ο Τραμπ σε τελετή στο Οβάλ Γραφείο. «Θα έλεγα μέσα στις επόμενες δύο εβδομάδες, έτσι δεν είναι; Νομίζω πως ναι. Μέσα στις επόμενες δύο, τρεις εβδομάδες. Θα ορίσουμε τον αριθμό».

Στις 9 Απριλίου, ο Τραμπ είχε «παγώσει» τους αμοιβαίους δασμούς του, οι οποίοι ουσιαστικά δεν είναι αμοιβαίοι. Όπως είχε πει τότε, η αναστολή θα διαρκούσε 90 ημέρες, ώστε να μπορέσουν οι χώρες να διαπραγματευθούν με την αμερικανική κυβέρνηση. Αξιωματούχοι του Τραμπ έχουν δηλώσει ότι περίπου 90 έως 100 χώρες έχουν προσφερθεί να διαπραγματευθούν, με τους δια-

πραγματευτές να έχουν ένα πολύ δύσκολο έργο και μια κούρσα ενάντια στον χρόνο για να κλείσουν συμφωνίες.

Χωρίς αυτές τις συμφωνίες, ο Τραμπ θα μπορούσε να επιβάλει δασμούς που φτάνουν έως και στο 50% σε μια σειρά από χώρες. Στην Κίνα, η κυβέρνηση Τραμπ έχει ανακοινώσει δασμούς 145%.

Δεν είναι σαφές ποιους δασμούς θα επιβάλει ο Τραμπ στις χώρες που δεν θα μπορέσουν να καταλήξουν σε συμφωνία με τις Ηνωμένες Πολιτείες τις επόμενες εβδομάδες. Εν τω μεταξύ,

Αμερικανοί αξιωματούχοι έχουν δηλώσει ότι περίπου 90 έως 100 χώρες έχουν προσφερθεί να διαπραγματευθούν.

οι ΗΠΑ διατηρούν καθολικούς δασμούς 10% σχεδόν σε όλα τα αγαθά που εισάγουν, καθώς και υψηλότερους συντελεστές για ορισμένα προϊόντα.

Η αμφιλεγόμενη στάση του

Μέσα στις επόμενες δύο, τρεις εβδομάδες θα ορίσουμε τους δασμούς σε ορισμένες χώρες, δήλωσε ο Τραμπ σε τελετή στο Οβάλ Γραφείο.

Τραμπ σχετικά με τους δασμούς έχει προκαλέσει απίστευτη αβεβαιότητα σε επιχειρήσεις και καταναλωτές. Έχει επίσης αναστατώσει τις αγορές, οδηγώντας τις μετοχές και τα αμερικανικά περιουσιακά στοιχεία σε πτώση. Παρά την τελευταία ανάκαμψη, ο S&P 500 έχει χάσει 7 τρις. δολάρια σε αξία από τότε που έφτασε στο ιστορικό υψηλό στα μέσα Φεβρουαρίου, σημειώνει το CNN.

Σημαντικοί οργανισμοί έχουν προειδοποιήσει για μια παγκόσμια οικονομική επιβράδυνση, καθώς οι δασμοί του Τραμπ

απειλούν να αναδιαμορφώσουν το παγκόσμιο εμπόριο και να ανακατευθύνουν τις ροές χρήματος σε όλο τον κόσμο.

Αν και την Τρίτη ο Τραμπ δήλωσε ότι αναμένει πως οι δασμοί στην Κίνα θα «μειωθούν σημαντικά», την Τετάρτη είπε ότι δεν θα περιμένει για πάντα μια συμφωνία από οποιαδήποτε χώρα – συμπεριλαμβανομένης της Κίνας. Σε λίγες εβδομάδες, είπε, η κυβέρνησή του θα μπορούσε να επιβάλει ξανά αυτούς τους δασμούς.

Η Κίνα, από την πλευρά της, δηλώνει ότι δεν υπάρχουν συνο-

μιλίες για την επίτευξη εμπορικής συμφωνίας και απαιτεί από τις ΗΠΑ να ανακαλέσουν όλους τους μονομερείς δασμούς.

«Οι ΗΠΑ θα πρέπει να ανταποκριθούν στις ορθολογικές φωνές στη διεθνή κοινότητα και εντός των συνόρων τους και να άρουν όλους τους μονομερείς δασμούς που έχουν επιβληθεί στην Κίνα, αν θέλουν πραγματικά να λύσουν το πρόβλημα», δήλωσε ο He Yadong, εκπρόσωπος του υπουργείου Εμπορίου, σε τακτική ενημέρωση την Πέμπτη στο Πεκίνο.

Ο ίδιος απέρριψε, επίσης, τα

σενάρια ότι έχει σημειωθεί πρόοδος στις διμερείς επικοινωνίες, λέγοντας ότι «οποιοσδήποτε αναφορά για εξέλιξη στις συνομιλίες είναι αβάσιμες» και κάλεσε τις ΗΠΑ να «δείξουν ειλικρίνεια» αν θέλουν να συνάψουν συμφωνία.

Όπως φαίνεται, τα σχόλια του προέδρου Τραμπ ότι θα μπορούσε να μειώσει τους δασμούς στην Κίνα – οι οποίοι σήμερα ανέρχονται στο 145% για τα περισσότερα αγαθά – δεν είναι αρκετά για να αποκλιμακώσουν την ένταση μεταξύ των μεγαλύτερων οικονομιών του πλανήτη.

Κίνδυνοι για την οικονομία, η ΕΚΤ να μην αποκλείει μεγαλύτερες μειώσεις επιτοκίων

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα θα πρέπει πιθανότατα να μειώσει περαιτέρω τα επιτόκια και δεν θα πρέπει να αποκλείσει μια μεγαλύτερη μείωση, σύμφωνα με το μέλος του διοικητικού συμβουλίου Ολι Ρεν.

Παρότι η «διάχυτη αβεβαιότητα» που προέρχεται από τη γεωπολιτική και το εμπόριο απαιτεί από τους αξιωματούχους να διατηρούν ανοικτό μυαλό για τα επόμενα βήματα, ο Ρεν προειδοποίησε ότι οι συνθήκες χρηματοδότησης έχουν καταστεί περιοριστικές και οι κίνδυνοι για την οικονομική ανάπτυξη έχουν αρχίσει να γίνονται ορατοί.

«Είναι πραγματικά σημαντικό να διατηρήσουμε πλήρη ελευθερία δράσης, πράγμα που σημαίνει ότι δεν θέτουμε συγκεκριμένα όρια λόγω ενός υποτιθέμενου ουδέτερου επιτοκίου και δεν αποκλείουμε a priori ούτε ένα συγκεκριμένο μέγεθος μείωσης των επιτοκίων», δήλωσε. «Αυτή είναι μια εποχή για ευέλικτη και ενεργή νομισματική πολιτική».

Οι αξιωματούχοι της ΕΚΤ τονίζουν την ανάγκη ευελιξίας με-

τά την έβδομη μείωση του επιτοκίου καταθέσεων την περασμένη εβδομάδα, το οποίο διαμορφώνεται πλέον στο 2,25%.

Μέχρι στιγμής, όλες αυτές οι κινήσεις έχουν γίνει κατά ένα τέταρτο της μονάδας και οι αναλυτές προβλέπουν ότι φέτος θα ακολουθήσει άλλη μία μείωση τέτοιου μεγέθους. Ωστόσο οι

Αυτή είναι μια εποχή για ευέλικτη και ενεργή νομισματική πολιτική, δηλώνει το μέλος του Δ.Σ. της τράπεζας, Ολι Ρεν.

χρηματοπιστωτικές αγορές προβλέπουν πρόσθετη νομισματική χαλάρωση.

Οι traders αύξησαν ελαφρώς τα στοιχήματα για περαιτέρω μειώσεις των επιτοκίων της ΕΚΤ μετά τις δηλώσεις του Ρεν, ανεβάζοντας στο 92% την πιθανότητα μείωσης κατά 25 μ.β. στην

Βασικό στοιχείο που θα καθορίσει εάν θα αποφασιστεί μια νέα μείωση επιτοκίων ή μια παύση στη συνεδρίαση του Ιουνίου θα είναι οι νέες προβλέψεις της ΕΚΤ για την οικονομία και τον πληθωρισμό.

επόμενη συνεδρίαση του Ιουνίου. Τα swaps δείχνουν χαλάρωση κατά 66 μονάδες βάσης μέχρι το τέλος του έτους, πράγμα που σημαίνει ότι προεξοφλούνται δύο ακόμη μειώσεις και υπάρχει πιθανότητα 64% για μια τρίτη.

Βασικό στοιχείο που θα καθορίσει εάν θα αποφασιστεί μια νέα μείωση ή μια παύση στη συνεδρίαση του Ιουνίου θα είναι οι νέες προβλέψεις του προσωπικού της ΕΚΤ για την οικονομία και τον πληθωρισμό. Στις τελευταίες προβλέψεις του Μαρτίου, η αύξηση των τιμών προβλεπόταν κατά μέσον όρο στο 1,9% το επόμενο έτος και στο 2% το 2026.

«Εάν τον Ιούνιο ο πληθωρισμός προβλέπεται να πέσει κάτω από τον στόχο μας για 2% μεσοπρόθεσμα, τότε η σωστή αντίδραση είναι να μειώσουμε περαιτέρω τα επιτόκια», τόνισε ο Ολι Ρεν σε συνέντευξή του στην Ουάσιγκτον την Τετάρτη.

Ο επικεφαλής της φινλανδικής κεντρικής τράπεζας, ο οποίος μίλησε στο περιθώριο της εαρινής συνόδου του ΔΝΤ, ανέφερε ότι ακόμη και αυτό να μη συμ-

βεί, υπάρχουν λίγα καλά επιχειρήματα υπέρ ενός διαλείμματος.

«Πρέπει επίσης να εξετάσουμε τις προοπτικές ανάπτυξης και τις χρηματοπιστωτικές συνθήκες», είπε ο Ρεν. «Υπάρχει τόσο διάχυτη αβεβαιότητα στον αέρα, που πρέπει να προχωρήσουμε από συνεδρίαση σε συνεδρίαση. Το αν μπορεί να εξεταστεί μια μεγαλύτερη μείωση κατά 50 μονάδες βάσης εξαρτάται από τις προοπτικές του πληθωρισμού μεσοπρόθεσμα και από το πόσο χειρότερες ή καλύτερες θα είναι οι προοπτικές της ανάπτυξης».

Προβλέψεις για μηδενική ανάπτυξη φέτος στη Γερμανία

Η Γερμανία πιθανότατα δεν θα καταφέρει να επιτύχει έστω και ελάχιστη οικονομική ανάπτυξη φέτος, σύμφωνα με τις αναθεωρημένες κυβερνητικές προβλέψεις. Το ΑΕΠ πιθανότατα θα συρρικνωθεί τα δύο προηγούμενα χρόνια, όπως εκτίμησε την Πέμπτη ο απερχόμενος υπουργός Οικονομίας Ρόμπερτ Χάμπεκ σε δήλωσή του. Σημειώτεον ότι οι κυβερνητικοί οικονομολόγοι ανέμεναν προηγούμενης ανάπτυξη 0,3% φέτος, έχοντας ήδη αναθεωρήσει προς τα κάτω τις προβλέψεις τον Ιανουάριο, από την αρχική εκτίμηση για ανάπτυξη 1,1% που δημοσιεύθηκε τον Οκτώβριο.

Η πρόβλεψη αυτή είναι ενδει-

κτική των προκλήσεων που αντιμετωπίζει ο συντηρητικός καγκελάριος Φρίντριχ Μέρτς, ο οποίος αναλαμβάνει τα καθήκοντά του τον επόμενο μήνα.

Ο Χάμπεκ απέδωσε την επίμονη αδυναμία της μεγαλύτερης

Πλήγμα στις γερμανικές εξαγωγές από τους δασμούς.

ευρωπαϊκής οικονομίας στην αβεβαιότητα που έχει προκαλέσει ο εμπορικός πόλεμος που εξαπέλυσε ο Αμερικανός πρόεδρος Ντόναλντ Τραμπ, καθώς και στη χλιαρή ζήτηση για τις γερμανι-

κές εξαγωγές και στη μείωση της ανταγωνιστικότητας.

«Δεδομένης της εξάρτησης της γερμανικής οικονομίας από τις παγκόσμιες αλυσίδες εφοδιασμού και του υψηλού επιπέδου ανοιγμάτων μας στο εξωτερικό εμπόριο, ο νέος αμερικανικός προστατευτισμός θα μπορούσε να έχει σημαντικές άμεσες και έμμεσες επιπτώσεις στην οικονομική μας ανάπτυξη», πρόσθεσε, επαναλαμβάνοντας την έκκλησή του για λύση μέσω διαπραγματεύσεων στη διατλαντική εμπορική διαμάχη. Ο Μέρτς του κεντροδεξιού μπλοκ CDU/CSU, ο οποίος πέτυχε συμφωνία συνασπισμού με τους σοσιαλδημοκράτες τον περασμένο μήνα, είχε προτάξει την επιστροφή της οικονομίας σε

ουσιαστική ανάπτυξη ως βασική εξαγγελία κατά τη διάρκεια της εκστρατείας του για τις εθνικές εκλογές της 23ης Φεβρουαρίου.

Ακόμη και πριν συμφωνήσουν να σχηματίσουν κυβέρνηση, οι συντηρητικοί και το SPD συνεργάστηκαν με τους Πράσινους τον περασμένο μήνα για να προωθήσουν ένα επενδυτικό πακέτο μέσω του κοινοβουλίου, που θα χρηματοδοτήσει μια τεράστια αύξηση των δαπανών για την άμυνα και τις υποδομές.

Ωστόσο, ο Χάμπεκ εκτίμησε ότι η αναμενόμενη ώθηση στην οικονομία από τα μέτρα αυτά πιθανότατα δεν θα έρθει πριν από το επόμενο έτος, όταν η ανάπτυξη αναμένεται να διαμορφωθεί γύρω στο 1%.

Το γερμανικό ΑΕΠ πιθανότατα θα παραμείνει στάσιμο το 2025, εκτίμησε ο απερχόμενος υπουργός Οικονομίας Ρόμπερτ Χάμπεκ. Το επόμενο έτος η ανάπτυξη αναμένεται να διαμορφωθεί γύρω στο 1%.

Συνεχίζεται η φυγή πλουσίων από τη Βρετανία λόγω αύξησης φόρων

Μεγιστάνες του real estate με περιουσία 8,5 δισ. δολ. μετακόμισαν στο Μονακό

Συνεχίζεται η έξοδος των δισεκατομμυριούχων από τη Βρετανία, καθώς δύο από τους πλουσιότερους επενδυτές του real estate αναγκάστηκαν να μετακομίσουν στο εξωτερικό λόγω της αύξησης των φόρων στις μεγάλες περιουσίες.

Οι Βρετανοί Ιαν και Ρίτσαρντ Λίβινγκστον μετέφεραν την κύρια κατοικία τους στο Μονακό, ενισχύοντας τους δεσμούς τους με τη χώρα στην οποία έχουν πραγματοποιήσει σημαντικές επενδύσεις εδώ και πάνω από δέκα χρόνια.

Όπως δείχνουν τα επίσημα έγγραφα, η μετακόμιση των ιδρυτών της εταιρείας ακινήτων London & Regional έγινε κάποια στιγμή ανάμεσα στα τέλη Μαρτίου και στις αρχές Απριλίου. Ήταν περίπου την ίδια εποχή που η κυβέρνηση του Κιρ Στάρμερ πραγματοποίησε σαρωτικές αλλαγές στο φορολογικό καθεστώς, στο πλαίσιο του προϋπολογισμού που είχε ανακοινώσει τον περασμένο Οκτώβριο. Μεταξύ των αλλαγών ήταν ο περιορισμός των φοροελαφρύνσεων για περιουσιακά στοιχεία που κληρονομούνται και οι υψηλότεροι φόροι σε κεφαλαιουχικά κέρδη και επενδύσεις private equity.

Σύμφωνα με το Bloomberg, ο 62χρονος Ιαν Λίβινγκστον και ο 60χρονος αδελφός του, Ρίτσαρντ, διαθέτουν συνολική περιουσία περίπου 8,5 δισ. δολαρίων. Αφότου εύποροι ξένοι που ζούσαν στη Βρετανία, όπως ο Αιγύπτιος Νάσεφ Σαουίρις και ο Βέλγος Φρεντερικ ντε Μέβιους, την εγκατέλειψαν λόγω των αλλαγών που επιπράζουν τα οικονομικά τους, τον ίδιο δρόμο φαίνεται ότι ακολουθούν και δισεκατομμυριούχοι με βρετανική υπηκοότητα.

Η έξοδος πλήττει και το City του Λονδίνου, με τον Ρίτσαρντ Νούντε της Goldman Sachs να μετακομίζει από το Λονδίνο στο Μιλάνο. Μια από τις πιο γνωστές προσωπικότητες του City, ο Νούντε ήταν επικεφαλής των διεθνών δραστηριοτήτων της τράπεζας για χρόνια, πριν γίνει αντιπρόεδρος τον Ιανουάριο.

Η μετακόμιση των ιδρυτών της εταιρείας ακινήτων London & Regional από το Λονδίνο στο Μονακό έγινε κάποια στιγμή ανάμεσα στα τέλη Μαρτίου και στις αρχές Απριλίου, την ίδια εποχή που η κυβέρνηση του Κιρ Στάρμερ πραγματοποίησε σαρωτικές αλλαγές στο φορολογικό καθεστώς.

Η βρετανική κυβέρνηση περιόρισε τις φοροελαφρύνσεις για περιουσιακά στοιχεία που κληρονομούνται και επέβαλε υψηλότερους φόρους σε κεφαλαιουχικά κέρδη.

Προπύργιο νομικής και πολιτικής σταθερότητας, η Βρετανία αποτελούσε ένα ισχυρό κέντρο πλούτου για δεκαετίες, όμως η φήμη της επλήγη από το Brexit και την πολιτική αστάθεια από το 2016 και μετά.

Μια σειρά από μέτρα περιορίζουν τα κίνητρα για τους πλουσίους που επιλέγουν τη χώρα ως τόπο μόνιμης κατοικίας τους. Στο πλαίσιο των προσαρτημάτων της υπουργού Οικο-

νομικών Ρέιτσελ Ρίβς να κλείσει μια «μαύρη τρύπα» 40 δισ. στερλινών, το Λονδίνο κατήργησε τις ελαφρύνσεις από τον φόρο κληρονομιάς για τα ξένα τραπεζ.

Το Μονακό θεωρείται συχνά ένας δημοφιλής προορισμός για αυτούς που επιζητούν να εγκαταλείψουν το Ηνωμένο Βασίλειο. Με έκταση μικρότερη από το Σέντραλ Παρκ της Νέας Υόρκης, το Μονακό δεν επιβάλλει φόρο στα κεφαλαιουχικά κέρδη ή στα εισοδήματα και έχει γενναίες εξαιρέσεις από τον φόρο κληρονομιάς. Προσφέρει, επίσης, υψηλά επίπεδα ασφάλειας σε σχέση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

Άλλοι Βρετανοί δισεκατομμυριούχοι που έχουν μετακομίσει στο Μονακό είναι ο ιδρυτής του γίγαντα των χημικών Ineos, Τζιμ Ράτκλιφ, ο οποίος έφυγε από το Ηνωμένο Βασίλειο γύρω στο 2018, εν μέρει λόγω των απειλών του τότε γέ-

τη των Εργατικών, Τζέρεμι Κόρμπιν. Γιοι ενός οδοντιάτρου, οι αδελφοί Λίβινγκστον μεγάλωσαν στο Λονδίνο και άρχισαν να χτίζουν μια αυτοκρατορία του real estate τη δεκαετία του 1990, αγοράζοντας σε φθηνές τιμές, έπειτα από μια περίοδο πτώσης της αγοράς. Ο Ιαν, που έχει σπουδάσει οπτομετρία, έστησε παράλληλα και μια εταιρεία οπτικών, η οποία έφτασε να μετράει πάνω από 200 καταστήματα. Το 2010 ο επιχειρηματίας πούλησε το ποσοστό του στη Luxottica Group του Λεονάρντο ντελ Βέκιο.

Πέραν του real estate, τα αδέλφια έχουν κάνει μια επικερδή επένδυση στην E-nolution AB, μια από τις μεγαλύτερες πλατφόρμες online καζίνο του κόσμου.

Τα φιланθρωπικά τους ιδρύματα έχουν σπηρίξει προγράμματα για παιδιά, τη βρετανική μόδα και λονδρέζικα κολέγια.

Αύξηση των αμυντικών δαπανών στην Ισπανία

ΜΑΔΡΙΤΗ. Να αυξήσει τον αμυντικό προϋπολογισμό της χώρας του κατά 10 δισ. ευρώ προκειμένου αυτός να φθάσει το 2% του ΑΕΠ της Ισπανίας μέχρι το τέλος του έτους δεσμεύθηκε ο πρωθυπουργός Πέδρο Σάντσεθ. Επικαλούμενος τη «ραγδαία εξελισσόμενη γεωπολιτική και οικονομική συγκυρία», ο Σάντσεθ τόνισε ότι η Ισπανία θα δαπανήσει συνολικά 34 δισ. για την άμυνα, αύξηση 10,4 δισ. σε σχέση με πέρυσι. Η Ισπανία διέθεσε το 2024 τα λιγότερα ποσά για την άμυνά της (1,28% του ΑΕΠ), κάτω από τον στόχο 2% που θέτει το ΝΑΤΟ και 5% που απαιτεί ο Αμερικανός πρόεδρος Ντόναλντ Τραμπ από τους νατοϊκούς εταίρους του.

Η Μαδρίτη σχεδίαζε να φθάσει στον στόχο του 2% μέχρι το 2029, προτού δεχθεί πιέσεις από τις Βρυξέλλες και την Ουάσιγκτον. Την περασμένη εβδομάδα ο Αμερικανός υπουργός Οικονομικών Σκοτ Μπίρσεντ συναντήθηκε με τον Ισπανό ομόλογό του Κάρλος Κουέρπο για να πείσει τη Μαδρίτη να συμφωνήσει στην αύξηση των αμυντικών της δαπανών. Το ένα τρίτο των νέων αμυντικών κεφαλαίων θα αφιερωθεί για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης του προσωπικού των ισπανικών ενόπλων δυνάμεων, το οποίο θα λάβει γενναιόδωρες μισθολογικές αυξήσεις. Άλλα 3,26 δισ. ευρώ θα διοχετευθούν στον εκσυγχρονισμό του τηλεπικοινωνιακού και ψηφιακού εξοπλισμού, ενώ 1,9 δισ. θα κοστίσει η αγορά νέων οπλικών συστημάτων.

Σε μια προσπάθεια να εξευμενίσει τους αριστερούς κυβερνητικούς του εταίρους, ο Σάντσεθ επέμεινε ότι «ούτε ένα σεντ» του αυξημένου αμυντικού προϋπολογισμού δεν θα αφαιρεθεί από

υπάρχοντα κοινωνικά προγράμματα και δεν θα προέλθει από νέους φόρους.

Αντιθέτως, τα κεφάλαια αυτά θα αντληθούν από τα πλεονάσματα της ακμάζουσας ισπανικής οικονομίας. Ο πρωθυπουργός υπογράμμισε ότι η Ισπανία παραμένει ταγμένη στην ειρήνη και ότι οι επενδύσεις στην άμυνα αποσκοπούν «στην αποτροπή όσων θα ήθελαν να επιτεθούν στην Ευρώπη».

Προσέθεσε ότι τα 1,9 δισ. ευρώ με στόχο την ενίσχυση των ενόπλων δυνάμεων για την αντιμετώπιση εκτάκτων αναγκών θα θωρακίσουν τη χώρα απέναντι στις φυσικές καταστροφές που

Δέσμευση του Σάντσεθ προκειμένου να φθάσουν στο 2% του ΑΕΠ, που είναι και ο νατοϊκός στόχος.

προκαλεί η κλιματική αλλαγή. Κριτική στην ενίσχυση του αμυντικού προϋπολογισμού άσκησαν υπουργοί που ανήκουν στο αριστερό κόμμα Σουμάρ του κυβερνητικού συνασπισμού, χαρακτηρίζοντας τις δαπάνες «σπατάλες» και επισημαίνοντας ότι ο Σάντσεθ απέφυγε να συμβουλευθεί τους κυβερνητικούς του εταίρους γι' αυτές.

Ισπανικές βιομηχανίες αναμένεται να είναι κυρίως οι ωφελούμενες από την αύξηση του αμυντικού προϋπολογισμού, με τις νέες παραγγελίες να εκτιμάται ότι θα ενισχύσουν το ΑΕΠ κατά 0,7%, δημιουργώντας παράλληλα 100.000 νέες θέσεις εργασίας.

REUTERS

Ο Σάντσεθ τόνισε ότι η Ισπανία θα δαπανήσει συνολικά 34 δισ. για την άμυνα, αύξηση 10,4 δισ. σε σχέση με πέρυσι.

Μείωση του εταιρικού φόρου στη Φινλανδία

Η κυβέρνηση της Φινλανδίας ανακοίνωσε φορολογικές ελαφρύνσεις για τις επιχειρήσεις και τους εργαζομένους σε μια προσπάθεια να τυνώσει την προβληματική οικονομία της χώρας στην ενδιάμεση αναθεώρηση του προϋπολογισμού.

Η κυβέρνηση είχε υποσχεθεί να σταματήσει την αύξηση του δημόσιου χρέους παρά τη βραδεία ανάκαμψη της οικονομίας από την ύφεση. Κατά τις συζητήσεις για τον προϋπολογισμό επέλεξε να χαλαρώσει τη δημοσιονομική πειθαρχία και να επιλέξει φορολογικές ελαφρύνσεις, με την ελπίδα να τυνώσει την ανάπτυξη. Στο

Η κυβέρνηση ανακοίνωσε φορολογικές ελαφρύνσεις για επιχειρήσεις και εργαζομένους με στόχο την τόνωση της οικονομίας.

πλαίσιο των φοροελαφρύνσεων, ο εταιρικός φόρος θα μειωθεί στο 18% από 20%, ενώ η φορολογία εισοδήματος των εργαζομένων θα μειωθεί συνολικά κατά 1,1 δισ. ευρώ.

«Θα κάνουμε τη Φινλανδία μία από τις πιο ελκυστικές χώ-

Η φινλανδική οικονομία συρρικνώθηκε κατά 0,1% πέρυσι, ενώ η Τράπεζα της Φινλανδίας προειδοποίησε ότι η πρόβλεψη για ανάπτυξη 0,8% για φέτος απειλείται από τον παγκόσμιο εμπορικό πόλεμο.

ρες της Ευρώπης για επενδύσεις», δήλωσε ο πρωθυπουργός Πέτερι Ορπο στους δημοσιογράφους μετά από δύο ημέρες διαπραγματεύσεων για τον προϋπολογισμό. Η ενίσχυση της ανάπτυξης είναι απαραίτητη για τη χρηματοδότηση των

αυξημένων δαπανών για την άμυνα και άλλων κυβερνητικών δαπανών, δήλωσε ο Ορπο.

Η φινλανδική οικονομία συρρικνώθηκε κατά 0,1% πέρυσι, σύμφωνα με προκαταρκτικά στοιχεία, ενώ η Τράπεζα της Φινλανδίας προειδοποίησε

ότι η πρόβλεψη για ανάπτυξη 0,8% για φέτος απειλείται από τους δασμούς και τον παγκόσμιο εμπορικό πόλεμο.

Οι φοροαπαλλαγές θα χρηματοδοτηθούν εν μέρει με μια εφάπαξ ανάληψη από το κρατικό συνταξιοδοτικό ταμείο. Η υπουργός Οικονομικών Ρίκα Πούρα δήλωσε ότι η κυβέρνηση παραμένει προσηλωμένη στη σταθεροποίηση του δημόσιου χρέους έως το τέλος του 2027, αλλά αναγνώρισε ότι θα χάσει τον αρχικό της στόχο για μείωση του δημοσιονομικού ελλείμματος στο 1% του ΑΕΠ έως τότε. Σύμφωνα με τους υπολογισμούς του υπουργείου Οικονομικών, το έλλειμμα θα συρρικνωθεί το 2026 και το 2027, αλλά στη συνέχεια θα συνεχίσει να αυξάνεται το 2028 και το 2029.

Ενώ η κυβέρνηση είχε εκτιμήσει ότι το έλλειμμα το 2024 θα ήταν 3,7% του ΑΕΠ, τα στοιχεία της στατιστικής υπηρεσίας την Τρίτη έδειξαν ότι είχε φθάσει στα 12,2 δισ. ευρώ ή στο 4,4%, πολύ πάνω από το όριο 3% της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η κυβέρνηση αναμένει τώρα έλλειμμα 12,3 δισ. ευρώ το 2025. Νωρίτερα αυτόν τον μήνα είχε ανακοινώσει ότι σχεδιάζει να αυξήσει τις αμυντικές δαπάνες στο 3% του ΑΕΠ έως το 2029, από 2,4%, για να ανταποκριθεί στις αυξανόμενες απαιτήσεις του ΝΑΤΟ.

Ο Περί Ρυθμίσεως Οδών και Οικοδομών Νόμος (Διαδικασία διαβούλευσης σε ηλεκτρονική μορφή) Διάταγμα του 2025

«Το Υπουργείο Εσωτερικών θέτει προς διαβούλευση το «περί Ρυθμίσεως Οδών και Οικοδομών (Διαδικασία διαβούλευσης σε ηλεκτρονική μορφή) Διάταγμα του 2025».

Σκοπός του Διατάγματος είναι η απλοποίηση και ψηφιοποίηση της διαδικασίας διαβούλευσης που διενεργείται από τις αρμόδιες Αρχές με τα αρμόδια Τμήματα, Υπηρεσίες ή/και Αρχές. Ως εκ τούτου, σύμφωνα με το εν λόγω Διάταγμα, για όσες αιτήσεις υποβάλλονται με βάση τον περί Ρυθμίσεως Οδών και Οικοδομών Νόμο στο ηλεκτρονικό σύστημα «ΙΠΠΟΔΑΜΟΣ» από την ημερομηνία έναρξης της ισχύος του εν θέματι Διατάγματος, η διαβούλευση θα διενεργείται από τις αρμόδιες Αρχές αποκλειστικά σε ηλεκτρονική μορφή μέσω του προαναφερθέντος ηλεκτρονικού συστήματος.

Το προσχέδιο του Διατάγματος έχει αναρτηθεί στην ηλεκτρονική πλατφόρμα «η-Διαβούλευση» για σκοπούς δημόσιας διαβούλευσης μέχρι και την Δευτέρα 05/05/2025.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΗΣΕΩΣ

ΚΡΑΤΙΚΑ ΒΡΑΒΕΙΑ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ 2025

Το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως (Υπουργείο Εσωτερικών), ανακοινώνει την προκήρυξη του Διαγωνισμού των Κρατικών Βραβείων Αρχιτεκτονικής, σύμφωνα με σχετική απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου. Στο πλαίσιο του Διαγωνισμού, θα δοθούν τέσσερα βραβεία σε ισάριθμες κατηγορίες. Η ημέρα υποβολής των συμμετοχών είναι η 6η Ιουνίου 2025. Λεπτομερείς Όροι και έντυπα συμμετοχής, είναι αναρτημένα στην ιστοσελίδα του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως: www.moi.gov.cy/trf.

Εκτίναξη των ενοικίων σε φθηνές περιοχές μέσα σε έξι χρόνια

Από 51% έως 53,5% οι αυξήσεις σε ανατολικά και δυτικά προάστια από το 2019

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

Αύξηση έως 53,5% κατά μέσον όρο έχουν καταγράψει οι τιμές ενοικίσις κατοικιών στην Αττική, από το πρώτο τρίμηνο του 2019 μέχρι και το φετινό πρώτο τρίμηνο. Η «επίδοση» αυτή εντοπίζεται στα ανατολικά προάστια της Αττικής, όπου, σύμφωνα με τα στοιχεία του δείκτη τιμών SPI του δικτύου ηλεκτρονικών αγγελιών Spitogatos.gr, η μέση ζητούμενη τιμή ανέρχεται σήμερα σε σχεδόν 9 ευρώ/τ.μ., από 5,83 ευρώ/τ.μ. που ήταν το αντίστοιχο διάστημα του 2019.

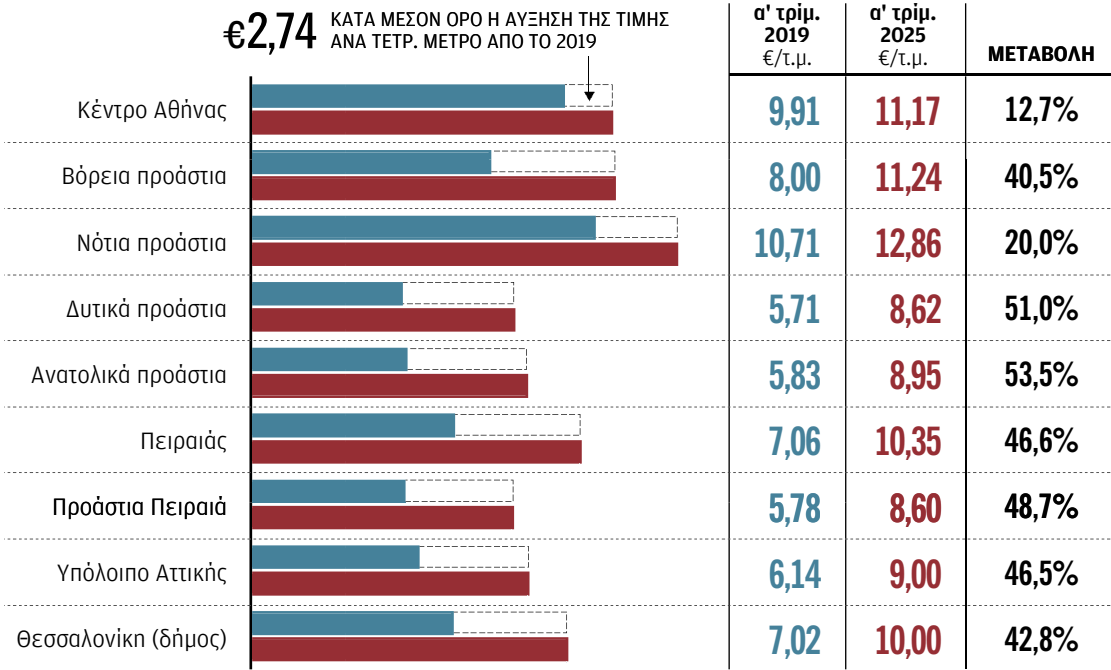
Πολύ υψηλές αυξήσεις καταγράφονται επίσης και σε άλλες περιοχές της Αττικής, όπου η «αφετηρία» των ενοικίων ήταν χαμηλή το 2019, μετά τα χρόνια της οικονομικής κρίσης.

Για παράδειγμα, στα δυτικά προάστια η αύξηση αγγίζει το 51%, με το μέσο ενοίκιο να διαμορφώνεται σε 8,6 ευρώ/τ.μ., από 5,7 ευρώ/τ.μ. Στα προάστια του Πειραιά, όπου επίσης το κόστος ενοικίσις ήταν χαμηλό το 2019, με 5,78 ευρώ/τ.μ., η αύξηση μέχρι σήμερα αγγίζει το 48,7%, στα 8,6 ευρώ/τ.μ. Εν ολίγοις, ένα διαμέρισμα των 80 τ.μ. που το 2019 μπορούσε να μισθωθεί έναντι 462 ευρώ, έχει φτάσει σήμερα να απαιτεί 690 ευρώ, ποσό που είναι «δυσβάστακτο» για τους περισσότερους, ιδίως όσους μισθώνουν στις περιοχές αυτές.

Στα βόρεια προάστια, η μέση ζητούμενη τιμή αγγίζει πλέον τα 11,25 ευρώ/τ.μ. έχοντας σημειώσει σωρευτική αύξηση κατά 40,5% από το 2019 μέχρι σήμερα. Κάπως έτσι, ένα διαμέρισμα των 100 τ.μ. απαιτεί 1.125 ευρώ τον μήνα, ενώ ανάλογο είναι το κόστος και στο κέντρο της Αθήνας, όπου η κατάσταση μοιάζει να είναι αδιέξοδη για όλο και περισσότερους ενοικιαστές.

Ωστόσο, στο κέντρο η αύξηση από το 2019 είναι μικρή και δεν ξεπερνά το 12,7%, καθώς εκεί ο

Πόσο αυξήθηκαν τα ενοίκια από το 2019 μέχρι σήμερα

ΠΗΓΗ: Spitogatos Property Index (SPI)

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Διαμέρισμα 80 τ.μ. σε προάστιο του Πειραιά το 2019 μισθωνόταν έναντι 460 ευρώ, σήμερα ενοικιάζεται προς 690 ευρώ.

μεγάλος όγκος των αυξήσεων πραγματοποιήθηκε το 2017 και το 2018, όντας μια από τις πρώτες περιοχές της Αττικής όπου τα ενοίκια πήραν την ανιούσα. Το ίδιο συνέβη και στα νότια προάστια, όπου απαντώνται και οι υψηλότερες τιμές στην Αττική, με μέσο κόστος 12,85 ευρώ/τ.μ. Η αύξηση από το 2019 δεν ξεπερνά το 20%.

Ωστόσο, οι μισθολογικές απολαβές, παρότι επίσης αυξήθηκαν

κατά τη διάρκεια των προηγούμενων ετών, «αχρίζουν» μπροστά στην άνοδο των ενοικίων, ιδίως στην Αττική και στη Θεσσαλονίκη, όπου επίσης καταγράφεται αύξηση κατά 42,8%, σε 10 ευρώ/τ.μ., από 7 ευρώ/τ.μ. το 2019. Σύμφωνα με τα στοιχεία που παρέθεσε πρόσφατα ο γενικός γραμματέας Εργασιακών Σχέσεων Νίκος Μπλαπίδης, η αύξηση του μέσου μισθού στην πλήρη απασχόληση την περίοδο 2019-2024 αγγίζει το 16% και διαμορφώνεται σε 1.470 ευρώ, από 1.264 ευρώ.

Ακόμα χειρότερη είναι η «ανάγνωση» με βάση τα στοιχεία του ΙΝΕ (Ινστιτούτο Εργασίας) της ΓΣΕΕ, καθώς αποπληθωρίζοντας με τον γενικό δείκτη τιμών καταναλωτή, με έτος βάσης το 2020, ο πραγματικός καθαρός μέσος μισθός το 2024 ήταν 885 ευρώ, όταν το 2020 ήταν 839 ευρώ, δηλαδή

μόλις 46 ευρώ υψηλότερος.

Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο η ανακοίνωση του μέτρου της επιστροφής ενοικίου έως 800 ευρώ από τον φετινό Νοέμβριο, και κάθε χρόνο εφεξής, μοιάζει εξαρχής να προσφέρει μια κάποια οικονομική βοήθεια προς τους ενοικιαστές, αρκεί φυσικά να μην αποτελέσει αφορμή και για νέες αυξήσεις από μερίδα ιδιοκτητών, που θα θεωρήσουν ότι θα μισθώσουν να πιέσουν για μεγαλύτερες αυξήσεις στο μέλλον.

Αλλωστε, προκειμένου να εισπράτουν το σχετικό ποσό, οι ενοικιαστές θα κληθούν να δηλώσουν το σύνολο του ποσού που καταβάλλουν (φανερό και αφανές), ανοίγοντας τον δρόμο για ηλεκτρονικές διασταυρώσεις από τη φορολογική διοίκηση, ώστε να εντοπιστούν τα αδήλωτα ποσά που εισπράττουν κάποιοι ιδιοκτήτες.

Προς κατάργηση του τέλους επιτηδεύματος στα ακίνητα Airbnb

Προς κατάργηση οδεύει η επιβολή τέλους επιτηδεύματος για κάθε ακίνητο που διαχειρίζονται οι εταιρείες που δραστηριοποιούνται στη βραχυχρόνια μίσθωση, εκτός κι αν υπάρξει κάποια διαφοροποίηση των σημερινών δεδομένων από την Ολομέλεια του ΣτΕ. Ηδη πάντως, με την υπ' αριθμ. 601/2025 απόφαση του Β' Τμήματος του Συμβουλίου της Επικρατείας, διατυπώθηκε θετική κρίση –σε πρώτη φάση– για την προσφυγή του Συνδέσμου Εταιρειών Βραχυχρόνιας Μίσθωσης Ακινήτων (Stama) στην αντιμετώπιση των υπό διαχείριση ακινήτων ως φορολογικών υποκαταστημάτων.

Ο Stama είχε προσφύγει στο ΣτΕ έπειτα από τη διευκρινιστική εγκύκλιο που είχε δημοσιεύσει η ΑΑΔΕ τον περυσινό Απρίλιο, στο πλαίσιο της εξειδίκευσης των μέτρων για τη βραχυχρόνια μίσθωση. Σε αυτήν υπήρχε διάταξη βάσει της οποίας κάθε ακίνητο που λειτουργεί ως κατάλυμα βραχυχρόνιας μίσθωσης οφείλει να λειτουργεί ως φορολογικό υποκατάστημα, που ασφαλώς υποκειται και αυτό σε τέλος επιτηδεύματος και άλλα διαχειριστικά κόστη (π.χ. τήρησης έδρας κ.τ.λ.).

Συγκεκριμένα, αναφερόταν ότι «τα ακίνητα που μισθώνονται ή εκμισθώνονται ή υπεκμισθώνονται με βάση τις διατάξεις του άρθρου 111 του ν. 4446/2016 από νομικά πρόσωπα ή νομικές οντότητες, χωρίς την παροχή άλλων υπηρεσιών, πλην της παροχής κλινοσκεπασμάτων, λογίζονται ως επαγγελματικές εγκαταστάσεις (έδρα και υποκαταστήματα) των ως άνω προσώπων και εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 31 του ν. 3986/2011 (Α' 152), περί επιβολής τέλους επιτηδεύματος». Ωστόσο, στην αντίστοιχη διευκρινιστική εγκύκλιο της ΑΑΔΕ, που είχε εκδοθεί το 2019, στο άρθρο 11 αναφερόταν ακριβώς η ίδια διάταξη, αλλά γινόταν ρητή επισήμανση ότι «τα ακίνητα δεν λογίζονται ως υποκατάστημα» και επομένως δεν υποχρεούνται να καταβάλλουν τέλος επιτηδεύματος.

Μια τέτοια υποχρέωση πολ-

λαπλάσσει το φορολογικό κόστος των εταιρειών διαχείρισης καταλυμάτων, καθώς κάθε ακίνητο θα υπόκειται σε τέλος επιτηδεύματος, ύψους 600 ευρώ. Αν δηλαδή μια εταιρεία διαχειρίζεται π.χ. 10 ακίνητα, θα πρέπει να πληρώνει κάθε χρόνο 6.000 ευρώ, πέραν του φόρου. Έτσι, για κέρδη 10.000 ευρώ ετησίως, το συνολικό φορολογικό κόστος θα διαμορφωθεί σε 9.300 ευρώ, ενώ με βάση το πρότερο καθεστώς το κόστος ήταν 3.300 ευρώ (φόρος εισοδήματος και προκαταβολή φόρου).

Ο Stama εξαρχής αντέδρασε στο μέτρο αυτό, καθώς θα είχε πολλαπλασιαστική επιβάρυνση για τη λειτουργία των εταιρειών διαχείρισης ακινήτων, αντί το τέλος επιτηδεύματος να επιβάλ-

Πρώτη νίκη του Συνδέσμου Εταιρειών Βραχυχρόνιας Μίσθωσης Ακινήτων στο ΣτΕ.

λεται εφάπαξ σε κάθε εταιρεία μία φορά τον χρόνο. Αλλωστε, το τέλος επιτηδεύματος θεωρήστηκε για να επιβάλλεται σε περιπτώσεις καταστημάτων, όπου πωλούνται προϊόντα και λαμβάνονται παραγγελίες, ή σε παραγωγικές μονάδες, όπου κατασκευάζονται προϊόντα.

Η επιβολή του τέλους επιτηδεύματος και στα καταλύματα θα αφορούσε περίπου 50.000 ακίνητα πανελλαδικά, που αποτελούν αντικείμενο επαγγελματικής διαχείρισης από τις εταιρείες-μέλη του Stama ή και από ιδιώτες ιδιοκτήτες, αρκεί οι εκ των οποίων διαθέτουν π.χ. 3-6 ακίνητα έκαστος. Ακόμα κι αν ληφθούν υπόψη οι αισιόδοξοι αριθμοί για 200.000 λειτουργούντα καταλύματα πανελλαδικά, η διάταξη αυτή επηρεάζει σχεδόν το 25% της αγοράς, ή περίπου το 40%-45%, λαμβάνοντας υπόψη άλλες εκτιμήσεις για περίπου 120.000-130.000 καταλύματα πανελλαδικά.

N. X. P.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ**

Οι καλές προθέσεις και οι πολλαπλές στρεβλώσεις

Ένας αντικειμενικός κριτής που θα δει πώς εξελίχθηκαν τα πράγματα τα τελευταία 12 χρόνια στην αγορά των ακινήτων, θα αποδώσει τα εύσημα στις τρεις εμπλεκόμενες κυβερνήσεις (δύο του Νίκου Αναστασιάδη και μίας εν εξελίξει του Νίκου Χριστοδουλίδη), για την προσπάθειά τους να εφαρμόσουν προγράμματα υποβοήθησης της στέγασης με απώτερο σκοπό την επίλυση του στεγαστικού προβλήματος.

Παρόλο που τα πολυάριθμα προγράμματα δεν μπορούν να κριθούν κάτω από τον ίδιο αναλυτικό φακό, αφού ανά πάσα χρονική περίοδο περιβάλλονταν από εντελώς διαφορετικές οικονομικές συνθήκες, που κυμαίνονταν από οικονομική κατάρρευση μέχρι οικονομική ευμάρεια, εντούτοις δεν μπορούν να αμφισβητηθούν, πρώτον, η αναγνώριση ύπαρξης στεγαστικού προβλήματος, και δεύτερον, η εξαγγελία και προσπάθεια εφαρμογής προγραμμάτων προς ανακαίτισή του.

Τι συνιστά στεγαστικό πρόβλημα

Το πρόβλημα δημιουργείται όταν υπάρχουν κατηγορίες πολιτών που δυσκολεύονται να εξασφαλίσουν στέγη, είτε για αγορά ή ενοικίαση, επειδή το κόστος κτίσις είναι σε τέτοιο ύψος που σπρώχνονται εκτός παζαριού. Αυτό, όπως πρέπει να γίνεται αντιληπτό, είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με το ύψος των εισοδημάτων τους, αλλά και το κόστος ζωής ευρύτερα. Όταν το μεγαλύτερο

Εχω έντονη την πεποίθηση πως το πρόβλημα είναι εξόχως πρόβλημα προσφοράς, το οποίο οξύνθηκε περαιτέρω από το γεγονός ότι χιλιάδες μονάδες βγήκαν από το παζάρι εξαιτίας των βραχυχρόνιων μισθώσεων.

ποσοστό του εισοδήματός τους πηγαίνει έναντι της πληρωμής ενοικίου ή δόσης στεγαστικού δανείου και δεν μένει αρκετό εισόδημα για ικανοποίηση των υπόλοιπων αναγκών τους, τότε υπάρχει πρόβλημα.

Αυτό φυσικά μας λέει πως το πρόβλημα δεν είναι μονοδιάστατο. Δηλαδή, δεν είναι μόνο πρόβλημα ύψους τιμών αγοράς στέγης και ύψους ενοικίων, αλλά είναι και πρόβλημα αργής και μικρής αύξησης εισοδημάτων, όπως και ραγδαίας αύξησης κόστους ζωής. Συνεπώς, στόχευση σε μια μόνο παράμετρο, δεν μπορεί να εξασφαλίσει την ανακαίτιση του προβλήματος, πόσο μάλλον όταν η στόχευση των προγραμμάτων απαιτεί εκ των πραγμάτων χρονοβόρες διεργασίες, που στο τέλος της ημέρας μπορεί να

Ναι μεν είναι πολύ καλά τα στεγαστικά σχέδια που στοχεύουν την προσφορά και πρέπει να υπάρχουν και να ενισχύονται, αλλά αυτά είναι μέτρα μακροπρόθεσμου ορίζοντα που αποσκοπούν στη συγκράτηση του κόστους στέγασης σε βάθος χρόνου.

εξαλείφουν το όποιο προσδοκώμενο όφελος επειδή οι άλλες παράμετροι ενήργησαν αρνητικά σε πιο σύντομο χρονικό διάστημα. Το πιο κάτω παράδειγμα είναι σχετικό.

Ας υποθέσουμε πως ένα σχέδιο στεγαστικής πολιτικής στοχεύει στην αύξηση της προσφοράς οικιστικών μονάδων με σκοπό τη μείωση των τιμών ή/και των ενοικίων. Πολύ ωραία! Για να δούμε ένα θετικό αποτύπωμα στην αγορά, απαιτείται η παρέλευση ενός χρονικού διαστήματος –κατ' εκτίμηση– τουλάχιστον 24 μηνών και νοουμένου ότι μέσα σε αυτό το διάστημα θα ανεγερθούν κάποιες εκατοντάδες μονάδες. Περαιτέρω, για να μειωθεί ο μέσος όρος ενοικίων ή/και ο μέσος όρος πώλησης οικιστικών μονάδων, θα πρέπει αυτές οι εκατοντάδες μο-

νάδες να είναι συγκεντρωμένες σε μια περιοχή, επειδή αν είναι διάσπαρτες σε όλη την Κύπρο, τότε η απαίτηση για θετικό αποτύπωμα δεν μπορεί να είναι για μερικές εκατοντάδες αλλά για χιλιάδες.

Η δε προσδοκώμενη μείωση είναι μια παρεξηγημένη έννοια στην αντίληψη του καθενός. Όσοι προσδοκούν μειώσεις του 5%, του 10% και του 15%, πολύ απλά ονειρεύονται, επειδή για να συμβεί κάτι τέτοιο πρέπει ταυτόχρονα η αγορά να πλημμυρίσει άμεσα με πολλές χιλιάδες μονάδες, το κατασκευαστικό κόστος να συγκρατηθεί (αν όχι να μειωθεί) και η ζήτηση (ενδογενής και εξωγενής) να είναι αισθητά μειωμένη.

Σκεφτείτε τώρα να πρέπει να συντονιστεί το σύμπαν για να μει-

ωθεί η μέση τιμή αγοράς ενός διαμερίσματος κατά €200/τ.μ. ή το μέσο ενοίκιο κατά €50/μήνα μέσα σε μια διετία, ενώ το ηλεκτρικό ρεύμα να αυξάνεται κατά 15% τη διμηνία και το καλάθι του... νοικοκύρη σχεδόν να εξανεμίζει την όποια μείωση στο ενοίκιο.

Άρα, τι μεν είναι πολύ καλά τα στεγαστικά σχέδια που στοχεύουν την προσφορά και πρέπει να υπάρχουν και να ενισχύονται, αλλά αυτά είναι μέτρα μακροπρόθεσμου ορίζοντα που αποσκοπούν στη συγκράτηση του κόστους στέγασης σε βάθος χρόνου. Στο μεσοδιάστημα όμως μπορεί να προκαλούν τοπικές ή κατηγοριοποιημένες στρεβλώσεις.

Τι γίνεται με τα στεγαστικά σχέδια που στοχεύουν στην ενίσχυση της ζήτησης

Αυτά δυστυχώς όταν δεν είναι καλά σχεδιασμένα, μπορεί να επιφέρουν αντίθετο αποτέλεσμα από αυτό που επιδιώκεται. Και ο λόγος έχει να κάνει με το γεγονός ότι αυξάνουν πλάσματικά τη ζήτηση για όσο διάστημα διαρκούν, με αποτέλεσμα αυτοί που πρέπει να επωφελούνται να έρχονται τελικά αντιμέτωποι με ψηλότερες τιμές αγοράς ή ενοίκια και πάλι να βρίσκονται στον ίδιο ή ακόμα και χειρότερο παρονομαστή. Άστε που είναι ιστορικά καταγεγραμμένο πως τέτοια παροδικά σοκ που ωθούν τις τιμές πάνω για κάποιες κατηγορίες ακι-

νών, τελικά δημιουργούν ένα κενό αέρος στα υπόλοιπα ακίνητα που σπρώχνουν τις τιμές και σε αυτά προς τα πάνω, με αποτέλεσμα οι τιμές συνεχώς να αυξάνονται και δύσκολα να κατεβαίνουν. Άρα είναι και πάλι στρεβλωτικά.

Πώς λύνεται άμεσα το πρόβλημα

Έχω έντονη την πεποίθηση πως το πρόβλημα είναι εξόχως πρόβλημα προσφοράς, το οποίο οξύνθηκε περαιτέρω από το γεγονός ότι χιλιάδες μονάδες βγήκαν από το παζάρι εξαιτίας των βραχυχρόνιων μισθώσεων. Για τις τελευταίες, είναι επίσης ευδιάκριτη η διστακτικότητα πολιτικών να αγγίζουν το θέμα σωστής ρύθμισης του θέματος αυτού λόγω του πιθανού πολιτικού κόστους (άλλη μία στρέβλωση). Παρόλα αυτά, έχω επίσης την έντονη πεποίθηση πως αν εφαρμοζόταν μια γενναία ορίζοντα εισοδηματική φοροαπαλλαγή των ενοικίων που προέρχονται από μακροχρόνιες ενοικιάσεις οικιστικών μονάδων, τότε το όφελος προς όλους θα ήταν και ορατό, και άμεσο και μετρήσιμο. Το μέτρο θα μπορούσε να έχει πενταετή ισχύ και να επαναξιολογηθεί. Και επειδή το μέτρο θα είναι οριζόντιο, δεν θα υπάρξει καμία αρνητική στρέβλωση.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Ο χορογράφος και σκηνοθέτης Κωνσταντίνος Ρήγος υπογράφει επίσης τα σκηνικά της «Χρυσής εποχής», κάνοντας μια αναδρομή στις παραστάσεις που δημιούργησε από το 1990 έως σήμερα. Στη δραματουργία συνεργάζεται η Ερι Κύργια, τα κοστούμια επιμελείται η Daglaga, το εικαστικό έργο ο Πέτρος Τουλούδης, τους φωτισμούς ο Χρήστος Τζιόγκας και τα βίντεο ο Βασίλης Κεχαγιάς.

«Πιστεύω στο χειροκρότημα»

Ο Κωνσταντίνος Ρήγος μιλάει για τον χορό και την παράσταση «Χρυσή εποχή», που καταχειροκροτήθηκε στη Σερβία

Της απεσταλμένης μας στο NOBI SANT ΜΑΡΩΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ

«Γιατί να ρωτάει κανείς έναν καλλιτέχνη για την τέχνη του; Στην πραγματικότητα ό,τι θέλει να πει, βρίσκεται στη σκηνή», λέει ο Κωνσταντίνος Ρήγος πίνοντας μια τελευταία γουλιά από τον καφέ του, λίγες ώρες προτού η δημοσιογραφική αποστολή και η ομάδα των χορευτών αφήσουμε το Νόβι Σαντ για να επιστρέψουμε στην Αθήνα μέσω Βελιγραδίου.

Το «στρογγυλό τραπέζι» που οργανώθηκε αντί συνέντευξης Τύπου στην αίθουσα πρωινού του ξενοδοχείου έχει ολοκληρωθεί. Καθόμαστε λίγο ακόμη και κουβεντιάζουμε χαλαρά. Ο διευθυντής του Μπαλέτου της ΕΛΣ είναι δικαιολογημένα χαρούμενος με την επιτυχία της νέας του παραγωγής «Χρυσή εποχή», που την προηγούμενη ημέρα έκανε πρεμιέρα στο Εθνικό Θέατρο Σερβίας – μια συμπαραγωγή με το Φεστιβάλ Χορού Βελιγραδίου. Η παράσταση, που καταχειροκροτήθηκε, φέρει απολύτως την υπογραφή του: εκατό τοις εκατό ακραίος, υπερβολικός, συναισθηματικός Κωνσταντίνος Ρήγος.

Στα 58 του χρόνια ο χορογράφος, σκηνοθέτης, εικαστικός και δημιουργός πολυσιδών θεαμάτων, στον οποίο ο σύγχρονος ελληνικός χορός χρωστάει, αν μη τι άλλο, μια δυναμική εκκίνηση το 1990 με την ομάδα ΟΚΤΑΝΑ, δίνει ελάχιστες προσωπικές συνεντεύξεις. Προτιμά να δημιουργεί εικόνες παρά να τις εξηγεί. Στη

«Χρυσή εποχή», με ένα δικό του κείμενο που προβάλλεται στην ψηφιακή οθόνη του σκηνικού, σχολιάζει τον λόγο της σιωπής του. «Πιστεύω στο χειροκρότημα, στην υπόκλιση στο τέλος της παράστασης, πιστεύω στα χαμόγελα υποδοχής του προσωπικού των θεάτρων και των γκαλερί, στις γραφές των κριτικών, στα μπράβο του κοινού, στην ομορφιά όλων των κορμιών, στην προδοσία τους, στην ανεκτικότητα των άλλων για τις διαστροφές μου», εξηγεί.

Η πρόσκληση της Λυρικής Σκηνής να παραστούμε στα εγκαίνια της συγκεκριμένης νέας παραγωγής χορού στο πλαίσιο του 22ου Φεστιβάλ Χορού Βελιγραδίου, υπήρξε ταυτόχρονα ευκαιρία για γνωριμία με τη Σερβία. Στο Νόβι Σαντ, στο σερβικό Εθνικό Θέατρο, ένα μοντέρνο κτίριο στην αρχή του πεζοδρόμου που οδηγεί στην παλιά πόλη, ανέβηκε στις 12 Απριλίου η «Χρυσή εποχή» για πρώτη φορά.

Περίπου ένα μήνα νωρίτερα, στο Νόβι Σαντ κατέληξε ένα πολυπληθές φοιτητικό συλλαλητήριο τιμώντας τους 16 νεκρούς από την κατάρρευση του στεγαστρου στον σιδηροδρομικό σταθμό της πόλης, ενώ σχεδόν μία εβδομάδα πριν από την πρεμιέρα ο Ντόναλντ Τραμπ προανήγγειλε με δασμούς μια «νέα χρυσή εποχή για τις Ηνωμένες Πολιτείες με ολική επάνοδο της αμερικανικής οικονομίας».

Ενας καλλιτέχνης σαν τον Ρήγο, που ανδρώθηκε στη δεκαετία του 1980, κληρονόμος της Μεταπολίτευσης, δεν θα μπορούσε να

μην τοποθετήσει την πολιτική μέσα στο έργο του. Το κάνει με τον δικό του αντισυμβατικό τρόπο, συνδυάζοντας τη νοσταλγία με την ειρωνεία και το πάρτι με την επανάσταση. «Έτσι γεννηθήκαμε/ μέσα σε όλο αυτό/ όπως οι φάσες στον πίνακα χαμογελούν/ όπως ο κ. Θάνατος γελά/ όπως τα ασανσέρ καλάνε/ όπως το πολιτικό τοπίο καταρρέει/ όπως ο νεαρός του σουπερμάρκετ είναι πτυχιούχος [...]» έχει γράψει ο Μπουκόφσκι και το διαβάζουμε επίσης στην ψηφιακή οθόνη, η οποία θυμίζει γιγαντιαίο κινητό τηλέφωνο.

Είναι αυτοβιογραφική η «Χρυσή εποχή»; Είναι σίγουρα ένα

προσωπικό έργο, ειλικρινές και εξομολογητικό. Δεν αναφέρεται σε συγκεκριμένη χρονική περίοδο, αλλά θα μπορούσε να προσδιορίζεται σαν ένα συναισθηματικό μίχταρε της έως τώρα πορείας του Ρήγου στον χορό. Εισάγοντας το λεξιλόγιο του χοροθέατρου στο Μπαλέτο της Εθνικής Λυρικής Σκηνής, δημιουργεί μια παράσταση για το μέλλον της τέχνης του χορού, συνδέοντας υλικά από το παρελθόν και συνομιλώντας με στοιχεία που θα αναπτύξει ευρύτερα στο μέλλον. Θέτει ερωτήματα για το κλασικό μπαλέτο, τον σύγχρονο χορό, τη χρήση της μουσικής και του λό-

γου, χωρίς να επιδιώκει να προσφέρει απαντήσεις.

Χιώτης, Eagles και άριες

«Πολλά τραγούδια δοκιμάστηκαν για να γίνει το σάουντρακ της παράστασης», λέει ο κ. Ρήγος, τραγούδια που μετατρέπονται σε δηλώσεις για την ατμόσφαιρα μιας εποχής, από την «Τελευταία νύχτα» του Μανώλη Χιώτη –επιτυχία του Καζαντζίδη από το '50– μέχρι το «Hotel California» των Eagles ή την άρια «Addio del passato». Με συνεργάτη τον Θεόδωρο Ρέγκλη στη μουσική δημιουργία, ο ήχος της «Χρυσής εποχής» είναι εκείνος ενός ξέφρενου πάρτι, στη διάρκεια του οποίου η καρδιά μετατρέπεται σε μανία, η προσδοκία ευχαρίστησης σε θλίψη και η ελπίδα της συντροφικότητας σε ένα μοναχικό, ανταγωνιστικό παιχνίδι σωμάτων. Οι χορευτές-προσκεκλημένοι στη γιορτή θέλουν να διασκεδάσουν, αλλά αυτό δεν γίνεται. Ενας δημιουργικός άνεμος που έρχεται από τα τριάντα πέντε χρόνια καλλιτεχνικής δημιουργίας του Ρήγου –σε πολλά σημεία η παράσταση θυμίζει έντονα την παλαιότερη, επιτυχημένη «Bossa Nova» στο Εθνικό Θέατρο– φέρνει κοντά ανόμοια στοιχεία μέσα στο έργο, σαν ένα κείμενο κατασκευασμένο από διαφορετικές γλώσσες.

Συχνά αυτή η σύγχυση λεξιλογίου μεταφέρει στη σκηνή τη σύγχρονη εποχή της Βαβέλ στην οποία ζούμε. Άλλοτε το πάρτι μάς αφήνει στην άκρη για να ανασάνουμε –πάντοτε συμβαίνει στα

πάρτι να αισθανθείς λίγο αποκομμένος– αλλά όπως σημειώνει ο Κωνσταντίνος Ρήγος, και αυτό είναι εντάξει. Καμιά επιθυμία να εγκλωβίσει τον θεατή, το πάρτι είναι ανοικτό και ο καθένας συμμετέχει όσο και όπως θέλει. Οι χορευτές δίνουν σε αυτό το απαιτητικό τεχνικά χορευτικό θέαμα την ψυχή τους και υπερβαίνουν κατά πολύ την εκπαιδευση τους στο κλασικό και νεοκλασικό ρεπερτόριο. «Είμαστε ντυμένοι ή γυμνοί όπως ο αυτοκράτορας; Είμαστε ελεύθεροι ή πολιορκημένοι; Είμαστε μαριονέτες του θεού ή ταξιδιώτες στον χειμώνα, κουβαλώντας πάντα μέσα μας τις νύχτες του καλοκαιριού;», σχολιάζει ο σκηνοθέτης.

«Δεν έχω όρια», λέει ο Κωνσταντίνος Ρήγος κάποια στιγμή, και βρίσκω την ευκαιρία να τον ρωτήσω για τα πολυτελή και πολυδάπανα θεάματα που έχει σκηνοθετήσει στις μεγάλες πίστες της Αθήνας, αγαπημένος της Πέγκυς Ζήνα, της Πάολα, του Γιώργου Μαζωνάκη. «Με τροφοδοτούν με ενέργεια», εξηγεί. «Μέσω των τραγουδιών η δύναμη περνάει άμεσα στο κοινό και μετά επιστρέφει με δύναμη στη σκηνή», τονίζει. «Υπάρχουν αντιφατικά στοιχεία στην καλλιτεχνική σας δουλειά», σχολιάζω. «Προφανώς. Εάν δεν είσαι εξτράβαγκαν πια, δεν είσαι τίποτε», υπογραμμίζει.

Η παράσταση χορού «Χρυσή εποχή» θα παρουσιαστεί στην ΕΛΣ από τις 9 Μαΐου και στη συνέχεια θα περιοδεύσει στο εξωτερικό.

Ο Κωνσταντίνος Ρήγος με τους χορευτές του Μπαλέτου της Λυρικής Σκηνής, σε ένα στιγμιότυπο από το ταξίδι της αποστολής.

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

26.4-4.5.25

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

Goethekino:

Ζητήματα ταυτότητας

Το **Ινστιτούτο Γκαίτε** Κύπρου παρουσιάζει μια νέα τριμηνια σειρά εκδηλώσεων με προβολές ταινιών και συζητήσεις που πραγματοποιούνται την τελευταία Τετάρτη του μήνα. Η πρώτη έκδοση της σειράς εκδηλώσεων «GoetheKino» έχει τίτλο «Ζητήματα Ταυτότητας» και ξεκινά στις 30 Απριλίου 2025, με την ταινία «Talking About the Weather (Alle reden übers Wetter)», της Annika Pinske. Η ταινία καταπιάνεται με ερωτήματα αυτοπροσδιορισμού και ταξισμού θα ακολουθήσει συζήτηση με την Ιλιάνα Κουλαφέτη. Επόμενες προβολές στις 28 Μαΐου με την ταινία «Precious Inie» της Sarah Blaskiewicz και στις 25 Ιουνίου με την ταινία «Sissi & I» της Frauke Finsterwalder. Ινστιτούτο Γκαίτε Κύπρου, Μάρκου Δράκου 21, Λευκωσία. **Πληροφορίες τηλέφωνο 22 674606, www.goethe.de/kypros. Ελεύθερη είσοδος.**

ΘΕΑΤΡΟ

Ριχάρδος Β΄ του Σαίξπηρ

Το **Θέατρο Δέντρο** και ο Πολιτιστικός Οργανισμός «ΥΠΟΓΑΙΑ» παρουσιάζουν στο πλαίσιο του 9ου Φεστιβάλ Θεάτρου του Δήμου Στροβόλου το έργο του Γουίλιαμ Σαίξπηρ «Ριχάρδος Β΄», σε σκηνοθεσία Λεάνδρου Ταλιώτη. Πρόκειται για μια παράσταση που εξερευνά τα όρια της εξουσίας και την τραγική πτώση ενός βασιλιά. Μια παράσταση που φωτίζει την αέναη πάλη του ανθρώπου με την εξουσία και τον εαυτό του. Το έργο παρακολουθεί την πορεία του Ριχάρδου Β΄, ενός νεαρού μονάρχη που μέσα από την πτώση του ανακαλύπτει την αληθινή του ταυτότητα. Η παράσταση αναδεικνύει τη μαεστρική τέχνη του Σαίξπηρ στην απεικόνιση της σταδιακής αφύπνισης του βασιλιά, καθώς η προδοσία και η εγκατάλειψη τον περικυκλώνουν. Παιζουν οι ηθοποιοί: Σταύρος Λούρας, Βασιλική Κυπραίου, Αλέξανδρος Παρίσης, Παναγιώτης Λάρκου, Κατερίνα Λούρα, Λεάνδρος Ταλιώτης. Μουσικοί: Επί Σκηνής: Ανδρέας Μουσουόκης, Μάριος Σολωμού, Δημήτρης Πολυβίου, Άγγελος Κουτσουπιάς. Παρασκευή 2 Μαΐου, ώρα 8:30 μ.μ. Δημοτικό Θέατρο Στροβόλου. Όλα τα έσοδα θα διατεθούν για την ενίσχυση του Συνδέσμου Στήριξης για άτομα με διαταραχή ελλειμματικής προσοχής με / χωρίς υπερκινητικότητα - ΔΕΠΥ Κύπρου.

ΕΚΘΕΣΗ

Αναμνήσεις από το παρόν

Η **γκαλερί Γκλόρια** στη Λευκωσία παρουσιάζει την έκθεση της Νίτσας Χατζηγεωργίου με τίτλο «Αναμνήσεις από το παρόν». Μετά τη μεγάλη αναδρομική της έκθεση στην Λάρνακα, το 2022, η Νίτσα Χατζηγεωργίου εισήλθε σε μια νέα δημιουργική διαδικασία. Τους τελευταίους 18 περίπου μήνες ζωγραφίζει ασαυμάτητα και έτσι έχουμε σήμερα ένα μεγάλο αριθμό έργων κάποια από τα οποία

θα παρουσιαστούν στη συγκεκριμένη έκθεση. Πολλά από τα έργα αυτά τα είχε ξεκινήσει χρόνια, ίσως και δεκαετίες πριν. Τώρα όμως έφθασε η στιγμή που ξανά κέρδισαν το ενδιαφέρον της. Ήταν μια ανάγκη της ίδιας να επισκεφτεί και να επαναδιαπραγματευτεί το παρελθόν της. Γκαλερί Γκλόρια, Ζήνωνος Σώζου 3, Λευκωσία. Διάρκεια έως 17 Μαΐου. **Πληροφορίες τηλέφωνο 22762605.**

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

Ομαδική έκθεση Future in the Past

Η **The Edit Gallery** και η Synclery παρουσιάζουν την έκθεση Future in the Past, μια ομαδική έκθεση με έργα των Jule Cats, Johannes Holt Iversen και Natalya Zaloznaya. Η έκθεση Future in the Past συγκεντρώνει τρεις σύγχρονους καλλιτέχνες, των οποίων το έργο διερευνά τη μεταμορφωτική και ασαφή φύση της μνήμης. Μέσα από διαφορετικές αλλά αλληλένδετες πρακτικές, η έκθεση αναδεικνύει πώς η ανάμνηση μπορεί να διαμορφώσει και να αναδιαμορφώσει την κατανόησή μας για τον χρόνο, τον τόπο και την ταυτότητα. Η έκθεση είναι αποτέλεσμα συνεργασίας της Edit Gallery με τη Synclery, μια νομαδική επιμελητική πλατφόρμα αφιερωμένη στην πειραματική εκθεσιακή πρακτική και τον διαπολιτισμικό διάλογο. Εγκαίνια: Παρασκευή, 25 Απριλίου, ώρα 6:30 μ.μ. Διάρκεια Έκθεσης έως 24 Μαΐου. The Edit Gallery Αγίας Ζώνης 1, 23 Νicolaou Business Centre, Λεμεσός. **Πληροφορίες τηλέφωνο 25251710, info@theeditgallery.com.**

ΑΡΘΡΟ | Του ΑΡΗ ΑΛΕΞΑΝΔΡΗ

Κλαίγοντας τον Πάπα

Λέγεται πως οι ψηφιακοί θρήνοι δεν είναι πολύ αντιπροσωπευτικοί των αληθινών συναισθημάτων των θρηνούντων. Τα δημόσια δάκρυα για ανθρώπους που δεν γνωρίζουμε συμβολίζουν λιγότερο τον πόνο και περισσότερο την ανάγκη μιας κοινωνικής δήλωσης: αυτός που έφυγε ήταν σημαντικός· αναγνωρίζουμε ότι η αξία του υπερβαίνει υποκειμενικές συμπάθειες και αντιπάθειες, ενώ παράλληλα ζητάμε να καθρεφτιστούμε κολακευτικά στη μαζική του αποδοχή. Ο απόηχος του θανάτου του Πάπα Φραγκίσκου δείχνει ακριβώς αυτό: η προσωπικότητα ξεπέρασε το δογματικό πλαίσιο δράσης της, χωρίς όμως να το απαρνηθεί, και κάπως έτσι πέτυχε κάτι που κάθε ηγέτης προσδοκά: οικουμενικότητα. Από τις αντιδράσεις που καταγράφηκαν στον διεθνή Τύπο γίνεται σαφές ότι ο Αργεντινός Ποντίφικας υπήρξε περισσότερο συμπαθής απ' όσο ενδεχομένως είχαμε υποψιαστεί. Μεγάλα Μέσα παρακάμπτουν το πνεύμα των κλασικών επικηδείων και μιλούν γι' αυτόν περίπου σαν να επρόκειτο για επαναστάτη, επισημαίνοντας την τόλμη και το σπάνιο του χαρακτήρα του. Ακόμη και στη στενή

ελληνική σφαίρα, πάντως, ούτε η μονολιθικότητα της Ορθοδοξίας ούτε ο στρυφνός αντικληρικαλισμός των προοδευτικών στάθηκε εμπόδιο στην εκδήλωση θαυμασμού για το παράδειγμα του Πάπα Φραγκίσκου και θλίψης για την εκδημία του. Τόσα θετικά άρθρα απολογισμού γράφτηκαν! Τόσες αναρτήσεις έγιναν στα κοινωνικά δίκτυα! Τόσα στόρι ανέβηκαν με τον Πάπα να κρατάει περιστέρια, να φιλάει πόδια ή να χαμογελάει με προσιτή πραότητα! Είναι το φαινόμενο αυτό τυχαίο;

Κανείς δεν γίνεται τόσο συμπαθής κατά τύχη (όπως κανείς δεν γίνεται τυχαία αντιπαθητικός). Ακόμη όμως κι αν ισχυριστεί κάποιος ότι ο Πάπας Φραγκίσκος άσκησε τα καθήκοντά του σε ευνοϊκότερη συγκυρία από άλλους προκατόχους του (για κάποιους από τους οποίους δεν σταματούσαν να διαρρέουν φρικαλέες φήμες όσο κατείχαν το αξίωμα), αυτό δεν αναιρεί το εκκλησιαστικό φορτίο που κλήθηκε και αυτός να κουβαλήσει: τα σκάνδαλα της Καθολικής Εκκλησίας και ο καταστατικός της συντηρητισμός δεν εξαφανίστηκαν όταν εξελέγη. Το κατόρθωμα του Πάπα Φραγκίσκου συνίσταται, λοιπόν, στο ότι εφάρμοσε

επιτυχώς μια τακτική σύνθεσης: δεν αποποιήθηκε τις πάγιες θέσεις της Εκκλησίας, αλλά τις ερμήνευσε ελαφρώς πιο δημιουργικά και, πάνω απ' όλα, έδειξε συμπόνια σε όσους δεν καλύπτονται από αυτές. Δεν άλλαξαν πολλά κατά τη θητεία του σε ό,τι αφορά την αντιμετώπιση της αμβλωσης ή των ομόφυλων γάμων, για παράδειγμα, όμως αυτός ο Πάπας έδειξε ασυνήθιστη καλοσύνη και κατανόηση στα μοντέρνα πλήθη που ζουν πέρα από τη θρησκευτική δεοντολογία. Οσους δεν συμβαδίζουν με τα κανονιστικά αξιώματα του καθολικισμού δεν τους έκρινε, αντιθέτως, τους καλωσόρισε στην Εκκλησία, τονίζοντας ότι η ασυμβατότητα δεν είναι λόγος αποκλεισμού, πολλών δε μάλλον έγκλημα. Ως διαμεσολαβητής μεταξύ ενός φορέα αρχαϊκών ηθών και μιας συνεχώς μεταβαλλόμενης κοινωνίας, επέλεξε να χτίζει γέφυρες, έστω επιφανειακές, και το έκανε πολύ καλά.

Ο Πάπας Φραγκίσκος γύρισε την πλάτη στην καθιερωμένη παπική πολυτέλεια και επέλεξε βίο λιτότητας. Εδωσε χρήματα σε αναξιοπαθούντες, πλσίασε παρεξηγημένες μειονότητες, τοποθετήθηκε με σύνεση και ανοι-

χτό μυαλό επί θεμάτων-ταμπού για την Εκκλησία (ομοφυλόφιλοι, διαζευγμένοι, ισοτιμία των φύλων), ενώ δεν εφείσθη επικοινωνιακών ανοιγμάτων στην κοσμικότητα και στις διάφορες ποπ εκφάνσεις της (ήταν γνωστή η αγάπη του για το ποδόσφαιρο). Μιλούσε συχνά υπέρ των μεταναστών, κατήγγελλε τον πόλεμο ακόμη κι αν αυτό σήμαινε πως θα εξέθετε τον εαυτό του σε πολιτική κριτική και, φυσικά, δεν φοβήθηκε ποτέ τον Τραμπ, ενάντια στην ξενοφοβική ρητορική του οποίου τάχθηκε ήδη από την πρώτη του εκλογή ως προέδρου. Είναι πολύ δελεαστική η σύγκριση των αλμάτων του θρησκευτικού ποιμένου 1,3 δισ. πιστών ανά τον κόσμο με την ξεροκέφαλη και επιθετική φοβικότητα της δικής μας Εκκλησίας προς οτιδήποτε καινούργιο. Ποια είναι άραγε η καλύτερη μέθοδος επιβίωσης θρησκευτικών παραδόσεων αιώνων; Η περιχαράκωση; Η αυστηρή τυπολατρία; Η απόρριψη του Άλλου ως επικίνδυνου και απειλητικού; Ο Πάπας Φραγκίσκος απέδειξε ότι όποιος σπ' αλήθεια πιστεύει στις ιδέες του δεν φοβάται την επαφή με τις ιδέες των άλλων. Η καλύτερη εσωστρέφεια είναι η εξωστρέφεια.

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ

Το δώρο της αμφιβολίας

«**Μιλώντας στους** Εφέςιους, ένα μείγμα από Εβραίους και αλλοθρήσκους, ο απόστολος Παύλος, μας υπενθυμίζει ότι το δώρο του Θεού προς την Εκκλησία είναι η ποικιλιομορφία της. Η διαφορετικότητα ανθρώπων και απόψεων χαρίζει στην Εκκλησία μας τη δύναμή της. Υπάρχει μια αμαρτία την οποία φοβάμαι περισσότερο από όλες τις άλλες: η βεβαιότητα. Η βεβαιότητα είναι ο εχθρός της ενότητας, ο θανάσιμος εχθρός της ανοχής. Η πίστη μας είναι κάτι ζωντανό επειδή ακριβώς πορεύεται χέρι χέρι με την αμφιβολία. Αν υπήρχε μόνο βεβαιότητα και καμία αμφιβολία δεν θα υπήρχε μυστήριο και κατά συνέπεια δεν θα χρειαζόμασταν την πίστη. As προσευχηθούμε ώστε ο Θεός να μας δώσει έναν Πάπα που αμφιβάλλει, που αμαρτάνει και ζητάει συγχώρεση, και που συνεχίζει».

Μπορεί η σύντομη ομιλία να ανήκει στον πρωτοπρεσβύτερο Λόρενς, που υποδύθηκε ο Ρέιφ Φάινς, στο «Κονκλάβιο» (του Εντουαρντ Μπέργκερ, 2024), αλλά η κινηματογραφική στιγμή έμελλε να συνδεθεί στενά με την πραγματικότητα. Ο Λόρενς ήταν ο υπεύθυνος καρδινάλιος για τη σύγκληση του κονκλάβιου και την επίβλεψη της, υπό άκρα μυστικότητα, διαδικασία για την εκλογή του νέου Πάπα, μετά τον θάνατο του προηγούμενου. Μέχρι, όμως, να φανεί ο «λευκός καπνός», πίσω από τις ερμηνευτικές κλειστές πόρτες και παράθυρα, εξυφαίνονται συναμοσίες, πλάνες, ψέματα, αποσιωπήσεις ακούσιες ή εκούσιες, εκδηλώνονται μικροψυχίες και μικροπρέπειες, «εγώ» ανοικονόμητα, καταστάσεις τόσο οικείες όσο και θλιβερές. Και όπως εκρήγνυνται ο νεοφερμένος

Συμπεριληπτική η ζωή του Πάπα Φραγκίσκου, συμπεριληπτικός και ο θάνατός του. Επώνυμοι, ανώνυμοι, καλλιτέχνες, λογοτέχνες, πολιτικοί, ασθενείς, μετανάστες, οδοιπόροι, αλλόθρησκοι, όλοι είχαν και ήθελαν κάτι να πουν γι' αυτόν.

(άγνωστος στους υπόλοιπους) καρδινάλιος της Καμπούλ, Μεξικανός στην καταγωγή, το αουτσάιντερ που τελικά εκλέγεται Πάπας – στην ταινία πάντοτε: «Τις τελευταίες ημέρες ασχολούμαστε μόνο με τους εαυτούς μας, με τις εκλογές, με την εξουσία». Μα, αυτά τα πράγματα, δεν είναι η Εκκλησία, υπογραμμίζει χαμηλότονα αλλά με πάθος.

«Εκκλησία δεν είναι η παράδοση, δεν είναι το παρελθόν. Η Εκκλησία είναι ό,τι κάνουμε μετά». Γι' αυτό το «μετά», ακριβώς, εργάστηκε και ο Πάπας Φραγκίσκος, που πέρασε στη σύγχρονη ιστορία της Καθολικής Εκκλησίας ως ο πλέον «συμπεριληπτικός». Ως εκείνος που αξιοποίησε το αξίωμα πρωτίστως για να δώσει δύναμη και κουράγιο στους ταπεινούς και αδύναμους, στους «άλλους», με την πληθυντική ποικιλιομορφία και διαφορετικότητα της λέξης, και όχι για να ενθρονίσει εαυτόν στην εξουσία. Ο Ποντίφικας που κηδεύτηκε –σύμφωνα με το τελετουργικό– χθες το πρωί, άφησε πίσω του μεγάλη κληρονομιά, όχι μόνο με τις πράξεις του αλλά και με τον λόγο και με το βλέμμα του. Ένα «βλέμμα» διειδυτικό, που απευθυνόταν στον καθένα, που δεν γλιστρούσε τυπικό, αυτάρεσκο, αδιάφορο, αλλά στεκόταν στον όποιον «άλλον» για να του δώσει κουράγιο, να τον ευλογήσει, να τον κατανοήσει.

Το επισήμανε και ο σκηνοθέτης Μάρτιν Σκορσέζε στον δικό του αποαιρετισμό, στο περιοδικό Variety: «Ήταν, με κάθε τρόπο, ένας αξιοσημείωτος άνθρωπος. Αναγνώριζε τις δικές του αδυναμίες. Ακτινοβολούσε σοφία. Ακτινοβολούσε καλοσύνη. Ήξερε βαθιά στην ψυχή του ότι η άγνοια ήταν μια φοβερή μάστιγα για την ανθρωπότητα. Γι' αυτό δεν σταμάτησε ποτέ να μαθαίνει. Και δεν σταμάτησε ποτέ να διαφωτίζει. Και αγκάλιασε, κήρυξε και εφάρμοσε τη συγχώρεση. Καθολική και συνεχής συγχώρεση».

Κινηματογράφος και πραγματικότητα, τέχνη και ζωή σε ασαφή συνεργασία. Συμπεριληπτική η ζωή του Πάπα, συμπεριληπτικός και ο θάνατός του. Επώνυμοι, ανώνυμοι, καλλιτέχνες, λογοτέχνες, πολιτικοί, ασθενείς, μετανάστες, οδοιπόροι, όλοι είχαν και ήθελαν κάτι να πουν για τον Φραγκίσκο. Από τη διαδοχή θα κριθεί και το «σχίσμα» ανάμεσα στην εξουσία της Εκκλησίας και στην κοινωνία. Θα συνεχίσει να γεφυρώνεται ή θα βαθαίνει;

«Δεν υπάρχει θεός του πολέμου: όποιος κάνει πόλεμο είναι κακόβουλος. Ο Θεός είναι ειρήνη», αναφέρει στην αυτοβιογραφία του ο Πάπας Φραγκίσκος.

«Η αληθινή προσωπική περιπέτεια είναι αυτή που υλοποιείται με αφειρητία την καρδιά· στο τέλος της ζωής, μόνον αυτό θα μετρήσει».

ΠΑΠΑΣ ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ
Ελπίδα
εκδ. Gutenberg, 2025, σελ. 354

Του ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΓΚΡΑΒΑ

Σύμφωνα με τον Αϊνστάιν, ο Θεός δεν παίζει ζάρια. Από μian άποψη, η (μη) τυχειότητα πηγάζει από την ανώτερη αυτή δύναμη. Το υπαινίσσεται, ίσως, ο Πάπας Φραγκίσκος στα απομνημονεύματά του, αναφερόμενος στη γέννηση του πατέρα του (και κατ' επέκταση και του ίδιου): έμεινε ο πρώτος και μοναδικός γιος καθώς γεννήθηκε εφταμηνίτικος και αυτό ήταν που τον έσωσε, λόγω της ιδιαιτερότητας στον οργανισμό της γιαγιάς του Πάπα Φραγκίσκου. Με ανάλογο συναισθηματικό βάθος και παροιμιώδη ενσυναίσθηση – χαρακτηριστικά άλλωστε που διατρέχουν την Ελπίδα μέσα από την εξαιρετική αυτοβιογραφία του, την πρώτη εν ενεργεία Πάπα στην Ιστορία–, ο ίδιος αναφέρει για τη μητέρα του πως έβαζε πάνω απ' όλα την κουλτούρα και τη μόρφωση: μερικές φορές υπέφερε από την οικονομική στενότητα που αναπόφευκτα της επέβαλλε η ζωή τους· ωστόσο τα παιδιά ήταν ευτυχισμένα καθώς ένιωθαν ότι δεν τους έλειπε το παραμικρό.

Πιστεύοντας ότι η παράδοση δεν είναι η λατρεία της στάχτης, αλλά το συνδυασίμα της φωτιάς, μια ρίζα απαραίτητη προκειμένου να μπορεί το δέντρο να δίνει πάντα νέους καρπούς, ο Πάπας Φραγκίσκος γράφει ότι είναι σημαντικό οι νέοι να μπορέσουν να ανακτήσουν από παππούδες, πατεράδες και manάδες τη μνήμη και τις ρίζες, για να μη μείνουν ξεκρέμαστοι ή για να μην πέσουν στα ίδια λάθη. Να μάθουν για τις συνέπειες των δύο Παγκοσμίων Πολέμων του περασμένου αιώνα: αυτή η μνήμη είναι ένας θησαυρός, οδυνηρός αλλά χρησιμότατος, για τη διάπλαση συνειδήσεων. «Εργαλείοποιείται ακόμα και αυτό που έχουμε πιο ιερό. Ακόμα

και ο Θεός. Δεν υπάρχει θεός του πολέμου: όποιος κάνει πόλεμο είναι κακόβουλος. Ο Θεός είναι ειρήνη».

Σε προσωπικό τόνο, ανατρέχοντας στα παιδικά του χρόνια, ο Πάπας Φραγκίσκος μιλάει για το ποδόσφαιρο, «το ωραιότερο παιχνίδι στον κόσμο», που κάνει τα παιδιά ευτυχισμένα. Μοιράζεται επίσης το πάθος που χαρακτηρίζει τη γενέτειρά του για το ταγκό, διατυπώνοντας με εκφραστική μαεστρία τη φιλοσοφία του ρυθμού αυτού: Το ταγκό είναι

δραματικό, ποτέ όμως απαισιόδοξο, γιατί απηχεί ταυτόχρονα βάσανα και ανάταση, φέρνει στον νου τη νοσταλγία και την ελπίδα: είναι νεύρο, είναι ουσία, είναι χαρκτήρας· ένας συγκινησιακός, βαθύτερος διάλογος που έρχεται από μακριά, από μία αρχαία ρίζα, και περιλαμβάνει τόσο τη θέλησή μας να καθοδηγούμε όσο και να καθοδηγούμαστε, τη στοργή και την απευθυντότητα με την οποία φροντίζουμε τον άλλον· ένα ωραίο ταγκό μπορεί να κάνει ακόμα και τη σιωπή να χορέψει.

Στο συγκλονιστικό, εξάλλου, κεφάλαιο με τίτλο «Ο μόνος τρόπος να γίνουμε ολοκληρωτικά άνθρωποι», ο Πάπας Φραγκίσκος μεταφέρει στις σελίδες των απομνημονευμάτων του την περιγραφή ανείπωτων περιστατικών και ανατριχιαστικών εικόνων που συμβολίζουν την απάνθρωπη βαρβαρότητα στη Χιροσίμα και στο Ναγκασάκι· οφείλουμε να μάθουμε από τα διδάγματα της Ιστορίας, για να εξασφαλίσουμε την ειρήνη. Και σε μια ευφυή, διεισδυτική ανάλυση διεθνούς πο-

λιτικής οικονομίας, επισημαίνει: «Στην αρχή του 2022 ο ιστός της αράχνης ενός κατακερματισμένου Τρίτου Παγκοσμίου Πολέμου εξαπλώθηκε στήνοντας ένα τρομακτικό σκηνικό, και μεταλλάσσεται όλο και περισσότερο σε παγκόσμια σύρραξη. Ο πόλεμος έφτασε στην καρδιά της Ευρώπης και διέλυσε τις τελευταίες ψευδαισθήσεις για το «τέλος της ιστορίας», που είκοσι τέσσερις αιώνες μετά τον Θουκυδίδη είχαν δημιουργηθεί με την πτώση του Τείχους του Βερολίνου. Όπως και το 1962, τη χρονιά της κρίσης των πυραύλων στην Κούβα, ο κόσμος καθρεφτίστηκε ξανά μέσα στο φάσμα της πυρηνικής καταστροφής, κάτω από τη χειροπιαστή απειλή φονικών όπλων των οποίων και μόνο η κατοχή πρέπει να θεωρείται ανήθικη».

Εξόχως συγκινητική είναι η προσευχή του, η δική του «προσωπική ομολογία πίστης», την οποία υπογράφει σήμερα όπως και την ημέρα που χειροτονήθηκε ιερέας, τον Δεκέμβριο του 1969. «Πιστεύω στην Παναγία [...] και περιμένω [...] την ύστατη συνάντηση με αυτό το εκπληκτικό πρόσωπο που δεν ξέρω πώς είναι, από το οποίο διαρκώς δραπετεύω, αλλά θέλω να το γνωρίσω και να το αγαπήσω».

Ως επίλογος, τα λόγια του πάλι – παροιμιώδους ενσυναίσθησης: Η αληθινή προσωπική περιπέτεια είναι αυτή που υλοποιείται με αφειρητία την καρδιά· στο τέλος της ζωής, μόνον αυτό θα μετρήσει...

Ο κ. Κωνσταντίνος Γκράβας είναι διδάκτωρ του Τμήματος Ιστορίας και Φιλοσοφίας της Επιστήμης του Πανεπιστημίου Αθηνών, κάτοχος του FT Non-Executive Director Diploma, συγγραφέας του βιβλίου «Οικονομικός Πόλεμος και Νομισματική Ειρήνη» (εκδόσεις Ι. Σιδέρης, πρόλογος: Γιάννης Στουρνάρας) και συν-συγγραφέας του βιβλίου «Κεντρικές Τράπεζες» (εκδόσεις Παπαδόπουλος).

Ο Πάπας Φραγκίσκος χαμογελάει βλέποντας τον συμπατριώτη του Μάξι Ροντρίγκεζ, αρχηγό της Νιού-ελς Ολντ Μπόις, να κάνει τρικ με μια μπάλα. Ο Ποντίφικας λάτρευε το ποδόσφαιρο, στα νιάτα του αγωνιζόταν ως τερματοφύλακας και είχε δηλώσει οπαδός της Σαν Λορέντσο. Στο βιβλίο του χαρακτηρίζει το συγκεκριμένο σπορ «το ωραιότερο παιχνίδι στον κόσμο», το οποίο «κάνει τα παιδιά ευτυχισμένα».

A.P. PHOTO/ANDREW MEDICINI

Η ΜΠΥΡΑ **ΚΕΟ** ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΙ ΤΗΝ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΟΥ

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΩΜΩΔΙΑΣ

ΤΟΥ ΘΟΔΩΡΗ ΑΘΕΡΙΔΗ

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ
12 – 15 ΙΟΥΝΙΟΥ

ΠΑΤΤΙΧΕΙΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ
ΛΕΜΕΣΟΥ
16 – 18 ΙΟΥΝΙΟΥ

ΜΑΡΚΙΔΕΙΟ ΘΕΑΤΡΟ ΠΑΦΟΥ
19 – 20 ΙΟΥΝΙΟΥ

ΑΜΦΙΘΕΑΤΡΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ
UCLAN - ΠΥΛΑ
21 – 22 ΙΟΥΝΙΟΥ

ΘΟΔΩΡΗΣ **ΑΘΕΡΙΔΗΣ**

ΖΕΤΑ **ΜΑΚΡΥΠΟΥΛΙΑ**

ΗΛΙΑΣ **ΒΑΛΑΣΗΣ**

ΛΕΥΤΕΡΗΣ **ΖΑΜΠΕΤΑΚΗΣ**

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ **ΤΣΙΛΙΜΠΙΟΥ**

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ
ΘΟΔΩΡΗΣ **ΑΘΕΡΙΔΗΣ**

ΜΕΡΟΣ ΤΩΝ ΚΑΘΑΡΩΝ ΕΣΟΔΩΝ
ΘΑ ΔΟΘΟΥΝ ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΟΥ

ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ:
ticketmaster.cy | **ACS** | 7777 7040

ΜΕΓΑΛΟΙ ΧΟΡΗΓΟΙ:

ΧΟΡΗΓΟΙ:

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΕΣ:

ΟΙ ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ ΓΙΝΟΝΤΑΙ
ΜΕ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ ΤΗΣ

ΧΟΡΗΓΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ:

Ο Δασκαλάκης στην προσωπογραφία αριστερά έχει καταφέρει να συλλάβει μια διαφορετική πτυχή του Παπαστάθη: την απορία του για τη φύση της ζωής και την αισιόδοξη, τελικά, ματιά του πάνω της, ενώ δεξιά, ο ζωγράφος αποτυπώνει την περίσκεψη και την περισυλλογή, χαρακτηριστικά που αποδίδονται στην πνευματικότητα του σκηνοθέτη.

Αναζητώντας τη χαμένη εικόνα

Του **ΝΙΚΟΥ ΠΑΪΣΙΟΥ**

Στην έκθεση του Μουσείου Μπενάκη της οδού Πειραιώς (Λάκης Παπαστάθης: αναζητώντας τη χαμένη εικόνα – μέχρι τις 20 Ιουλίου) ο επισκέπτης δεν θα αντικρίσει ούτε ένα έργο του Στέφανου Δασκαλάκη. Η παράλειψη είναι μικρή και φαινομενικά ασήμαντη στο πλαίσιο μιας τόσο σπουδαίας έκθεσης, αλλά για όσους γνωρίζουν τη σχέση της βαθύτατης φιλίας ανάμεσα στον σκηνοθέτη και τον ζωγράφο είναι μεγάλη και σημαντική. Για να θεραπεύσουμε [ή θεραπεύσουμε, αλλά χωρίς πλαγιασμό] την Βαβυλώνα ίνα ιαθῇ (ας χρησιμοποιήσουμε εκκλησιαστική ορολογία αφού το επιτρέπει το κλίμα των ημερών) θα ασχοληθούμε με τρεις προσωπογραφίες του Παπαστάθη από τον Δασκαλάκη.

Το πράσινο αμπέχονο

Στην πρώτη (εικ. 1), ο ζωγράφος απεικονίζει τον κινηματογραφιστή καθιστό, σε στάση τριών τετάρτων, να ατενίζει μακριά και με το βλέμμα του να αναζητεί κάποια χαμένη εικόνα. Το πράσινο αμπέχονο τονίζει τα ομοιόχρωμα μάτια του, ο σκούφος, δίκην παπαδιαμαντικού «ναυτικού κούκου», κρατά σε τάξη τα ατίθασα μαλλιά του, η παρουσία του είναι επιβλητική, ήρεμη, συγκροτημένη και συγκρατημένη, θεληματική και εντελώς προσηλωμένη στον αόρατο στόχο του και η μικρή συνοφρύωση στο κέντρο του μετώπου, πάνω ακριβώς από τα μάτια, προδίδει βαθιά σκέψη και ίσως κάποιον προβληματισμό.

Το σώμα του είναι εγγεγραμμένο σε σκαλινό τρίγωνο και, μέσα στην πληθωρικότητά του, μοιάζει με ορεινό όγκο, σαν ένας τραχύς (και πάλι παπαδιαμαντικός) «απορρώξ βράχος», αλλά η βαρύτητα αυτή εξισορροπείται στην εντέλεια από τις πινελιές του Δασκαλάκη, που αποδίδουν τις φόρμες με ρευστή ταχύτητα, όπως η τρικυμισμένη θάλασσα από όπου αναδύεται κλιμακωτά ο φάρος του κεφαλιού, και εν τω φωτί του προσώπου του διασκορπίζονται τα σκοτάδια του φόντου.

Χρωματικά, το μυστικό της επιτυχίας του έργου βρίσκεται ακριβώς εδώ. Τα θερμά κόκκινα-μωβ του σκούρου και ερεβώδους

φόντου, δίπλα στο πρόσωπο του Παπαστάθη, δημιουργούν μια επιβλημένη αντίθεση στους πράσινους ψυχρούς τόνους του αμπέχονου και του μπλε-μαύρου του σκούφου. Οι ταραγμένες πινελιές του Δασκαλάκη, που αποδίδουν τις διάφορες φόρμες των πτυχών του αμπέχονου δημιουργούν ταυτόχρονα ένα ατέρμονο παιχνίδι αντιθετικών κατευθύνσεων και συστροφών, ένα παλλόμενο εικαστικό αποτέλεσμα και έτσι απεικονίζεται με μεγαλύτερη δύναμη η εσωτερική ζωή του Παπαστάθη.

Αισιόδοξια για τη ζωή

Η δεύτερη προσωπογραφία (εικ. 2) έχει γίνει με μεγαλύτερη bravura και συμπληρώνει αρμονικά την πρώτη. Ο ζωγράφος έχει καταφέρει να συλλάβει μια διαφορετική πτυχή του Παπαστάθη: την απορία του για τη φύση της ζωής και την αισιόδοξη, τελικά, ματιά του

πάνω της. Ο Δασκαλάκης συνθέτει με μαεστρία το έργο και χτίζει με δεξιότητες τις πινελιές για να συγκροτήσει αυτό το πλούσιο χρωματικό πορτρέτο. Η γνωστή, φαινομενικά παρουσία του σκηνοθέτη αντισταθμίζεται από την κινητική στάση του κεφαλιού (που στρέφεται προς το μέρος του θεατή) και από την έντονη εκφραστικότητα των χαρακτηριστικών του.

Παλιομοδίτικο καπέλο

Το τρίτο έργο (εικ. 3) δείχνει μια σχεδόν επίσημη εικόνα του Παπαστάθη. Το παλιομοδίτικο καπέλο εδώ είναι το απαραίτητο συμπληρωματικό στοιχείο ανδρικής εμφάνισης με κύρος. Το σώμα αποδίδεται σε στάση τριών τετάρτων, αλλά το πρόσωπο είναι περισσότερο στραμμένο προς τα εμπρός, με τη χαρακτηριστική ελαφρά πλάγια κλίση του κεφαλιού προς τα αριστερά. Η σύνθε-

ση του πίνακα έχει γίνει πάνω σε δύο άξονες. Ο ένας είναι ο άξονας καπέλου και κεφαλιού, πλάγιος από το κέντρο και με φορά από τα αριστερά προς τα δεξιά, ενώ ο άλλος είναι ο άξονας του σώματος και έχει αντίθετη κλίση – από τα δεξιά προς τα κάτω αριστερά. Οι ελεύθερες, μεγάλες, φαρδιές, ρευστές πινελιές των ρούχων τονίζουν αυτή την αντίθεση των δύο αξόνων και επιπλέον η αντίθεση αυτή οξύνεται με τη λεπτομερή αναζήτηση της μικρότερης φόρμας και των τοπικών χρωμάτων στα επιμέρους στοιχεία του προσώπου και του καπέλου.

Το πρόσωπο του Παπαστάθη είναι σοβαρό, το βλέμμα του είναι πάλι απορροφημένο σε μακρινό αδιόρατο σημείο, όμως η ένταση της σκέψης του γίνεται φανερή από την πίεση του κάτω μέρους του κεφαλιού, στο σφιγμένο σαγόνι και στα χείλη. Κάτι τον απασχο-

λεί, κάποιο πρόβλημα προσπαθεί να επιλύσει. Στιγμές περίσκεψης και περισυλλογής, που κατάφερε να συλλάβει και να αποδώσει ο ζωγράφος με σκοπό να απεικονίσει την πνευματικότητα του σκηνοθέτη. Το πιθανότερο πως ό,τι απασχολεί τελικά τον Παπαστάθη είναι η θέλησή του να μετέχει σε μια άκρως δημιουργική καλλιτεχνική λειτουργία, αυτή της ζωγραφικής. Ο ίδιος δεν έκρυψε ποτέ την αγάπη του στη ζωγραφική και ιδιαίτερα στην τέχνη του Στέφανου Δασκαλάκη.

Τα θερμά καφέ χρώματα του καπέλου και τα ψυχρά γαλάζια-μπλε των ρούχων δίνονται με ισορροπημένη ανάμειξη σε μικρές περιχές του προσώπου και δημιουργούν έτσι ένα θαυμαστό πέρασμα μεταξύ των δύο ξεχωριστών χρωματικών περιοχών του έργου. Η ελαφρότατη, αιθέρια, πρασινωπή αχλή του θερμά διαβαθμισμένου φόντου, στο πάνω μέρος του έργου, τονίζει το καπέλο και το καλυμμένο μέρος του κεφαλιού και προσδίδει μίαν αίσθηση απόμακρης και απορροφημένης νοσταλγικής εικόνας. Πρόκειται για ξεχωριστό έργο που αποδίδει τη λεπτή ιδιοφυΐα του Παπαστάθη, που με το ταλέντο και το ακούραστο έργο του χάρισε σε όλους μας, μαζί με τον αδελφοποιτό του Τάκη Χατζόπουλο, μια πραγματικά σπουδαία παρακαταθήκη μνήμης: τη σειρά ντοκιμαντέρ «Παρασκίνη».

Η καρδιά ενός ανθρώπου

Στο προοίμιο του Μπολιβάρ, ο Νίκος Εγγονόπουλος βάζει για δεύτερο μότο μια παροιμία στα γαλλικά: «Le coeur d'un homme, vaut tout l'or d'un pays» – η καρδιά ενός ανθρώπου αξίζει όσο όλο το χρυσάφι ενός τόπου. Η προέλευση της ρήσης ανάγεται σε κάποια γαλλική Γέστα ή ιπποτικό τραγούδι του Μεσαίωνα, αλλά εδώ θα την παραλλάξουμε λίγο – η καρδιά ενός ανθρώπου αξίζει όσο όλο το χρυσάφι του κόσμου. Ο Στέφανος Δασκαλάκης είχε κερδίσει την καρδιά του Λάκη Παπαστάθη και το αντίστροφο, γι' αυτό και στο τέλος ο ζωγράφος στάθηκε πραγματικός φίλος και αδελφός στον σκηνοθέτη τις ώρες της ύστατης δοκιμασίας. Και ο εωρακώς μεμαρτύρηκεν και αληθινή αυτού εστίν η μαρτυρία.

ΕΚΤΟΣ ΥΛΗΣ

Του **ΣΑΚΗ ΙΩΑΝΝΙΔΗ**

Ο Πάπας και το «κονκλάβιο» των κωμικών

Από έναν Πάπα θα περίμενε κανείς περισσότερο... «κονκλάβιο» και λιγότερο «street work». Περισσότερη διπλωματία, πολιτική και σιωπή και λιγότερο κοινωνικές παρεμβάσεις, αγάπη για την τέχνη και τον πολιτισμό. Ο Φραγκίσκος όμως δεν ήταν ένας συνηθισμένος Πάπας και ίσως γι' αυτό η εκδημία του συγκίνησε τόσο πολλούς ανθρώπους απ' όλο τον κόσμο. Για την προσωπικότητά του έχουν γραφτεί και ειπωθεί πολλά, ενώ και ο ίδιος περιγράφει τη ζωή και το έργο του στο αυτοβιογραφικό βιβλίο «Ελπίδα», που κυκλοφορεί στα ελληνικά από τις εκδόσεις Gutenberg. As σταθούμε μόνο σε δύο πράξεις, που κανείς δεν θα περίμενε από έναν Πάπα.

Η πρώτη είναι η επιστροφή τριών θραυσμάτων του Παρθενώνα από τα Μουσεία του Βατικανού. Ο Πάπας «δώρισε» τα θραύσματα στον Αρχιεπίσκοπο Ιερώνυμο, ταξίδεψαν από τη Ρώμη στην Αθήνα και μπήκαν στις θέσεις τους στο Μουσείο της Ακρόπολης, σε ειδική τελετή τον Μάρτιο του 2023. Ήταν ο πρώτος αρχηγός κράτους και ένα θρησκευτικός ηγέτης εκατομμυρίων πιστών που προχωρούσε σε τέτοια, τολμηρή θα έλεγε κανείς, κίνηση αναγνωρίζοντας τη σημασία ενός σκοπού, αυτού της επανένωσης των Γλυπτών του Παρθενώνα.

Το δεύτερο σημείο ήταν η συνάντησή του με το «κονκλάβιο» των

Η Γούπι Γκόλντμπεργκ ανάμεσα σε άλλους κωμικούς ηθοποιούς λίγο πριν από τη συνάντησή τους με τον Πάπα Φραγκίσκο στο Βατικανό, τον Ιούνιο του 2024.

κωμικών το 2024. Θα μπορούσα να τον φανταστώ σε στιγμές χαλάρωσης να γελάει με τους μονολόγους του Τζίμι Φάλον ή του Στίβεν Κόλμπερτ. Ο Πάπας Φραγκίσκος εκτιμούσε το καλό χιούμορ –πράγμα ασυνήθιστο επίσης για ανθρώπους στη θέση του– και δέχτηκε στο Βατικανό 100 κωμικούς από 15 χώρες. Το χιούμορ, τους είπε, είναι ένα ανθρώπινο χαρακτηριστικό, αλλά και ό,τι πιο κοντινό στη χάρη του Θεού. Θείο.

Με οδοστρωτήρα έμοιαζε το άρθρο του μεγάλου κωμικού Λάρι Ντέιβιντ, ο οποίος μεγάλωσε τη γενιά του Τζέρι Σάινφελντ στα πόδια του. Ο βετεράνος κωμικός

περιγράφει στο σατιρικό άρθρο του στους New York Times ένα φανταστικό δείπνο με τον Χίτλερ (My dinner with Adolf). Ο ηγέτης των ναζί είναι ντυμένος με ένα κάζουαλ κοστούμι, αστειεύεται, δίνει συμβουλές για χωρισμούς, κουβεντιάζει για τα έργα τέχνης που έκλεψαν από τους Εβραίους. Αφορμή στάθηκε ένα άλλο δείπνο μεταξύ του Ντόναλντ Τραμπ και του επίσης κωμικού Μπιλ Μάερ, με τον τελευταίο να βγαίνει σχεδόν ενθουσιασμένος από τη συνάντησή του. Ο Λάρι Ντέιβιντ δεν εξισώνει τον Χίτλερ με τον Τραμπ, αλλά προσπαθεί να δείξει ότι πρέπει να βλέπουμε τους ανθρώπους για αυτό που πραγματικά είναι και όχι για αυτό που μας σερβίρουν.

«Μέσα σε κάθε μετάφραση ακούμε έναν ύμνο στο δίπολο “όμοιο και διαφορετικό”: έναν ύμνο στη συνύπαρξή τους, στη σύμπνοια και στην ξεχωριστή ομορφιά τους», αναφέρει στο βιβλίο του ο Θανάσης Χατζόπουλος.

Η μετάφραση είναι ένας ύμνος στην ετερότητα, που βασίζεται στις ομοιότητες και στις αναλογίες ανάμεσα στα διαφορετικά, στα έτερα, στα ξένα.

Το Δισκοπότηρο της μετάφρασης

Η αναζήτηση της ορθής λέξης είναι το θεμέλιο της μεταφοράς ενός έργου σε μια άλλη γλώσσα

ΘΑΝΑΣΗΣ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ
Ονομαστική αξία
Δοκίμια για τη μετάφραση
εκδ. του Εικοστού Πρώτου, 2024
σελ. 180

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΒΕΗ**

Δεκαοκτώ κείμενα: συμπεράσματα και πορίσματα σαράντα ετών αδιάπτωτου μεταφραστικού μόχθου, υποδειγματικά, το τονίζω, από υφολογικής σκοπιάς. Ανανεώνουν, μεταξύ άλλων, το ενδιαφέρον μας για τη μείζονα προσφορά της μετάφρασης στην υπόθεση της πολιτιστικής προόδου στη διεθνή σκηνή. Διαπιστώνω ότι πρόκειται περί απολύτως τεκμηριωμένων εγκωμίων στο γύρισμα των πρωτότυπων έργων σε μια δεύτερη γλώσσα. Τα δοκίμια αυτά λειτουργούν και ως αυθεντικό υλικό ποιημάτων. Παραθέτω τα εξής ενδεικτικά αποσπάσματα για τις ανάγκες μιας πρώτης πρακτικής εξοικείωσης με το βιβλίο: «Η μετάφραση είναι η ίδια μια τεράστια μεταφορά, μια μεγάλη ιστορία μεταφορών. Ανέλαβε να αποκαταστήσει τη σύγχυση που οδήγησε στα χάσματα, αλλά και να γεφυρώσει τα χάσματα που οδήγησαν στις γλώσσες. Αλλά αποκαθιστά συνδέοντας τα διαφορετικά, όπως μια μεταφορά που έχει ως έργο να αναγνωρίζει και να επενδύει τις μεταξύ τους ομοιότητες. [...] Η μετάφραση είναι ένας ύμνος στην ετερότητα που βασίζεται στις ομοιότητες και στις αναλογίες ανάμεσα στα διαφορετικά, στα έτερα, στα ξένα. Η οικειοποίηση του ξένου κρα-

Λέξεις, ιδέες, νοήματα. Μπαρκάρουν στις σελίδες των βιβλίων και ταξιδεύουν στους ωκεανούς της γνώσης και της φαντασίας με καπετάνιο τον συγγραφέα και πλοηγό τον μεταφραστή.

τάει, από τη μεριά της μετάφρασης πάντα, το ίκνος του ομοίου μέσα στο διαφορετικό, αλλά και το ίκνος του διαφορετικού μέσα στο όμοιο. Μέσα σε κάθε μετάφραση ακούμε έναν ύμνο σε αυτό το δίπολο: όμοιο και διαφορετικό· έναν ύμνο στη συνύπαρξή τους, στη σύμπνοια και στην ξεχωριστή ομορφιά τους».

Η κατάλληλη λέξη

Συγκρατώ ότι ο συγγραφέας υπογραμμίζει την ανάγκη της εγκατάστασης της κατάλληλης λέξης στον μεταφραστικό ιστό. Οσους κόπους ή παλινδρομή-

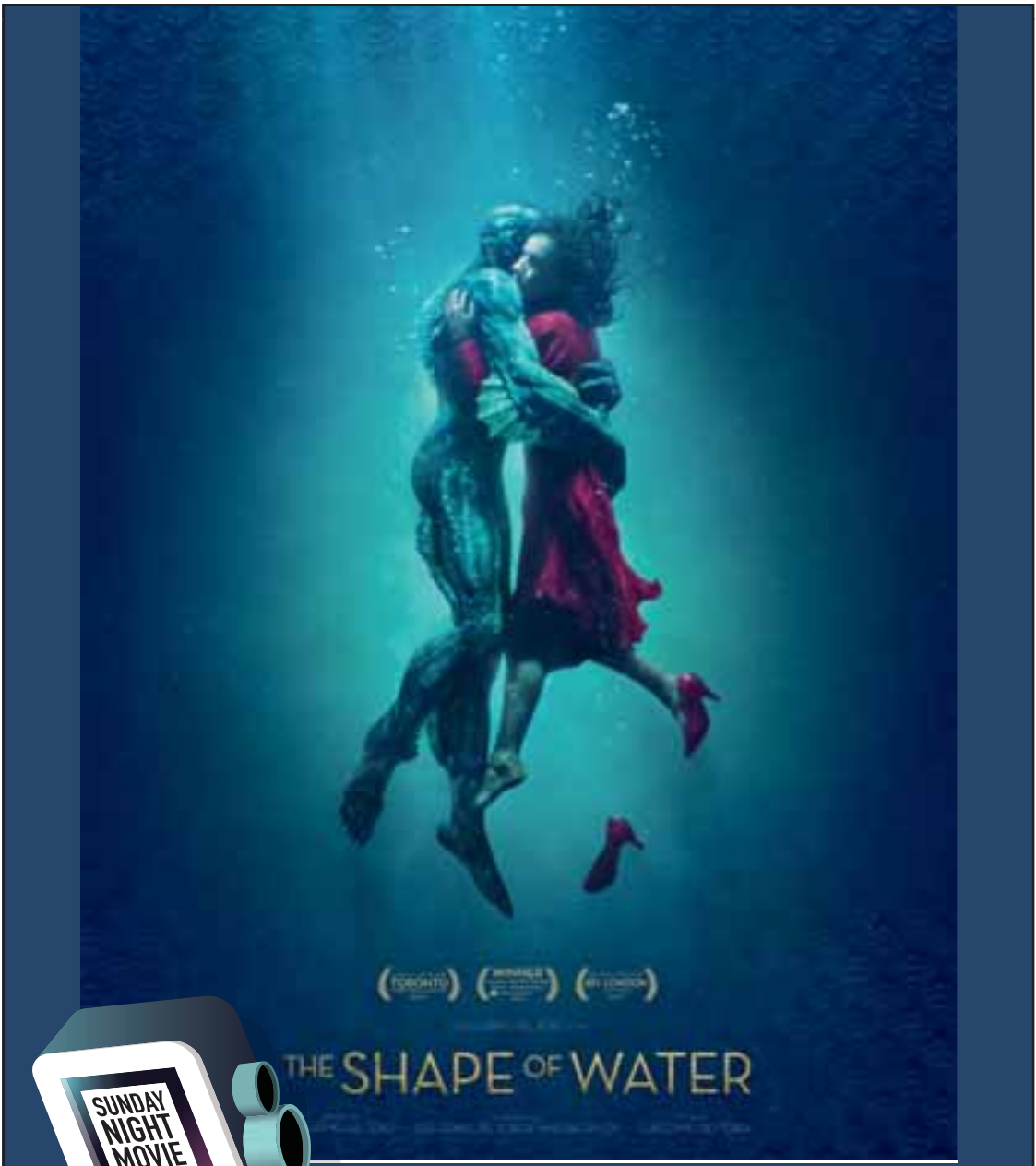
σεις κι αν συνεπάγεται το συγκεκριμένο εγχείρημα. Εξ ου και η εγγενής αγωνία κάθε έγκριτου φορέα-διακομιστή λυσιστελούς μετάφρασης. Η ορθή λέξη είναι συνεπώς το πολυπόθητο Δισκοπότηρο του ενοφθαλμισμού του πρωτογενούς κειμένου στην άλλη γλώσσα. Ή όπως κοιμψά διατυπώνεται στο παρόν έργο: «Έτσι σε κάθε μετάφραση, σε κάθε καλή μετάφραση, ο μεταφραστής οφείλει να αναζητήσει όχι απλώς το αντίστοιχο της λέξης στη γλώσσα του, αλλά εκείνη τη λέξη που το ειδικό της βάρος έχει την ίδια ονομαστική αξία στη

γλώσσα του – κάτι που προκύπτει και από το περιβάλλον της λέξης, από τα συμφραζόμενά της, από την ίδια την ατμόσφαιρα της φράσης, από τον καιρό που πνέει σε μια φράση». Ο μεταφραστής οφείλει να δράσει και ως ραδιοσκόπος, επιμένει ο συγγραφέας. Θα πρέπει συνεπώς να αναζητήσει στη σκιά της λέξης τα όποια καταλυτικά συμφραζόμενά της. Να δει τι αποκρύπτει ενδεχομένως η σκιά της. Ποια συγκεκριμένα αόρατα κειμενικά σωματίδια συνυπάρχουν εξ ορισμού στο δεδομένο λανθάνον βάθος της. Ή στη δεδομένη σκοτεινή ύλη

της. Γι' αυτό και η ευεργετική, η πρόσφορη μεταστοιχείωση στην άλλη, στη φιλόξενη γλώσσα επιλογής, κρίνεται πολύτιμη.

Νεωτερικό μυθιστόρημα

Πιστεύω ότι το παρόν βιβλίο θα μπορούσε κάλλιστα να διαβαστεί και σαν να ήταν ένα νεωτερικό μυθιστόρημα. Ένα κείμενο συνειδητά πολυπρισματικό, απόσταγμα βιωμάτων ενός ρηξικέλευθου, εργώδους, εμφανώς προσοντούχου χρήστη μεταγραφής σημαινομένων στη μητρική του λεκτική κλωρίδα και πανίδα. Πρόκειται ομολογουμένως ως για μια κρυστάλλινη, εκ γενετής δημιουργική γραφή, η οποία δεν παύει να διεγείρεται από την πραγματικότητα εκείνη, όπως ξέρει να την προσλαμβάνει και να την αξιοποιεί ένας δόκιμος ποιητής, δικαίως πολυβραβευμένος μέσα κι έξω από τη χώρα μας, όντας ο ίδιος πολυπείρος μεταφραστής, κατ' επάγγελμα παιδοψυχίατρος και ψυχαναλυτής, δηλαδή ο Θανάσης Χατζόπουλος (1961-). Ισχυρίζομαι ότι στους άμεσους φιλολογικούς προγόνους της άρτια δοσμένης «Ονομαστικής αξίας», στη μυθιστορηματική της, εννοώ, εκδοχή, συγκαταλέγεται οπωσδήποτε η «Ελίζαμπεθ Κοστέλο» (2003) του νομπελίστα Τζον Μάξγουελ Κούτσι (1940-). Κι εκεί, όπως κι εδώ, αυτό που μετράει πάνω απ' όλα είναι η απόδοση των περιπετειών του πνεύματος, το οποίο επιδίδει να κατορθώσει σε κάθε περίπτωση την αρμόζουσα, ήτοι την αδιαπραγμάτευτα ακριβοδίκαιη λέξη.

THE SHAPE OF WATER

ΚΥΡΙΑΚΗ 27 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 21:00

THE SHAPE OF WATER / Η ΜΟΡΦΗ ΤΟΥ ΝΕΡΟΥ

ΤΑΙΝΙΑ ΦΑΝΤΑΣΙΑΣ

Δουλεύοντας σε ένα απόρρητο κυβερνητικό εργαστήριο, η Ελίζα ζει μια απομονωμένη ζωή. Όλα αλλάζουν όταν, μαζί με μια συνάδελφό της, ανακαλύπτουν ένα μυστικό πείραμα.

Το Κανάλι Διατίθεται:

cablenet **cytavision** **Movies HD** **MESIMVRIA**

Θέση: 101 Θέση: 49 www.mesimvria.com

ΔΙΕΘΝΕΣ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ | kids

Η ΚΟΥΚΛΑ ΤΟΥ ΦΡΑΝΤΣ ΚΑΦΚΑ
του Σταύρου Σταύρου
Σκηνοθεσία: Κώστας Σιλβέστρος
FRANZ KAFKA'S DOLL

04/05/2025

_BAM_BOOM_
Σκηνοθεσία: Μάριος Κακουλλής
Directed by Marios Kakoullis

18/05/2025

Διοργανωτές
Organisers:

Θεσμικός Χορηγός
Institutional sponsor:

Χορηγοί επικοινωνίας
Media sponsors:

Εισιτήρια
Tickets:

Δήμος Λευκωσίας
Nicosia Municipality

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ
Nicosia for Art

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
DEPUTY MINISTRY OF CULTURE

H ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

SIGMA
THAEOPASH

LOVE
100.7 FM
98.1 & 105.7

SoldOut
TICKETS

MATIEΣ ΚΟΣΜΟ
ΣΤΟΝ

Επιμέλεια: **ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ**

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ

Η Ιταλία του 1600

Εξαιρετική δυνατότητα να θαυμάσει κανείς από κοντά σπουδαία έργα της Ιταλίας του μπαρόκ δίνει η έκθεση στην γκαλερί Nicholas Hall της Νέας Υόρκης (έως 23/5). Η γκαλερί (17 East, 76η οδός) έχει συγκεντρώσει έργα ζωγραφικής από δημόσιες και ιδιωτικές συλλογές, τα οποία παρουσιάζονται με κοινή αναφορά στον ιταλικό δημόσιο χώρο και ειδικά στον κόσμο των ανοικτών αγορών.

ΣΙΑΝΕΪ

Από την Αυστραλία

Η ζωγράφος Λούσι Βέιντερ (Lucy Vader) έχει ένα αξιοπρόσεκτο έργο στην Αυστραλία και η νέα έκθεσή της στο παράρτημα της γκαλερί Michael Reid έξω από το Σίδνεϊ αναμένεται με ενδιαφέρον. Η Λούσι Βέιντερ με την εξπρεσιονιστική πάστα στα έργα της αναγενώνει τη βουκολική τοπιογραφία και τη μετακινεί εικονοκλαστικά σε ένα ρευστό μεταίχιμο ανάμεσα στην αφαίρεση και στην παραστατικότητα.

ΑΠΕΛΝΤΟΡΝ

Τρεις γενιές

Το Pales Het Loo, κοντά στην ολλανδική πόλη Απελντορν, είναι ένα μπαρόκ παλάτι του 17ου αιώνα συνδεδεμένο με τον Οίκο της Οράγγης. Είναι ένα βασικό αξιοθέατο της Ολλανδίας και προσφέρεται για εκδρομή. Η νέα έκθεση φωτίζει την προσωπικότητα τριών βασιλισσών, της Βιλελμίνας (1880-1962), της Τζουλιάνας (1909-2004) και της Βεατρίκης (γενν. 1938), που συνδέθηκαν με σημαντικές στιγμές της ολλανδικής ιστορίας σε εποχές ραγδαίων μεταβολών.

ΧΑΓΗ

Μα είναι Ρέμπραντ;

Η νέα έκθεση στο Μουσείο Maurithuis της Χάγης παρουσιάζει τρία έργα τα οποία αποτέλεσαν αντικείμενο έρευνας για να διαπιστωθεί αν είναι έργα Ρέμπραντ, μαθητών του ή αντίγραφα. Εκτίθενται και τα τρία και αποτελούν θεματική ενότητα. Το ένα θεωρείται αντίγραφο από το ατελιέ του Ρέμπραντ, το άλλο έργο υπό την επίβλεψη του Ρέμπραντ (φωτ.) και το τρίτο παραμένει μυστήριο χωρίς να αποκλείεται να είναι αυθεντικό, του ίδιου του Ρέμπραντ.

ΒΕΝΕΤΙΑ

Αποκατάσταση

Η «Σταύρωση» του Τιντορέτο, ένα αριστούργημα του 1565, είναι και πάλι επισκέψιμο έπειτα από διετή περίοδο αποκατάστασης. Το έργο βρίσκεται μέσα στην ιστορική Μεγάλη Σχολή του Αγίου Ρόκο (Scuola Grande di San Rocco), που ιδρύθηκε το 1478, φιλοτεκνημένη από τον Τιντορέτο. Το έργο της αποκατάστασης εντάχθηκε στο πολυσιδεές έργο του Save Venice και χρηματοδοτήθηκε με το ποσό των 672.000 ευρώ.

Ο Τζον Σίνγκερ Σάρτζεντ και το Παρίσι

Η επέτειος των 100 χρόνων από τον θάνατο του Αμερικανού ζωγράφου Τζον Σίνγκερ Σάρτζεντ (Φλωρεντία, 1856 - Λονδίνο, 1925) τιμάται στο Μетроπολιτικό Μουσείο της Νέας Υόρκης με μια νέα έκθεση που επικεντρώνεται στα νεανικά χρόνια του ζωγράφου στο Παρίσι.

Ο Σάρτζεντ είχε φθάσει στο Παρίσι ως φέρελπισ νέος 18 χρόνων το έτος 1874 για να σπουδάσει ζωγραφική. Είχε μεγαλώσει στην Ευρώπη, είχε γευτεί την καλλιτεχνική σκηνή της Ιταλίας και της Γαλλίας. Στο Παρίσι παρέμεινε ως τα μέσα της δεκαετίας του 1880. Το πέρασμά του από το Παρίσι άφησε εποχή, όχι μόνο γιατί ωρίμασε ως ζωγράφος (ήδη το 1882 είχε εκθέσει στη Βασιλική Ακαδημία του Λονδίνου) αλλά και γιατί αναστάτωσε τους συντηρητικούς καλλιτεχνικούς κύκλους εκθέτοντας το περίφημο πορτρέτο «Μαντάμ Χ» (1883-84) στο παρισινό Σαλόν. Το έργο αυτό αποτελεί μέρος της μόνιμης συλλογής του Μетроπολιτικού Μουσείου.

Είναι η πρώτη μονογραφική έκθεση που ασχολείται με την παρισινή περίοδο του Σάρτζεντ και η μεγαλύτερη διεθνής έκθεση για το έργο του από το 1998 στην Τέιτ Γκάλερι. Όταν απεβίωσε το 1925, είχε σημειωθεί μια έξαρση ενδιαφέροντος για το έργο του. Το 1926, το Λονδίνο και η Νέα Υόρκη παρουσίαζαν μεγάλες εκθέσεις. Σήμερα, η επέτειος των 100 χρόνων επαναφέρει το βλέμμα σε αυτόν τον ιδιαίτερα ατμοσφαιρικό ζωγράφο, με την άρτια αίσθηση

Τζον Σίνγκερ Σάρτζεντ, «Υπαίθρια σπουδή. Ο Paul Helleu ζωγραφίζοντας μαζί με τη γυναίκα του», 1889.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει **Ο ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Οι άνθρωποι πρέπει να έχουν εμμονές

Το 1973, ο βιολονίστας Γεχούντι Μενουχίν και ο μαέστρος Εντμουντ ντε Στουτζ ανέθεσαν τη σύνθεση ενός κοντσέρτου για βιολί και ορχήστρα στον Ελβετό Φρανκ Μαρτέν (1890-1974). Ο Μαρτέν στρώθηκε στη δουλειά συλλογίζόμενος τα κοντσέρτα του Μπαχ. Για να ξεφύγει από τη βαριά (τι βαριά; Ασήκωτη) σκιά του Γιόχαν Σεμπάστιαν αντί για το κλασικό τριμερές κοντσέρτο στράφηκε στη διαδοχή πολλών σύντομων κομματιών, στα πρότυπα της συμφωνικής σουίτας.

Το θέμα του ήρθε όταν χάζεψε (κυριολεκτικά...) ένα εικαστικό πολύπτυχο του ζωγράφου Ντούτσιο (Duccio di Buoninsegna, 1255-1319) από τη Σιένα, το οποίο απεικόνιζε τα Θεία Πάθη. Έτσι, ο

Μαρτέν δεν αποκόπηκε από τον Μπαχ, ωστόσο, βρήκε την ελευθερία που γύρευε. Το έργο έκανε πρεμιέρα στις 9 Σεπτεμβρίου του 1973, με τον Μενουχίν στο βιολί και τον Στουτζ να διευθύνει την Ορχήστρα Δωματίου της Ζυρίχης. Στο «Πολύπτυχο» του Μαρτέν, μολονότι ορισμένα επιμέρους κομμάτια της σύνθεσης φέρουν τίτλους που παραπέμπουν στο χριστιανικό αφήγημα («Εικόνα του Ιούδα», «Εικόνα της Γεθσημανής» κ.ά.), το έργο ανοίγεται στην ανθρώπινη στάση απέναντι στο «Τελευταίον Μυστήριο» (όπως ορίζει η Εκκλησία τον θάνατο), απέναντι στο θείο (ιερός τρόμος), απέναντι στην έξαψη και τη ματαιότητα της επιθυμίας, απέναντι στη μοναξιά και την έλλειψη.

Η Μαρριάν Πικετί παίζει βιολί και διευθύνει την ορχήστρα Le Concert Ideal στο άλμπουμ «Polyptyque», που κυκλοφορεί από την εταιρεία Evidence.

Η βιολονίστα Μαρριάν Πικετί, μαζί με τον χορογράφο και μουσικολόγο Ολιβιέ Φουρέ, έφτιαξαν ένα δίσκο-concept με τον τίτλο «Polyptyque» για λογαριασμό της δισκογραφικής Evidence, όπου μέρη του μαρτενικού «Πολύπτυχου» διαπλέκονται με έργα των Μπαχ, Βιβάλντι, Βικτόρια, Λότι κ.ά. Η Πικετί παίζει βιολί και διευθύνει την –γυναικεία κυρίως– ορχήστρα Le Concert Ideal σε αυτή τη διευρυμένη σουίτα όπου οι διαφορετικοί χρόνοι μπερδεύονται ερεθιστικά. Με σεβασμό προς την πρωτότυπη παρτιτούρα, φωτίζουν από άλλη σκοπιά τον ατόφιο κλασικό ήχο δημιουργώντας την ψευδαισθηση μιας ενότητας που υπερβαίνει τα στεγανά του χρόνου. «Θέλαμε να αναδείξου-

με το συνεχές των ανθρώπινων αισθημάτων, φέρνοντας κοντά το ιερό με το κοσμικό ώστε να αναρωτηθούμε πάνω στα όρια μεταξύ των δύο», γράφει η ίδια η Πικετί.

Ο κύριος Γκρι ακούει το άλμπουμ προσπλωμένος. Μια διαδοχή από μουσικές που έχουν στον πυρήνα τους την απουσία ενός υπαρξιακού κέντρου βάρους, λέει, του επιβεβαιώνει τον αφορισμό ενός Κινέζου διανοούμενου του 17ου αιώνα: «Τα λουλούδια πρέπει να έχουν πεταλούδες, τα βουνά ρυακία, οι βράχοι βρύα, ο ωκεανός πρέπει να έχει φύκια, τα γέρικα δέντρα πρέπει να έχουν αναρριχητικά φυτά και οι άνθρωποι πρέπει να έχουν εμμονές».

«Polyptyque»
Marianne Pickett
Le Concert Ideal,
Evidence

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Του ΣΠΗΛΙΟΥ ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΥ

Γιγαντοοθόνη στο πάρκο Τέζο της Λισσαβώνας προβάλλει τον ιερέα-dj Γκιγιέρμε Πείσότο να παίζει μουσική τέκνο, μιξαρισμένη με αποσπάσματα από ομιλίες του Πάπα Φραγκίσκου, κατά τη διάρκεια φεστιβάλ για την 37η Παγκόσμια Ημέρα Νεότητας, τον Αύγουστο του 2023. Ήταν μια μάλλον ασυνήθιστη εισαγωγή για την ομιλία του Πάπα, που ακολούθησε αμέσως μετά.

Πιατσόλα, Ελβις και Μπετόβεν

Το να εμφανίζεται η φιγούρα του εκάστοτε Πάπα σε εξώφυλλα δίσκων ήταν κάτι το συνηθισμένο από τη δεκαετία του '60, ακριβώς λόγω της δημοτικότητας που απολάμβαναν διαχρονικά οι εκλεκτοί του Βατικανού. Εκείνοι οι δίσκοι, συνήθως κυκλοφορίες με αφορμή κάποια περιοδεία σε χώρες της Λατινικής Αμερικής ή κάποια επίσκεψη στην Ιρλανδία, περιείχαν, κατά κανόνα, εκκλησιαστικούς ύμνους, αφηγήσεις προσευχών, έργα Θρησκευτικής μουσικής ή ομιλίες του Ποντίφικα. Ο δε Ιωάννης Παύλος Β΄ είχε σπάσει κάθε προηγούμενο ρεκόρ, καθώς η μορφή και το όνομά του είχαν χρησιμοποιηθεί σε περισσότερες από 100 κυκλοφορίες σε βινύλιο, κασέτα και compact disc.

Ο Φραγκίσκος, όμως, όπως και σε άλλα πεδία δράσης, τόλμισε ένα βήμα πιο μακριά από κάθε προκάτοχό του: έδωσε τις ευλογίες του, κυριολεκτικά και μεταφορικά, ώστε το 2015 να κυκλοφορήσει παγκοσμίως στις 27 Νοεμβρίου του 2015 το άλμπουμ «Wake Up» με υπότιτλο «Music Album with His Words and Prayers». Σ' αυτό το cd, αποσπάσματα ομιλιών του Φραγκίσκου από την τριετία 2013-2015 (κυρίως στα ιταλικά αλλά και στα πορτογαλικά, σε μια περίπτωση ομιλίας στο Ρίο ντε Τζανέιρο ή στα ισπανικά, σε μια άλλη στις Φιλιππίνες) ακούγονται πάντοτε συνοδεία μουσικής και μάλιστα όχι αναμενόμενης ηχητικής ταυτότητας. Μπορεί την καλλιτεχνική διεύθυνση να την υπέγραφε ο Δον Τζούλιο Νερόνι, γνωστός άτυπα στους κύκλους του Βατικανού ως ο πιο... μουσικομανής ιερέας, υπεύθυνος μεταξύ άλλων και για το άλμπουμ «Alma Mater» του Βενέδικτου ΙΣΤ' (2009), αλλά, όπως είχε γράψει στην... παρουσίασή του τότε το περιοδικό Rolling Stone, «μην περιμένετε μόνον νεοκλασικισμό και νεοεποικιακά σινθεσάιζερ»! Ο λόγος ήταν πως ο διευθυντής ορχήστρας Ντίνο Ντόνι υπήρξε για χρόνια μέλος του συγκροτήματος Le Otme, του μακροβιότερου σχήματος προοδευτικού ροκ στην ιστορία της ιταλικής μουσικής σκηνής!

Ειδικά σε ένα κομμάτι, το «Wake Up! Go! Go! Forward!», ο ενισχυτής στην κιθάρα ανεβάζει αισθητά την ένταση και, παρόλο που δεν μιλάμε για ξεσπάσματα επιπέδου... Rage Against The Machine, σίγουρα δεν είναι και η μουσική υπόκρουση που περίμενε κανείς για μια ομιλία που απευθυνόταν σε ένα νεανικό κοινό στη Νότιο Κορέα.

Με πολύ χιούμορ και καυστικότητα είχε γίνει δεκτό το άλμπουμ από τον Guardian και τον συγγραφέα με το πλεόν... κατάλληλο όνομα γι' αυτή την κριτική, τον Λίο Μπενέντικτους που, αφού το

περιέγραφε «πομπώδες, προβλέψιμο και υπερνεορχηστρωμένο», κατέληγε με τη φράση «το μήνυμά είναι απλό: αν δεν είσαι καθολικός, γίνε καθολικός. Αν είσαι καθολικός, γίνε περισσότερο καθολικός!».

Στα hit του Spotify

Προφανώς δεν μιλάμε για έναν δίσκο αξιώσεων, καλλιτεχνικά μιλώντας – πιο πολύ συζητήθηκε, τότε, για το γεγονός ότι έστειλε το όνομα του Πάπα Φραγκίσκου στις λίστες καλλιτεχνών του Spotify, δίπλα σε τραγουδιστές με σαφώς λιγότερο... χριστιανικούς στίχους. Πλην όμως, και με αυτή την εκτενή χρήση παιδικών χορωδιών, γυναικείων φωνητικών και υποτιθέμενων... ουρανίων πληκτρών, ακόμη και το γεγονός ότι –ωρίς να ξέρουν σε τι κατηγορία να το κατατάζουν– οι Αμερικανοί του έβαλαν την ταμπέλα «world music», με αποτέλεσμα αυτό το άλμπουμ να φτάσει στο νούμερο 4 των σχετικών charts, ταιριάζει

Σε 88 χρόνια ζωής
ο Πάπας Φραγκίσκος
έκανε πολλά, ουσιαστικά
και συναρπαστικά.
Ο 266ος ηγέτης της
Ρωμαιοκαθολικής
Εκκλησίας, μέσα σε
όλα τα άλλα, είχε πάθος
με τη μουσική!

με την προσιτή προσωπικότητα του ανθρώπου που χαμογελάει στο εξώφυλλο του δίσκου.

Το ντοκιμαντέρ «Pope Francis – A Man of His Word» (2018) μπορεί, όπως υποσχόταν το 2018 ο Βιμ Βέντερς, «να μην είναι μια τυπική βιογραφία, αλλά ένα προσωπικό ταξίδι μαζί του», το τελικό αποτέλεσμα, ωστόσο, ήταν ό,τι πιο κοντινό σε «αgioγραφία» θα μπορούσε να δει κανείς στην οθόνη. Στο σάουντρακ, πάντως, όλα ήταν καλύτερα: σε ρόλο αφηγητών ο ίδιος ο Γερμανός σκηνοθέτης, αλλά και η Αμερικανίδα τραγουδίστρια Πάτι Σμιθ, μαζί με τον ίδιο τον Φραγκίσκο σε εννέα από τα 18 συνολικά κομμάτια που έγραψε ειδικά για το φιλμ ο Γάλλος συνθέτης Λορέν Πετιτγκάρντ, που, αν μν τι άλλο, στάθηκε στο ύψος των περιστάσεων: υπέροχα έγκορδα, περιπετειώδεις ακουστικές κιθάρες, οικονομική χρήση χορωδίας, στοιχεία ηλεκτρόνικα, άμπεντ νκχοτοπία...

1.728 cd και 19 βινύλια

Στο Βατικανό, πάντως, ο Πάπας Φραγκίσκος είχε μεταφέρει τη δισκοθήκη του, ή έστω μέρος αυτής,

που σύμφωνα με την τελευταία καταμέτρηση του 2022 αριθμούσε 1.728 cd και 19 βινύλια. Μεγαλύτερη αδυναμία είχε στην κλασική μουσική και ακόμη περισσότερο στον Μπετόβεν. Στα ξύλινα ράφια μπορούσε να συναντήσει κανείς κασετίνες του σπουδαίου πιανίστα, μαέστρου και επίσης Αργεντινού Ντάνιελ Μπάρενμποϊμ, αλλά και μία συλλογή με όλες τις γκόνσπελ ηχογραφήσεις του Ελβις Πρίσλεϊ, ένα greatest hits της Εντίθ Πιάφ, καθώς και τάνγκο από τον Αστωρ Πιατσόλα.

Στις 11 Ιανουαρίου 2022 η ιδιοκτήτρια του δισκάδικου StereoSound στη Ρώμη, Λετίτσια Γκιόστρα, είδε στις επτά το απόγευμα ένα μικρό λευκό Fiat 500 να παρκάρε ακριβώς έξω από την είσοδο του μαγαζιού της. Μόλις άνοιξε η πόρτα του αυτοκινήτου είδε έκπληκτη τον Πάπα, φορώντας μάσκα (λιγότερο από δύο χρόνια μετά το ξέσπασμα της πανδημίας) να πλησιάζει προς το μέρος της.

Όπως αποκαλύφθηκε αργότερα, ο Φραγκίσκος ήταν σταθερός πελάτης στο συγκεκριμένο δισκοπωλείο, από την εποχή που ήταν καρδινάλιος και οι μετακινήσεις του ήταν πιο εύκολες χωρίς να τον παρακολουθούν παπαράτσι, αστυνομικοί και αμέτρητοι πιστοί. «Μπορώ να παραγγείλω κάτι και να μου το στείλουν – αλλά δεν είναι το ίδιο», είχε δηλώσει αργότερα.

Η σχέση του Φραγκίσκου με τη μουσική ήταν ανέκαθεν στενή: μια από τις πιο όμορφες αναμνήσεις της παιδικής του ηλικίας ήταν να ακούει με τη μητέρα του όπερα στο αργεντίνικο ραδιόφωνο και, λίγο αργότερα, να πιγαίνει να βλέπει τις παραστάσεις με τις οποίες είχε μεγαλώσει στο Τεάτρο Κολόν του Μπουένος Αίρες. Ακόμη και ο Άγιος Φραγκίσκος της Ασίζης (1181-1226), προς τιμήν του οποίου άλλαξε το όνομά του στις 13 Μαρτίου 2013, ήταν ο «αγαπημένος» άγιος του Φραντς Λιστ, ενώ ενέπνευσε δεκάδες παρτιτούρες, όπερες, μπαλέτα, μέχρι και ολόκληρο δίσκο του τραγουδοποιού Αντζέλο Μπραντουάρντι!

Φυσικά, μόνο παράδοξο δεν είναι ο οιοσδήποτε να διακρίνεται από πάθος για τη μουσική – αν υπάρχει μία τέχνη κατά την οποία ο άνθρωπος έφτιαξε τις πιο υπερφυσικές γέφυρες επικοινωνίας με τον Δημιουργό του, αυτή αδιαμφισβήτητα ήταν και παραμένει η μουσική. Το παράδοξο είναι ότι δεν έχουμε συνθησει τους εκπροσώπους του κλήρου να το αναγνωρίζουν. Ο Πάπας Φραγκίσκος, εντούτοις, δεν διστάζε να παραδέχεται ότι «δεν φημιζομαι και τόσο για την πειθαρχία μου – δεν ακολουθώ το πρωτόκολλο ευλαβικά, όχι όταν θεωρώ ότι είναι ψυχρό».

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Επιμέλεια:
ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΟΛΕΣΚΗΣ
Τρία προσωπικά ποιήματα
εκδ. Βακικιών, Αθήνα 2024,
σελ. 75

Ο τίτλος της 15ης ποιητικής συλλογής του Γιώργου Μολέσκη «Τρία προσωπικά ποιήματα» είναι προγραμματικός. Γράφει τρία ποιήματα, ή ένα, χωρισμένο σε τρεις ενότητες, τα «Μέρες του ήλιου», με 10 μέρη, «Ταξιδιωτικός σάκος» με επτά ενότητες και «Συνομιλία με τη Νόνα», με 23 ενότητες, μα και η αφιέρωση «Στη Νόνα. Μνήμη παντοτινή», δεν αφήνει περιθώρια παρερμηνείας. Τα ποιήματα γράφτηκαν την περίοδο Μάρτιο 2021 – Ιούλιο 2023, ένα χρονικό πλαίσιο που όρισε τον Μολέσκη, μία περίοδο που εγώ τη διαβάζω ως αποδοχή μιας νέας κατάστασης. Μέσα από την ποιητική αυτή διαδρομή/ανοδορομή που κάνει ο Μολέσκης επιτρέπει και στο αναγνωστικό κοινό να περιδιαβεί, ίσως και να παραβιάσει ανοικτές θύρες για να περιεργαστεί τον κόσμο του ποιητή, τον ποιητή τον ίδιο, αλλά και το ποιητικό αντικείμενο, με τρόπο τέτοιο που ποιητικό αντικείμενο και υποκείμενο, ως και στη ζωή την ίδια, συμπλέκονται, αλληλοεπιδρούν, φυσικά ως ένα σημείο. Μέσα στο δίπολο φως και σκιάδα κινείται ο ποιητής, και έχω την αίσθηση πως κανένα δεν νικά, με τη σιωπή να υπερισχύει, ωστόσο. Η σιωπή που μένει μετά από μία πλήρη συζήτηση. Και ο στίχος του Μολέσκη «Έγινες ένα με όλα, καθώς περφέρονται γύρω μου με κοιτάζουν και σιωπών, μια σιωπή που φλυαρεί ακατάπαυστα και με πληγώνει» νομίζω περιγράφει την ποιητική διάθεση του Μολέσκη που διατρέχει τη συλλογή του. Το εξώφυλλο είναι πίνακας της Μαρίām Σουκάβοβα - Φουκαρά.

500 ΛΕΞΕΙΣ

με τον

ΜΑΝΘΟ ΣΚΑΡΓΙΩΤΗ

Το σύμπαν του Μάνθου Σκαργιώτη συναρμολογείται από μυθιστορήματα, ποιήματα (μεταφρασμένα και στα ιταλικά), μελέτες για το έργο των Κ. Θεοτόκη, Κ. Κρυστάλλη, της λαογραφίας αλλά και «πορτρέτα» Ηπειρωτών δημιουργών. Στο ένατο μυθιστόρημά του βραβευμένου Ηπειρώτη συγγραφέα με τίτλο «Το ποτάμι που επέστρεψε» (Ελληνοεκδοτική), θέατρο των εξελίξεων είναι το γεφύρι της Πλάκας, στα τέλη 19ου και αρχές 20ού αιώνα.

Επιμέλεια: ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΣΚΑΡΑΚΗ

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας;
«Τα κάτοπτρα της γλυκειάς χώρας Κύπρου» (συλλογικό έργο), «Τα απομεινάρια μιας μέρας» του Ισιγκούρη και την «Παραλογή» του Μιχάλη Γκανά.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου;
Ξαναδιάβασα (νοσταλγικά), ύστερα από αμνημόνευτα χρόνια, τα «Ψηλά βουνά» του Παπανωτίου και στο Επίμετρο είδα ότι το 1921 οι καθηγητές του Πανεπιστημίου Αθηνών προτρέπουν τέτοια βιβλία «να καώσι ως έργα ψεύδους και να καταδιωχώσι ποινικώς οι υπαίτιοι».

Βρήκατε ποτέ τον μπελά σας επειδή διαβάσατε ένα βιβλίο;
Ο μπελάς προέκυψε όχι από το διάβασμα του βιβλίου, αλλά από την πρόθεση να το διαβάσω. Στη δικτατορία, μου δάνεισε στον χώρο του σχολείου κάποιος συμμαθητής μου το «Φως που καίει» του Βάρναλη. Είδε τη «δοσοληψία» ένας καθηγητής και μας οδήγησε στον διευθυντή. Το βιβλίο κατασχέθηκε κι εμείς ευπρεπώς συγκατανεύσαμε στις αυστηρές συστάσεις.

Περιγράψτε την ιδανική αναγνωστική συνθήκη.
Όταν διαβάζουμε, (ανα)πλάθουμε το σύμπαν του βιβλίου: πρόσωπα, τοπία, γεγονότα. Που σημαίνει ότι «παραμερίζουμε» τον πραγματικό κόσμο για να βάλουμε στη θέση του τον φανταστικό του βιβλίου. Προσωπικά, για να το πετύχω αυτό, επιδιώκω την τέλεια απομόνωση. Συνθήκη ιδανική, άρα ουτοπική. Γι' αυτό προσαρμόζομαι στις συμβατικές συνθήκες.

Υπάρχουν κάποια είδη λογοτεχνίας που προτιμάτε και άλλα που αποφεύγετε;
Προτιμώ πεζογραφία κοινωνικού ρεαλισμού και μαγικού ρεαλισμού, καθώς και πολλά είδη ποίησης, παραδοσιακής και μοντέρνας. Θα απέφυγα έργα του νεοελληνικού ρομαντισμού (Παλαιά Αθηναϊκή Σχολή), επι-

στημονικής φαντασίας, καθαρόαιμες αισθηματικές ιστορίες και αστυνομικά μυθιστορήματα. Δεν τα υποτιμώ, απλώς δεν με αγγίζουν.

Τι είναι αυτό που σας συγκινεί περισσότερο σε ένα βιβλίο;
Αν πρέπει να σταθώ μόνο σε ένα, αυτό είναι η ειλικρίνεια του συγγραφέα. Υψιστη αρετή. Σε «απόσταση ανανοής» βρίσκεται το τι και το πώς του έργου (θέμα, γλώσσα, έκφραση, οικονομία λόγου, συγγραφική σκηνοθεσία...).

Υπάρχει κάποιο αγαπημένο βιβλίο που θα θέλατε να γίνει ταινία;
«Οδός Αβύσσου, αριθμός 0» του Λουντέμη. Ανέβηκε στο θέατρο, αλλά θα το ήθελα και ταινία.

Γιατί αποφασίσατε να γράψετε ένα μυθιστόρημα με φόντο την κατάρρευση του γεφυριού της Πλάκας;
Αν' το γεφύρι «περνούσα» στην παιδική ηλικία μου, στον εαυτό μου δηλαδή, πιο και τα πατρικά χωράφια, πιο πάνω το πατρικό σπίτι. Όταν σου κόβουν αυτό το «πέρασμα», το υποκαθιστάς με ό,τι μπορείς καλύτερα. Βέβαια, το γεφύρι αναστηλώθηκε. Ο τελευταίος πρωτομάστορας, Θανάσης Πόρραβος, οι μάστορες κι οι «μαθητάδες» έβαλαν στην πέτρα όλη την τέχνη τους και την ψυχή τους. Η παλιά όμως ψυχή του γεφυριού υπάρχει;

Τι μηνύματα επιθυμείτε να μεταδώσετε στον αναγνώστη μέσα από «Το ποτάμι που επέστρεψε»;
Το γεφύρι της Πλάκας –σύμβολο εθνικής συμφιλίωσης (Συμφωνία ΕΔΕΣ - ΕΑΜ, 1944)– έπεσε τρεις φορές και τρεις ξαναχτίστηκε. Θα ήθελα ο αναγνώστης να αντλήσει από το βιβλίο τα δύο τουλάχιστον βασικά μηνύματα που έλαβα κι εγώ από το γεφύρι και τον πρωταγωνιστή. Το ένα: είναι στο χέρι μας, όσες φορές κι αν πέσουμε, τώσες να σηκωθούμε. Το άλλο: πάντα θα μένουν μέσα μας σκοτεινά σημεία κι ανανάπτυξη ερωτήματα: αλλιώς δεν θα ήμασταν άνθρωποι, αλλά θεοί.

Οι «Αγριοι» (αριστερά) του Γιώργου Παλούμπη και το «Τέρας» της Ηρώς Μπέζου μιλούν για την κρυφή αγριότητα που καιροφυλακτεί και σε κάθε ευκαιρία δείχνει το πιο βίαιο πρόσωπό της.

Γιώργος Παλούμπης
Σκηνοθέτης, συγγραφέας

Ηρώ Μπέζου
Ηθοποιός

Σκληρή ματιά στην κοινωνία

Οι «Αγριοι» και το «Τέρας» έρχονται στο Θέατρο Τζένη Καρέζη και στο Θέατρο Τέχνης αντίστοιχα

Της **ΓΙΩΤΑΣ ΣΥΚΚΑ**

Δύο νέα ενδιαφέροντα ελληνικά έργα παρουσιάζονται ανάμεσα στις καινούργιες παραστάσεις της πλούσιας θεατρικά άνοιξης, η οποία επιμκύνεται έως τις αρχές Ιουνίου σε πολλές σκηνές της Αθήνας, με αρκετές παραγωγές που συνεχίζονται και άλλες που ετοιμάστηκαν γι' αυτή την περίοδο.

Οι «Αγριοι» και το «Τέρας» είναι τα νέα έργα του Γιώργου Παλούμπη και της Ηρώς Μπέζου που παρουσιάζονται στο Θέατρο Τζένη Καρέζη και στο Θέατρο Τέχνης αντίστοιχα. Μια σκληρή αθηναϊκή ιστορία στη γειτονιά της Κυψέλης και ένα σκοτεινό σουρεαλιστικό παραμύθι για τις ανθρώπινες σχέσεις με χαραμάδες φωτός και αφετηρία προσωπικά βιώματα.

Ο Γ. Παλούμπης έγραψε τους «Αγριους» το καλοκαίρι του 2020, «τότε που νομίζαμε ότι θα τερματίσει ο κόσμος και βγήκαμε από την πρώτη каранτίνα να μουντισμένοι σε μια κάπως άγρια κατάσταση. Το έργο δεν έχει σχέση με την πανδημία, αλλά με την αίσθηση του αναβρασμού που ένιωσα τότε», λέει για το νέο του έργο, ενώ δεν έχει καταλαγιάσει ακόμη η επιτυχία της παράστασης «Ανεξάρτητα κράτη» που συνυπογράφει με τον Αντώνη Τσιτοσιόπουλο.

Η ιστορία του διαδραματίζεται στο διαμέρισμα ενός καθηγητή Πολιτικών Επιστημών στην Κυψέλη, ο οποίος διαβάσει την εργασία του σε δύο μεταπτυχιακούς φοιτητές. Η παράσταση αρχίζει μόλις τελειώνει την ανάγνωση της εργασίας του, που ενθουσιάζει τους φοιτητές. Μάλιστα η κοπέλα θεωρεί ότι ίσως είναι το καινούργιο μανιφέστο, αφορμή για ένα καινούργιο κίνημα. Και όμως όλα στραβώνουν και μοιάζουν σαν μια κάθοδο στην κόλαση.

Ο Γ. Παλούμπης δεν θέλει να αποκαλύψει λεπτομέρειες της παράστασης, που ανεβαίνει στις 28 του μηνός. Όπως λέει στην «Κ», «αυτό το έργο είναι σαν να

θέτω όλα μου τα ερωτηματικά για τη σύγχρονη πραγματικότητα. Εδώ όλοι είναι καλοί και καλοί, όλοι έχουν δικιο, η σύγκρουση που θα δει ο θεατής τον καλεί να σκεφτεί μόνος του τι θέση θα έπαιρνε απέναντι σ' όσα συμβαίνουν εκεί. Είναι η ανησυχία μου για την αγριότητα που υπάρχει γύρω μας και μέσα μας».

Οι δουλειές του έχουν κοινωνική ματιά, έντονο ρεαλισμό, είναι αιχμηρές, καταγράφουν την απρόβλεπτη πλευρά μας, έχουν όμως και τρυφερότητα. «Είναι συνειδητό όλο αυτό και θέμα γούστου», εξηγεί. Και πόσο βολικό είναι να σκηνοθετεί ο συγγραφέας το έργο του; «Τσακνώνονται λίγο», αστειεύεται. «Όταν διαβάζεις ένα έργο έχεις μια εικόνα κάπως θολή. Όμως όταν το βάζεις πάνω στη σκηνή με ανθρώπους και αρχίζει να το κτίζεις, όπως τώρα με τους Μανώλη Μαυροματάκη, Εκτορα Λιάτσο, Φώτη Λαζάρου, Δάφνη Λιανάκη, Μιχαήλ Ταμπάκη, Χριστίνα Μαριάνου, βλέπεις την πραγματικότητα και αυτήν ακολουθείς. Αυτή θα υπερισχύσει του έργου που έγραψες. Το θέατρο δεν είναι στο χαρτί αλλά αυτό που βλέπουμε στα δύο μέτρα απέναντί μας. Οπότε ναι, εκεί κάπως ο σκηνοθέτης νικάει στον τσακωμό τον συγγραφέα, γιατί αυτό πρέπει να ζήσει μπροστά μας».

Συστήνεται ως θεατρικός σκηνοθέτης. «Είμαι και συγγραφέας αλλά κάπως σαν τους κινηματογραφικούς. Με την έννοια ότι πολλές φορές γράφουν το σενάριο και το σκηνοθετούν». Του αρέσει πολύ ο κινηματογραφικός χώρος, «αλλά είναι μέσο που δεν έχω μάθει».

Όταν γράφει τον απασχολεί η ιστορία και η σύγκρουση των χαρακτήρων. «Αναρωτιέμαι, θα το έκαναν αυτό;». Από μικρός παρατηρεί πολύ τους γύρω του, το λέει και στους μαθητές του στη σχολή: «Παρατηρήστε γύρω σας, διαβάστε βιβλία, δείτε ειδήσεις. Όσο πιο πολύ πλουτίζεις τον εαυτό σου με προσλαμ-

βάνουσες, αυτό θα βγει στην τέχνη σου».

Σπούδασε ψυχολογία, έκανε μάστερ στο Λονδίνο πάνω στην ψυχολογική αξιολόγηση, την ψυχομετρία, αλλά είχε ήδη αποφασίσει «ότι δεν θέλω να μω με πάθος σ' αυτή. Είχα ήδη ανακαλύψει το θέατρο». Η παράσταση που τον μάγεψε περισσότερο ήταν το «Αμερικάνικος βούβαλος» στο «Εμπρός» και στο Λονδίνο δεν άφησε παράσταση που δεν είδε. Όταν επέστρεψε γνώρισε την Ελένη Σκότη, μπήκε στο «Επί Κολωνών» και μαζί στον θεατρικό χώρο ως βοηθός της στο «Αγαπητή Ελένη» και έπειτα συνσκηνοθέτησαν την «Κατάρα των πεινασμένων» του Σαμ Σέπαρντ. «Όπως καταλαβαίνετε, δεν σπούδασα θέατρο».

Υπάρχει πράγματι άνηση του ελληνικού θεατρικού έργου; «Υπάρχει μια πληθωριστική έκρηξη», απαντάει. «Όμως το κράτος δεν ενδιαφέρεται συνολικά για το θέατρο ούτε για το νέο ελληνικό έργο. Μια οργανωμένη προσπάθεια από κάποιον θεσμό για το πού πάει το ελληνικό έργο δεν έχω δει».

Τι έχει η Ελλάδα ως θεματολογία που προσελκύει έναν θεατρικό συγγραφέα; «Είμαστε καζάνια που βράζουμε, τόσο το λεκανοπέδιο όσο και η επαρχία. Με μπόλικη παθογένεια και έντονες συμπεριφορές. Είμαστε συγκρουσιακοί, κουβαλάμε μέσα μας τον διχασμό, οπότε δίνουμε πλούσιο υλικό σε έναν συγγραφέα. Είμαστε ενδιαφέροντες, είμαστε και τραγικοί και αστείοι, τρυφεροί, με λεβεντιά και ψευτολεβεντιά. Όλα τα έχουμε».

«Με οδηγεί η επιθυμία»

Η αλληγορική ιστορία μιας γυναίκας η οποία μεταμορφώνεται σε τέρας είναι το νέο έργο της Ηρώς Μπέζου που ξεκίνησε ήδη στη σκηνή της Φρυνίκου του Θεάτρου Τέχνης. «Πρόκειται για τη συμβολική μεταμόρφωση μιας νέας κοπέλας η οποία μεταμορφώνεται σε τέρας, όπως την ονομάζουν. Έχει κάνει μια κακή πράξη για την οποία όλοι

της μιλούν χωρίς να της αποκαλύπτουν ποια είναι. Εκείνη δεν θυμάται. Είναι ένα είδος δόκτορος Τζέκιλ και μίστερ Χάιντ».

Στο κατεστραμμένο τοπίο που διαδραματίζονται όλα, ο θεατής αντιλαμβάνεται ότι εκείνη ευθύνεται για την ερήμωση. Από τις αφηγήσεις καταλαβαίνουμε ότι έχουν αλλάξει κάποια χαρακτηριστικά της, σαν να έχει μεγαλώσει, σαν να έχει διογκωθεί. «Αρχικά ήταν ένα πλάσμα πολύ πιο ευγενικό, τρυφερό, που ήξερε να γνωρίζει τους ανθρώπους και τώρα η μεταμόρφωσή της τους σοκάρει. Σαν να μην έχει συναισθήματα», λέει στην «Κ» η Ηρώ Μπέζου και προσθέτει ότι τέρατα μπορεί να γίνουμε όλοι κάποια στιγμή. «Για κάποιον που δεν σε ξέρει μπορεί να είσαι κάτι κανονικό και για εκείνον που σε γνωρίζει, να είσαι απίστευτα τρομακτικός».

Η ηθοποιός γράφει όταν την κατακλύζει μια προσωπική ανάγκη, με εξάιρεση το «Φουλάρι», τη ραδιοφωνική όπερα της Δήμητρας Τρυπώνη που παρουσιάστηκε πρόσφατα στο «Ολύμπια» και της ζητήθηκε να αναλάβει το λιμπρέτο. «Γράφω όταν θέλω να βγάλω κάτι από μέσα μου. Το συγκεκριμένο έργο σχετίζεται με μια μεταβατική περίοδο που βίωνα και με κλόνισε».

Και τα δύο της έργα, οι «Ναυαγοί» που ανέβηκαν πέρυσι και το «Τέρας» τώρα, προέκυψαν από μια ανάγκη που ήρθε με χειμαρρώδη τρόπο. Στο «Τέρας» που παίζουν οι Δήμητρα Βλαγκοπούλου, Στέλλα Βογιατζάκη, Κατερίνα Νταλιάνη, Γιάννης Παπαδόπουλος, έγραψε μια πρώτη εκδοχή και τους επόμενους μήνες παιδεύτηκε να ξεκαθαρίσει το χάος. «Χρειάστηκε καιρός να βγω απ' αυτό και να μπορέσω να αφηγηθώ πιο καθαρά την ιστορία».

Το πρώτο της έργο πέρυσι το συνσκηνοθέτησε, τώρα το δεύτερο το ανέλαβε μόνη της. «Είμαι πολύ προσωπικό και ήθελα να πάρω όλη την ευθύνη. Δεν πίστευα ότι εύκολα κάποιος θα μπορούσε να το αφουγκραστεί

όπως εγώ, όσο είναι ακόμη ζεστό για μένα. Γενικώς η σκηνοθεσία δεν με ελκύει ανεξάρτητα από τη συγγραφή, προς το παρόν το βλέπω σαν κάτι που έρχεται μαζί».

Η 36χρονη ηθοποιός έγραφε πολλά παραμύθια στο Δημοτικό, αλλά στην εφηβεία τα παράτησε. «Ήμουν λίγο διασπαστική, δεν συγκεντρωνόμουν, δεν μπορούσα να διαβάσω πολλή λογοτεχνία, οπότε στέρευα. Στα 22 που ξανάρχισα να ασχολούμαι με τη λογοτεχνία, σιγά σιγά φλέρταρα με την ιδέα της συγγραφής ως εσωτερική ανάγκη. Όμως δεν έχω νιώσει να ασφυκτιά κάτι μέσα μου, κάτι που θέλει να βγει και δεν βρήκε τον τρόπο. Ίσως γιατί εκφράζομαι μέσα από την υποκριτική. Όταν έχω ανάγκη να αφηγηθώ κάτι ψάχνω τα λόγια να τα πω».

Ξεκινάει χωρίς να γνωρίζει τι θα γράψει. «Ξεκινώ και όσα πρόσωπα έχω ανάγκη θα εμφανιστούν. Αγόρασα ένα γραφείο για να είναι ο χώρος μου, να είμαι πιο οργανωμένη και με συγκεντρώνει πολύ. Δεν έχω ωράριο γιατί δεν έχω κάποιο περιορισμό, δεν είμαι επαγγελματίας να αμείβομαι απ' αυτό. Με οδηγεί η επιθυμία».

Μοναχοπαίδι δύο ηθοποιών (Γιάννης Μπέζος, Ναταλία Τσαλίκη) εξοικειώθηκε πολύ νωρίς με το θέατρο. «Μου αρέσει να είμαι στη σκηνή, να βλέπω παραστάσεις, συγκινοίμαι ακόμη κι αν κάποιες δεν μου αρέσουν γιατί είναι τέχνη μαγική. Πώς είναι δυνατόν κάποιος να εκτιμάται τόσο πολύ; Πάντα έχω ένα μικρό άγχος όταν παίζω, θέλει δύναμη και απόφαση να φέρεις σε πέρας μια παράσταση. Είμαι εξοικειωμένη αλλά όχι κυνική».

Ενα ακόμη κομμάτι της είναι η μουσική που επίσης αγαπάει πολύ. Τι τη συγκινεί στο ρεμπέτικο και τραγουδάει πεντέμισι χρόνια με τους «Ραστ Χιτζάζ»; «Ο πλούτος του. Απαιτητικό είδος και για μένα πρόκληση. Πάντως όλα, παίξιμο, σκηνοθεσία, συγγραφή, τραγούδι, για μένα είναι τρόποι αφήγησης».

Η κακή πράξη

Πρόκειται για τη συμβολική μεταμόρφωση μιας νέας κοπέλας σε τέρας. Έχει κάνει μια κακή πράξη για την οποία όλοι της μιλούν χωρίς να της αποκαλύπτουν ποια είναι. Εκείνη δεν θυμάται.

Ηρώ Μπέζου

Τελικώς, είναι κανένας «εκεί έξω»;

Πέντε συν ένα βιβλία με θέμα την αναζήτηση
και την επικοινωνία με εξωγήινους πολιτισμούς

Καλλιτεχνική απεικόνιση του εξωπλανήτη K2-18 b (δεξιά στην εικόνα). Ο μητρικός αστέρας είναι στο κάτω αριστερό μέρος.

Η ύπαρξη ζωής στο σύμπαν κάποτε ήταν υπόθεση επιστημονικής φαντασίας, την οποία τροφοδότησε αφειδώς η σχετική λογοτεχνία. Σήμερα είναι μια επιστημονική θεωρία η οποία βασίζεται σε ενδείξεις και δεδομένα.

Του **ΗΛΙΑ ΜΑΓΚΛΙΝΗ**

«**Δεκαετίες** αργότερα, ενδεχομένως να σκεφθούμε εκ νέου το χρονικό αυτό σημείο και να καταλάβουμε ότι τότε ήταν που το ζωντανό σύμπαν ήρθε πιο κοντά μας». Τάδε έφη Νίκου Μαντζου-σουντάν, αστροφυσικός στο Πανεπιστήμιο του Κέμπριτζ, επικεφαλής της επιστημονικής ομάδας που αποκάλυψε πριν από μερικές ημέρες ότι στην ατμόσφαιρα ενός εξωπλανήτη εντοπίστηκαν χημικές ενώσεις οι οποίες προϋποθέτουν την ύπαρξη ζωής. Τις επιστημονικές λεπτομέρειες του ευρήματος αναλύει κατατοπιστικά ο αστροφυσικός Πάνος Νιάρχος στη βάση της σελίδας* εδώ να πούμε απλώς ότι η παραπάνω δήλωση είναι μια παραδοχή πως η ανακάλυψη αυτή δεν επιβεβαιώνει τίποτα: απαιτούνται περαιτέρω έρευνες προκειμένου να επιβεβαιωθούν τα ευρήματα. Προκαλεί ένα κάποιο δέος, πάντως, η έκφραση «το ζωντανό σύμπαν ήρθε πιο κοντά μας» και μας θυμίζει τον διαχρονικό καημό του ανθρώπου να πιστοποιήσει ότι δεν είναι μόνος στο σύμπαν. Η λα-

χτάρα αυτή δεν είχε μόνο τη θέση της στην επιστημονική φαντασία αλλά και στην επιστήμη αυτή καθαυτή, και σήμερα θα προτείνουμε προς ανάγνωση και μελέτη πέντε συν ένα βιβλία με τέτοια θεματολογία. Τα δύο ανήκουν στην κατηγορία της μυθοπλασίας και τα υπόλοιπα τέσσερα σε αυτήν της επιστήμης. Πάμε λοιπόν:

AVI LOEB
«**Extraterrestrial. Η πρώτη ένδειξη νοήμονος εξωγήινης ζωής**»
μτφρ.: Νίκος Αποστολόπουλος
εκδ. Utopia, 2021, σελ. 368

Το 2017, αστρονόμοι παρατήρησαν ένα μυστηριώδες αντικείμενο να διασχίζει το ηλιακό μας σύστημα το οποίο έφερε πολλές ενδείξεις ότι δεν ήταν απλώς ένας ακόμα περιφερόμενος βράχος. Ο καθηγητής στο Χάρβαρντ Αβι Λεμπ γρήκε δημοσίως από την αρχή, προτείνοντας την ερμηνεία πως επρόκειτο για διαστημοσυσκευή εξωγήινης προέλευσης. Στο βιβλίο αυτό, ο Λεμπ παραθέτει όλα τα στοιχεία γύρω από εκείνη την αστρονομική παρατήρηση, που συζητιέται έως σήμερα.

LEE BILLINGS
«**Πέντε δισεκατομμύρια χρόνια μοναξιά. Αναζητώντας ζωή στα άστρα**»
μτφρ.: Χάρης Βάρβογλης
εκδ. Ροπή, 2016, σελ. 382

Για την ακρίβεια, ο αριθμός είναι 4.600.000.000 χρόνια κοσμικής μοναξιάς. Ο ειδικός σε θέματα αστρονομίας δημοσιογράφος Λι Μπίλινγκς, μέσα από σειρά συνεντεύξεων με κορυφαίους αστρονόμους που ασχολήθηκαν με την αναζήτηση εξωγήινης ζωής, καταγράφει το συναρπαστικό αφήγημα της προσπάθειας των γνήνων να τους ακούσει κάποιος μέσα στην απεραντοσύνη του παγερού σκότους που περιβάλλει τον πλανήτη μας.

ΠΑΝΟΣ ΝΙΑΡΧΟΣ
«**Συμπαντική μοναξιά. Είμαστε μόνοι στο Σύμπαν;**»
εκδ. Ζήτη, 2022, σελ. 284

«**Αναζητώντας μιαν άλλη Γη στο Σύμπαν: Εξωπλανήτες και εξωγήινη ζωή**»
εκδ. Δίαυλος, 2018, σελ. 304

Δύο βιβλία από τον «δικό μας» Πάνο Νιάρχο, από τους λίγους Έλληνες επιστήμονες που έχουν ασχοληθεί συστηματικά με το θέμα αυτό. Αν το πρώτο βιβλίο αποτελεί ένα είδος εισαγωγής και οδηγού στο θέμα, το δεύτερο εστιάζει στις –πολλές και ενδιαφέρουσες– εξελίξεις έτσι όπως έχουν προκύψει μετά την ανακάλυψη των εξωπλανητών.

TED CHIANG
«**Οι ιστορίες της ζωής σου και άλλες ιστορίες**»
μτφρ.: Δημήτρης Αρβανίτης
εκδ. Κέδρος, 2016, σελ. 376

Ο τίτλος της συλλογής διηγημάτων είναι και ο τίτλος του μεγάλου διηγήματος με το οποίο κλείνει ο τόμος – και που μετέφερε ο Ντενί Βιλνέβ στο σινεμά με τον τίτλο «Αφιξη». Ο συγγραφέας, που είναι ό,τι καλύτερο έχει βγάλει η επιστημονική φαντασία τα τελευταία χρόνια, πραγματεύεται το λεπτό ζήτημα της επικοινωνίας με έναν εξωγήινο πολιτισμό: άραγε τι γλώσσα μιλούν; Και πώς θα μπορούσαμε εμείς να προσεγγίσουμε τη γλώσσα τους;

Πόσο δε μάλλον όταν η γλώσσα τους περιλαμβάνει όλους τους χρόνους καταλύοντας οποιαδήποτε γραμμικότητα...

ΑΡΘΟΥΡ ΚΛΑΡΚ
«**Οι επικυρίαρχοι**»
μτφρ.: Δ. Αποστόλου
εκδ. Κάκτος, 1978, σελ. 236

Ενα σύγχρονο κλασικό μυθιστόρημα που στη χώρα μας εκδόθηκε το 1978 και όποιος ενδιαφέρεται θα το βρει σε παλαιοβιβλιοπωλεία (οφείλει ο Κάκτος να το επανεκδώσει όμως). Και εδώ, ένας προηγμένος εξωγήινος πολιτισμός έρχεται ξαφνικά στη Γη («αναζητούσαμε τα άστρα, αλλά να που τα άστρα ήρθαν σε εμάς») με έναν πολύ ιδιαίτερο στόχο: να οδηγήσει την ανθρωπότητα σε μια ανώτερη κατάσταση συνείδησης. Που σημαίνει ότι, εντέλει, το ανθρώπινο είδος είναι πιο εξελιγμένο από τους εξωγήινους Επικυρίαρχους που παίζουν ένα ρόλο επικουρικό στην ένωση του ανθρώπου με το σύμπαν. Από τα πλέον συναρπαστικά, με φιλοσοφικές προεκτάσεις, μυθιστορήματα του είδους.

LOVE 100.7 FM 98.1 & 105.7

Ακούς ό,τι αγαπάς όλες τις ώρες

ΤΑΣΙΟΣ ΤΡΥΦΩΝΙΟΣ & ΧΡΙΣΤΙΑΝΑ ΑΡΤΕΜΙΟΥ

6-10 ΠΡΩΤΗ ΠΡΩΙΝΗ ΕΚΠΟΜΠΗ

ME 12.9%

ΛΕΥΤΕΡΗΣ ΖΑΜΠΕΤΑΚΗΣ

21-24 ΠΡΩΤΗ ΒΡΑΔΙΝΗ ΕΚΠΟΜΠΗ

ME 15.2%

ΣΥΛΙΑ ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ

9-12 ΣΑΒΒΑΤΟΚΥΡΙΑΚΟ

ME 13.4%

@lovefmcypus

ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΠΙΜΕΤΡΙΚΗ ΑΓΟΡΑ ΕΡΕΥΝΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ: ΝΟΕΜΒΡΙΟ 2023 - ΙΑΝΟΥΑΡΙΟ 2024 ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΠΡΟΚΥΠΣΕΙΝ ΗΛΙΚΙΩΝ 15-30+

ΑΘΛΗΤΙΚΑ ΜΕ ΑΠΟΨΗ

ΣΠΟΡ FM 95.0

ΑΥΤΟ ΑΚΟΥΣ!

ΜΟΥΣΙΚΗ

Του ΝΙΚΟΥ Α. ΔΟΝΤΑ

Ιδιαίτερα θεατρική υπήρξε η Ντι Ντονάτο, στοιχείο που ταίριαξε καλύτερα στην καντάτα του Χάιντν, παρά στα τραγούδια του Ντεμπισί.

Η Τζόις ντι Ντονάτο έλαμψε στο Μέγαρο

Κάποιος καλοπροαίρετος ίσως σπείρωνε ότι οι μουσικοί θεσμοί στην Αθήνα έχουν καλλιτέχνες που αγαπούν και στους οποίους παραμένουν πιστοί. Δεν είναι κακό, μονάχα που πλέον, λόγω της ισχύοντος των προγραμματισμών και της σπανιότητας των μετακλίσεων, η επανειλημμένη πρόσκληση των ιδίων ερμηνευτών δεν εμπλουτίζει τη μουσική ζωή της πόλης, καθώς στο κοινό δεν δίνεται η ευκαιρία να επικαιροποιήσει την επαφή του με τη διεθνή μουσική δραστηριότητα. Φυσικά, μπορεί να φανταστεί κανείς και άλλους λόγους που οδηγούν στην πολιτική αυτή. Λιγότερο ιδεαλιστικούς.

Είναι ενδιαφέρον ότι μετά την Κρατική Ορχήστρα και το Μέγαρο Μουσικής, ένας ακόμη θεσμός, το Φεστιβάλ Αθηνών, που

λευτεί να δώσει ενδιαφέρον στα πάντα ευαίσθητα αλλά μουσικώς ισχυρά τραγούδια της Άλμα Μάλερ, που μοιάζουν ακόμη πιο ισχυρά όταν έπονται των γεμάτων χαρακτηριστή «Τριών τραγουδιών της Βιλντούς» του Ντεμπισί. Τις μικρογραφίες της Άλμα Μάλερ ακολούθησε η εκτενής, σπονδυλωτή καντάτα «Η Αριάδνη στη Νάξο» του Χάιντν, έργο πολύ διαφορετικής αισθητικής, τόσο από όσα είχαν προηγηθεί όσο και από το υπόλοιπο πρόγραμμα.

Μετά το διάλειμμα, η Ντι Ντονάτο με τον Τέρι έκαναν ακόμη ένα άλμα στον χρόνο και στην αισθητική, προκειμένου να αποδώσουν τον κύκλο «Καμπίγ Κλοντέλ - Στη φωτιά», που ο σύγχρονος Αμερικανός συνθέτης Τζέικ Χέγκι έγραψε το 2012 ειδικά για την Αμερικανίδα μεσόφωνο και το κουαρτέτο εγχόρδων Αλεξάντερ.

Εντυπωσιακή φωνή

Μέσα από όλη αυτή την ποικιλία ξετυλίχτηκε η φωνητική και η ερμηνευτική τέχνη της Ντι Ντονάτο. Με μια φωνή λαμπερή, ομοιογενή, ισχυρή σε όλη της την έκταση και εντυπωσιακά ελεγχόμενη, η τραγουδίστρια είχε την άνεση να κινηθεί όπως επιθυμούσε, βρίσκοντας τις απαραίτητες αποχρώσεις και τους ενδιαμέσους τόνους προκειμένου να φωτίσει αυτό που κάθε φορά ερμήνευε. Η μεγάλη εξοικειώσή της με τη σκηνή καθώς επίσης και η υποκριτική της άνεση την οδήγησαν κάποτε σε εκφραστικές υπερβολές, που ταιριάζουν περισσότερο στον κόσμο του λυρικού θεάτρου παρά στον εξομολογητικό χαρακτήρα ορισμένων από τις χαμηλόφωνες μικρογραφίες που επέλεξε να αποδώσει. Από αυτή την άποψη, επιτυχέστερη ήταν, ίσως, η καντάτα του Χάιντν, στην ουσία μια οπερατική σκηνή, στο πλαίσιο της οποίας η μεσόφωνος ερμήνευσε με γλαφυρό τρόπο τα αντικρουόμενα συναισθήματα της Αριάδνης: η κόρη του Μίνωα περιμένει τον Θησέα, τον οποίο έχει βοηθήσει, αλλά συνειδητοποιεί την προδοσία καθώς βλέπει το πλοίο του να χάνεται στον ορίζοντα.

Μετά το τέλος αυτού του προγράμματος, που κινήθηκε στα όρια της εκζητήσης, η μεσόφωνος έκανε στροφή 180 μοιρών και προσέφερε στο κοινό τα πλέον δημοφιλή: «Κάρμεν», «Γάμοι του Φίγκαρο» και ένα τραγούδι του Ιρβινγκ Μπερλίν. Μαζί της πάντα ο Γκρεγκ Τέρι, ο οποίος τη συνόδευσε πολύ καλά, χωρίς ποτέ να φανεί ανταγωνιστικός.

Το Παρίσι του Σουλεϊμάν ★★★
ΔΡΑΜΑ (2024), 93'
Σκηνοθεσία: Μπορίς Λοζκίν
Ερμηνείες: Αμπού Σανγκαρέ

★ κακό
★★ μέτριο
★★★ καλό
★★★★ πολύ καλό
★★★★★ εξαιρετικό

Η Λεονί Βίνσεντ υποδύεται τη Λέιλα στον «Γυάλινο θόλο».

Στιγμιότυπο από το φιλμ «Η νέα χρονιά που δεν ήρθε ποτέ» του Μπόγκταν Μουρεζάνου, που εκτυλίσσεται τις τελευταίες ημέρες του καθεστώτος Τσαουσέσκου.

CINEMA

Του ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ

Ο Αμπού Σανγκαρέ βραβεύθηκε δίκαια στις Κάννες για τη συγκινητική ερμηνεία του στον ρόλο του Σουλεϊμάν.

Στο κέντρο της πόλης, στα όρια της κοινωνίας

Ο Σουλεϊμάν, το ποδήλατο και οι ανηφοριές της ζωής

Η πραγματικότητα του σύγχρονου μετανάστη μεταφέρεται στην οθόνη από τον Γάλλο Μπορίς Λοζκίν, σε ένα λιτό αλλά μεγάλως δραματικής έντασης φιλμ, το οποίο απέσπασε και βραβεία στο τμήμα Ενα Κάποιο Βλέμμα του Φεστιβάλ Καννών. Πρωταγωνιστής εδώ είναι ο Σουλεϊμάν, ένας νεαρός από τη Γουινέα, που γυρίζει με το ποδήλατο το Παρίσι κάνοντας παραδόσεις γευμάτων και προσπαθώντας γενικότερα να εξασφαλίσει τα προς το ζην, ενώ το βράδυ βρίσκει καταφύγιο σε δομές αστέγων. Καθώς ωστόσο η κρίσιμη συνέντευξη με τις Αρχές για την παροχή ασύλου και άδειας παραμονής πλησιάζει, μια σειρά από αναποδιές θα φέρουν τον Σουλεϊμάν σε οριακό σημείο.

Ο Αμπού Σανγκαρέ βραβεύτηκε δίκαια στις Κάννες για τη συγκινητική ερμηνεία του, η οποία, σε συνδυασμό με τους ταχείς κινηματογραφικούς ρυθμούς του Λοζκίν, καθλώνει τον θεατή. «Για μένα, το να κάνω

ταινίες σήμαινε πάντα να ξεφεύγω από τις ταμπέλες του τι θα έπρεπε να είμαι και τι υποτίθεται ότι θα έπρεπε να αφηγούμαι, να προβάλλομαι σε άλλες ζωές πέρα από τη δική μου. Τα τελευταία χρόνια, ήθελα να δημιουργήσω μια ταινία για αυτούς τους διανομείς με ποδήλατο που διασχίζουν την πόλη με τις γαλαζοπράσινες ή έντονα κίτρινες τσάντες τους, φέροντας το λογότυπο της εφαρμογής για την οποία εργάζονται, τόσο ορατοί και όμως εντελώς αόρατοι – οι περισσότεροι είναι χωρίς χαρτιά», λέει ο Γάλλος κινηματογραφιστής.

Πράγματι, η ταινία του πετυχαίνει να μας μεταφέρει στον κόσμο αυτών των ανθρώπων, οι οποίοι ζουν στο όριο της κοινωνίας, εξυπηρετώντας καθημερινά τις ανάγκες των υπολοίπων και συχνά αντιμετωπίζοντας μια θάλασσα από κινδύνους και προβλήματα. Ο υπεροπτικός πελάτης, ο ρατσιστής μαγαζάτορας, ο απατεώνας εργοδότης, το εξετα-

στικό βλέμμα του αστυνομικού, ο απρόσεκτος οδηγός είναι μόνο μερικά από αυτά· στον αντίποδα, υπάρχει πάντα χώρος για αμφίπλευρη ανθρωπιά και συμπόνια, που μπορεί να βρεθεί ακόμη και στα πιο απροσδόκητα σημεία.

Επειτα υπάρχει η περίφημη συνέντευξη για την αίτηση ασύλου. Σχεδόν σε όλο το φιλμ, ο Σουλεϊμάν επαναλαμβάνει σαν... προσευχή την «ιστορία» του για τη δόξαν πολιτική δίωξη και τα βασανιστήρια που τον οδήγησαν μακριά από τον τόπο του, προκειμένου να πείσει τις Αρχές και να εξασφαλίσει τα πολυπόθητα έγγραφα. Όταν θα βρεθεί μπροστά στην αρμόδια υπάλληλο, όμως, η αλήθεια θα αποδειχθεί ακόμη πιο δραματική. Ο Λοζκίν φροντίζει να ρίξει τους ρυθμούς –οι οποίοι κινούνται σχεδόν σε επίπεδα θρίλερ στην υπόλοιπη διάρκεια– σε αυτό το τελευταίο κομμάτι, οδηγώντας μας ταιριαστά στο ελλειπτικό φινάλε.

HOME CINEMA

Ενα έγκλημα κι ένας εφιάλτης

Γυάλινο θόλος
ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟ ΘΡΙΛΕΡ (2025)
Δημιουργός: Χένρικ Μπιρν
Ερμηνείες: Λεονί Βίνσεντ, Γίochαν Χέντενμπεργκ

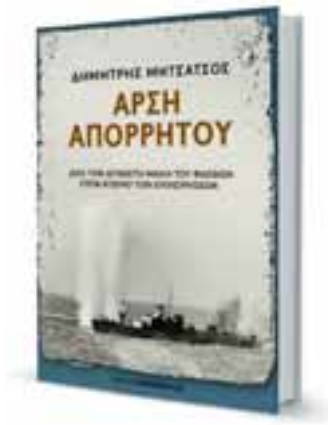
Ενα από τα δημοφιλή αστυνομικά μυθιστορήματα της Καμίλα Λάκμπεργκ γίνεται μίνι σειρά έξι επεισοδίων στην πλατφόρμα του Netflix. Η Λέιλα, μια νεαρή εγκληματολόγος, φτάνει στη μικρή επαρχιακή πόλη της Σουηδίας όπου μεγάλωσε, για την κηδεία της μητέρας της. Όταν όμως μια παλιά της φίλη θα βρεθεί νεκρή και η μικρή κόρη της τελευταίας θα εξαφανιστεί, το δικό της τραυματικό παρελθόν θα έρθει στην επιφάνεια για να τη στοιχειώσει. Η ίδια μαζί με τον θετό πατέρα της –και πρώην αστυνομικό– θα αναλάβουν να λύσουν το μυστήριο. Οι δημιουργοί της σειράς αναπλάθουν με αρ-

κετή πιστότητα την ατμόσφαιρα του μυθιστορήματος, κατασκευάζοντας ένα πυκνό τηλεοπτικό θρίλερ που κρατάει ζωντανό το ενδιαφέρον του θεατή έως το φινάλε. Τα συχνά φλας μπακ και η δυναμική παρουσία της Λεονί Βίνσεντ στον κεντρικό ρόλο βοηθούν επίσης προς αυτή την κατεύθυνση, ενώ ευπρόσδεκτη είναι και η κοινωνική-περιβαλλοντική διάσταση της ιστορίας.

Η νέα χρονιά που δεν ήρθε ποτέ ★★★½
ΔΡΑΜΑ (2024), 138'
Σκηνοθεσία: Μπόγκταν Μουρεζάνου
Ερμηνείες: Αντριάν Βαντοίσα, Νικολέτα Χάνκου

Από την πλατφόρμα του Cinoβο επιλέγουμε ένα φιλμ που μας στέλνει στη Ρουμανία του 1989, εκεί όπου το καθεστώς Τσαουσέσκου διάγει τις τελευταίες ημέρες του. Συγκε-

κμένα, βρισκόμαστε παραμονές Χριστουγέννων, παρακολουθώντας ιστορίες διαφορετικών ανθρώπων: ενός νεαρού που ετοιμάζεται να αποδράσει στη Δύση, ενός πελαγωμένου σκηνοθέτη, μιας ηθοποιού που βρίσκεται σε δίλημμα, ενός πατέρα που τρέμει τις συνέπειες μιας γκάφας του μικρού γιου του. Οι πορείες τους θα διασταυρωθούν με απροσδόκητους τρόπους, καθώς ολόκληρη η χώρα γυρίζει σελίδα. Ο Μπόγκταν Μουρεζάνου σκιαγραφεί το προφίλ μιας κοινωνίας σε κατάσταση βρασμού. Καθώς οι διαδηλώσεις στην Τιμισόαρα καταστέλλονται βίαια, στο Βουκουρέστι οι κυβερνώντες ετοιμάζουν... εορταστικό πρόγραμμα. Ενα απόρροιο, ωστόσο, θα φέρει στην επιφάνεια τον διάχυτο φόβο και τη σήψη ενός καθεστώτος που, εκτός των άλλων, έχει μετατρέψει τους μισούς πολίτες του σε σπιούνους.

Όπως στεκόμουν στην έξω γέφυρα και το αεροπλάνο κατέβαινε χαμηλά, νόμιζα πως ο πιλότος με ήξερε και ότι ο στόχος του ήμουν εγώ.

Ο Δημήτρης Μητσάτσος το καλοκαίρι του 1964 ήταν υποπλοίαρχος, 27 ετών, την ημέρα που η ακταιωρός «Φαέθων» χτυπήθηκε από τουρκικά αεροσκάφη. «Το μοναδικό πλοίο που κυβέρνησα», γράφει στο βιβλίο του. Στη φωτογραφία με τη στολή του πρωτοετούς σπουδαστή της Σχολής Δοκίμων, γεμάτος όνειρα και φιλοδοξίες.

Κύπρος, Αύγουστος 1964. Στον κόλπο της Μόρφου πλέει το «Φαέθων» με κυβερνήτη τον Δημήτρη Μητσάτσο, όταν δέχεται σφοδρή τουρκική αεροπορική επιδρομή. Θα καθούν επτά άνδρες και θα τραυματιστούν δεκάδες από το πλήρωμα – μεταξύ αυτών και ο Μητσάτσος ο οποίος έχασε το χέρι του. Η αποστολή κρατήθηκε απόρρητη για πάνω από μισό αιώνα. Οι προτάσεις για νητικές αμοιβές έπεσαν στο κενό. Από το βιβλίο του «Αρση απορρήτου. Από την άγνωστη μάχη του «Φαέθων» στον κόσμο των επιχειρήσεων», που κυκλοφορεί εντός των ημερών από τις εκδόσεις Παπαδόπουλος, η «Κ» προδημοσιεύει σήμερα χαρακτηριστικό απόσπασμα από τη δραματική μάχη του 1964. **Η. Μ.**

ΠΡΟΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ

« Η επίθεση των Τούρκων ήταν ακριβώς οι ασκήσεις που περιέγραφαν τα εμπιστευτικά εγχειρίδια του ΝΑΤΟ, αυτά που χρησιμοποιούσαμε κι εμείς στα γυμνάσια. Ήταν μία από τις ασκήσεις - επιθέσεις αεροσκαφών, νομίζω CASEX ή TACEX. Την είχα κάνει αρκετές φορές στον στόλο και γι' αυτό ήξερα τι θα έκαναν οι Τούρκοι. Ερχονταν σε ζεύγη από την πλευρά του ήλιου και, αφού μας χτύπαγαν, απομακρύνονταν για να επιστρέψουν συνεχίζοντας τις επιθέσεις. Δεν ξέρω πόσα αεροπλάνα πήραν μέρος, αλλά δύο πάντα μας επιτίθονταν.

Δεν μπορώ να περιγράψω τι ένιωσα βλέποντάς τα να βουτάνε κατευθείαν στο καράβι. Οσο πλησιάζαν και μεγάλωναν, έμοιαζε σαν να σκόπευαν εμένα προσωπικά. Όπως στεκόμουν στην έξω γέφυρα και το αεροπλάνο κατέβαινε χαμηλά, νόμιζα πως ο πιλότος με ήξερε και ότι ο στόχος του ήμουν εγώ.

Είναι αδύνατο να ξεχωρίσω τα συναισθήματα εκείνης της στιγμής, πάντως το κυρίαρχο ήταν απεριόριστος φόβος. Ο θόρυβος των αεροπλάνων και των εκρήξεων δημιουργούν μια ατμόσφαιρα πολύ τρομακτική. Εσκυψα και αυθόρμητα έβαλα το κεφάλι μου κάτω από μια ξύλινη καρέκλα που υπήρχε για να προφυλαχθώ... Μάλλον όμως γιατί φοβόμουν να συνεχίσω να κοιτάζω τον πιλότο, που κατέβαινε ταχύτατα.

Από κάποιο σημείο όμως και μετά δεν άκουγα πια τον εκκωφαντικό θόρυβο των κινητήρων και τις εκρήξεις. Ήταν σαν να βρισκόμουν σ' έναν άλλο κόσμο. Αφάνταστο μίσος, λύσσα για εκδίκηση και επιβίωση με είχαν κυριεύσει, διώχνοντας τον φόβο που παραλύει τα γόνατα.

Τα αεροπλάνα συνέχισαν να μας πολυβολούν και να μας ρίχνουν ρουκέτες κατεβαίνοντας

Το κουφάρι του «Φαέθων» καίγεται λίγη ώρα μετά τον ανηλεή βομβαρδισμό του από τα τουρκικά αεροσκάφη. Οι άνδρες του πληρώματος, όσοι πρόλαβαν, πήδησαν στη θάλασσα, παρ' όλα αυτά οι Τούρκοι πιλότοι δεν εγκατέλειψαν την προσπάθεια να τους εξολοθρεύσουν. Τελευταίος, όταν όλα είχαν χαθεί, εγκατέλειψε το σκάφος ο κυβερνήτης Μητσάτσος.

χαμηλά, ώσπου χτυπήσαμε ένα και ο πιλότος του εκτινάχτηκε και έπεσε στο Καραβουσάσι με αλεξίπτωτο. Από εκείνη τη στιγμή αύξησαν το ύψος, κάνοντας έτσι την ευχέρεια ακριβέστερης σκόπευσης.

Η μόνη λύση που είχα για να σώσω το πλήρωμα και το ΦΑΕΘΩΝ ήταν να καλυφθώ από

τα δύο αμερικάνικα φορτηγά. Συνέχισα όσους ελιγμούς μου επέτρεπε η μία μηχανή, κινούμενος πολύ κοντά και ανάμεσα στα εμπορικά καράβια. (...)

Κάποια στιγμή που ο φοβερός ορυμαγδός είχε κοπάσει, όταν τα αεροπλάνα, μετά την επιθεσή τους, έκαναν τον γύρο του όρμου για να γυρίσουν και

να μας χτυπήσουν ξανά, διέταξα στον φωναγωγό αλλαγή πορείας, αλλά κανείς δεν μου απάντησε. Αναγκαστικά ούρλιαξα για να με ακούσει η τιμονιέρα: «Όλο αριστερά πηδάλιο!». Ο ΦΑΕΘΩΝ όμως έστριβε δεξιά και μάλιστα γρήγορα, παρόλο που με τη μία μηχανή που είχαμε δεν πηγαίναμε με πάνω από

7 κόμβους. Ήταν σαν να μη με άκουγε ο πηδαλιούχος. Ετρεξα προς την τιμονιέρα και, όπως κατέβαινα τα σκαλιά που τη χώριζαν από την έξω γέφυρα, έπεσα πάνω σ' έναν ναύτη που έβγαине φωνάζοντας: «Θα μας σκοτώσουν! Θα μας πνίξουν!». Είδα στο πρόσωπό του τον πανικό, που δεν έπρεπε ν' αφήσω να απλωθεί στο πλήρωμα, αν έβγαινε στο κατástρωμα. Χωρίς να το πολυσκεφτώ σήκωσα το δεξί μου χέρι και τον χαστούκισα μάλλον δυνατά, γιατί λύγισε και έκατσε στα σκαλοπάτια. Το χαστούκι εκείνο τον έσωσε. Όπως έπεφτε, ένα βλήμα τον χτύπησε και τρύπησε το κράνος του τραυματίζοντάς τον, ευτυχώς ξυστά, στο πλάι του κεφαλιού. Έκατσε στο δάπεδο φοβισμένος, αλλά ήρεμος.

Όταν συναντηθήκαμε τυχαία τη δεκαετία του 1980 στον Πειραιά, μου είπε πως υπέφερε συχνά από πονοκεφάλους. Είχε όμως δικίο ο άνθρωπος να νιώσει τέτοιο φόβο μέσα στην τιμονιέρα. Το ΦΑΕΘΩΝ έστριβε δεξιά γιατί ο Νικόλας, ο πηδαλιούχος, είχε σκοτωθεί και είχε πέσει δίπλα στο πηδάλιο, που γύρναγε πλέον μόνο του από τη δύναμη της μοναδικής αριστερής μηχανής.

Επειδή δεν υπήρχε άλλος, έπιασα εγώ το πηδάλιο, ενώ σε λίγο ήρθε κοντά μου και ο φίλος μου ο ύπαρχος. Μου ψιθύρισε πως σκοτώθηκε ο Α' μηχανικός και ο ναύτης Θεοδωράτος στο μηχανοστάσιο. Στον κλειστό, ασφυκτικό του χώρο ήταν μόνος του ο Β' μηχανικός, ο υπαξωματικός Ρεμουντάκης. Μου είπε ακόμη πως καιγόταν το πυρμναίο μπαλαούρο και πως στις πλευρές του σκάφους οι ρουκέτες είχαν ανοίξει τρύπες. Το πυροβόλο όμως στην πρύμνη συνέχιζε να ρίχνει.

Απείχαμε από την ακτή και όσο πέρναγε η ώρα οι ελπίδες να σώσω το πλήρωμα μειώνονταν. Με φωτιά στην πρύμνη, μέσα σ' έναν χώρο γεμάτο εύφλεκτα υλικά, οι προοπτικές μας δεν ήταν καθόλου καλές. Δεν είχα άλλη λύση παρά να ρίξω το ΦΑΕΘΩΝ στην ακτή, σε μέρος όμως που θα μπορούσε το πλήρωμα να προφυλαχθεί. (...)

Αφού βεβαιώθηκα πως δεν υπήρχε άλλος στο πλοίο παρά μόνον οι νεκροί κι εγώ, και πως η Κυπριακή Σημαία κυμάτιζε στον ιστό, έριξα μια τελευταία ματιά στο μοναδικό πολεμικό καράβι που κυβέρνησα ποτέ και πήδηξα στη θάλασσα.

Έπρεπε να κολυμπήσω την απόσταση από το καράβι ως την προβλήτα, αλλά τα αεροπλάνα πέρναγαν από πάνω και πολυβολούσαν τους ναυαγούς. Ξαν να έκαναν σκοποβολή. Με χτύπησαν στον αριστερό καρπό και κοντά μου σκότωσαν τον πυράρχη, τον Αγάθο. >>

Μια πειραματική θεραπεία για τη χώρα των μύθων

Ο καταξιωμένος δημοσιογράφος Πάνος Λουκάκος (είχε διατελέσει και διευθυντής της «Κ»), με μεγάλη πείρα στο πολιτικό ρεπορτάζ και την αρθρογραφία, κυρίως όμως έχοντας την ιδιαίτερη ικανότητα ενός νηφάριου μα διειδυτικού στοχαστή της ελληνικής πολιτικής σκηνής, αποπειράται στο νέο του βιβλίο «Αλλαγές και ανατροπές. Μία πολιτική ανατομία της κρίσης 2009-2019», μια ανάλυση όσων συνέβησαν στη χώρα τα χρόνια «των μνημονίων». Ο συγγραφέας δεν στέκεται μόνον στα γεγονότα και τα πρόσωπα, αλλά προχωράει πίσω και πέρα από αυτά, μοιλιάζοντας την κριτική του προσέγγιση με μια ματιά πολυδιάστατη, πολιτική και πολιτισμική, κοινωνική και ανθρωπολογική. Όπως γράφει ο ίδιος: «Το βιβλίο επικεντρώνεται στην πόλωση και την ασυνεννοσία που επικράτησε μεταξύ των κομμάτων στα χρόνια της δεκαετίας κρίσης. (...) Εξετάζει επίσης τις έντονες και συχνά ακραίες κοινωνικές αντιδράσεις, που συχνά υποδαυλίστηκαν από κομματικές σκοπιμότητες. Τέλος, καταγράφει τις καταγιστικές εναλλαγές της

εκλογικής συμπεριφοράς των ψηφοφόρων».

Το βιβλίο κυκλοφορεί σε λίγες ημέρες από τις εκδόσεις Μεταίχμιο και η «Κ» σήμερα προδημοσιεύει ένα απόσπασμα.

Η. Μ.

ΠΡΟΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ

« Σε μόλις δέκα χρόνια είχαν στηθεί εννέα φορές κάλπες στην Ελλάδα: έξι φορές, όλες για πρόωρες εθνικές εκλογές, τον Οκτώβριο του 2009, τον Μάιο και τον Ιούνιο του 2012, τον Ιανουάριο και τον Σεπτέμβριο του 2015 και τον Ιούλιο του 2019, δύο για τις ευρωεκλογές του Μαΐου του 2014 και του Μαΐου του 2019, μία για το δημοψήφισμα του Ιουλίου του 2015. Ισοδυναμούσαν επιμεριζόμενοι στη δεκαετία της κρίσης οι αριθμοί αυτοί με μία αναμέτρηση ανά περίπου δώδεκα μήνες. Όλα αυτά μέσα σε μία βαθιά οικονομική, πολιτική, ανθρωπιστική και κοινωνική κρίση, που από το 2010 συγκλόνιζε τον τόπο, χωρίς να διαγράφεται εξο-

δος από τον φαύλο κύκλο.

Τρεις από τις εννέα προσφυγές στις κάλπες μέσα σε μόλις οκτώ μήνες είχε προκαλέσει μόνο ο Αλέξης Τσίπρας: πρόωρες εκλογές στις 25 Ιανουαρίου με ανατροπή της κυβερνήσης Σαμαρά και όχημα την προεδρική εκλογή, δημοψήφισμα στις 5 Ιουλίου, νέες πρόωρες εκλογές στις 20 Σεπτεμβρίου 2015. Επιμεριζόμενες στον χρόνο, αποτελούν μία ψηφοφορία ανά περίπτωση ογδόντα ημέρες. (...)

Τραγικά λάθη δεν είχαν διαπραχθεί μόνο από την ελληνική πλευρά. Στην εποχή που η Γερμανία είχε επιβάλει σε όλη την Ευρώπη μία περιοριστική οικονομική πολιτική, η Ελλάδα βρέθηκε σε συνθήκες χρεοκοπίας. Υπήρχε έτσι η πρώτη χώρα που, και για παραδειγματισμό των υπόλοιπων χωρών του Νότου, οδηγήθηκε σε μία σκληρή, τιμωρητική λιτότητα, που απέληξε στη βαθιά ανθρωπιστική κρίση των μνημονιακών χρόνων.

Έχει γίνει πλέον γενικός αποδεκτό ότι η Ελλάδα υπήχθη σε έναν ασφυκτικό διεθνή οικονομικό και πολιτικό έλεγχο, με πολλές από τις συνταγές και προβλέψεις,

στις οποίες στηρίχτηκαν οι επιταγές του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου και των υπό γερμανικό έλεγχο αρμόδιων ευρωπαϊκών οργάνων, να έχουν αποδειχτεί απολύτως λανθασμένες. Το έχουν άλλωστε παραδεχτεί αυτό και οι ίδιοι οι εμπνευστές τους, αναγνωρίζοντας ότι δεν διέθεταν ούτε την πείρα ούτε την τεχνογνωσία να διαχειριστούν μια κρίση παρόμοιου μεγέθους σε ευρωπαϊκή χώρα, καθώς επρόκειτο για πρωτοφανές φαινόμενο. Έτσι, αυτοσχεδίαζαν και πειραματιζόνταν οδηγώντας μία χώρα κι έναν λαό στο άγνωστο. (...)

Για την ερμηνεία των δραματικών γεγονότων της δεκαετίας της κρίσης πρέπει πάντως να συνυπολογιστούν και ορισμένοι άλλοι παράγοντες, απότοκοι ελληνικών ιδιορρυθμιών, που επέτειναν τα προβλήματα:

Η Ελλάδα είναι μία χώρα που αρέσκεται διαχρονικά στους μύθους. Και ο ελληνικός λαός είναι συννηθισμένος να ζει κατά περιόδους με αυταπάτες και φαντασιώσεις, που ανοίγουν δρόμους σε μυθοπλάστες δημαγωγούς. (...)

Όλα αυτά τα χρόνια της κρίσης πάντως, ζώντας μέσα σε μανιές καταδίωξης, με κουλούρα θυμάτων, αίσθηση διωκομένων και αίσθημα αδικίας, με συνωμοσιολογίες και δαιμονοποιήσεις των άλλων, με μεγαλομανίες και μικρο-μεγαλισμούς, αποφύγαμε να ασχοληθούμε με τα αληθινά προβλήματα που είχαν οδηγήσει στη χρεοκοπία:

Την αποδιοργανωμένη Δημοσία Διοίκηση με τα βαθιά δομικά προβλήματα συνολικά του κρατικού μηχανισμού, τους αλόγιστους διορισμούς στο Δημόσιο, τα πελαταιακά δίκτυα, τη διαπλοκή, τους προμηθευτές του Δημοσίου με τις υπερτιμολογημένες προμήθειες, τους μεγαλοεργολάβους με τα υπερτιμολογημένα δημόσια έργα, τη διάλυση του παραγωγικού ιστού της χώρας και τα μεγάλα διαρθρωτικά προβλήματα της ελληνικής οικονομίας, τα φαινόμενα και τις μιζές, τη φοροδιαφυγή, το μαύρο χρήμα, τις αρπακτικές συσκευίες, την εκβιαστική λειτουργία του κρατικοδοιχείου συνδικαλισμού και πολλά άλλα παρεμφερή. (...) >>

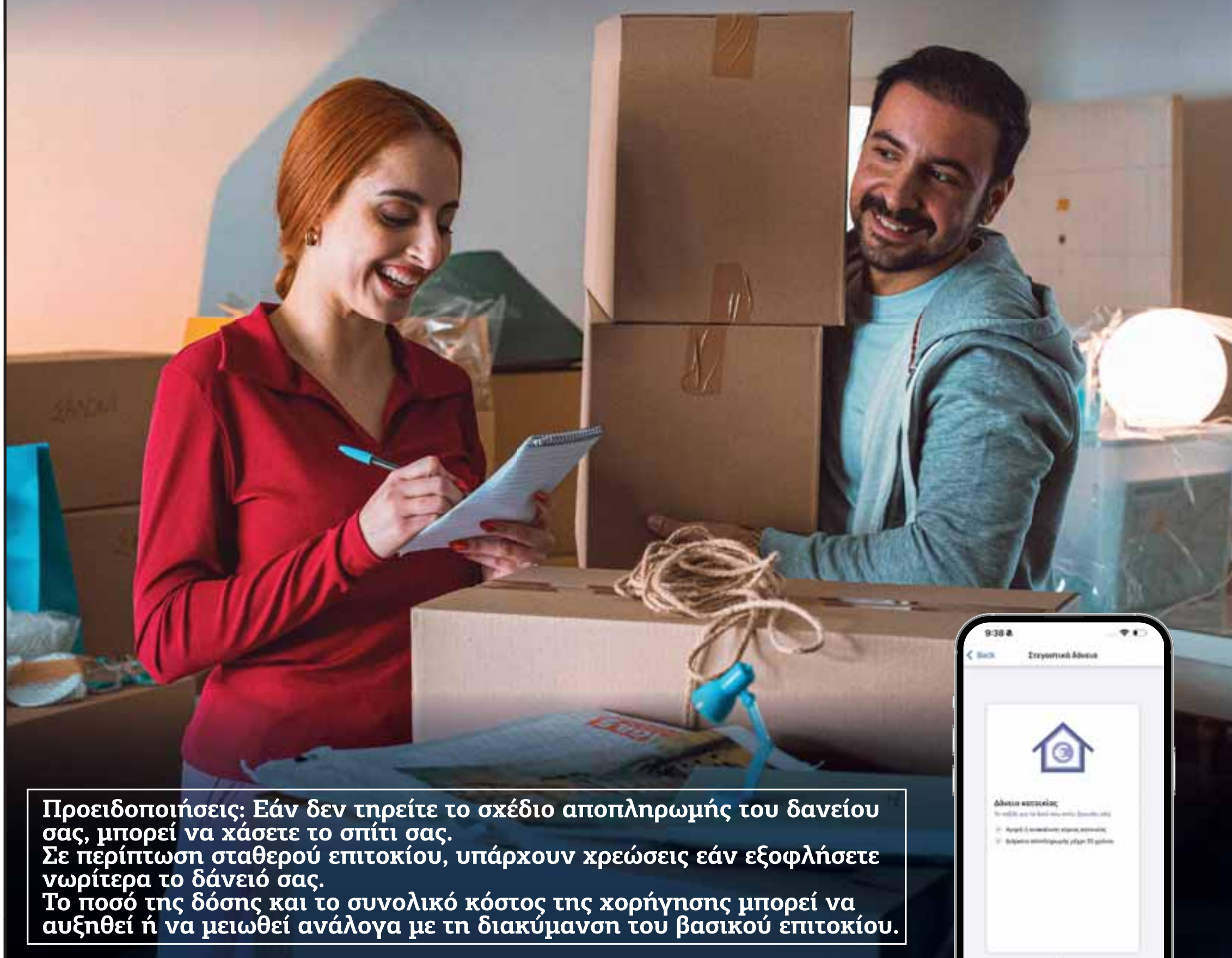
CONNECT

🌐 ONLINE | 📱 MOBILE APP | 💳 CONTACT PAY | 💼 WALLETS | 🏧 ATM

Αίτηση για **Δάνειο Κατοικίας** μέσω του Hellenic Bank Mobile App.

- Με επιλογή **σταθερού επιτοκίου** για τα **πρώτα 3 ή 5 χρόνια** βάσει κριτηρίων της Τράπεζας.
- **Χαμηλότερο κυμαινόμενο επιτόκιο** για Δάνειο «Green» κατοικία.
- Μέχρι **€2,000 cashback** με το σχέδιο My Home Rewards.

Το μέλλον είναι εδώ. **Ζήσ'το σήμερα!**

Προειδοποιήσεις: Εάν δεν τηρείτε το σχέδιο αποπληρωμής του δανείου σας, μπορεί να χάσετε το σπίτι σας.
Σε περίπτωση σταθερού επιτοκίου, υπάρχουν χρεώσεις εάν εξοφλήσετε νωρίτερα το δάνειό σας.
Το ποσό της δόσης και το συνολικό κόστος της χορήγησης μπορεί να αυξηθεί ή να μειωθεί ανάλογα με τη διακύμανση του βασικού επιτοκίου.

Περισσότερα στο <https://www.hellenicbank.com/housingloans>
Ισχύουν Όροι & Προϋποθέσεις

 HELLENIC BANK

Μέλος του Ομίλου **EUROBANK**